

Тања Каракамишева
Вероника Ефремова

Поимник на терминологијата на Европската унија

gtz Partner for the Future
Worldwide

Поимник
на терминологијата
на Европската унија

Скопје, септември 2009

Автори:

проф. д-р Тања Каракамишева
м-р Вероника Ефремова

Финансирано од:

Подготовката, преводот и издавањето на Поимникот на терминологијата на Европската унија се со финансиска поддршка од Сојузното министерство за стопанска соработка и развој на Германија имплементирано преку Проектот за Економско-правна реформа на Германското друштво за техничка соработка (ГТЗ).

Лектура:

Здравко Корвезирски

Дизајн и печат:

Винсент графика

Тираж:

450 примероци

No part of this book may be stored in any retrieval system, reproduced, copied, or recorded by any means. The Book is not for commercial sale and it will be distributed free of charge to all interested parties.

Kopieren, Vervielfältigung oder Verbreitung von diesem Buch oder einem Teil des Buches in irgendwelcher Gestalt ist nicht gestattet. Die ist nicht für den gewerblichen Verkauf geeignet und wird allen interessierten Subjekte kostenlos zur Verfügung gestellt.

Не е дозволено копирање, умножување или преснимување во која било форма на оваа книга или на дел од неа. Таа не е за комерцијална продажба и бесплатно ќе биде достапна за сите заинтересирани субјекти.

CIP – Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски ”,
Скопје

341.171(4-672EU)(038)=00

КАРАКАМИШЕВА, Тања

Поимник на терминологијата на Европската унија / Тања

Каракामीшева, Вероника Ефремова. - Скопје : GTZ, 2009. – 602 стр. ;

24см

ISBN 978-608-4536-02-4

1. Ефремова, Вероника [автор]

а) Европска унија – Речници, повеќејазични

COBISS.MK – ID 79068170

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР (АНГЛИСКИ).....	7-10
ПРЕДГОВОР (ГЕРМАНСКИ).....	11-15
ПРЕДГОВОР (МАКЕДОНСКИ).....	17-20
ПОИМНИК НА ТЕРМИНОЛОГИЈАТА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА.....	21-502
INDEX-ENGLISH.....	513-527
INDEX-DEUTSCH.....	529-554
INDEX-МАКЕДОНСКИ.....	555-580
ЛИСТА НА СКРАТЕНИЦИ ШТО СЕ УПОТРЕБУВААТ ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА.....	581-590
АГЕНЦИИ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА.....	691-603
КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА.....	604

PREFACE

Terminology is an instrument to achieve uninterrupted communication. Without the appropriate terminology it is not possible to establish professional communication, understand policies and legal regulations, nor it is possible to achieve transfer of knowledge.

*Participants in the process of translation and establishment of uniformed terminology within the process of the EU integration and adoption of the *acquis communautaire* (translators, experts, legal and language editors), as well as the competent ministries and government bodies in Macedonia which are directly involved in the process, are faced with the challenge to achieve and provide standard level of quality and unification of the terms used in the European Union. This is particularly important for the process of harmonization of the Macedonian with the EU law through the procedure of development and adoption of the national draft-laws.*

The main problem in the approach towards the EU terms are 'cultural differences' between the countries, and not the form of state government, level of their development, system of norms and values

they have accepted, geographic location, traits and specificities of their legal and political systems, economic development, stakeholders' lobbying, social and economic mentality, etc.

Namely, in accordance with the cultural differences, Community acts are many times understood, interpreted and translated in the national language differently.

Therefore, in order to avoid these inconsistencies in Macedonia, as authors of this publication, we used the official version of the EU terminology in English language as a base, and we added additional references of key importance for understanding the EU law. The appropriate official term in German language is added next to each term, as well as references to the total of 462 cases of court practices of the European court of Justice, European Communities Court of First Instance and European Court for Human Rights.

The Glossary provides terminological analysis of the terms officially used in the EU institutions and bodies, and it is a significant tool for the interpretation and further clarification of these terms in Macedonian language.

The Glossary of the EU terminology is primarily intended for the translators of the European Community Law (acquis communautaire) from English and German into Macedonian language. Also, we believe that the broader public in Macedonia, citizens, NGOs, government institutions and bodies which use the EU terminology in

*their everyday working shall find this Glossary very useful. Taking into consideration the extensive corpus of legal terms found in the primary and secondary EU legislation, we concluded that the process of translation of most commonly used legal terms univocally and unambiguously is essential to the process of passing laws in our country. Univocation can be achieved solely through a consistent and unique use of legal and technical terms contained in the Community acts. In these terms, the final goal of the so designed Glossary is approximation of the national law to the *acquis communautaire*.*

This Glossary elaborates (reviews) 427 terms related to the process of EU integration, EU legal system, institutions and activities, as well as their policies. The Glossary includes the novelties introduced with the Treaty of Nice and supplementary protocols, as well as the recently signed Treaty of Lisbon. With the definitions given for the most important legal terms, the Glossary makes reference to the appropriate provisions of the treaties and terms with similar meaning to terms being explained. At the same time, the Glossary reviews the historical development of the EU, establishment of EU institutions and their competencies, Community procedures and policies, etc. There is also a list of 134 most commonly used abbreviations, overview of the competences of the EU institutions, and access to the official web sites of 17 EU agencies at the end of the Glossary.

GTZ hopes that, through the project for Economic Legal Reform and their financial contribution to the development, translation and publishing of this Glossary, it shall contribute greatly to better

*understanding of the criteria for EU membership of Macedonia. The Glossary should also be used in the direction of deepening knowledge and raising awareness of the students, experts, civil servants, practitioners, and other stakeholders in the process of EU integration of Macedonia, as well as the need for the harmonization of the national law to the *acquis communautaire* and the relevant common policies.*

Skopje, September 2009

The Authors

VORWORT

Die Fachterminologie stellt ein Instrument zur Erreichung einer vereinfachten und reibungslosen Kommunikation dar. Ohne die entsprechende Terminologie ist weder eine professionelle Kommunikation noch ein Politik- oder Rechtsverständnis oder ein Wissenstransfer möglich.

Alle Akteure, sowohl die am Übersetzungsprozess beteiligten als auch diejenigen, die im Bezug auf die EU-Integration mit der Schaffung einer einheitlichen Terminologie und diejenigen, die mit der Übertragung des EU-Rechts betraut sind (Übersetzer, Experten, juristische und sprachliche Lektoren) als auch die zuständigen Ministerien, Regierungsorgane und -gremien Mazedoniens, die unmittelbar im Integrationsprozess eingebunden sind, stehen einerseits vor der Herausforderung, eine Begriffsstandardisierung und Qualitätssicherung gewährleisten zu müssen, andererseits, die Vereinheitlichung der in der EU verwendeten Fachtermini sicherzustellen. Dies ist insbesondere im Rahmen der Anpassung des mazedonischen an das EU-Recht von Bedeutung, was mithilfe des Verfahrens für die Vorbereitung und Umsetzung der nationalen Gesetzesentwürfe geschieht.

Die Hauptschwierigkeit im Umgang mit den EU-Termini ist primär auf die „kulturellen Unterschiede“ der Länder zurückzuführen und nicht etwa in der Regierungsform eines Staates, seiner Entwicklungsstufe, des übernommenen Werte- und Normensystems, der geografischen Lage, der Eigenschaften und Besonderheiten des gesetzlichen und politischen Systems, der Wirtschaftsentwicklung, des Einflusses der Interessengruppen, der sozialen und wirtschaftlichen Einstellung usw. zu suchen.

Beispielsweise werden die Gemeinschaftsakten aufgrund der “kulturellen Unterschiede” der Länder des Öfteren in einer unterschiedlichen Art und Weise verstanden und demzufolge auch unterschiedlich in die nationalen Sprachen übertragen und ausgelegt. Um eben solche Unstimmigkeiten in Mazedonien zu vermeiden, haben wir als Autoren, die offizielle englische Fassung der Terminologie der Europäischen Union als Grundlage unserer Publikation genommen, aber ebenso zusätzliche Referenzen, die für das Verständnis des europäischen Rechts unabdingbar sind, bei unserer Auswahl berücksichtigt. Für jeden Fachterminus wird auch die entsprechende offizielle deutsche Bezeichnung genannt. Darüber hinaus wird auf die insgesamt 462 Fälle der gerichtlichen Praktiken des Europäischen Gerichtshofes, des Gerichtes erster Instanz der Europäischen Gemeinschaften und des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte Bezug genommen.

Das Glossar bietet eine terminologische Analyse der Begrifflichkeiten,

die in den offiziellen Gebrauch der Institutionen und Gremien der EU aufgenommen sind und stellt gleichzeitig ein wesentliches Hilfsinstrument für die Auslegung und Erklärung dieser Begriffe auf Mazedonisch dar.

Das Glossar der Terminologie der Europäischen Union ist in erster Linie für die Übersetzer des Rechts der Europäischen Gemeinschaft (acquis communautaire) vom Englischen und Deutschen ins Mazedonische konzipiert.

Wir sind jedoch der festen Überzeugung, dass das Glossar auch im größeren Rahmen und von einem Großteil der Öffentlichkeit in Mazedonien: der Bürger, der Nichtregierungsorganisationen, der Regierungsinstitutionen und –gremien, die die europäische Terminologie in ihrer alltäglichen Arbeit verwenden, genutzt werden kann. In Anbetracht dessen, dass es sich hierbei um einen gewaltigen Korpus juristischer Begriffe handelt, die in der primären und sekundären Gesetzgebung der Europäischen Union vorzufinden sind, sind wir davon überzeugt, dass der Übersetzungsprozess der meistverwendeten juristischen Begriffe zweifelsohne von enormer Bedeutung für die Gesetzgebungsverfahren in unserem Land ist. Eine Eindeutigkeit in der Auslegung ist schließlich nur durch eine konsequente und einheitliche Anwendung der juristischen und fachlichen Begriffe zu erreichen, die in den Akten der Gemeinschaft eingeschlossen sind. Diesbezüglich ist das Ziel des vorliegenden Glossars, die Annäherung der nationalen Gesetzgebung an das Recht der Europäischen Union.

Dieses Glossar enthält eine Ausarbeitung (einen Überblick) von insgesamt 427 Begriffen, die mit dem Prozess der europäischen Integration, dem Rechtssystem der Union, den Aktivitäten, den Institutionen und deren Politik verbunden sind. Es umfasst auch die mit dem Vertrag von Nizza eingeführten Änderungen und die Zusatzprotokolle, sowie die mit dem kürzlich unterzeichneten Vertrag von Lissabon eingeführten Erneuerungen. Neben der Präzisierung der wichtigsten juristischen Begriffe, weist das Glossar auch auf entsprechende Vertragsbestimmungen hin, sowie auf Begriffe, die Ähnlichkeiten mit den erklärten Begriffen aufweisen. Das Glossar gibt zudem einen Überblick der Geschichte der EU, der Schaffung der EU-Institutionen und ihren Aufgaben, der Gemeinschaftsverfahren, EU-Politiken usw. Am Ende des Glassars findet der Leser eine Liste mit den 134 meistverwendeten Abkürzungen der Europäischen Union sowie eine Übersicht über die Zuständigkeiten der EU-Institutionen. Darüber hinaus wird ein Überblick der offiziellen Webseiten von 17 Agenturen der EU gegeben.

Die deutsche Gesellschaft für technische Zusammenarbeit hofft, dass sie durch die finanzielle Unterstützung des Projektes der Wirtschafts- und Rechtsreform einerseits, als auch durch ihre Unterstützung für die Vorbereitung, Übersetzung und Veröffentlichung dieses Glossars andererseits, einen wesentlichen Beitrag für ein besseres Verständnis der Kriterien für die EU-Mitgliedschaft Mazedoniens geleistet hat. Das vorliegende Glossar soll darüber hinaus der Wissensvertiefung dienen und ein verstärktes Bewusstsein für Studenten, Experten,

Beamte, Berufstätige im Bezug auf die EU-Integration schaffen. Auch andere Akteure, die an dem europäischen Integrationsprozess Mazedoniens interessiert und beteiligt sind, sollen durch das Glossar bedient werden. Darüber hinaus soll auch die Anpassung des nationalen Rechts an das Recht der Gemeinschaft und ihrer gemeinsamen Politik gestärkt und gefördert werden.

Skopje, September 2009

Die Autoren

ПРЕДГОВОР

Терминологијата е инструмент за постигнување непречена комуникација. Без соодветна терминологија не може да се воспостави професионална комуникација, разбирање на политиките и на правните прописи, ниту пак е можно да се постигне трансфер на знаење.

Пред учесниците во процесот на превод и воспоставување униформна терминологија во процесот на европската интеграција и усвојување на правото на Европската унија (преведувачи, експерти, правници и лектори), како и пред надлежните министерства и владини органи и тела во Република Македонија кои непосредно се вклучени во процесот, стои предизвикот за постигнување и обезбедување стандардно ниво на квалитет и унификација на поимите кои се употребуваат во ЕУ. Ова е особено значајно во процесот на хармонизирањето на македонското со европското право преку постапката на подготвување и усвојување на националните предлог-прописи.

Основниот проблем во пристапот кон поимите на ЕУ се „културните разлики“ меѓу земјите, а не формата на управување на државата, степенот на нивниот развој, системот на норми и вредности кои ги имаат прифатено, географската лоцираност, карактеристиките и специфичностите на правните и политичките системи на државите, економскиот развој, лобирањето на интересните групи, социјалниот и економскиот менталитет итн.

Имено, во согласност со културните разлики, честопати, актите на Заедницата се разбираат, се толкуваат и се преведуваат на различен начин на националниот јазик.

Со цел да се избегнат ваквите неусогласености и во Република Македонија како автори на оваа публикација ја имаме земено како основа официјалната англиска верзија на терминологијата на Европската унија, при што внесовме и дополнителни референци клучни за разбирањето на европското право. Имено, кон секој поим е даден и соодветен официјален термин на германски јазик, како и упатување до вкупно 462 случаи од судските практики на Европскиот суд на правдата, Судот од прв степен на Европските заедници и Европскиот суд за човекови права.

Поимников дава термилошка анализа на поимите кои се во службена употреба во институциите и во телата на ЕУ и тој претставува мошне значајна алатка за толкување и за појаснување на овие поими на македонски јазик.

Поимников на терминологијата на Европската унија првенствено е наменет за преведувачите на правото на Европската заедница (acquis communautaire) од англиски и германски на македонски јазик. Убедени сме дека Поимников ќе биде од голема корист и за пошироката јавност во Република Македонија, за граѓаните, невладините организации, владините институции и тела кои ја користат европската терминологија во секојдневното работење. Со оглед на фактот што станува збор за обемен корпус на правни поими кои се наоѓаат во примарното и секундарното законодавство на Европската унија, констатиравме дека процесот на преведување на најчесто употребуваните правни поими еднозначно и недвосмислено е од исклучително големо значење за процесот на донесување закони во нашата држава. Еднозначноста може да се постигне единствено преку доследна и единствена примена на правните и стручните поими содржани во актите на Заедницата. Во оваа смисла, крајната цел на вака конциптираниот Поимник е приближување на националното законодавство со правото на Европската унија.

Овој Поимник дава елаборација (осврт) на 427 поими поврзани со процесот на европската интеграција, правниот систем на Унијата, институциите и активностите како и со нејзините политики. Во него се опфатени новелите воведени со Договорот од Ница и со дополнителните протоколи, како и со неодамна потпишаниот Лисабонски договор. Заедно со приложените дефиниции на најважните правни поими, Поимников упатува и

на соодветни одредби од договорите, како и на поими кои имаат слично значење со поимите кои се појаснуваат. Истовремено, Поимников содржи и осврт на историскиот развој на ЕУ, на воспоставувањето на институциите на ЕУ и нивните надлежности, постапките и политиките на Заедницата и слично. На самиот крај е составена листа од 134 најупотребувани кратенки во Европската унија, преглед на надлежностите на институциите на Унијата, како и пристап до официјалните веб-страници на 17 агенции на Европската унија.

Германското друштво за техничка соработка преку Проектот за Економско-правна реформа со својот финансиски придонес за подготовка, превод и публикување на овој Поимник се надева дека ќе даде значителен придонес во насока на подобро разбирање на критериумите за членство на Република Македонија во ЕУ. Исто така, Поимников треба да се искористи во насока на продлабочување на знаењето и за подигнување на свеста на студентите, експертската јавност, државните службеници, практичарите и на останатите заинтересирани субјекти за процесот на европската интеграција на Република Македонија, како и усогласување на националното право со правото на Заедницата и нејзините релевантни заеднички политики.

Скопје, септември 2009 година

Авторите

ПОИМНИК
НА ТЕРМИНОЛОГИЈАТА
НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

А

Absorption (absorptive) capacity

Absorptionskapazität

апсорпција (апсорпциски) капацитет

Овој поим најчесто значи способност на државата или на организацијата да прими помош и неа да ја употреби на ефективен начин. На пример, една држава може да има капацитет да прими доволно пари за да им овозможи на сите деца да посетуваат основно училиште, но може да нема доволен број учители, да нема доволно училишта или да има сиромашен административен систем, поради што ќе биде оневозможена да ги потроши доделените пари за пократок временски период. Оттука, државата најнапред треба да изврши обука на учителите, да изгради училишта и да ја подобри ефикасноста на системот преку што, всушност, државата обезбедува зголемување на сопствениот „апсорпциски капацитет“.

Abstention, constructive (positive abstention)

Konstruktive Enthaltung (positive Enthaltung)

апстиненција, конструктивна (позитивна апстиненција)

Конструктивната апстиненција претставува идеја која ѝ овозможува на државата-членка да се воздржи (апстинира) од гласање во Советот по прашања од областа на заедничката надворешна и безбедносна политика, притоа без да ја блокира едногласната одлука. Првпат ова решение беше воведено со Договорот од Амстердам, како нов член 23 од Договорот за ЕУ. Ако апстиненцијата (воздржувањето) е направена на формален начин, со поднесување формална декларација, тогаш државата-членка не е обврзана да ја примени донесената одлука, меѓутоа, истовремено, мора да прифати дека таквата одлука ја обврзува Унијата. Оттука, државата-членка мора да се воздржи од какво било дејство кое може да биде во конфликт со дејството на Унијата засновано врз таквата одлука. Доколку повеќе од 1/3 од членовите на Советот се воздржале од гласање за одлуката на Советот преку формална декларација, тогаш, во согласност со член 23 од Договорот за ЕУ, таа не може да се смета за прифатена.

Види:

заедничка надворешна и безбедносна политика

Договор од Амстердам

тежина на гласовите во Советот

Abuse of dominant position

Missbräuchliche Ausnutzung einer beherrschenden Stellung

злоупотреба на доминантна позиција

Договорот за Европската заедница, како и Договорот за конкуренција од 1998 година, во конкретно наведени услови, ја забрануваат можноста преку преземање една или повеќе обврски да се изврши злоупотреба на доминантната позиција на пазарот. Овие забрани се наведени во член 82 од Договорот за Европската заедница и во делот 18(1) од Договорот за конкуренција (Глава 2 – Забрана). Член 82 предвидува дека „која било злоупотреба преку една или повеќе обврски од доминантната позиција во рамките на заедничкиот пазар или во некој негов составен дел треба да биде забранета како некомпатибилна со заедничкиот пазар, бидејќи таа може да изврши негативно влијание врз трговијата на државите-членки“.

Во втората глава од Договорот за конкуренција (забрана) е предвидено дека „...секо е однесување во делот на една или повеќе обврски коешто доведува до злоупотреба на доминантната позиција на пазарот е забранета, доколку тоа може да ја загрози трговијата во рамките на Обединетото Кралство“. Регулацијата на Европската заедница 1/2003 (позната како Регулација за модернизација) бара од националните авторитетни власти на државите-членки и од судовите на државите-членки да го применат и да го стават во сила член 82, како и националното конкурентно право кога тоа право е применето во насока на отстранување на злоупотребата што е забранета со член 82.

Судска практика: С–385/07 Р; С–202/07 Р; С–113/07 Р; С–52/07;
Т–271/03; Т–201/04; Т–151/01; С–95/04 Р; Т–203/01.

Види:

Закон за конкуренција од 1998 година

Член 82 од Договорот за Европската заедница

Регулатива 1/2003 на Европската заедница (Регулатива за модернизација)

Acceding country

Beitrittsland

држава-пристапничка

Станува збор за држава-кандидатка која ги исполнила Копенхашките критериуми и која ги завршила преговорите за приклучување кон ЕУ.

Access to documents

Zugang zu Dokumenten

пристап до документи

Член 255 од Договорот за воспоставување на ЕЗ вели дека граѓаните на ЕУ, како и лицата кои престојуваат во ЕУ, имаат право на пристап до документите на Европскиот парламент, на Советот и на Комисијата.

Види:

Регистар на документи во Европскиот парламент

Збир на податоци наречен АРДОК (архиви за историски документи во Европскиот парламент)

Accession Agreement

Beitrittsvertrag

договор за пристапување

Договорот за пристапување е меѓународен договор кој се потпишува од страна на секоја држава-членка на ЕУ и државата што поднела барање за приклучување кон ЕУ, а во кој се наведени сите права и обврски што произлегуваат од членството во ЕУ на идната држава-членка.

Accession criteria (Copenhagen criteria)

Beitrittskriterien

критериуми за пристапување (Копенхашките критериуми)

Секоја држава што бара членство во ЕУ мора да ги задоволи условите наведени во член 49 и принципите утврдени во член 6(1) од Договорот за ЕУ. Овие критериуми првпат беа утврдени од страна на Европскиот совет во Копенхаген 1993 година, односно зајакнати на Европскиот совет во Мадрид во 1995 година.

За да се приклучи кон ЕУ, новата држава-членка треба да исполни три критериуми:

- **Политички:** стабилност на институциите кои ги гарантираат демократијата, владеењето на правото, човековите права и почитувањето и заштитата на малцинствата во државата,
- **Економски:** постоење функционална пазарна економија и капацитет на државата да се справи со притисокот на

конкуренцијата и со пазарните сили кои постојат во Унијата,

- **Прифаќање на придобивките на Заедницата:** способност да се преземат сите обврски од членството, вклучувајќи ја и приврзаноста кон целите на политичката, економската и монетарната унија.

За да може Европскиот совет да донесе одлука да ги започне преговорите со државата-кандидатка, таа мора да ги задоволи политичките критериуми.

Секоја држава што има волја да ѝ се приклучи на Унијата, мора да ги исполни критериумите за пристапување. Во претпристапната стратегија и со помош на пристапните преговори се утврдуваат неопходните инструменти, како и рамката за постигнување на оваа цел.

Види:

Преговори за пристапување

Партнерство за пристапување

Држави-кандидати

Проширување

Претпристапна стратегија

Accession negotiations

Beitrittsverhandlungen

преговори за пристапување

Пристапните преговори се клучни за мониторирање и за помош на државата-кандидатка во насока на подготовка на

државата за пристапување и за проценка на нејзината подготвеност за членство во Унијата. Секоја држава се проценува во согласност со сопствените вредности од аспект на тоа колку таа се придржува кон пристапните критериуми. Преговорите ѝ помагаат на државата-кандидатка да се подготви за реализација на обврските кои произлегуваат од членството во Унијата. Исто така, тие ѝ овозможуваат на Унијата да се подготви за проширувањето во смисла на апсорпцискиот капацитет. Преговорите се однесуваат на прифаќање и на имплементирање на придобивките (вредностите) на Заедницата што се мониторира од страна на Европската комисија. Придобивките (*acquis communautaire*) се поделени во поглавја, при што постојат онолку поглавја за определени области колку што мора да бидат направени подобрувања. Овие области се идентификуваат преку мониторирање на примената на придобивките (вредностите) во државата-кандидатка. Големо значење во овој процес има и програмата за техничка помош за размена на информации (TAIEX). За секое поглавје се преговара посебно, при што мерливите референтни критериуми се дефинираат при отворањето и при затворањето на секое поглавје.

Преговорите се водат на билатерални меѓувладини конференции меѓу државите-членки и државата-кандидатка. Заедничките преговарачки позиции се дефинираат за секое од поглавјата во зависност од прашањата кои се во надлежност на Заедницата. Резултатите од преговорите (што, вусшност, се резултати од политичките и од економските дијалози) се инкорпорираат во нацрт-пристапниот договор откако ќе бидат

затворени преговорите за сите поглавја. Системот на транснационалните мерки дозволува, онаму каде што тоа е можно, преговорите да бидат завршени дури и во случај кога транспонирањето на *acquis communautaire* не е целосно комплетирано.

Види:

партнерство за пристапување

држави-кандидатки

право на Заедницата

проширување

ФАРЕ (Програма на Заедницата за државите од Централна и Источна Европа) претпристапна помош

претпристапна стратегија

мониторинг

ТАИЕХ (техничка помош и информатичка размена)

Accession of new Member States to the European Union

Beitritt eines neuen Staates zur Union

пристапување на нови држави-членки во Европската унија

Пристапувањето на нови држави-членки во ЕУ се остварува во согласност со член 49 од Договорот за ЕУ. Државата што сака да стане членка на Унијата мора да задоволи два основни критериума:

1. Мора да биде европска држава, и
2. Мора да ги почитува принципите на слобода, демократија,

почитување на човековите права и основните слободи и владеење на правото (член 6(1) од Договорот за ЕУ).

Советот мора да постигне едногласна согласност за пристапување на државата-кандидатка, по претходно извршена консултација со Комисијата и по добивањето согласност од страна на Европскиот парламент. Условите и датумот на пристапувањето, како и определен транзициски период, доколку е потребен за усогласување со договорите врз кои е заснована Унијата, мора да бидат договорени во форма на пристапни договори склучени меѓу државата-кандидатка и државите-членки на Унијата. За да може да добие правна форма пристапувањето на државата-кандидатка во Унијата, тоа мора да биде ратификувано со т.н. пристапен договор од страна на сите држави-членки и од страна на државата-кандидатка во согласност со уставните правила на сите договорни страни.

Во практика, пристапувањето не е автоматски процес, бидејќи тоа секогаш зависи од состојбата во која се наоѓа државата-кандидатка. Токму поради тоа, должината на претпристапниот период може да варира. Во текот на овој период, државата-кандидатка ги усогласува своите институции, стандарди и инфраструктура во согласност со европските критериуми за да можат да бидат подготвени за исполнувањето на обврските што произлегуваат за државите-членки во периодот на пристапувањето кон Унијата.

Види:

проширување

Accession partnership

Beitrittspartnerschaft

партнерство за пристапување

Пристапните партнерства се претпристапни стратегиски инструменти во кои се содржани посебните потреби на секоја држава-кандидатка, а врз чија основа се насочува и се утврдува рамката на претпристапната помош за остварувањето на:

- Краткорочните и среднорочните приоритети, цели и услови утврдени за секоја држава-кандидатка врз основа на пристапните критериуми (Копенхашките критериуми) во согласност со мислењето на Комисијата за нејзината апликација за членство;
- Претпристапната помош.

Пристапното партнерство се воспоставува за секоја држава-кандидатка со цел да се обезбедат насоки, но и охрабрување на државата-кандидатка во текот на траењето на целиот подготвителен период на државата-кандидатка за членство во Унијата. Во оваа смисла, секоја држава-кандидатка подготвува Национална програма за усвојување на акито (НАПА), во која е наведена временската рамка за ставањето на партнерството во сила. Секоја држава-кандидатка исто така подготвува и акционен план за засилување на своите административни и судски капацитети. Пристапното партнерство може да биде променето доколку се појават нови развојни моменти во државата-кандидатка, а посебно нови приоритети во текот на претпристапниот процес.

Види:

пристапни критериуми

држави-кандидатки

право на Заедницата

претпристапна помош

претпристапна стратегија

Acquis communautaire

Acquis communautaire (Gemeinsamer Besitzstand)

право на Заедницата (acquis communautaire)

Станува збор за француски термин со кој се означува целокупното право на Европската заедница, почнувајќи од договорите, како за и целокупното секундарно законодавство и за судската практика. Всушност, неговата суштина значи „целокупното право на ЕУ какво што е во кое било време“ – или, со други зборови, правата и обврските што државите на ЕУ меѓусебно ги споделуваат во согласност со усвоените правни норми.

Овие вредности (**acquis communautaire**) се во состојба на постојан развој, и во нив се вклучени сите договори и закони на ЕУ, декларациите и резолуциите, меѓународните договори и мислењата и одлуките на Европскиот суд на правдата. Во нив се вклучени и активностите на владите на државите-членки на ЕУ преземени во областа на правдата и на внатрешните работи, како и во областа на заедничката надворешна и безбедносна политика. Или поконкретно, вредностите се содржани во:

1. Содржината, принципите и политичките цели на основачките договори;
2. Законодавството усвоено заради примена на договорите и на судската практика (прецедентното право) на Судот на правдата, декларациите и резолуциите усвоени од Унијата;
3. Мерките што се однесуваат на заедничката надворешна и безбедносна политика;
4. Мерките што се однесуваат на правдата и на внатрешните работи;
5. Меѓународните договори склучени од страна на Заедницата и оние кои се склучени меѓу државите-членки на полето на активностите на Унијата.

Во оваа смисла, може да се каже дека придобивките (**acquis communautaire**) на Заедницата се дел не само од комунитарното право во потесна смисла на зборот, туку и од сите акти што се однесуваат на вториот и на третиот столб на ЕУ, како и од заедничките цели утврдени во договорите. Унијата се има обврзано постојано да ги развива и да ги продлабочува сопствените придобивки и вредности. Државите-апликантки треба да ги прифатат овие вредности и придобивки пред да влезат во Унијата. Неприфатањата на *acquis communautaire* може да се случи само во определени исклучителни околности и тие може да бидат ограничени во својот обем. За да се интегрираат во ЕУ, државите-апликантки ќе треба да ги преземат акито во своите национални законодавства, како и да ги применат од моментот кога ќе ѝ пристапат на Унијата.

Судска практика: C–313/08; C–287/07; C–41/08; C–289/07; C–259/07; C–244/07; C–259/07; C–475/04; C–118/03.

Види:

Држави-апликантки

комунитарно право

проширување

столбови на ЕУ

Acte Clair doctrine

Akt Claire Doktrin

доктрината Acte Clair

Acte Clair е термин што се употребува во содржината на правото на ЕУ со цел да означи состојба во која одговорот е очигледен. Под влијание на оваа доктрина е наведено дека Европскиот суд на правдата може да ја децентрализира активноста на толкувањето на правото на ЕУ, со што националните судови добиваат поголема дискрециона моќ на постапување. Сепак, од друга страна, постои толкување дека практиката на Европскиот суд на правдата е обид за „екстреман федерализам“, преку која Судот си доделува голема арбитрарна моќ поради фактот што децентрализацијата и дискреционата моќ на националните судови многу тешко се остваруваат во практиката.

Процената на оваа доктрина не секогаш е очигледна и јасна, бидејќи судот кој ја има јурисдикцијата најнапред треба да го толкува правилото кое е доведено под знак прашање, при што

треба да ги има предвид верзиите на преводот од сите официјални јазици што биле употребени за неговото објаснување и, второ, треба да има предвид дека ист судски концепт може да има различно значење од она што е содржано во европското законодавство на различните држави-членки, поради фактот дека во секоја од државите-членки функционираат различни видови општо и граѓанско право, како и различни правни системи кои користат различни јазици. Примената на оваа доктрина може да предизвика големи проблеми за граѓаните на државите кои не ги признаваат конкретните одредби на правото на ЕУ што се однесуваат на прашањата од областа на даночното право и чишто судови не се обраќаат до Европскиот суд на правдата за примена на претходната постапка.

Од друга страна, примената на концептот на оваа доктрина може да им биде од корист на граѓаните на државите во случаи кога се применуваат супранационалните правила во нивна полза, како и во случаи кога националните судови поставуваат претходни прашања пред Европскиот суд на правдата.

Судска практика: C-107/76; C-99/00; C-283/81; споени случаи C-28-30/62; C-337/95; ECR I-6013.

Action for annulment

Nichtigkeitserklärung

дејство за поништување

Според член 230 од консолидираниот Договор за воспоставување на Европската заедница, под поимот дејство за поништување се смета она дејство што институцијата го усвоила

како мерка за поништување на определена регулатива, директива или одлука врз основа на претходно поднесено барање. Европскиот суд на правдата има ексклузивна надлежност над дејствата преземени од страна на државата-членка против Европскиот парламент и/или против Советот (одвоено од мерките на Советот во смисла на државна помош или примена на моќ), или дејства преземени од страна на една институција на Заедницата против некоја друга институција. Судот во прв степен има првостепена надлежност да постапува по сите други дејства од овој вид и посебно по дејствата преземени од страна на граѓаните. Судот на правдата има овластување да ги прогласи за неважечки мерките и дејствата преземени од Судот во прв степен во согласност со надлежноста утврдена во член 231 од Договорот од Мастрихт.

Судска практика: C-91/05; C-27/04; C-22/70; C-41-44/70.

Acts of assent (Accession Treaties)

Zustimmungsverfahren (Beitrittsverträge)

акти на согласност (договори за пристапување)

Актот на согласност (Договорот за пристапување) претставува акт со кој државата ја дава својата согласност да биде правно обврзана со условите наведени во конкретниот договор. Овој акт има ист правен ефект како и актот за ратификација, иако тој не му претходи на потписничкиот акт. Формалната постапка за пристапување варира и зависи од националните законски правила на секоја држава поединечно.

Adequate reasoning

Ausreichende Begründung

соодветно расудување

Соодветното расудување од страна на администрацијата на ЕУ претставува предуслов за легалноста на административните акти. Во правото на ЕУ, барањето за соодветно расудување е ограничено само на актите што се од регулаторна природа, како и оние кои имаат екстензивен карактер, како што се актите кои се однесуваат на граѓаните.

Administrative costs / administrative burdens

Verwaltungskosten/ Verwaltungsaufwand

административни трошоци/административни тешкотии

Административните трошоци се трошоци направени од страна на фирмите, граѓанскиот сектор, јавните власти и граѓаните во извршувањето на своите законски обврски заради обезбедување информации за своите активности (или производство), било од страна на јавните власти или од приватните субјекти. Овие трошоци се разликуваат од трошоците што произлегуваат од т.н. правни барања, односно од оние трошоци кои, на пример, се користат за обезбедување на општествено и еколошки прифатливите стандарди за промена на производите или за промена на процесите.

Исто така мора да се направи разлика меѓу информација што би можела да биде добиена од страна на некој субјект, дури и во отсуство на правен акт, и информација што не би можела да биде добиена без постоење законски правила. Трошоците што

настануваат од вториот вид информации најчесто се нарекуваат трошоци поради административни тешкотии. Стратегијата на Европската комисија за создавање подобра регулатива има за цел да ги измери административните трошоци и да ги намали административните тешкотии.

Adoption

Gesetzesbeschluss

усвојување

Усвојувањето претставува формален акт со кој се утврдува формата и содржината на предложениот текст на договорот. Моментот на усвојувањето на кој било законски акт зависи од постапката на неговото донесување, но, општо земено, тоа е датумот на кој институциите се договориле по однос на текстот на предложениот акт. Најчесто станува збор за различен датум од оној кога актот стапува во сила (кој исто така треба да биде наведен во актот, со забелешка дека тоа е датумот кога актот се објавува во службеното гласило).

Advocate-General

Generalanwalt

генерален застапник (генерален правобранител)

Станува збор за правник, најчесто искусен практичар или поранешен судија, кој е назначен од страна на Европскиот суд на правдата со заедничка согласност од страна на државите-членки на ЕУ за мандатен период од шест години. Застапникот им

помага на судиите на Европскиот суд на правдата при донесувањето одлуки во конкретни случаи, како и при толкување на правото на ЕУ. Во Судот на правдата постојат осуммина општи застапници (општи правобранители).

Agenda

Agenda

агенда

Поимот агенда во буквална смисла на зборот значи „работи што треба да бидат направени“. Нормално, станува збор за листа на прашања кои треба да бидат дискутирани на состанок, но политичарите овој термин го користат и како жаргон со значење на „работи што сакаме да ги постигнеме“. На пример, „Социјалната агенда на ЕУ“ утврдува што има желба да постигне Унијата во текот на наредните неколку години во делот на политиката на вработувањето и на социјалните политики. Оваа агенда е дел од „Лисабонската стратегија“.

Agenda 2000

Agenda 2000

Агенда 2000

Оваа Агенда е оформена во 1997 година од страна на Комисијата како студија за можните стратегии за идниот развој на политиките и практиките на ЕУ на почетокот од XXI век.

Agenda-setting theory

Agenda-Festlegungstheorie

теорија за креирање агенда

Станува збор за теорија што е под силно влијание на медиумите за масовни комуникации. Таа има влијание и врз публиката при нејзиниот избор за тоа кои случувања треба да ги смета за вредни и колку простор и значење треба да добијат овие случувања во средствата за масовно комуницирање. Централната аксиома на теоријата за креирање агенда се наоѓа во преносот на важните прашања, или способноста на масовните медиуми да го пренесат она што е значајно во темите од нивните масовни агенди до јавноста. Функцијата креирање агенда има повеќе компоненти:

– Во медиумската агенда влегуваат прашања што се дискутираат во медиумите, како што се дневните весници, телевизијата и радиото;

– Во јавната агенда влегуваат прашања што се дискутираат и се персонално значајни за членовите на јавноста;

– Во политичката агенда влегуваат прашања што креаторите на политиката, како што се законодавците, ги сметаат за значајни;

– Во корпоративната агенда влегуваат прашања што ги сметаат за значајни големите бизнис-корпорации.

Овие четири агенди се меѓусебно поврзани. Двете основни претпоставки што се потенцираат од страна на најголемиот број проучувачи на теоријата за креирање агенди се дека, прво, медиумите не ја одразуваат реалноста, туку дека тие ја

филтрираат и ја обликуваат реалноста според сопствените потреби, и, второ, дека медиумската концентрација на неколку прашања и субјекти ја наведуваат јавноста да ги опсервира овие прашања како многу позначајни од останатите прашања.

Agreements between the Member States

Abkommen zwischen den Mitgliedsstaaten

ДОГОВОРИ МЕЃУ ДРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ

Спогодбите (договорите) што се склучуваат меѓу државите-членки се клучен извор на комунитарното право. Договори од овој вид може да бидат склучени и за прашања што се тесно поврзани со комунитарните активности, меѓутоа, притоа без да биде пренесена моќта во комунитарните институции. Исто така, постојат и меѓународни спогодби (договори и конвенции) што земјите-членки ги склучуваат со цел да ги надминат проблемите кои произлегуваат од територијално ограничените спогодби, како и да создадат униформно право кое ќе се примени во рамките на целата Заедница (член 293 од Договорот за ЕЗ). Ова е од посебно значење за меѓународното приватно право. Во рамките на овие спогодби се вбројуваат следниве: Конвенцијата за надлежноста и примената на пресудите за граѓанските и трговските прашања (1968), Конвенцијата за заемно признавање на компаниите и правните субјекти (1968), Конвенцијата за елиминирање на двојното оданочување во контекст на регулирањето на трансферот на добивка меѓу здружените претпријатија (1990), Конвенцијата за договорното облигационо право (1980) и Конвенцијата за патентното право на ЕЗ (1989).

Amsterdam Treaty

Vertrag von Amsterdam

Договор од Амстердам

Договорот од Амстердам настана како резултат на активностите што беа договорени на Меѓувладината конференција во Турин од страна на Европскиот совет на 29 март 1996 година. Договорот од Амстердам беше усвоен на Самитот на Европскиот совет во Амстердам одржан на 16 и 17 јуни 1997 година, а беше потпишан на 2 октомври 1997 година од страна на петнаесет министри за надворешни работи на исто толку земји-членки на Унијата. Стапи во сила на 1 мај 1999 година (првиот ден од вториот месец по извршената ратификација на последната држава-членка), по ратификацијата на Договорот извршена од страна на сите држави-членки во согласност со нивните уставни одредби.

Договорот направи неколку основни амандмански промени во неколку делови од претходниот Договор за ЕУ и Договорот за ЕЗ, заедно со помал број поголеми промени во неколку ограничени области. Спротивно на Договорот од Мастрихт, Договорот од Амстердам нема самостојна договорна рамка. Амандманите содржани во Договорот се групираат во осум основни групи клучни промени и посебна група помали амандмани. Најочигледната промена направена со Договорот е новиот начин на нумерирање на членовите, кој е преземен од Договорот за ЕЗ и од Договорот за ЕУ, придружен со промени кои значат бришење на сега веќе непотребните одредби како што се оние за царинската унија.

Голем број од додадените одредби се однесуваат на развојот на ЕУ како вид „либерален поредок“, кои денес сè повеќе се сметаат како гаранција за либералниот конституционализам, гаранција за основните демократски принципи, за владеењето на правото, и за принципот на заштитата на основните права, како во ЕУ така и во државите-членки. Договорот го почитува системот на трите столба воспоставен со Договорот од Мастрихт со определени значителни промени во однос на обемот на третиот столб придружен со преносот на некои прашања од третиот во првиот столб (процес познат како „комунитаризација“).

Од правна гледна точка, Договорот измени конкретни одредби од Договорот за ЕУ, од Договорите за воспоставување на ЕЗ и од неколку конкретни акти поврзани со договорите. Договорот од Амстердам првпат ја утврди комунитарната политика во областа на вработувањето и им пренесе на Заедниците определени области во делот на правдата и на внатрешните работи. Исто така, овој Договор ја реформира заедничката надворешна и безбедносна политика, го прошири квалификуваното мнозинско гласање и овозможи поблиска соработка меѓу земјите-членки. Договорот од Амстердам не ги замени останатите договори, туку многу повеќе изврши нивно надополнување.

Види:

Договор од Амстердам: сеопфатна анализа

договори

Договор од Ница

Animal welfare

Wohlergehen der Tiere

благосостојба на животните

Прашањето за благосостојбата на животните првпат беше уредено со закон во 1974 година. Барањата во оваа област беа посебно потврдени со Дополнителниот протокол приклучен кон Договорот од Амстердам (1997). Овој „Протокол за заштита и благосостојба на животните“ постави нови правила на дејствување на ЕУ во оваа област.

Со него и официјално се призна дека животните се суштества вредни за почит и е констатирана обврска на европските институции при формулирањето и имплементирањето на заедничките политики да преземаат должно внимание во насока на остварувањето на благосостојбата на животните.

Европското законодавство на полето на заштитата на благосостојбата на животните има за цел да ги спаси животните од какви било непотребни страдања во три главни области: чувањето во фарми, транспортот и колењето на животните. Се смета дека е од големо значење да се преземат мерки во овие области не само поради етички и морални причини, туку и поради здравјето на животните и квалитетот на прехранбените

производи. Во рамките на обемната стратегија за безбедност на храната, се утврдува обврската и во останатите политики на Заедницата (земјоделството, транспортот, внатрешниот пазар и истражувањето) да се има предвид оваа неопходност.

Во почетокот на 2006 година, Комисијата усвои петгодишен акционен план за зголемување на постојните стандарди, за проширување на истражувањето, за утврдување на потребата од мерење на квалитетот и мерките за учество, како и за промовирање на благосостојбата на животните на меѓународно ниво.

Во соработка со надлежните власти на државите-членки, Службата за храна и ветерина при Унијата изврши контрола на определени точки од стратегијата, со цел да го утврди степенот на компатибилност на политиките од оваа област во државите-членки со она на комунитарното законодавство. Улогата на оваа служба се зголеми по проширувањето на ЕУ на 27 земји-членки.

Судска практика: C–331/07; C–455/06; C–277/06; C–207/06; C–219/07; C–331/07; T–13/99; C–40/82; C–174/82; C–272/80; C–4/75; C–190/87.

Види:

заедничка земјоделска политика

животна средина

безбедност на храна

Annulment action

Nichtigkeitserklärung

дејство на поништување

Станува збор за дејство на поништување на даден акт (регулатива или директива) донесен од страна на институција на ЕУ, најчесто од држава-членка, но во дадени исклучителни околности и од определена приватна страна.

Antitrust control

Kartellkontrolle

антимонополска контрола

ЕУ има за цел да гарантира фер и слободна конкуренција на заедничкиот пазар и да обезбеди натпревар, а не монопол меѓу пазарните субјекти. Оттука, правилата на ЕУ ги забрануваат договорите кои ја ограничуваат конкуренцијата (односно тајните договори склучени меѓу компании со кои на вештачки начин се создаваат високи цени) и злоупотребите од страна на претпријатија кои имаат доминантна позиција на пазарот.

Со други зборови, терминот „антимонополски“ се однесува на конкурентските правила содржани во договорите и во т.н. бизнис-практика кои се против ограничувањето на конкуренцијата и против злоупотребата на доминантната позиција. Договорите и конкретните практики што може да ја ограничат конкуренцијата се забранети со антимонополските одредби содржани во член 81 од Договорот за воспоставување на ЕЗ.

Забраната се применува на картелите (уште познати и како „договори“) и се однесува на ситуации кога тајните договори меѓу бизнис-компаниите доведуваат до ограничување на конкуренцијата преку различни форми местење на цените, ограничување на производството, или преку договарање за нелојална поделба на пазарите. Ваквите форми на рестриктивни договори, меѓу другото, можат да бидат забранети дури и во случаи кога генерираат повеќе позитивни отколку негативни ефекти (договори за подобрување на производството, за дистрибуција на производите, за подобрување на техничкиот прогрес и слично).

Антимонополските правила на Заедницата исто така ја забрануваат злоупотребата на доминантната позиција во рамките на пазарот (член 82 од Договорот за ЕЗ). Определено дејство има доминантната позиција тогаш кога таа зазема голема пропорција на пазарот и кога со таквата пропорција ја нарушува нормалната пазарна конкурентност. Во таков случај се забранува да се употребува сопствената доминантност, односно да се ставаат прекумерно високи или прекумерно ниски цени или, да се практикува дискриминација меѓу комерцијалните партнери. Комисијата може да наметне високи казни во случај на преземање дејства што се поврзани со постоење илегални бизнис-практики. Почнувајќи од 1 мај 2004 година, Заедницата изврши иновирање на антимонополските правила со кои им се наложи на националните конкурентски власти да ги применуваат комунитарните правила од договорите, односно правилата за

забрана на злоупотребата на доминантната позиција на ист начин како и Комисијата.

Судска практика: C–113/07 P; C–350/07; C–209/07.

Види:

Конкурентност

Applicant country

Beitrittsland

држава-апликантка

Станува збор за држава што поднела барање да ѝ се приклучи на Европската унија. Во оној момент кога барањето официјално е прифатено, таа станува држава-кандидатка.

Approximation of laws

Gesetzesangleichung

приближување на законите

Во член 95 (поранешен член 100a) од Договорот од Рим, утврдени се средствата со кои се постигнува прогресивно приближување на националните закони на државите-членки во согласност со стандардите содржани во правото на ЕЗ. Директивите се најдобриот законски метод за постигнување на посакуваното приближување или хармонизирање на законите на државите-членки.

Судска практика: C–142/05; C–211/07; C–327/05; C–263/95; C–79/98; C–26/98; C–221/00.

Architecture of Europe

Architektur Europas

архитектура на Европа

Под овој поим најчесто се подразбираат различните организации, институции, договори и традиционални релации кои дејствуваат во рамките на европскиот простор каде што членовите работат заедно во насока на решавање на проблемите од заеднички интерес.

Суштинскиот дел на оваа архитектура е воспоставен со Договорот за ЕУ со кој се формирани трите столба: Европската заедница (првиот столб), заедничката надворешна и безбедносна политика (вториот столб) и соработката во полето на правдата и на внатрешните работи (третиот столб). Прашањата кои се наоѓаат во вториот и во третиот столб се проблеми кои ги решаваат институциите на Заедницата (Европскиот совет, Комисијата, Европскиот парламент итн.), преку примена на меѓувладините процедури.

Area of freedom, security and justice

Raum der Freiheit der Sicherheit und des Rechts

област на слобода, безбедност и правда

Целта на донесувањето на одлуката за воспоставување област на слобода, безбедност и правда беше да се гарантира слободното движење на луѓето на територијата на ЕУ, како и поефикасно дејствување против организираниот криминал и корупција. Прашањата поврзани со правдата и со внатрешните работи најчесто беа решавани со меѓувладини правила, а посебно

со инструментите содржани во Насловот 6 од Договорот за ЕУ („третиот столб“). Договорот од Амстердам ги „комунитаризира“ азилот, имиграцијата и судската соработка во граѓанската материја, а го заштити третиот столб, сега посветен на полициската и на судската соработка во кривичните предмети. Меѓутоа, сите прашања кои влегуваат во просторот на слободата, безбедноста и правдата беа прегрупирани под еден единствен наслов област на слобода, безбедност и правда.

Во делот на правдата и внатрешните работи, Реформскиот договор предвидува мнозинско гласање за прашањата кои влегуваат во материјата на казненото право и на полициската соработка. Поради посебно чувствителната природа на соработката во делот на казненото право и фактот дека Република Ирска има посебен систем познат како „common law“, оваа држава ќе склучи посебни договори со кои ќе ѝ се овозможи да биде дел од казненото право на ЕУ, како и од мерките на полициската соработка врз основа на правилото „од случај до случај“.

Судска практика: C–168/08; C–189/08; C–180/06; C–256/08; C–266/08; C–139/08; C–467/05.

Види:

комунитаризација

„Мост“ на Заедницата (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)

зајакната соработка

Европрава

Европол (Европска полициска служба)

слободно движење на луѓе (визи, азил, имиграција и други политики)

столбови на ЕУ

полициска и судска соработка во кривичните работи

судска соработка во граѓанските предмети

Шенген (Договорот и Конвенцијата)

единствена институционална рамка

Article 36 Committee (Title VI of the EU Treaty)

Ausschuss nach Artikel 36 EU-Vertrag (Titel VI EU-Vertrag)

Комитетот во член 36 (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)

Комитетот, регулиран со член 36 од Договорот за ЕУ, уште познат и како КАТС, всушност е работна група на Советот. Комитетот е составен од постари службеници и неговата улога е да ги координира надлежните работни групи во полето на полициската и на судската соработка (третиот столб). Исто така, неговата мисија е да ја подготвува работата на Комитетот на постојани претставници (КОРЕПЕР). Сличен орган кој ги води прашањата за азилот и за имиграцијата е Стратегискиот комитет за имиграција, граници и азил кој, за разлика од КАТС, е работна група во рамките на првиот столб.

Види:

КОРЕПЕР

Assent procedure

Zustimmungsverfahren

постапка на согласност

Воведена со Единствениот европски акт во 1987 година, постапката на согласност се употребува во Европскиот парламент заради одобрување на меѓународните договори и на некои други одлуки кои се носат надвор од постапката на соодлучување и консултација. Пред да донесе значајни одлуки, Советот треба да добие согласност од Европскиот парламент. Принципот на согласност се заснова врз едно читање. Парламентот може да го прифати или да го одбие предлогот, но не може да го измени. Ако Парламентот не даде согласност, актот, кој е предмет на одлучување, не може да биде усвоен.

Значајните меѓународни договори бараат апсолутно мнозинство од сите членови (393 од вкупно 785). Во други членови од Договорот за ЕЗ (105, 107, 161 и 300), постапката на согласност бара само обично мнозинство од дадените гласови. Договорите со третите држави, асоцијативните договори и согласноста за новите држави-членки бараат апсолутно мнозинство од членовите. Европскиот парламент смета дека постапката на согласност треба да биде применета и при промена на одредбите на основачките договори, бидејќи во моментот, по однос на ова прашање, Парламентот само се консултира. Лисабонскиот договор му дава можност на Европскиот парламент да предложи промени во Договорот и да бара негова согласност во рамките на поедноставената постапка за ревизија

(член 33 од Договорот за ЕУ). Исто така, постапката на согласност е потребна и за прашањето на државјанството на ЕУ, за определени посебни задачи на Европската централна банка, за промена на законите што се однесуваат на европскиот систем на централни банки и на Европската централна банка, за Структурните фондови и за Кохезиониот фонд, како и за униформната постапка за избори на членови на Европскиот парламент (член 190 од Договорот за ЕЗ).

Европскиот парламент дава согласност и за примена на санкции насочени кон некоја држава-членка во случај на сериозни и постојани повреди на основните права (член 7 од Договорот за ЕУ), како и за поблиска соработка за прашања кои влегуваат во доменот на постапката на соодлучување. Парламентот дава согласност со мнозинство гласови. Сепак, мнозинство гласови на членовите се бара уште во два случаја, а тоа е за приемот на нова држава-членка во ЕУ и за прашања од сферата на изборната постапка.

Види:

постапка на соодлучување

постапка на консултација

Совет на Европската унија

Европска комисија

Европски парламент

Association agreements

Assoziierungsabkommen

асоцијативни договори

Постојат три вида асоцијативни договори:

– Договори со кои се одржуваат посебни врски меѓу конкретни земји членки и држави кои не се членки на ЕУ. Една од посебните причини за воведување ваков вид асоцијативни договори е одржувањето блиски врски меѓу прекуморските држави и територии и основачките земји-членки на ЕУ со кои тие имале заедничко колонијално минато. Воведувањето заеднички царини во Заедницата сериозно ја погоди трговијата со овие држави, што значи дека посебните договори беа потребни заради продолжување на системот на неограничената трговија на Заедницата со овие држави. Во исто време, царините на стоките кои потекнуваа од овие држави прогресивно се намалуваа. Со цел да ги намали проблемите во оваа сфера, Заедницата дозволи финансиска и техничка помош за овие држави, канализирана преку Европскиот фонд за развој;

– Договори како основа за подготовка за членство во царинската унија на Заедницата; и

– Асоцијативни договори за подготовка на државите за можно членство во ЕУ.

Овие договори служат како претходна фаза на пристапувањето во текот на која државата-апликантка треба да работи во насока на приспособување на нејзината економија со онаа на Заедницата. Ваков договор мошне успешно беше склучен со Грција. Друг асоцијативен договор со можност за идно

пристапување во Унијата беше склучен со Турција во 1964 година. „Европа-договорите“ со Полска, Унгарија, Чешката Република, Словачка, Бугарија, Романија, Словенија и трите балтички држави (Литванија, Естонија и Латвија) јасно ставија до знаење дека членството во Заедницата е ултимативна цел за овие држави со кои ќе се овозможи реформирање на нивните пазарни економии. Причината за нивното склучување беше да им се помогне на овие држави да ги исполнат потребните критериуми за членство во догледна иднина. Европската заедница со помош на вакви договори, исто така воспостави царинска унија со Малта (1971), со Кипар (1973) и со Турција (1996);

– Договори во Европската економска сфера. Со ваков вид договори, државите Норвешка, Исланд, Швајцарија и Лихтенштајн се вклучија во внатрешниот пазар на Заедницата. Со нив близу 2/3 од законодавството на Заедницата е преточено во националното законодавство на овие држави, што претставува солидна основа за можно пристапување во целосно членство.

Audio-visual policy

Audiovisuelle Medien

аудиовизуелна политика

Аудиовизуелната политика на Заедницата мора да ги почитува различните, а мошне често и контрадикторни, интереси и приоритети, како што се, правилата за конкуренција (посебно оние кои се однесуваат на државната помош), принципите на јавната служба или унапредувањето на европската култура.

Европскиот аудиовизуелен пазар се соочува со бројни проблеми, како што се:

1. Јазичните бариери кои го спречуваат слободното движење на програмите во Европа;
2. Бавниот процес на донесување одлуки, кој во најголем дел бара едногласност;
3. Потребата да се направат значителни инвестиции заради примена на посовремени техничко-технолошки производи.

Активноста на Заедницата во сферата на аудиовизуелната политика се одвива во две пошироки насоки: на легален план, Директивата Телевизија без граници, усвоена во 1989 година и изменета во 1997 година, обезбеди хармонизирана рамка за промоција на слободното движење, производство и дистрибуција на програми за европските телевизии. Заедничките правила во оваа област воведоа унифицирани стандарди во рекламирањето, спонзорствата, заштитата на малцинствата и правото на одговор. Исто така, со Директивата се воведоа квоти за емитување на телевизиските програми, со што им се наложи на телевизиските канали да резервираат, доколку е можно, повеќе од половината од нивното програмско време за прашањата поврзани со ЕУ. Во меѓувреме, Директивата претрпе определени промени заради внесување поголема флексибилност на телевизиските програми и креирање шеми за поддршка преку програмата на Заедницата МЕДИА (мерки за охрабрување на развојот на

аудиовизуелната индустрија). Воведена во 1991 година, оваа програма има за цел да ја поддржи европската аудиовизуелна индустрија преку охрабрување на развојот и на дистрибуцијата на европските активности. Оваа програма вклучува и финансиски средства за подобрување на обуката на професионалците во овој сектор. Програмата МЕДИА 2007 е финансирана со буџетски средства од околу 755 милиони евра и треба да го покрие периодот од 2007 до 2013 година.

Заштитата на малцинствата и на човековото достоинство во аудиовизуелните и во информативните услуги претставува втор приоритет на програмата. Во декември 2006 година, Советот и Европскиот парламент усвоија препорака со цел да ги охрабрат надлежните национални власти и акционери да ги интензивираат нивните активности на овој план.

Види:

конкуренија

јавен сервис

Телевизија без граници

B

'Balladur plan'

'Balladur Plan'

„План Balladur“

Планот Баладур уште е познат и како Пакт за стабилност во Европа, кој е потпишан во 1995 година. Негов автор е францускиот премиер Едвард Баладур. Овој Пакт беше заедничка акција на државите-членки на Унијата во рамките на остварувањето на заедничката надворешна и безбедносна политика. Во него е утврдена рамка за долгорочна добрососедска соработка со државите од Источна и од Централна Европа под покровителство на ЕУ и на ОБСЕ, а поттикната од војните во Босна и Херцеговина, Косово и Чеченија. Без двоумење, Пактот имаше за цел да ја демонстрира способноста на ЕУ „да се афирмира себеси на меѓународната сцена“.

'Banana war'

'Bananenkrieg'

„банана војна“

ЕУ им дава повластени трговски услови на одгледувачите на банани во државите кои некогаш биле колонии на нивните сегашни држави-членки (во најголемиот дел од Карипскиот Залив). Во доцните '90-ти години САД се спротивставија на ваквата политика на Унијата со барање за еднаков пристап на европскиот пазар на бананите со потекло од Централна Америка. Светската трговска организација гласаше во корист на САД, меѓутоа ЕУ го одби ова правило. САД како контраодговор на ваквата политика на Унијата вовеле царински давачки за други ЕУ производи кои немаа никаква врска со бананите. ЕУ на ова протестираше дека САД не ги изнела вистинските факти пред судот поради тоа што американските корпорации кои се сопственици на централноамериканските плантажи добиле определена партиско-политичка корист во Вашингтон. Накратко, овој случај ја отслика лошата трговска атмосфера што постоеше меѓу двата блока.

Barcelona process

Barcelona Prozess

процесот Барселона

Процесот Барселона, уште попознат и како евромедитеранско партнерство, ја содржи политиката на ЕУ кон медитеранските држави. Нејзината цел е да ги зајакне врските

меѓу Унијата и партнерските држави, додека ги засилува поблиските врски меѓу самите медитерански држави.

Предметот на партнерството е изнесен на виделина во 1995 година следејќи ја Декларацијата од Болоња, со која се промовираа мирот и стабилноста во регионот преку воспоставување политички дијалог што ќе ги почитува заедничките вредности меѓу партнерите, како што се демократијата и владеењето на правото. Следните цели беа да се промовираат превентивните активности во надминувањето на конфликтите, како и просперитет меѓу државите, особено преку создавање слободна трговска зона и развиена соработка.

Во оваа смисла, еврамедитеранското партнерство ги зближи земјите-членки на Унијата и медитеранските држави преку промовирање програма што се заснова врз три клучни точки: политичката и безбедносната политика, економската и финансиската политика и социјално-културната политика. Засилената соработка на полето на правдата, миграцијата и социјалната инклузија исто така се значаен елемент на процесот.

Партнерството стапува во сила како билатерално така и регионално. Билатералните договори се склучуваат во согласност со индивидуалните потреби и желби на државите-партнери. Во оваа смисла посебно се значајни европско-медитеранските асоцијативни договори. Процесот за нивното склучување е финансиски поддржан од страна на Заедницата, од страна на МЕДИА програмата и од страна на европските инвестициски банкарски активности од програмата за евро-медитеранските инвестиции и партнерства.

Види:

добрососедска политика

'Bargaining' (Mode of Governance)

Verhandlungen

„преговарање“ (начин на владеење)

Преговарањето е посебен начин на владеење со преговарачките системи каде што актерите истовремено даваат и земаат, водејќи се според рационалното разбирање на своите интереси, добивки и опции. Сопствениот интерес секогаш е методолошка претпоставка и модел на „економскиот човек“.

Benchmarking

Benchmarking

означување репери (стандарди)

Процесот кој ја вклучува практиката на истражување и споредба се нарекува процес на означување репери (стандарди). Во ваков случај, креаторите на политиката се способни да ги идентификуваат политиките или практиките кои ќе можат претпоставено да донесат најдобри резултати. Овој процес содржи и идентификација и имитација на секоја успешна или најдобра практика. Содржински, процесот на формирање репери (стандарди) бара: збир на податоци за резултатите и за политиките кои водат до нив, процена на резултатите и студија за тоа како работат политиките и определена констатација за тоа дали институционалната средина што ја опкружува политиката е слична на онаа во која функционира системот што се набљудува.

Ова, всушност, значи мерење на тоа колку е успешна една држава, бизнис, индустрија итн. во споредба со други држави, бизниси, индустрии итн. „Реперот“ е стандард преку кој се проценува определена активност.

Best practice

Best practice

најдобра практика

Еден од начините за подобрување на политиките во ЕУ е националните власти да видат што се случува во другите држави на ЕУ и да направат анализа што најдобро функционира од согледаното. Така, тие ќе можат да ја усвојат „најдобрата практика“ и да ја приспособат на сопствените национални и локални услови.

Better lawmaking

Bessere Rechtsetzung

подобро создавање закони

Терминот подобро создавање закони е второ име за подобро регулирање. Треба да се спомне дека во дополнението на соопштението за подобра регулатива се наоѓа и годишниот извештај за подобро создавање закони заедно со принципите на супсидијарност и пропорционалност.

Bologna process

Bologna Prozess

Болоња процесот

Процесот Болоња има за цел да создаде европски високообразовен простор до 2010 година во кој студентите ќе можат да избираат од широкиот и транспарентен опус висококвалитетни курсеви заедно со можноста за брзо и за едноставно признавање на дипломите. Потпишувањето на Болоњската декларација во јуни 1999 година резултира со серија реформи потребни за да се направи европското високо образование покомпатибилно, поспоредливо, покомпетитивно и попривлечно за Европејците и за студентите од другите држави. Процесот Болоња е дел од Лисабонската стратегија за развој и за работни места, во која е вклучена и засилената соработка во стручното образование и во обуката (процесот Копенхаген). За да воспостави синергија меѓу процесот Копенхаген и процесот Болоња, Европската комисија разви европска квалификациска рамка за доживотно учење.

Broad economic policy guidelines (BEPG)

Grundzüge der Wirtschaftspolitik

општи насоки за економската политика (BEPG)

Општите насоки за економската политика, кои имаат форма на препораки на Советот, се централна врска на координација меѓу економските политики на државите-членки на Унијата. Преку нив се обезбедува мултилатерално набљудување на економските трендови во државите-членки. Од 2003 година, општите насоки за економската политика се објавуваат за период од три последователни години. Нивната правна основа е член 99

од Договорот за воспоставување на Европската заедница. Постапувајќи со квалификувано мнозинство од гласовите по препорака на Комисијата, Советот ја креира нацрт-верзијата на општите насоки и прави извештај за своите наоѓања, што го доставува до Европскиот совет. Советот ја усвојува нацрт-верзијата со заклучок. Врз основа на овој заклучок, Советот со квалификувано мнозинство усвојува препорака во која ги наведува општите насоки и за тоа го известува Европскиот парламент.

Види:

Економска и монетарна унија

Пакт за стабилност и развој

Brusselisation

Brusselisation

бриселизација

Третиот начин на владеење е уште познат и под името „бриселизација“. Накратко, овој концепт значи дека „и покрај фактот што определени значајни надлежности и натаму остануваат под целосна контрола на државите-членки, сепак формулирањето и имплементацијата на европската политика се засилено европеизирани и бриселизирани од страна на функционерите и на службениците кои се со постојана служба во Брисел“.

Brussels (Treaty of)

Brüssel (Vertrag von)

Договор од Брисел

Договорот од Брисел, потпишан од страна на Обединетото Кралство, Франција и земјите од Бенелукс во 1948 година, е претходник на Западната европска унија и НАТО. Со него се укажа на потребата од воведување економска и социјална соработка, како и соработка во областа на колективната безбедност меѓу државите-членки на Унијата.

Budget

Haushalt

буџет

Со Договорот од Рим беше одлучено дека Заедницата мора да има балансиран буџет. Во 1970 година беше договорено на приходната страна од буџетот да се даде финансиска независност преку замена на средствата од државите-членки во системот „сопствени ресурси“. Ова право ќе биде третирано како комунитарно право, но ќе биде реализирано за сметка на земјите-членки. Во 1988 година, по направената трговска либерализација воведена со Единствениот европски акт, беше направена ревизија, со која се намалија приходите во буџетот од царини и даноци. Денес, сопствените ресурси можат да се поделат на четири вида:

- царини од увоз;
- земјоделски даноци и даноци на шеќер;
- процент што секоја држава-членка го одвојува од

приходите кои се добиваат од данокот на додадена вредност (утврдено преку посебна формула); и

– средства што државите-членки ги издвојуваат од сопствените буџети зависно од нивниот бруто-домашен производ.

Од овие приходни средства, првите две, познати уште и како „традиционални извори“, го полнат буџетот на Заедницата со околу 20%. Процентот од ДДВ годишно се намалува како процент во однос на целината на неговата маса. За разлика од пред 1999 година, кога врз основа на оваа ставка буџетот се полнеше над 60%, од 1999 година процентот врз оваа основа драстично се намали под 40%. Што се однесува до средствата кои се издвојуваат од бруто-домашниот производ како релативно поизбалансирана ставка, тие мошне брзо се зголемуваат и ќе претставуваат приближно околу половина од масата на буџетот на Заедницата. Општиот ефект од овие промени е подобрување на правичноста во давањето средства во буџетот на Заедницата од страна на државите-членки, што во иднина треба да биде уште поизразена како подобар одраз на националното богатство на секоја држава-членка. Буџетот на Заедницата се раководи во согласност со плановите за трошоците кои во нацрт-верзија ги создава Комисијата, а ги одобрува Советот на министрите.

Европскиот парламент има право да достави амандмани на нацрт-верзијата и да му ја врати на Советот. Вештачката поделба на „задолжителни“ и „незадолжителни“ трошоци ја определува следната фаза од преговорите за буџетот. Советот го има последниот збор за задолжителните трошоци, во кои е вклучена и

подршката за цените на земјоделските производи, додека Парламентот го има последниот збор за незадолжителните трошоци.

Сите приходи и расходи на ЕУ влегуваат во буџетот на Заедницата врз основа на годишни предвидувања и анализи. Буџетот се раководи во согласност со неколку принципи, во кои се вклучени:

1. Принципот на единство: сите приходи и расходи се прикажуваат заедно во единствен документ;
2. Принципот на едногодишност: буџетот корелира со конкретна буџетска година;
3. Принципот на рамнотежа: трошоците не смеат да ги надминат приходите.

Европската комисија е одговорна за поднесување на годишната прелиминарна нацрт-верзија на буџетот до Советот, кој пак ги сподедува буџетските овластувања со Европскиот парламент. Природата на трошоците определува како моќта е поделена меѓу овие две институции, врз основа на тоа дали трошоците се задолжителни (за кои Советот го има последниот збор) или незадолжителни (за кои Парламентот го има последниот збор). Во крајна инстанција, Европскиот парламент го усвојува или го отфрла буџетот како целина.

Во интерес на нивно стабилизирање, годишните буџети на Унијата од 1988 година се предмет на повеќегодишни интеринституционални договори меѓу Парламентот, Советот и Комисијата во однос на прашањето за буџетската дисциплина. Овие повеќегодишни „финансиски прашања“ се земаат како

клучни аргументи при распределбата на трошоците и при барањето начини како да се обезбеди соодветен степен за финансирање и за поддршка на приоритетите на Унијата.

Види:

класификација на трошоците

Европски ревизионен суд

финансиски перспективи

сопствени извори

Budget deficit

Haushaltsdefizit

буџетски дефицит

Станува збор за термин со кој се означува јазот меѓу приходите и трошоците.

C

Candidate countries

Kandidatenland

држави-кандидатки

Држава-кандидатка е држава која поднела барање за членство во ЕУ и која официјално е прифатена како кандидатка за прием во ЕУ. Статусот држава-кандидатка го доделува Европскиот совет врз основа на претходно добиено мислење од страна на Европската комисија, подготвено врз основа на барањето за членство на односната држава. Сепак, статусот држава-кандидатка не дава право за членство во Унијата по автоматизам. Комисијата го проучува барањето во светлината на пристапните критериуми (Копенхашките критериуми), додека процесот за прием започнува во моментот кога Европскиот совет ќе ја донесе одлуката да се започнат пристапните преговори.

Во зависност од состојбата во која се наоѓа, од државата-кандидатка може да биде побарано да започне процес на реформи заради усогласување на нејзиното законодавство со критериумите на Заедницата, како и да ја засили, доколку е

потребно, сопствената инфраструктура и администрацијата. Процесот на пристапување се заснова врз претпристапната стратегија во која се наведени бројни инструменти, како што е и финансиската помош. Приемот на државата-кандидатка зависи од направениот прогрес во реформите, што е предмет на проценка и на мониторирање од страна на Комисијата.

Види:

критериуми за пристапување (Копенхашки критериуми)

преговори за пристапување

партнерство за пристапување

проширување

ФАРЕ (Програма на Заедницата за помош на државите од

Централна и Источна Европа)

претпристапна помош

атрагегија за претпристапен мониторинг

ТАИЕХ (Служба за техничка помош и информатичка размена)

Capital of the European Union

Eigenmittel (der Europäischen Union)

главен град на ЕУ

Не постои главен град на ЕУ, иако по епитет најблизок главен град е Брисел, во кој се сместени Комисијата, Советот на министрите и делови од Европскиот парламент. Луксембург се смета за втор град во ЕУ во кој се сместени Европскиот суд на правдата, Европската инвестициона банка и Судот на ревизорите. Трет град е Стразбур, каде што се наоѓа седиштето на Европскиот парламент, домот на Европскиот суд за човекови права и Советот на Европа.

Carbon tax

Kohlenstoffdioxid-Steuer

такса за јаглен

Станува збор за данок предложен од страна на Комисијата како начин за да се подигнат буџетските приходи во име на заштитата на животната средина од емисијата на издувни гасови на јаглероден диоксид во воздухот. Оваа такса не беше одобрена од страна на Советот.

Cassis de Dijon case

Rechtssache Cassis de Dijon

случајот Cassis de Dijon

Во 1979 година пресудата на случајот Cassis de Dijon донесена од страна на Европскиот суд на правдата беше прогласена за пресуда-репер. Во неа е наведено дека производ (во овој случај вид француски ликер) кој на легален начин се продава во една држава-членка не може да биде забранет во друга држава-членка (во овој случај во Германија), освен ако станува збор за здравствени причини – т.н. принцип на „заемно признавање“. Овој принцип се однесува на слободното движење на стоките: не постои валидна причина зошто стоките кои на легален начин се произведуваат и се продаваат во една држава-членка да не можат да се тргуваат во која било друга држава-членка. Тоа е тест за компатибилноста на националните мерки во согласност со член 28 (поранешен член 30) од Договорот од Рим, кој е заснован врз принципот на рационалност.

Судска практика: С–120/78; С–286/86; С–55/94; С–178/84; С–80&159/85; С–145/88.

Cecchini Report

Cecchini Bericht

Cecchini извештајот

Сесчини извештајот, кој во 1988 година е наречен според името на претседателот на Комисијата, уште е познат и како извештај кој опоменува. Засновајќи ги своите резултати според економетриските модели и истражувања на 11 000 бизнисмени, авторите на 16-томниот извештај предвидоа дека заедничкиот пазар ќе им донесе уште околу 5% од бруто-домашниот производ на државите-членки на Заедницата, дека ќе ги намали цените на производите во Унијата, дека ќе го зголеми развојот до 7%, дека ќе создаде седум милиони екстра вработувања и дека ќе ја „стави Европа во нагорна развојна линија во наредниот век“. Меѓутоа, постигнувањата на заедничкиот пазар во 1990 година не само што не отидоа по нагорна линија, туку, напротив, стагнираа со значително зголемување на процентот на невработеноста која во евиденцијата остана запишана како дотогаш најголема.

CELEX

CELEX

ЦЕЛЕКС

Станува збор за повеќејазична европска база на податоци во која е содржано официјалното законодавство на ЕУ, заедно со предлозите, мислењата и другите значајни документи на Унијата.

ЦЕЛЕКС е услуга на која е вредно да се претплатите заради можноста што ја нуди со директниот пристап до правото на ЕУ. Бесплатна услуга од овој вид може да се добие на интернет-страницата на Eur-Lex.

Censure

Misstrauensantrag

гласање (не)доверба

Во согласност со одредбите содржани во Договорот од Рим, Европскиот парламент има право да ја присили Европската комисија да поднесе оставка кога ќе ѝ биде изгласана недоверба од страна на 2/3 од членовите на Парламентот, односно со апсолутно мнозинство гласови од пратениците.

Долго време се претпоставуваше дека Парламентот никогаш не би ја искористил оваа „нуклеарна варијанта“, но во 1999 година, поради мошне негативниот извештај во кој се пишуваше за присуство на непотизам, негрижа и корупција во рамките на Комисијата под претседателство на Жак Сантер, сите членови на Комисијата поднесоа оставки пред да се случи гласањето за нивна недоверба од страна на парламентарното мнозинство. Европскиот парламент нема право да отвори постапка за гласање недоверба на индивидуален член од Комисијата.

CERN

CERN

ЦЕРН

ЦЕРН е француски акроним за европскиот истражувачки центар сместен во Женева кој работи на полето на развојната невоена висока енергетска физика. Овој истражувачки центар се финансира од страна на владите на државите-членки на Унијата, како и од владите на неколку држави кои не се членки на ЕУ, со што се смета дека центарот воопшто нема карактер на организација на Заедницата. Досега ЦЕРН има продуцирано мошне интересни научни резултати, иако се смета дека најзначајниот резултат од којшто сит имаат остварено добивка е, а не само државите-членки на ЕУ, е откривањето на интернетот.

Charter of Fundamental Rights

Charta der Grundrechte

Повелба за основните права

Следејќи ја 50-годишнината од Универзалната декларација за човековите права во декември 1998 година, Европскиот совет на 3 и 4 јуни 1999 година реши да започне со работа на нацрт-верзија на Повелбата за основните права. Нејзината основна цел беше консолидирање на основните права кои се применуваат на ниво на Унијата во единствен документ во насока на зголемување на свесноста за нив.

Повелбата на ЕУ за основните права беше свечено прокламирана на Самитот на Европскиот совет во Ница на 7 декември 2000 година. Таа е заснована врз договорите на

Заедницата, врз меѓународните конвенции – како што се Европската конвенција за човековите права од 1950 година и Европската социјална повелба од 1989 година – врз уставните традиции заеднички за државите-членки, како и врз различните декларации донесени од страна на Европскиот парламент.

Работата за создавање нацрт-верзија на Повелбата му беше доделена на посебно тело наречено конвенција, составено од 62 члена, во кое беа вклучени претставници од европските институции и претставници од владите на државите-членки. Во седумте дела, од кои е составена, поделени во 54 члена, Повелбата ги дефинира основните права поврзани со човековото достоинство, слободата, еднаквоста, солидарноста, државјанството и правдата.

Додека Европската конвенција за човековите права е ограничена на заштитата на граѓанските и политичките права, Повелбата оди чекор понатаму во насока на заштита на социјалните права на работниците, правото на заштита на личните податоци, биоетичките, права како и правото на добра администрација.

Со Реформскиот договор, заштитата на правата на граѓаните на Европа ќе добие нова димензија, односно таа ќе биде подигната на ново, повисоко ниво. Овој Договор предвидува правна задолжитеност на Повелбата за институциите на Унијата, како и за земјите-членки кога го применуваат правото на ЕУ. Повелбата ги утврдува правата кои ги уживаат државјаните на ЕУ. Лисабонскиот договор ќе ѝ дозволи на Унијата да пристапи кон ратификација на Европската конвенција за човековите права,

додека Европскиот суд за човекови права, кој што ги заштитува овие права, и натаму треба да остане камен-темелник во заштитата на правата и слободите на граѓаните на Европа.

Види:

државјанство на ЕУ

еднакви можности

еднаков третман за мажот и жената

Европска конвенција

Европска конвенција за човековите права (ЕКЧП)

човекови права

Лакенска декларација

Социјална повелба (Повелба за основните социјални права на работниците)

Договор од Ница

Charter of Paris

Pariser Charta

Повелба од Париз

Повелбата за нова Европа е потпишана во Париз во 1990, година како симбол на крајот на „ерата на судири и поделби во Европа“ и е нашироко третирана како документ со кој се стави крај на студената војна.

Christian Democracy

Christdemokratie

христијанска демократија

Христијанската демократија, која е најблиска одредница за транснационалното центарско-десничарско политичко кредо

во поствоена Европа, беше политички дом на татковците-основачи на Европската идеја, вклучувајќи ги Конрад Аденауер, Алсид де Гаспер, Валтер Халштајн и Роберт Шуман.

Citizenship of the Union

Unionsbürgerschaft

европско граѓанство (државјанство)

Воопшто не е случајно што европското државјанство се поклопува со претставата за државата наречена Европа. Првпат оваа идеја најде свој израз во 1984 година преку предлозите за „народите на Европа“ создадени за да ја подобрат слабата популарност на Заедницата и да го засилат чувството за европскиот идентитет преку креирање мноштво разновидни права за државјаните.

Повеќето од овие права беа содржани во комунитарното право. Но, по предлог на Шпанија, дури со Договорот од Мастрихт во 1992 година, државјанството беше формално признато како дел од стандардите (вредностите) на Заедницата. Во Договорот беше предвидено дека сите државјани на државите-членки истовремено мора да бидат и државјани на Унијата.

Државјанството на Унијата зависи од поседувањето на државјанство на една од државите-членки. Со други зборови, секој кој е државјанин на држава-членка на Унијата се смета за државјанин на Унијата. Покрај правата и обврските кои се утврдени во Договорот за воспоставување на Европската заедница (Договорот за ЕЗ), државјанството на Унијата доделува уште четири посебни права:

1. Слобода на движење и право на регулиран престој каде било во Унијата;

2. Право да се избира и право да се биде избран во органите на локалната власт, како и на изборите, за претставник во Европскиот парламент во државата каде што се престојува;

3. Право на дипломатска и конзуларна заштита од властите на која било држава-членка во држава каде што националната држава на лицето не е претставена со свој дипломатски или конзуларен претставник, односно во држава која не е членка на Унијата (член 20 од Договорот за ЕЗ);

4. Право на претставка и на жалба до Европскиот омбудсман.

По стапувањето во сила на Договорот од Амстердам од 1999 година, статусот „европски државјанин“ ги доби и следниве права:

1. Право на обраќање до европска институција на кој било од службените јазици на Унијата, како и право на писмен одговор на истиот јазик;

2. Право на пристап до документите на Европскиот парламент, на Советот и на Комисијата, прашање што е условено и со определени услови (член 255 од Договорот за ЕЗ);

3. Право на недискриминација меѓу државјаните на ЕУ врз основа на националната припадност (член 12 од Договорот за ЕЗ), како и недискриминација врз основа на пол, расна припадност, религија, хендикепираност, возраст или сексуална ориентација;

4. Еднаков пристап до службите на Заедницата.

Со воведувањето на поимот европско граѓанство не се замени националното државјанство: државјанството на Унијата претставува дополнување на националното државјанство. Ова им дава на граѓаните подлабоко и поконкретно чувство за припаѓање во Унијата.

Судска практика: споени случаи C–22/08 и C–23/08; C–524/06; C–127/08; C–403/03; C–224/02; C–192/99; C–184/99; C–85/96; ECR I–2691; C–138/02; C–148/02; C–224/98; C–413/99; C–456/02; C–209/03; C–60/00.

Види:

Повелба за основните права

слободно движење на луѓето (визи, азил, имиграција и други политики)

Омбудсман

принцип на недискриминација

претставки

транспарентност (пристап до документите)

Civil dialogue

Ziviler Dialog

граѓански (цивилен) дијалог

Граѓанскиот дијалог значи консултација на Европската комисија со граѓанското (цивилното) општество во процесот на креирање на сопствените политики и предлози за законите. Станува збор за поширок концепт од „социјалниот дијалог“.

Civil protection, energy and tourism

Verbraucherschutz im Energie und Tourismussektor

цивилна заштита, енергетика и туризам

Цивилната заштита, енергетиката и туризмот се предмет на Декларацијата која е додадена кон Договорот за воспоставување на Европската заедница. Поради непостоење посебни законски основи, во својот извештај Комисијата констатира дека Европската унија усвојува бројни мерки во овие три области врз основа на член 235. Воведувањето соодветни одредби за овие политики во Договорот во иднина ќе може да осигури континуитет и конзистентност на дејствата на Заедницата преку подобрување на нивната прецизност и јасност. Секоја од трите области има посебни карактеристики, кои не смеат да бидат игнорирани.

– Единствената област за која ЕУ веќе има подготвено посебни законски инструменти е европската енергетска политика. Меѓутоа, и таа сè уште не е конзистентно уредена и одредбите за нејзиното регулирање се наоѓаат во неколку делови од поранешниот Договор за ЕЗЈЧ и за ЕВРОАТОМ, од една, и во Општите одредби од Договорот за воспоставување на Европската заедница, од друга страна;

– Мерките за туризмот, кои се содржани во Филоксенија програмата, сè уште се наоѓаат под капата на останатите политики на Унијата (политиката за здрава животна средина, за слободно движење на луѓе, за обука, итн.); и

– Неколку резолуции беа усвоени на полето на цивилната

заштита како резултат на соработката меѓу државите-членки, и покрај недостигот соодветна правна основа.

Civil society

Zivilgesellschaft

граѓанско (цивилно) општество

Станува збор за име со кое се опфатени сите видови организации и здруженија кои не се дел од власта, но тие сепак ги претставуваат интересите на своите професии, на интересните групи или области од општеството. На пример, во него се вклучени синдикатите, здруженијата на работодавците, лоби-групите за заштита на животната средина, групите за заштита на правата на жените, на земјоделците, на хендикепираните лица итн. Поради фактот што овие организации имаат акумулирано големо експертско знаење за конкретните области и дел од нив се вклучени во примената и во мониторингот на политиките на ЕУ, Унијата постојано го консултира и соработува со цивилното општество и истовремено бара од него уште поголема вклученост во европскиот процес за креирање на политиката.

Clarity of the Treaties (simplification of the Treaties)

Klarheit der Verträge (Vereinfachung der Verträge)

јасност на договорите (поедноставување на договорите)

Европската унија се наоѓа во фаза на прогресивен развој и нејзината структура е резултат на прифаќање бројни амандмански решенија на договорите. Меѓутоа, бројноста на амандманите постепено ги направи основачките договори

потешки за читање и за разбирање. Римските основачки договори, меѓу другото, беа надополнети со Единствениот европски акт и со Договорот од Мастрихт (познат како Договор за Европската унија). Договорот од Мастрихт создаде, покрај постојните европски заедници, нова структура позната како Европска унија заснована врз три столба (Европски заедници, заедничката надворешна и безбедносна политика и соработка на полето на правдата и на внатрешните работи). Договорите од Амстердам и од Ница содржат амандмани на претходните договори, како и нов систем за нумерирање на членовите. Кон овие договори се придодадени и голем број протоколи и декларации .

Во декември 2001 година, Лакенската декларација го лансира процесот за поедноставување на договорите.

Види:

демократски дефицит

Лакенска декларација

промена на договорите

поедноставување на легислативата

транспарентност (пристап до документи)

договори.

Classification of expenditure

Einstufung der Ausgaben

класификација на трошоците

Станува збор за разликување на трошоците на Унијата чиј основен принцип и износ е законски утврден во договорите, во

секундарното законодавство, во конвенциите, во меѓународните договори или во приватните договори („задолжителни“ трошоци) и трошоците за кои буџетските власти се слободни да донесат одлука за износот на средствата во согласност со потребата („незадолжителни“ трошоци). Прашањето дали трошоците треба да се сметаат како задолжителни или како незадолжителни, создава чувство дека постојат две раце во буџетската власт – онаа на Советот и онаа на Европскиот парламент, дотолку повеќе што Парламентот го има последниот збор во определувањето на износот на трошоците само кога станува збор за незадолжителните трошоци.

Види:

буџет

заедничка земјоделска политика

постапка на консултација

Совет на ЕУ

Европски парламент

Closer co-operation

Verstärkte Zusammenarbeit

поблиска соработка

Поблиската соработка е значаен принцип на „флексибилност“ кој е воведен со Договорот од Амстердам во 1997 година (технички станува збор за Насловот 7 од Договорот за ЕУ). Со него се утврдува дека мнозинство држави-членки можат да ги искористат институциите на Заедницата за да развијат поблиски односи на меѓусебна соработка во нови

области на политиката, притоа без да ги вклучат и останатите земји-членки. Со Договорот се нагласува дека овие одредби не претставуваат можност да се изиграат ниту да се заменат стандардите на Заедницата, ниту пак со нив може да се пополнуваат постојните правни празнини. Намерата за нивното воведување е да се овозможи конкретни држави побрзо да се приближат во интеграцијата од останатите држави. Добар пример за една ваква поблиска соработка беше склучениот Шенгенски договор за гранична контрола кој претставува протокол на Договорот од Амстердам, потпишан од страна на сите земји-членки, освен Обединетото Кралство и Ирска.

Види:

варијабилна геометрија

Club Med countries

Club Med Länder

Клуб на држави „Мед“

Станува збор за клуб во кој членуваат следниве држави: Италија, Шпанија, Португалија и Грција. Целта на формирањето на овој клуб беше да се воспостават порелаксирани финансиски политики кои ќе одговараат на јужниот темперамент на овие држави наспроти строгата дисциплина и северниот тежок карактер на државите кои не влегуваат во овој клуб. Парадоксално, но веднаш по неговото воведување во 1999 година, Европската медитеранска унија го опиша овој клуб на држави како еднакво вреден на напорите што Германија и

Франција ги вложија за да ја докажат сопствената фискална чесност.

Cockfield White Paper

Cockfield Weissbuch

Белата книга на Лордот Кокфилд

Во почетокот на '80-тите години од XX век, заедничкиот пазар на Заедницата доживеа суштински застој. Развојот во слободната трговија беше блокиран со нерешителноста на Советот на министрите како резултат на тешките и мачни расправи што се водеа околу нацрт-верзиите на неколку директиви и регулативи кои никогаш не ја видоа светлината на денот. На Самитот на шефови на држави и на влади во 1985 година, на Комисијата ѝ беше дадена инструкција да подготви дополнителна програма за заедничкиот пазар со конкретна временска агенда. Задачата му беше доверена на британскиот комесар за внатрешен пазар, лордот Кокфилд, во чијашто Бела книга беа идентификувани околу 300 неопходни мерки за справување со кризата и беше утврден рок до 1992 година, како последен термин за решавање на проблемите и за заокружување на заедничкиот пазар. Предлозите на Кокфилд, направени во тесна соработка со претседателот на Комисијата, Жак Делор, имаа значајно влијание врз Единствениот европски акт од 1986 година, што се докажа дека претставува акт кој изврши пресудно влијание врз процесот на федерализацијата на Европа. Иронично, но Кокфилд беше назначен на местото комесар во Европската комисија од страна на тогашниот премиер на Обединетото

Кралство, Маргарет Тачер, поради фактот што станува збор за човек кој убедливо ја бранел политиката на слободниот пазар.

'Co-decision' procedure

Mitentscheidungsverfahren

постапка на соодлучување

Соодлучувањето претставува заедничко одлучување на Советот на министрите и на Европскиот парламент. Воспоставено со Договорот од Мастрихт во 1992 година (и сега значително заменето со послабата постапка на „соработка“ воведена со Единствениот европски акт од 1986 година), соодлучувањето имаше за цел да ја зголеми демократската одговорност во процесот на креирањето на правото на ЕУ. Суштински, постапката на соодлучување му овозможи на Парламентот право на вето на определени законски решенија за кои не е постигнат договор со Советот. Или, поедноставно речено, Комисијата поднесува конкретен предлог-акт до Парламентот, а Парламентот со апсолутно мнозинство гласови дава сопствено мислење за актот и го доставува до Советот. Ако Парламентот не предложи амандмани на актот, Советот одлучува со квалификувано мнозинство од гласовите.

Ако Парламентот го одбие предлог-актот, тој не може да се смета за донесен. Ако Парламентот предложи амандмани, Советот и Комисијата мора да ги земат предвид овие амандмани при разгледувањето на предлог-актот. Ако Комисијата ги усвои амандманите, Советот исто така може да ги прифати со квалификувано мнозинство од гласовите. Ако Комисијата ги

одбие амандманите на Парламентот, Советот мора да постапи едногласно доколку има намера да ги прифати амандманите на Парламентот. Ако Советот не ги прифати амандманите, се формира „Комитет за усогласување“ (составен од еднаков број претставници од Советот и од Парламентот), на кој присуствуваат и претставници од Комисијата.

Ако овој Комитет не може да договори со усогласен текст на актот, предлог-актот пропаѓа, меѓутоа, доколку Комитетот се усогласи околу текстот, Советот со квалификувано мнозинство, како и Парламентот, заедно мора да гласаат во корист на предлог-актот. Во спротивно, предлогот пропаѓа.

Постапката на соодлучување (член 251 од Договорот за ЕЗ) придонесува за зголемување на контактите меѓу Парламентот и Советот, како носители на законодавната власт, и Европската комисија, како предлагач на законите. Во практиката, оваа постапка ја засили законодавната моќ на Парламентот во следниве области: слободното движење на работници, правото на услуги, внатрешниот пазар, образованието (мерки за поттик), здравството (мерки за поттик), потрошувачката политика, трансевропските мрежи (насоки), животната средина (програма за општа акција), културата (мерки за поттик) и истражувањето (рамковна програма).

Договорот од Амстердам ја поедностави постапката на соодлучување правејќи ја побрза и поефективна, но ја засили и улогата на Парламентот. Исто така, овој Договор соодлучувањето го прошири и на неколку нови области, како што се социјалната инклузивност, јавното здравство и борбата против злоупотребите

кои ги погодуваат финансиските интереси на Европската заедница. Зголемувајќи ја демократската природа на дејствувањето на Заедницата, Договорот побара поголемо учество на Парламентот во извршувањето на законодавната власт. Така, секој правен пропис кој се усвојува со квалификувано мнозинство гласови влегува во доменот на постапката за соодлучување. Во најголемиот број случаи, соодлучувањето во Парламентот оди рака под рака со квалификуваното мнозинство гласови во Советот. Сепак, за некои одредби од Договорот сè уште коегзистираат и двете постапки – соодлучувањето и едногласноста.

Договорот од Ница делумно стави крај на ваквата состојба. Меѓувладината конференција што се одржа во февруари 2000 година се повика на продолжување на обемот на соодлучувањето, паралелно со, но и како дополнение на, проширеното квалификувано мнозинство на гласање во Советот. Оттука, седум одредби за кои меѓувладината конференција планираше да го примени квалификуваното мнозинско гласање, исто така, станаа предмет на соодлучување. Тоа се: поттикнување на борбата против сите видови дискриминација, судската соработка во граѓанските предмети, посебните мерки за поддршка на индустријата, активностите за економската и социјалната кохезија (надвор од структуралните фондови), законот за европските политички партии и мерките поврзани со визите, азилот и имиграцијата.

Види:

Комитет за усогласување

Совет на ЕУ

Европски парламент

постапка на согласност

постапка на консултација

постапка на соработка

Codification

Kodifikation (der Rechtsvorschriften)

кодификација

Во поширока смисла, што се употребува во некои држави-членки, кодификацијата значи собирање на целото законодавство од конкретната област во една единствена „книга“ (како што е примерот со кривичниот законик). Во потесна смисла на зборот, и како што е во употреба во ЕУ, кодификацијата претставува усвојување нов законски акт кој ги инкорпорира и ги укинува претходните (односно основниот акт и сите променети акти). Ова го прави законот појасен и полесно прифатлив без менување на неговата суштина.

'Coercion' (Mode of Governance)

Zwangsausübung

„принуда“ (начин на владеење)

„Принудата“ како начин на владеење се карактеризира со донесување задолжителни правни инструменти во кои се опишани детални и фиксно утврдени стандарди кои не оставаат

многу слобода во нивната примена. Ова најчесто се нарекува идеален типичен „стар“ начин на владеење со целосно задолжителни и пропишани делови од законодавството на ЕУ.

Co-habitation

Kohabitation

кохабитација

Кохабитацијата е инструмент на институционална соработка кој најчесто се користи во делот на извршната власт во оние системи каде што постои уставно дефинирана бифедална извршна власт. Кохабитацијата најчесто е спомнувана во Франција во периоди кога претседателот доаѓа од редот на левицата, а премиерот доаѓа од десноориентираните политички партии, или обратно.

Cohesion

Kohäsion

кохезија

Во буквална смисла, терминот кохезија значи сплотеност. Во оваа смисла, европските институции го користат поимот кохезија со цел да ја промовираат својата заедничка политика и заедничка акција за намалување на економскиот диспаратет меѓу регионите во духот на социјалната солидарност.

Жаргонскиот термин „промоција на социјалната кохезија“ значи дека ЕУ се труди да не убеди дека секому му е дадено место во општеството – на пример, преку борбата против невработеноста и дискриминацијата. Буџетот на ЕУ вклучува

средства познати како „Кохезионен фонд“ кои се употребуваат за финансирање проекти кои помагаат ЕУ да остане заедно. На пример, од овој фонд се финансира изградбата на нови патишта и железнички линии со кои им се помага на помалку развиените региони да земат целосно учество во економијата на ЕУ.

Collective defence

Kollektive Verteidigung

колективна одбрана

Колективната одбрана се однесува на можноста државите да учествуваат во одбраната на Европа во согласност со договорите од Брисел (член 5) и од Вашингтон (член 5), во кои стои дека во случај на агресија, од државите-потписнички на овие договори се бара да обезбедат помош заради отстранување на пречките по безбедноста.

Договорот од Брисел беше потпишан во 1948 година од страна на Франција, Обединетото Кралство, Белгија, Холандија и Луксембург. Тој беше изменет во 1954 година со Договорот од Париз, со кој се воспостави Западната европска унија. Во член 5 од овој Договор беше утврден принципот за заемна помош во случај на вооружен напад против која било висока потписничка страна, во согласност со член 51 од Повелбата на Организацијата на обединетите нации (правото на самоодбрана).

Северноатлантскиот договор беше потпишан во Вашингтон во 1949 година од страна на десет западноевропски држави, САД и Канада. Член 5, кој се заснова врз солидарност меѓу неговите членки во случај на вооружен судир, претставува

суштина на Договорот. Доколку се појави таков вооружен напад, секоја од страните на Договорот ќе треба да ѝ помогне на нападнатата страна во остварувањето на правото на индивидуална или на колективна самоодбрана преку преземање каква било акција за која се чини дека е неопходна за да се постигне и да се одржи безбедноста, вклучувајќи го и правото да се употреби вооружена сила. Овие мерки завршуваат во моментот кога Советот за безбедност ќе преземе неопходни мерки за повторно воспоставување и одржување на меѓународниот мир и безбедност.

Од 1949 година, НАТО претставува основен гарант за безбедноста во Западна Европа, додека пак Западноевропската унија (ЗЕУ) остана неискористена во оваа сфера повеќе од 30 години. Сепак, ЗЕУ е единствената конкретна европска организација која има утврдено автоматска обврска за колективна безбедност. Развојот на идентитетот на европската безбедност и одбрана на никаков начин не влијае врз принципите на НАТО, кој и натаму продолжува да биде основа за европската колективна одбрана.

Види:

заедничка надворешна и безбедносна политика

Европска политика за безбедност и одбрана

НАТО (Договор за северноатлантската организација)

„Нов изглед“ на НАТО

Западна европска унија (ЗЕУ)

Comitology

Комитологије

комитологија

Во согласност со член 202 од Договорот за воспоставување на Европската заедница, Комисијата има обврска да го применува законодавството на ниво на Заедницата. Во практиката тоа значи дека секој законски инструмент го утврдува обемот на применетата моќ што ѝ е доделена на Комисијата од страна на Советот на ЕУ. Во оваа смисла, Договорот ѝ овозможува на Комисијата да има помош од страна на посебни комитети, која се остварува преку постапката позната како „комитологија“.

Комитетите во основа се форуми за дискусија, составени од претставници на земјите-членки, а под директно раководство на Комисијата. Преку нив Комисијата воспоставува дијалог со националните администрации пред да бидат усвоени мерките што треба да бидат имплементирани од страна на администрациите. На ваков начин Комисијата гарантира дека овие мерки, во најголем степен, ќе ја одразат состојбата во којашто се наоѓа секоја конкретна држава.

Односите меѓу Комисијата и комитетите функционираат во согласност со моделите што се утврдени од страна на Советот преку посебни одлуки познати како „комитолошки одлуки“, кои му даваат на Парламентот право да ја надгледува имплементацијата на законските инструменти што се усвоени во согласност со постапката на соодлучување. Парламентот може да се спротивстави на мерките предложени од страна на Комисијата,

или, во определени случаи, од страна на Советот, доколку нив ги смета дека се *ultra vires*.

Комитетите можат да се поделат во неколку категории според тоа како функционираат, и тоа на:

– Советодавни: целта на овие комитети е да ѝ дава мислења на Комисијата за определени прашања, а пак Комисијата мора да се обиде да ги земе предвид;

– Управувачки: ако мерките усвоени од страна на Комисијата не се во согласност со мислењето на комитетите, Комисијата мора да му ги достави на Советот, кој, пак, во периодот утврден во основниот акт, може да усвои поинаква одлука со квалификувано мнозинство;

– Регулаторни: ако мерките што се предвидени од страна на Комисијата не се во согласност со мислењето на комитетите, Комисијата мора да ги достави до Советот и, заради информирање, и до Европскиот парламент. Советот може да даде согласност или да достави амандмани на мерките во период кој не може да биде подолг од три месеци. Ако Советот не донесе одлука, Комисијата подготвува предлог-мерки кои треба да бидат применети, освен ако Советот не се спротивстави на тоа. Доколку Советот се спротивстави, Комисијата може да поднесе изменет предлог или нов предлог, или може повторно да го достави истиот предлог;

– Регулаторни комитети со право на надзор: овие комитети им овозможуваат на Советот и на Европскиот парламент да направат проверка пред да донесат одлука да ги применат мерките со општ обем на дејствување, кои се дизајнирани во насока на измена на несуштинските елементи на основниот инструмент

усвоен преку постапката на соодлучување. Во случај кога мерката е спротивна на дел од овие институции, Комисијата не може да ја усвои предложената мерка, иако може да поднесе изменет предлог или нов предлог. Одлуката на Советот донесена на 28 јуни 1999 година ја замени онаа од 13 јули 1987 година, со што се поедностави системот кој сега води сметка за новата постапка на соодлучување (со која му се дава право на Парламентот да се вмеша во донесувањето на одлуката).

Исто така, со оваа одлука системот на комитетите стана потранспарентен за Парламентот и за општата јавност. Документите на комитетите станаа полесно достапни за граѓаните, бидејќи се објавуваат во јавниот регистар. Исто така, Парламентот е многу поинформиран за работата на комитетите. Одлуката од 1999 година беше заменета со нова во јуни 2006 година, со која се вовеле нова постапка за извршување на имплементираниите власти: регулаторна постапка со надзор. Идејата на оваа нова постапка е да ги постави двете гранки на законодавната власт врз еднакви основи, посебно кога станува збор за прашања кои влегуваат во постапката на соодлучување, во однос на тоа како Комисијата ги извршува доделените власти.

Види:

постапка на соодлучување

комитети и работни групи

Совет на ЕУ

Европска комисија

Committee of Permanent Representatives (COREPER)

Ausschuss der Ständigen Vertreter (AStV)

Комитет на постојани претставници (КОРЕПЕР)

Целта на мисијата на ЕУ на земјите-членки во Брисел, која се реализира преку постојаните или националните претставници, е да бидат поддржани преговарачките позиции на нивните држави во интерес на надминување на разликите со останатите земји-членки како и обезбедување нови информации за активностите на ЕУ за креаторите на националните политики дома. Оттука, овие претставници постојат за да дејствуваат како контратежа на централизираните тенденции на Комисијата. Постојаните претставници, кои имаат ранг на сениорски амбасадори, се среќаваат колективно во КОРЕПЕР, влијателен комитет кој ги подготвува состаноците на Советот на министрите и претседава со процесот на преговарање зад сцената, кој врши големо влијание врз целокупното законодавство на Заедницата.

Види:

постојани претставници

Committee of the Regions (CoR)

Ausschuss der Regionen (AdR)

Комитет на региони (КоР)

Воспоставен по германско-шпанска иницијатива (силно поддржана од страна на Комисијата) со Договорот од Мастрихт во 1992 година, бриселскиот Комитет на регионите е составен од 222 претставника (најголемиот дел од нив вршители на

регионални или на локални ефективни служби во своите држави) со задача да дава совети по прашањата од делот на влијанието на законодавството на ЕУ. Надлежностите на Комитетот покриваат пет области: образование и стручна обука, култура, јавно здравство, транспортни системи и економска и социјална кохезија, иако Договорот им дозволува на Комисијата и на Советот на министрите да го консултираат Комитетот и за други прашања.

Исто така, Комитетот може да даде волонтерски мислења за определени регионални прашања. Меѓутоа, ниту една институција на ЕУ не е обврзана да ги почитува неговите мислења, без разлика дали станува збор за мислења што се побарани, или се дадени без барање. Комитетот на регионите врши заеднички услуги и активности со Економскиот и социјален комитет.

Комитетот на регионите претставува советодавно тело кое им овозможува на локалните и на регионалните власти да бидат слушнати во процесот на донесување на одлуки во ЕУ. Тој е составен од 344 претставници од локалните и од регионалните власти, кои се назначени од страна на Советот за мандатен период од четири години. Комитетот е консултиран од страна на Советот, Парламентот и Комисијата во области кои се од локален и регионален интерес. Со влегувањето во сила на Договорот од Амстердам во мај 1999 година, Комитетот на регионите мора да биде консултиран за прашања од бројни области: економската и социјалната кохезија, вработувањето, социјалната политика, трансевропските транспортни мрежи, енергетиката и

телекомуникациите, образованието и младите, стручната обука, културата, животната средина, јавното здравство и транспортот.

Исто така, Комитетот може да прави свои мислења и врз основа на сопствена иницијатива. Со Договорот од Ница, усвоен во декември 2000 година, не се изврши промена на бројот или на поделбата на мандатите на земјите-членки во рамките на Комитетот. Сепак, со овој Договор беше утврдено дека бројот на членовите на Комитетот не може да надмине повеќе од 350. Овие членови треба да бидат или од редот на регионалните или од редот на локалните избрани власти, или да бидат политички одговорни пред избраното собрание.

Види:

европски институции

супсидијарност

Committees and working parties

Ausschüsse und Arbeitsgruppen

Комитети и работни групи

Комитетите, чија задача е да им помагаат на институциите на Заедницата, се вклучени во сите фази од законскиот процес. Вообичаено е Комисијата да ги консултира експертските комитети пред да подготви нов предлог-закон. Овие комитети, кои се составени од претставници од разни средини, од приватниот сектор или од национални владини експерти, гарантираат дека Комисијата останува отворена за оние кои ќе бидат директно засегнати од законодавството.

Постојат околу 60 советодавни комитети кои ги покриваат сите сектори, иако околу половината од нив се занимаваат со прашања од областа на земјоделските политики. Во Европскиот парламент постојат различни постојани комитети кои ја организираат работата на пратениците. Исто така, и Советот е потпомогнат од страна на бројни комитети и работни групи кои ги подготвуваат неговите одлуки.

Постоењето на конкретните комитети е утврдено во договорите (како, на пример, член 36, кој се однесува на Комитетот за правда и за внатрешни работи), како и на други повремени комитети, како што е Комитетот за културни односи, кој ги проценува предлозите за културната соработка, ги подготвува дискусиите на Советот, како и други дополнителни активности. Овие комитети се составени од претставници на земјите-членки плус еден член од Комисијата. На Советот исто така му помагаат бројни комитети и работни групи, кои ги подготвуваат неговите одлуки. Постоењето конкретни постојани комитети е прашање кое е уредено во договорите (како што е, на пример, Комитетот за правда и за внатрешни работи, кој е регулиран со член 36), како и повремените (ад хок) комитети, како што е, на пример, Комитетот за културни прашања, кој ги оценува предлозите за културната соработка, ги подготвува одлуките на Советот и ги следи преземените дејства поврзани со нив.

Паралелно со овие комитети постојат и работат бројни работни групи кои ја водат подготвителната работа за КОРЕПЕР. Додека некои од нив се поставени да

функционираат врз трајни основи со цел да се справуваат со конкретни досиеја што се водат во Советот, постојат илјадници други групи кои покриваат определени сектори и кои се среќаваат врз редовна основа.

Кога се усвојува определен законски текст, со него се гарантира дека општите принципи содржани во договорите мора да бидат почитувани. Од друга страна, попрецизното имплементирање на мерките може да доведе до неопходна примена на овие принципи. Во таков случај, текстот на законот што го изработува комитетот мора да биде усогласен во Комисијата, со цел да бидат преземени сите соодветни одлуки.

Комитетите се составени од експерти назначени од страна на земјите-членки и раководени од Комисијата, односно управувани во согласност со правилата утврдени во одлуката на Советот донесена на 28 јуни 1999 година, позната како „Одлука на комитологијата“. Постојат околу 300 правила кои се донесени во сферата на индустријата, социјалните работи, земјоделството, животната средина, внатрешниот пазар, истражувањето и развојот, заштитата на потрошувачите и сигурноста на храната.

Види:

член 36 Комитет (Насловот 6 од Договорот за ЕУ)

комитологија

КОРЕПЕР

Комитет за вработување

парламентарни комитети

Политички и безбедносен комитет

Common action (justice and home affairs)

Gemeinsame Massnahme (JI)

заедничка акција (правда и внатрешни работи)

Заедничката акција беше правен инструмент според поранешниот Наслов 6 од Договорот за ЕУ, употребуван меѓу 1993 и 1999 година. Овој инструмент имаше за цел да оствари координирана активност меѓу државите-членки за сметка на Унијата или во рамките на ЕУ во случаите каде што, имајќи го предвид нивото или ефектите од преземената активност, целите на Унијата би можеле да бидат остварени многу поефикасно преку заедничка активност отколку преку дејствувањето на земјите-членки поединечно. Меѓутоа, овој инструмент беше укинат со Договорот од Амстердам и заменет со „одлуките“ и „рамковните одлуки“.

Види:

Одлука и рамковна одлука (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)

европска судска мрежа за кривичните работи

Common agricultural policy (CAP)

Gemeinsame Agrarpolitik (GAP)

заедничка земјоделска политика

Заедничката земјоделска политика е протекционистички систем за поддршка на земјоделството во ЕУ. Воспоставена со

Договорот од Рим во 1958 година, таа се смета за мошне значајна политика на Заедницата, за чие остварување се издвојуваат повеќе од 2/3 од буџетот на Заедницата.

Заедничката земјоделска политика претставува област во која се поделени надлежностите меѓу Европската унија (ЕУ) и земјите-членки. Така, според член 33 од Договорот за воспоставување на Европската заедница, основните цели на Заедницата се обезбедување разумни цени за европските потрошувачи и фер приходи за земјоделците кои се остваруваат преку заедничката организација за земјоделските пазари, како и преку усогласување со принципите усвоени на конференцијата во Стреса во 1958 година посветени на единствените цени, финансиската солидарност и предностите кои ги нуди Заедницата.

Оваа политика е една од најзначајните политики на ЕУ (земјоделските трошоци чинат околу 45% од буџетот на Заедницата). За политиката се донесуваат одлуки со квалификувано мнозинство гласови на Советот и во консултација со Европскиот парламент.

Заедничката земјоделска политика ја постигна својата најзначајна цел што беше поврзана со остварувањето на самодоволност од храна во Заедницата. Сепак, поголемите промени во политиката што се случија неодамна се покажаа како неопходни, поради потребата од отстранување на неурамнотеженото зголемено производство на храна како резултат на реализацијата на оваа политика.

Оттука, и целите на заедничката земјоделска политика се променија во согласност со потребите на времето. Во оваа смисла се менуваа и инструментите како резултат на неколкуте извршени реформи (основните реформи се случија во 1992 година, познати како Мекшари реформа и со Агендата 2000). Најновата реформа, која се случи во јуни 2003 година, придонесе за најголем развој во заедничката земјоделска политика. Со неа беа предвидени следниве новини:

1. Единствено плаќање по имот за фармерите во ЕУ, независно од тоа со какво производство се занимаваат (оваа мерка е позната како „двојна“ поддршка);

2. Поврзување на овие плаќања со задоволување на стандардите за заштита на животната средина, за безбедноста на храната, за здравјето на животните и растенијата како и за благосостојбата на животните („вкрстена усогласеност“);

3. Засилена политика на рурален развој преку намалување на директните исплати на големите фарми за сметка на финансирањето на новата политика („модулација“);

4. Создавање механизам за финансиска дисциплина (утврдување максимална цена за трошоците кои го поддржуваат пазарот и за висината на директната помош која ќе се исплатува за периодот 2007–2013 година).

Во реформата, исто така, беа вклучени и политиката на заедничката организација на пазарите, што е дел од заедничката земјоделска политика. Притоа беше извршена реформа во неколку области, и тоа, пред сè, во: тутунската, памучната,

шеќерната, јачменовата, како и во производството на маслиново масло.

Судска практика: C-170/08; C-33/08; C-34/08; C-270/07; T-339/06; T-278/06; C-534/06; C-236/01; ECR I-8105.

Види:

благосостојба на животните

заедничка риболовна политика

Заедничка организација на земјоделски пазари (COM)

животна средина

безбедност на храна

рурален развој

Common commercial policy

Gemeinsame Handelspolitik

заедничка трговска политика

Заедничката трговска политика е термин што се употребува за да ја означи трговската политика на Заедницата, која, во согласност со Договорот од Рим од 1957 година, е утврдено да биде униформна за сите земји-членки. Основна карактеристика на оваа политика е воведувањето царинска унија. Исто така, во согласност со целите за царинската унија од 1958 година, до денес е извршено прогресивно отстранување на царините во земјите-членки, како и хармонизирање на надворешните ограничувања.

Заедничката трговска политика е еден од главните столбови во односите на ЕУ со останатиот дел од светот. Станува

збор за област која е во ексклузивна надлежност и одговорност на Заедницата (член 133 од Договорот за воспоставување на Европската заедница), и претставува пандан на формирањето на царинските униии на земјите-членки. Заедничката трговска политика ја опфаќа и политиката за водење на трговските односи на Унијата со трети држави, посебно преку инструментите заеднички царински тарифи и заеднички увозно-извозен режим.

Заедницата го поддржува укинувањето на трговските рестрикции и на царинските ограничувања. Со цел да го одбрани заедничкиот пазар, Заедницата има на располагање бројни алатки, меѓу кои посебно се значајни антидампингот и антисубвенциските мерки, прописот за трговските ограничувања и мерките за безбедност. Европската комисија преговара и склучува меѓународни договори за сметка на Заедницата, како на билатерално, така и на мултилатерално ниво. Исто така, Комисијата игра активна улога и во Светската трговска организација. ЕУ ја поддржува хармоничната, либерализирана трговска услуга што е во интерес на сите меѓународни субјекти, а посебно во интерес на најсиромашните држави. Во оваа смисла, општите и посебните приоритети на овие држави се најголема цел на заедничката трговска политика.

Судска практика: Т-498/04; Т-249/06; С-351/04; С-422/02 Р; С-398/05; С-263/06.

Види:

царинска унија

надворешните одговорности на Европската заедница

Светска трговска организација

Common Fisheries Policy (CFP)

Gemeinsame Fischereipolitik

заедничка риболовна политика (CFP)

Иако заедничката риболовна политика веќе беше предвидена во Договорот од Рим 1957 година, „сината Европа“ не беше заедничка политика во целосна смисла на поимот сè до 1983 година. Заедничката риболовна политика има иста правна основа (членовите 32–38 од Договорот за Европската заедница) како и заедничката земјоделска политика и ги споделува истите цели: да ја зголеми продуктивноста, да ги стабилизира пазарите и да ја гарантира безбедната набавка на производи, како и разумни цени за потрошувачите. Исто како и заедничката земјоделска политика, и заедничката риболовна политика претставува област на одговорност која е поделена меѓу ЕУ и земјите-членки. Успешните реформи ги дополнија следниве цели на првичните задачи на заедничката риболовна политика, и тоа: одржлива експлоатација на изворите, заштита на животната средина, висок степен на заштита на човековото здравје и придонес кон економската и социјалната кохезија. Заштитата на снабдувањето и чувањето на рибите, како и заштитата на пристанишната средина, се клучни прашања на оваа политика.

Заедничката риболовна политика се остварува на четири нивоа:

1. Преку конзервирање и одржливо чување на рибите со заштита на рибните ресурси;
2. Преку пазарна организација, која има за цел да одговори на потребите за набавка на рибите, како во интерес на производителите, така и во интерес на потрошувачите;

3. Преку структурна политика за помош на риболовците и на рибната индустрија, со цел нивната организација да се приспособи на пазарот како и да ги надмине проблемите предизвикани од пазарот и од недостатокот на извори. Поддршката на Заедницата во оваа област е главно обезбедена преку „финансиските инструменти за риболовството“;

4. Преку односи со државите кои не се членки на Заедницата и на меѓународните организации, односно преку преговарање за склучување договори од областа на риболовната политика и за почитување на општите мерки за конзервирање на рибите.

Денес, ЕУ е заинтересирана за воведување целосно нова риболовна политика, која што ќе ги содржи следниве компоненти: риболовот, политиката за заштита на животната средина и индустриски морнарски политики.

Судска практика: С–556/07; споени случаи С–373/06 Р, С–379/06 Р и С–382/06 Р; споени случаи Т–194/95&Т–12/96; ECR II–00343; ECR I–02301.

Види:

заедничка земјоделска политика

Common Foreign and Security Policy (CFSP)

Gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik (GASP)

заедничка надворешна и безбедносна политика

Еден од двата меѓувладини столба во ЕУ создадени со Договорот од Мастрихт, заедничката надворешна и безбедносна

политика претставува наследник од претходниот систем познат како „Европска политичка соработка“. Дваесет и пет години пред Мастрихт, круговите во Заедницата расправаа околу идејата за координирање на надворешната политика, прашање што не беше спомнато во Договорот од Рим.

Целите на овој втор столб на Унијата се наведени во член 11 од Договорот за ЕУ, кои се остваруваат преку посебни легални инструменти, како што се заедничката акција и заедничката позиција, кои треба да бидат едногласно усвоени од страна на Советот. Со влегувањето во сила на Договорот од Амстердам (1999 година), ЕУ стави на располагање и нов инструмент во оваа политика – заедничката стратегија. Исто така, Договорот од Амстердам, за определени конкретни случаи, предвиде квалификувано мнозинство за усвојување мерки од оваа политика. Од моментот на потпишувањето на Договорот, заедничката надворешна и безбедносна политика се развива на секоја средба на Европскиот совет на Унијата.

Договорот од Ница во 2001 година ја утврди можноста, под определени услови, да се воспостави поблиска соработка во оваа политика заради примена заеднички акции и заеднички позиции. Оваа поблиска соработка не може да се употребува за прашања кои имаат воени или одбранбени импликации. Новата одредба, содржана во Реформскиот договор, му овозможува на Европскиот совет едногласно да донесе одлука во иднина да го прошири квалификуваното мнозинско гласање и во областа на заедничката надворешна и безбедносна политика. Договорот посебно предвидува дека ова гласање нема да се примени за

прашања кои имаат воени или одбранбени импликации. Одлуките што имаат вакви импликации, и натаму ќе бидат донесувани едногласно. Во член 1.5 од Договорот, се вели дека „националната безбедност и натаму останува да биде единствена одговорност на секоја држава-членка“. Високиот претставник за заедничката надворешна и безбедносна политика на ЕУ, во согласност со Реформскиот договор, ќе биде назначен од страна на Европскиот совет, врз основа на дадена согласност од страна на претседателот на Комисијата, и во него ќе бидат комбинирани функциите од постојниот Висок претставник на Советот за заедничката надворешна и безбедносна политика и од Комесарот за надворешни односи. Високиот претставник ќе дејствува во согласност со одлуките донесени едногласно од страна на сите 27 земји-членки. Високиот претставник ќе има двојна улога: првата улога ќе му биде да го претставува Советот за прашањата од областа на заедничката надворешна и безбедносна политика, а втората улога ќе му биде да дејствува како потпретседател на Европската комисија одговорен за надворешните работи. Високиот претставник ќе раководи со состаноците на министрите за надворешни работи на земјите-членки, односно со „Советот за надворешни работи“. Нему ќе му помага службата за новата европска надворешна акција составена од службеници на Советот, Комисијата и претставници од дипломатските служби на земјите-членки.

Судска практика: споени случаи Т-246/08 и Т-332/08; Т-318/01; споени случаи С-402/05 Р и С-415/05 Р; Т-256/07; Т-253/04; С-117/06; Т-327/03; Т-362/04; Т-228/02.

Види:

апстиненција, конструктивна (позитивна апстиненција)

заедничка позиција (позитивна апстиненција)

заедничка стратегија

европска кореспонденција

Декларација (CFSP)

заедничка акција (CFSP)

НАТО (Договор за северноатлантската организација)

столбови на ЕУ

Комитет за политика и безбедност

единствена институционална рамка

Западна европска унија

Common market

Gemeinsamer Markt

заеднички пазар

Подолг временски период, општоприфатен термин за означување на Европската економска заедница, односно од неодамна преименуваната Европска заедница, е поимот заеднички пазар. Овој поим во оригинална смисла на зборот треба да ја означи царинската унија, која е воспоставена со Договорот од Рим во 1957 година. Понекогаш овој поим се употребува погрешно (посебно од страна на оние кои ги затвораат очите пред реалноста на политичката интеграција) за да го означи само единствениот пазар, особено денес, кога се појавија бројни политички, економски и социјални политики и институции интегрирани под поимот Европска унија. Кога во

1957 година се создаде Европската економска заедница, таа беше заснована врз „заедничкиот пазар“. Со други зборови, луѓето, стоките и услугите треба да бидат слободни да се движат во просторите на и меѓу земјите-членки како да станува збор за една држава, без никакви проверки на границите и без плаќање царини. Сепак, за да се постигне сето ова, требаше да помине доста време: царинските давачки меѓу државите на ЕЕЗ не беа целосно избришани сè до 1 јули 1968 година. И на останатите трговски ограничувања исто така им требаше долго време да бидат отстранети, односно тоа се случи на крајот од 1992 година, кога се воведе „единствениот пазар“.

Судска практика: C–41/93; C–3/00; C–4/75; C–190/87; C–60/86; C–128/94; C–296/97; ECR I–2257.

Common organisation of agricultural markets (COM)

Gemeinsame Marktorganisation für Agrarerzeugnisse (GMO)

заедничка организација на земјоделските пазари

Организацијата на заедничкиот пазар е дел од првиот столб во кој е сместена и заедничката земјоделска политика. Станува збор за алатка за регулирање на основниот пазар, со која се управуваат производството и трговијата на земјоделските производи во сите земји-членки на ЕУ преку:

1. Отстранување на пречките во трговијата на земјоделските производи во рамките на Заедницата; и
2. Одржување на заедничките царински ограничувања спрема трети држави.

Од времето кога е спроведена реформата на заедничката земјоделска политика во 2003 година, најголемиот дел од организацијата на земјоделските пазари беше предмет на новиот систем за плаќање на секоја земјоделска фарма. Земјите-членки кои ѝ се приклучија во Унијата на 1 мај 2004 година зедоа директно учество во новиот систем. Беа направени промени и во договорите за управување со фармите за време на криза, како и во делот на класификацијата на фармите во согласност со критериумот на заштитата на животната средина.

Судска практика: C–8/92; ECR I–779; C–367/96; ECR I–2843.

Види:

заедничка земјоделска политика (CAP)

Common position (CFSP)

Gemeinsamer Standpunkt (GASP)

заедничка позиција

Заедничката позиција во контекст на Заедничката надворешна и безбедносна политика е дизајнирана така што да се постигне посистематска соработка меѓу земјите-членки на Унијата, како и да се подобри нивната меѓусебна координација. Од земјите-членки се бара да ги почитуваат и да се придржуваат до ваквите позиции, кои се едногласно усвоени од страна на Советот.

Види:

заедничка надворешна и безбедносна политика (CFSP)

Common strategy (CFSP)

Gemeinsame Strategie (GASP)

заедничка стратегија

Заедничката стратегија е инструмент на заедничката надворешна и безбедносна политика, воведен со Договорот од Амстердам. Според член 13 од Договорот за ЕУ, Европскиот совет ги дефинира принципите и општите насоки за заедничката стратегија на заедничката надворешна и безбедносна политика, како и донесува одлука за имплементирање на заедничките стратегии од страна на Унијата во областите каде што земјите-членки имаат важни заеднички интереси.

Поконкретно, заедничката стратегија ги поставува целите и времето на траење на стратегијата, како и средствата кои им стојат на располагање на Унијата и на земјите-членки во оваа политика. Заедничките стратегии треба да бидат имплементирани од страна на Советот на ЕУ преку усвојување на заедничките акции и заедничките позиции. Советот на ЕУ може да му препорача заеднички стратегии и на Европскиот совет.

Види:

заедничка надворешна и безбедносна политика (CFSP)

заедничка позиција (наслов 6 од Договорот за ЕУ)

заедничка акција (CFSP)

Common transport policy

Gemeinsame Verkehrspolitik

заедничка транспортна политика

Договорот од Рим ја вовеле заедничката транспортна политика, меѓутоа на јазик кој не беше доволно јасен за да се претпостави каков било курс на дејствување. Во 1982 година, Европскиот парламент поведе постапка против Советот на министрите поради непреземањето на обврските содржани во Договорот во делот на транспортната област. За таа цел, Судот на правдата донесе поделена одлука: Судот го поддржа Парламентот во определена ограничена форма заснована врз општите принципи, меѓутоа, сепак остана на стојалиштето дека самата заедничка транспортна политика е премногу неопределена за да може да биде решена на суд. Врз основа на ваквата одлука, следеа бројни иницијативи на Комисијата – иницијативата за безбедноста на патиштата, иницијативата за граничните документи, иницијативата на трговските камионции, иницијативата за железничките линии, за инфраструктурата (трансевропските мрежи), за безбедноста на морето, за либерализација на воздушниот сообраќај, за државните воздушни монополи, итн. Целта на заедничката транспортна политика беше да се отстранат граничните пречки меѓу земјите-членки, како и да се олесни слободното движење на луѓе и стоки меѓу земјите-членки. На крајот од нејзините основни цели, беше да се заокружи внатрешниот пазар за транспорт, да се обезбеди негов одржлив развој, да се управува со програмите за финансирање и

за просторно планирање, да се подобри безбедноста и да се развие меѓународната соработка. Исто така, оваа политика е насочена и кон утврдување услови под кои лицата кои не се државјани на земјите-членки би можеле да остваруваат транспортни услуги во рамките на земјите-членки. По влегувањето во сила на Договорот од Амстердам, одлуките во оваа политика се носеа во согласност со постапката на соодлучување врз основа на претходно извршени консултации со Европскиот економски и социјален комитет и со Комитетот на регионите.

Судска практика: C–504/07; C–467/98; C–344/04; C–433/03; T–82/01; C–280/00.

Види:

трансевропски мрежи (TEN)

Communication

Kommunikation

соопштение

Соопштението е средство за размена на идеи или за обезбедување официјално мислење во некоја конкретна политика. Најчесто, соопштението за определено прашање во ЕУ ѝ се остава на Комисијата (иако и другите институции може да бидат вклучени во неа) и таа нема правно задолжителна сила.

Communitisation

Vergemeinschaftung

комунитаризација

Комунитаризација значи пренос на определено прашање кое, во институционалната рамка на Унијата, се решава со употреба на меѓувладиниот метод (прашања од вториот и од третиот столб) во комунитарниот метод (прашања од првиот столб). Комунитарниот метод е заснован врз идејата дека општиот интерес на Унијата граѓаните најдобро го бранат кога комунитарните институции ја имаат целосната улога во процесот на донесување на одлуките, во согласност со почитувањето на принципот на супсидијарност.

По влегувањето во сила на Договорот од Амстердам (мај 1999 година), прашањата поврзани со слободното движење на луѓето, кои беа ставени во постапката за соработка, во областа на правдата и на внатрешните работи (третиот столб), беа „комунитаризирани“. По петгодишна фаза на транзиција, тие ќе бидат решавани во согласност со комунитарниот метод.

Види:

заедничка надворешна и безбедносна (CFSP)

„Мост“ на Заедницата (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)

меѓувладини и методи на Заедницата

столбови на ЕУ

Community and intergovernmental methods

Gemeinschaftsmethode und Regierungszusammenarbeit

меѓувладини и методи на Заедницата

Методот на Заедницата е поим што се користи за институционалниот и за оперативниот начин на уредување по прашањата кои влегуваат во првиот столб на Унијата. Тој постапува во согласност со интегративната логика со должна почит кон принципот на супсидијарност. Методот на Заедницата ги поседува следниве главни карактеристики:

1. Комисијата има единствено право да иницира политики;
2. Употребата на квалификуваното мнозинство на гласање во Советот е широко распространета;
3. Европскиот парламент има активна улога; и
4. Судот на правдата дава униформно толкување на комунитарното право.

Комунитарниот метод се разликува од меѓувладиниот метод на работа што се употребува во вториот и во третиот столб и кој постапува во согласност со меѓувладината логика на соработка врз основа на следниве главни карактеристики:

1. Правото на иницијатива е поделено меѓу Комисијата и државите-членки, или тоа е ограничено во определени посебни области на дејствување;
2. Во најголемиот број случаи Советот постапува едногласно;
3. Европскиот парламент има чисто консултативна улога;
4. Судот на правдата игра само мала улога.

Види:

комунитизација

столбови на ЕУ

квалификувано мнозинство

право на иницијатива

едногласност

Community 'bridge' (Title VI of the EU Treaty)

Gemeinschaftliche Brücke (Titel VI EU-Vertrag)

„мост“ на Заедницата (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)

Процесот за донесување одлуки во согласност со Договорот за воспоставување на Европската заедница (првиот столб) може да биде објаснет преку конкретните одредби содржани во Насловот 6 од Договорот за ЕУ (третиот столб) во насока на нивна комунитаризација. Оваа можност е дадена со воспоставување на Европската унија. Постапката позната како „мост“ на Заедницата бара едногласност во Советот, како и ратификација од страна на секоја држава-членка во согласност со нејзините национални уставни барања.

Види:

област на слобода, безбедност и правда

заедничка надворешна и безбедносна политика (CFSP)

комунитизација

меѓувладини и методи на Заедницата

столбови на ЕУ

Community law

Gemeinschaftsrecht

комунитарно право

Почетна точка на комунитарното право беше Договорот од Париз од 1951 година, со кој беше воспоставена Европската заедница за јаглен и челик. Договорот од Рим од 1957 година го прошири неговиот обем на дејствување, додека со случајот Van Gend en Loos во 1963 година, Судот на правдата го утврди правилото според кое „...Заедницата конституира нов правен поредок... во чиј интерес државите ги ограничуваат своите суверени права...“.

За разлика од меѓународното право, комунитарното право е многу повеќе од право кое се движи во рамките на договорите склучени меѓу земјите-членки. Ова право има директно влијание врз граѓаните на земјите-членки, како и врз бизнисите на територијата на целата ЕУ. Во случаи кога ќе дојде во судир со националните закони, комунитарното право ја покажува својата надреденост, што произлегува од склучените договори за пристапување, во кој секоја држава-потписничка ја потврдува подреденоста на сопственото право под комунитарното право.

Во конкретна, потесна смисла на зборот, комунитарното право е содржано во основачките договори (примарно законодавство) и во одредбите на инструментите што се донесени од страна на институциите на Заедницата (секундарно законодавство – регулативи, директиви итн.).

Во поширока смисла на зборот, комунитарното право ги вклучува сите правила кои влегуваат во правниот поредок на

Заедницата, вклучувајќи ги општите принципи на правото, прецедентното право на Судот на правдата, правните прописи со кои се регулираат надворешните односи на Заедницата, како и дополнителното право составено од конвенции и од слични договори склучени меѓу земјите-членки што треба да дадат ефект врз одредбите од Договорот. Сите овие правни правила се дел од она што се нарекува Community acquis.

Види:

Community acquis

Повелба за основните права на ЕУ

правни инструменти на Заедницата

хиерархија на актите на Заедницата (хиерархија на норми)

набљудување во примената на комунитарното право

Community legal instruments

Gemeinschaftliche Rechtsinstrumente

правни инструменти на Заедницата

Поимот правни инструменти на Заедницата се однесува на инструментите што им се ставени на располагање на институциите на Заедницата заради извршување на нивните обврски во согласност со Договорот за воспоставување на Европската заедница со целосно почитување на принципот на супсидијарност. Како правни инструменти се сметаат следниве:

1. **Регулативите:** станува збор за целосно задолжителни правни прописи и директно применливи во сите земји-членки на Унијата;

2. **Директивите:** овие прописи се задолжителни за земјите-членки во делот на резултатите што треба да ги постигнат. Директивите мора да бидат пренесени во рамките на националниот правен систем, при што секоја држава треба да ги предвиди границите на формите и средствата за нивната примена;

3. **Одлуките:** целосно задолжителни правни прописи за оние земји-членки на кои се адресирани;

4. **Препораки и мислења:** тоа се незадолжителни и декларативни инструменти.

Како дополнување на овие инструменти наведени во член 249 од Договорот за ЕЗ, практиката разви цела серија *sui generis* документи, како што се: меѓуинституционалните договори, резолуциите, заклучоците, комуникациите, зелените книги, како и белите книги. Исто така, во рамките на вториот и на третиот столб, во примена се посебни правни инструменти, како што се: стратегии, заеднички акции и заеднички позиции во областа на заедничката надворешна и безбедносна политика, како и одлуки, рамковни одлуки, заеднички позиции и конвенции во областа на правдата и на внатрешните работи.

Види:

заедничка позиција (CFSP)

заедничка стратегија (CFSP)

Зелена книга

хиерархија на актите на Заедницата (хиерархија на нормите)

заедничка акција (CFSP)

поедноставување на законодавството

Бела книга

'Community method'

Gemeinschaftsmethode

„метод на Заедницата“

Станува збор за принцип со кој ЕУ ги формулира своите насоки, „ја здружува“ или поттикнува заедничката акција во областите каде што иницијативата е формално резервирана за земјите-членки, како што тоа е случај со надворешната и безбедносната политика, како и со судската соработка меѓу земјите-членки на Унијата. „Методот на Заедницата“ најчесто се смета како прв чекор кон целосна „комунитаризација“.

Community patent

Gemeinschaftspatent

патент на Заедницата

Во јули 2000 година, Европската комисија предложи создавање патент на Заедницата со кој би им се овозможило на иноваторите да добијат правна заштита за нивниот пронајдок валидна во целата Европска унија. Единствениот патент на Заедницата во значителен обем треба да ги намали трошоците на бизнисот и трошоците за добивање патентско право, со што Унијата би била покомпетитивна и би станала Унија која се грижи за заштита на иновациите.

Како придобивки од патентниот систем на Заедницата се сметаат следниве:

– Поедноставна заштита на иновациите во рамките на целата територија на Унијата, благодарение на едноставната постапка и издавањето патенти од страна на Европската патентна служба во Минхен;

– Значително намалување на патентните трошоци, посебно на оние кои се однесуваат на превод и на чување;

– Поголема правна сигурност благодарение на единствениот, централизиран систем за справување со споровите пред Патентниот суд на Заедницата.

Предложениот патентен систем ги елиминира пречките поврзани со Европскиот патентен систем, кој постоеше до 1973 година. Европскиот патент претставува единствен субјект сè до моментот на неговото издавање. Од неговото издавање тој се трансформира во онолку национални патенти колку што се наведени држави во апликацијата. По издавањето, европскиот патент е предмет на националните закони на сите земји-членки и не постои заедничка власт која ќе го хармонизира прецедентното право на европско ниво. Сепак, целта на патентот на Заедницата не е во тоа да ги замени постојните национални системи и европскиот систем, туку овој систем има за цел многу повеќе да соработува со нив. Пронаоѓачите треба да останат слободни во изборот која патентна заштита за својот пронајдок ја сметаат за најсоодветна.

Создавањето патентен систем на Заедницата претставува мошне чувствително прашање, бидејќи досега проектот постојано е блокиран од страна на Советот на министрите на Унијата. Најголема пречка во овој систем, која предизвикува негово

блокирање, е прашањето за преведување на патентните барања. Оттука е невозможно да се утврди кога патентот на Заедницата ќе биде ставен на располагање.

Судска практика: Т-136/08; Т-100/06; Т-346/07; С-488/06 Р; Т-420/03; Т-322/03; Т-202/03; Т-312/03.

Види:

агенции на ЕУ

интелектуална сопственост

Community powers

Gemeinschaftsbefugnisse

власти на Заедницата

Власти на Заедницата се оние кои ѝ се доделени на Европската унија (ЕУ) во посебни области од страна на земјите-членки, при што постојат три вида власти, во зависност од тоа како се доделени тие:

1. Експлицитни власти: власти кои се јасно дефинирани во релевантните членови на договорите;

2. Имплицитни власти: според теоријата на имплицитните власти, надлежноста во надворешните односи произлегува од експлицитната внатрешна надлежност. Онаму каде што договорите назначуваат експлицитни власти на Заедницата во конкретна област (на пример, во транспортот), исто така мора да има и слични власти за да се склучат договорите со државите кои не се членки на Заедницата во истата област (принципот на паралелизам меѓу внатрешните и надворешните власти); и

3. Супсидијарни власти: онаму каде што Заедницата нема експлицитна или имплицитна власт за да ја оствари целта на договорот во однос на заедничкиот пазар, член 308 од Договорот за воспоставување на ЕЗ му дозволува на Советот, преку едногласно дејствување, да преземе мерки за кои смета дека се неопходни.

Види:

распределба на надлежностите

надворешни одговорности на супсидијарноста на Европската заедница

супсидијарни власти

Community preference

Gemeinschaftspräferenz

приоритет на Заедницата

Со поимот приоритет на Заедницата се означува режимот на заедничката земјоделска политика на Унијата преку воведување на заедничките увозни давачки и извозни враќања на средствата создадени со цел да се унапреди земјоделското производство на Заедницата. Станува збор за систем кој ги негира принципите на трговската либерализација (вклучувајќи ги и оние од Договорот од Рим), кои се причина за многу несогласувања во Источна Европа, како и во останатите сиромашни држави изградени врз земјоделското производство и соочени со значителни увозни давачки во трговски односи со ЕУ.

Competencies

Kompetenzen

надлежности

Надлежноста претставува право да се донесуваат одлуки или прописи во конкретната област на дејствување. Таа се опишува или како ексклузивна или како поделена, во зависност од тоа дали Заедницата има единствен авторитет да дејствува, или им е оставено право на надлежност и на земјите-членки. Во согласност со Договорот од Рим, Европскиот суд на правдата ги утврдува надлежностите, односно утврдува каде конкретно лежи надлежноста. Судот е овластен самостојно да донесе одлука кога станува збор за примена на принципот на супрематија на комунитарното право над националното право во конкретен спор. Надворешните преговарања се наоѓаат во рамките на надлежноста на Заедницата, многу повеќе отколку во рамките на индивидуалната надлежност на земјите-членки, доколку Судот одлучи дека конкретното прашање влегува во надлежност на Заедницата како внатрешно прашање во рамките на ЕУ. Ова се нарекува доктрина на „имплицитна надлежност“ (надлежност која се подразбира).

Исто така, надлежноста се користи и како европски жаргон за поимот „власти и одговорности“. Најчесто овој поим се употребува во политичките дискусии околу тоа колку власти и одговорности треба да им бидат дадени на институциите на ЕУ, а колку треба да им бидат оставени на националните, регионалните и локалните власти.

Competent authority

Zuständige Behörde

надлежен орган/тело

Со овој поим најчесто се означува владино министерство или некое друго тело одговорно за справување со конкретно прашање. Тоа е „надлежно“ во смисла дека поседува правна власт и одговорност.

'Competition' (Mode of Governance)

Wettbewerb

„натпревар“ (начин на владеење)

Натпреварот како начин на владеење го содржи однесувањето на субјектите водено во согласност со нивната волја да ги подобрат своите компаративни предности во однос со останатите субјекти, кои се замислени како предизвик за некои ограничени предности. На пазарот, субјектите постојано мора да се приспособуваат на прекршувањата што се случуваат поради менувањето на обрасците на понудите и побарувањата. Пазарот каде што постои слободен натпревар, всушност, е место каде што заемно независните бизниси се ставаат во функција на постигнување иста активност, со цел да овозможат поголема привлечност кај потрошувачите. Со други зборови, секој бизнис е предмет на притисок во натпреварот со другите субјекти. Оттука, ефективниот натпревар му дава на бизнисот доволно простор за игра, но исто така им дава и бројни придобивки на потрошувачите (пониски цени, подобар квалитет, поширок избор итн.).

Европската политика за натпревар има за цел да обезбеди слободен и фер натпревар во ЕУ. Правилата на Заедницата за натпревар (членовите 81–89 од Договорот за ЕЗ) се засновани врз пет главни принципи:

1. Забрана за индивидуални практики и договори, како и за злоупотреба на доминантната позиција која може да му наштети на натпреварот во рамките на заедничкиот пазар (правилата за антимонополско однесување);

2. Превентивно надгледување на спојувањата на претпријатијата со европска димензија, односно согледување дали тие го ограничуваат натпреварот;

3. Надгледување на доделените средства за помош од страна на земјите-членки кои може да претставуваат опасност за натпреварот преку фаворизирање конкретни постапки или преку производство на конкретни стоки;

4. Либерализација на секторите кои претходно биле контролирани од страна на јавните монополи, како што се телекомуникациите, транспортот или енергетиката; и

5. Соработка со надлежните власти надвор од Унијата.

Европската комисија и националните надлежни власти ги заоструваат правилата за натпревар во Заедницата. Нивната меѓусебна соработка, а посебно во рамките на европската мрежа за натпревар, обезбедува ефективна и конзистентна примена на правилата.

Судска практика: С–61/80, случаите 89, 104, 114, 116, 117 и 125–129/85, С–258/78, С–161/84, Т–112/99.

Види:

контрола на антимонополското однесување

спојување на претпријатија

услуги од општ економски интерес

државна помош

Competition and merger policy

Wettbewerbs- und Kartellpolitik

конкурентска политика и политика за спојување на претпријатија

Секоја антимонополска политика има определени контрадикторности, така што и политиката на ЕУ во оваа област воопшто не е исклучок. Со Договорот од Рим во 1957 година, кој е камен-темелник на конкурентската политика на ЕУ, беа забранети следниве мерки, и тоа: ценовното лимитирање, поделбата на пазарот, дискриминаторските договори, како и злоупотребата на доминантната позиција на субјектите на пазарот заради промовирање на слободната трговија. Меѓутоа, сите овие мерки беа недоволни за одбрана на јавниот интерес.

Токму поради тоа, државната помош, која теоретски е забранета бидејќи најчесто знае да го изобличи пазарот, е најчесто оправдувана со флексибилното толкување на клаузулите во Договорот кои дозволуваат помош за реструктурирање, за решавање на регионалните проблеми и за развој.

Најочигледен пример на систематски антиконкурентски активности се оние содржани во заедничката земјоделска политика, кои се ослободени со Договорот од генералната

забрана за рестриктивните практики, во смисла што нивните цели се да обезбедат рурален просперитет, како и стабилност во набавката на храна. Комисијата, која е предмет на постојана надлежност на Судот на правдата, е одговорна за извршувањето на конкурентската политика. Комисијата има голема моќ, што ја црпи од правилата донесени од страна на Советот на минситрите, кои се супериорни во однос на националните закони. Комисијата може да утврди ограничувања без предупредување, може да ги креира документите во оваа политика, да ги ограничува договорите, како и да ги казни правните лица до 10% од нивната годишна добивка. Во практиката се имаат појавено бројни случаи на сомнителни ограничувања на трговијата, што се решени по пат на преговарање, но под закана на казна; други се претходно расчистени или ослободени. Прогресивната интеграција на ЕУ, потпомогната со развојот на заедничкиот пазар и определбите на неодамнешните комесари, посебно Леон Британ и Карен Ван Миерт, доведоа до зголемено активистичко извршување на конкурентската политика. Од 1990 година, Комисијата доби посебна можност да блокира, или да одобри, спојувања на претпријатија, со што се обезбеди најмалку обрт на средствата од 6 250 милиони во споените компании во повеќе од една држава-членка.

Судска практика: Т-24/07; Т-48/04; Т-212/03; Т-201/04; Т-340/03; споени случаи Т-259/02 , Т-264/02 и Т-271/02; С-56/64; С-58/64; ECR I-299.

Competitiveness

Wettbewerbsfähigkeit

конкурентност

Конкурентска економија е онаа економија која има одржливо висока стапка на производствен развој. Откако со Лисабонската стратегија е утврдено дека Европа е најконкурентската и најдинамична економија во светот, конкурентноста прерасна во политички приоритет на Унијата. Европската индустрија треба да биде конкурентна ако Заедницата има за цел да ги оствари економските, социјалните и стратегиите за развој на животната средина, со што ќе се обезбеди зголемување на квалитетот на животот за европските граѓани. Во своите напори да ја промовира конкурентноста, Унијата исто така има потреба да ја приспособи европската економија кон структуралните промени, да изврши реалокација на индустриските активности кај новите економии, да изврши прегрупирање на работните места и на ресурсите во новите индустриски сектори, како и да го понесе ризикот во процесот на деиндустријализацијата.

Надлежностите на Унијата се определени со развојот на продуктивноста и оттука се зависни од перформансите и од иднината на европската индустрија, а посебно од нејзиниот капацитет за структурни приспособувања. Унијата, за да биде конкурентна, мора да го надмине нивото на истражување и на иновативност, да ги развива и постојано да ги надградува информативните и комуникациските технологии, претприемништвото, конкуренцијата, образованието и обуката.

Вкрстените економски анализи, како и деталните анализи во разни области се неопходни за поддршка на дејствувањето на Унијата во насока на зголемување на конкурентноста.

Види:

вработување

политика на претпијатија

глобализација

Лисабонска стратегија

истражување и развој

одржлив развој

Compliance

Übereinstimmung

согласност

Врз основа на барање поднесено од страна на Европскиот парламент, Европската комисија објавува годишни статистички табели за секоја држава поединечно во врска со примената на ЕУ директивите. Во својот извештај во 1997 година, Комисијата има наведено дека е исклучително тешко да се надгледува согласноста на државите да го почитуваат и да го применуваат комунитарното законодавство. Несогласноста, всушност, се појавува во три форми: а) како одбивање да се донесе определен акт, б) како одбивање на државата да се согласи со содржината на актот, и в) како одбивање да го примени. Во најголемиот број случаи, како „најнепослушна“ држава и како најнеподготвена да го примени и да го почитува комунитарното законодавство кон

крајот на XX век се смета Франција, по која следат Италија и Германија.

Види:

Директиви

комунитарно право

Composition of the European Commission

Zusammensetzung der Europäischen Kommission

состав на Европската комисија

Од нејзините најрани денови, Комисијата е составена од по двајца претставници на секоја држава-членка која влегува во групата држави со поголем број население и од по еден претставник од останатите земји-членки. Во проширената Унија, Комисијата, нејзината структура како и начинот на работењето, претставуваат прашања од клучно значење и интересни расправи. Клучното прашање што најчесто се отвора е како да се гарантира легитимитетот и како да се обезбеди поголема ефективност на оваа значајна институција, чија главна цел е да го претставува општиот интерес на Унијата на целосно независен начин. Притоа, концептот за колективна одговорност се определува како мошне важно прашање. Основната карактеристика на структурата и на средствата кои ги користи Комисијата е дека тие треба да ги рефлектираат размислувањата на Комисијата како целина, а не само на определени нејзини индивидуални членови.

Од аспект на идните проширувања на Унијата, постои реален страв дека зголемениот број комесари во Комисијата може

да доведе до национализација на нивните функции за сметка на колективната одговорност. Исто така, аналогно на ова, се смета дека со ограничувањето на бројот на комесарите постои опасност некои држави да останат без свои претставници во Комисијата. Со Договорот од Ница, кој настана како резултат на Меѓувладината конференција од 2000 година, е понудено привремено решение преку ограничување на бројот на членовите во Комисијата во смисла што секоја држава-членка треба да биде застапена со по еден комесар, и тоа почнувајќи од составот на Комисијата во периодот 2004–2009 година.

Постојната европска егzekутива е раководена од страна на поранешниот португалски премиер Хозе Мануел Баросо, додека бројот на актуелните комесари кои влегуваат во состав на Комисијата е 27. Во Протоколот за проширувањето, кој е приклучен кон Договорот од Ница, се вели дека од датумот кога првиот нареден состав на Комисија ќе ја преземе работата (односно од ноември 2009 година), бројот на членовите на Комисијата треба да биде помал од бројот на земјите-членки, што значи помал од 27 комесари. Бројот на комесари за наредниот нов состав на Комисијата ќе биде дополнително утврден од страна на Советот со едногласна одлука.

Според Реформскиот договор, бројот на комесарите ќе биде ограничен на 2/3 од бројот на земјите-членки (односно од 27 земји-членки ќе се избираат 18 комесари во составот на Комисијата). Сите земји-членки, без разлика на нивната големина, ќе имаат гарантирано еднакво право да предлагаат комесари.

Види:

проширување

Европска комисија

Претседател на Европската комисија

тежина на гласовите во Советот

Compulsory expenditure

Zwangsausgaben

задолжителни трошоци

Задолжителни трошоци е термин што го опфаќа оној дел од буџетот на ЕУ (главно трошоците кои се однесуваат на заедничката земјоделска политика) што настанува директно од остварувањето на обврските во Заедницата. Европскиот парламент има мала улога во оваа категорија трошоци, бидејќи за нив одлучува Советот на министрите. Меѓутоа, сепак, Парламентот може да изврши промена во делот на незадолжителните трошоци во рамките на стриктните финансиски ограничувања, предметот на трошоците, случаите на несогласувања за ставките на трошоците и слично, прашања што Парламентот треба да ги усогласи со Советот. Повремено, Парламентот и Советот разменуваат мислења околу класификацијата на ставките на трошоците, иако ова прашање воопшто не е јасно дефинирано.

Concentric circles

Konzentrische Kreise

концентрични кругови

Поимот концентрични кругови, всушност, е концепт во кој се вклучени европските држави кои постигнале различни степени (нивоа) на интеграција. Со овој поим и концепт не е земена предвид само интегрирачката структура на ЕУ, туку и голем број други значајни субјекти. Некои од нив зборуваат за „кругот на поделеното право“ (тоа се земјите-членки на ЕУ), други зборуваат за „соседен круг“ (државите кои се надвор од Унијата и кои чекаат да ѝ се приклучат), додека трети зборуваат за „поизбрани кругови“ кои се во насока на промовирање поголема соработка (кругот на заедничката валута, кругот на заедничката одбрана итн.).

Види:

засилена соработка

„Европа со повеќе брзини“

„Европа со варијабилна геометрија“

Conciliation Committee

Schlichtungsausschuss

Комитет за помирување (медијација)

Во согласност со постапката за соодлучување меѓу Советот и Парламентот, а врз основа на член 251(4) од Договорот за воспоставување на ЕЗ, може да се формира Комитет за помирување (медијација). Тој е составен од членови на Советот,

или од нивни претставници, како и со еднаков број претставници од Парламентот, под заедничко претседателство на Претседателот на Парламентот и на Претседателот на Советот. Секое несогласување меѓу двете институции по второто читање на предлогот се доставува до Комитетот. Целта е да се постигне согласност за текстот прифатлив за двете страни. И Комисијата, исто така, игра значајна улога во овој Комитет во насока на давање помош за постигнување согласност и за надминување на разликите меѓу Парламентот и Советот. Нацртот на кој било заеднички текст постигнат во Комитетот во рамките на шест недели (кои може да се пролонгираат уште за две) мора да биде усвоен со апсолутно мнозинство од гласовите во Парламентот и со квалификувано мнозинство од страна на Советот. Доколку една од двете институции го одбие предлогот, ќе се смета дека тој не е усвоен.

Види:

постапка на соодлучување

Совет на Европската унија

Европски парламент

Conciliation procedure

Schlichtungsverfahren

постапка на помирување

Почнувајќи од 1975 година кога ги реши големите буџетски несогласувања меѓу Европскиот парламент и Советот на министрите (посебно за случаите кога Советот не може да

донесува одлуки еднострано), „Комитетот за помирување (медијација)“ е составен од еднаков број претставници од двете институции. Како што се зголемуваше моќта на Парламентот, така и обемот на оваа постапка се прошири и во делот на решавањето на законските спорови.

Види:

соодлучување

Concordance tables

Übereinstimmungstafel

кореспондентни табели

Кореспондентните табели во форма на табеларни прикази се употребуваат за да се помогне во процесот на мониторирање на процесот на прифаќањето на правото на ЕУ во националните закони на државите-членки. Овие табели на технички и прецизен начин демонстрираат како се прифатени одредбите на директивите на ЕЗ на национално ниво.

Conference on the Future of Europe

Konferenz über die Zukunft Europas

Конференција за иднината на Европа

Станува збор за конференција што е договорена на Лакенскиот самит во декември 2001 година, а е одржана во март 2002 година, под претседателство на Валери Жискаар Д’Естен, со цел да се препорача нов устав за проширената Европа. Оваа Конференција излезе со извештај во јуни 2003 година, кога беше

обелоденет и нацртот на „Уставниот договор“, усвоен од страна на шефовите на државите и на владите во јуни 2004 година со определени промени. Но, Уставниот договор беше отфрлен во 2005 година, по двата последователно неуспешни референдума што се одржаа во Франција и во Холандија.

Confirmation of the European Commission

Zustimmungsvotum zur Ernennung der Europäischen Kommission

потврдување на Европската комисија

Постапката за потврдување е составена од две фази:

1. Предлагање кандидат за Претседател на Комисијата; и
2. Утврдување листа за можни членови на Комисијата,

како и предлагање на целата Комисија.

Според Договорот од Ница, одговорноста за предлагање кандидат за Претседател се наоѓа во Советот, кој се состанува во составот на шефови на држави или на влади и врз основа на квалификуваното мнозинство. Вака поднесениот предлог мора да биде одобрен и од страна на Европскиот парламент. Советот, донесувајќи одлука по предлогот со квалификувано мнозинство, како и врз основа на заедничката согласност со предложениот претседател на Комисијата, потоа усвојува листа на други лица, за кои се смета дека треба да бидат назначени како членови на Комисијата, составена во согласност со предлозите дадени од секоја држава-членка.

На крајот, Претседателот и членовите на Комисијата ги назначува Советот со квалификувано мнозинство, откако целиот

состав на Комисијата е одобрен од страна на Парламентот. Постојниот состав на Комисијата е назначен според оваа постапка.

И Реформскиот договор предвидува заедничка одговорност на Советот (да го предложи кандидатот) и на Парламентот (да го избере кандидатот) за Претседател на Комисијата. Новата улога на Парламентот во оваа постапка некои ја толкуваат како ратификација на веќе направениот избор, додека други како продолжување на практиката за воведување постандардизиран модел на парламентарно владеење, каде што шефот на државата, според примерот на белгискиот или холандскиот монарх, односно германскиот или италијанскиот претседател, официјално му го доделува мандатот на лидерот на партијата која освоила мнозинство гласови на парламентарните избори и има право да состави влада.

Сигурно е дека Парламентот оптимално ќе сака да ги искористи новите одредби од Договорот. И во наредниот период може да се очекува најголемите европски партии да ја водат битката околу назначувањето свои кандидати за Претседател на Комисијата, при што партијата која освоила најмногу парламентарни мандати има најголеми шанси да победи и во трката за Претседател на Комисијата. Овој пристап повторно треба да биде усогласен со текстот на Договорот, каде што се вели дека Европскиот совет го предлага кандидатот за Претседател на Европската комисија. Во секој случај, јасно е дека треба да постои врска меѓу резултатот од изборите за

Парламентот и изборот на Претседател на Комисијата, иако е познато дека оваа врска не е целосно нова.

Имено, во 2004 година Парламентот ја имаше предвид потребата номинацијата на кандидатот за претседател на Комисијата да биде во согласност со волјата на мнозинството негови членови, иако ваквото сфаќање не беше целосно прифатено од Советот.

Но, со новите одредби од Реформскиот договор, врската е многу поконкретно реafirмирана. Сепак, ваквата политизација во изборот на Претседател на Комисијата може да имплицира потенцијални проблеми во смисла на растење на недовербата од страна на оние кои се наоѓаат на другата страна од политичкиот спектрум. Од друга страна, мора да се земе предвид и случајот кога Советот ќе има мнозинство различно од она во Парламентот.

Т.н. „двојна политизација“ од овој вид недвосмислено ќе произведе вистинска политичка дебата и формирање европски политички простор кој ќе изврши влијание и врз функционирањето на самата Унија. Иако се смета поинаку, Комисијата во согласност со Реформскиот договор сигурно дека сè уште не ќе може да се смета за класична Влада на ЕУ.

Според описот на нејзините надлежности се согледува техничката природа на најголемиот дел од нејзините задачи, како и отсуство на конкретни извршни извори на моќ. Од друга страна, јасно е дека Комисијата е повеќе од обичен Генерален секретаријат. Или, во согласност со доктрината на Монтескје за трите функции на политичката власт, Комисијата е комбинација

на орган со легислативни задачи (таа има ексклузивно право на законодавна иницијатива), со извршен капацитет, регулативни надлежности и судски одговорности.

Суштината на улогата на Комисијата, според одредбите на Реформскиот договор, најдобро може да се определи во делот посветен на Комисијата, каде што се вели дека таа е институција која го промовира општиот интерес на Унијата и презема соодветни иницијативи во оваа смисла. За разлика од Парламентот, Комисијата нема изборен мандат. Наместо тоа, основниот извор на нејзиниот легитимитет лежи во нејзината независна и објективна експертиза, при што независноста на комесарите е експлицитно наведена во Договорот.

Оваа независност е суштинска за Комисијата, за да може таа целосно да ги оствари своите регулаторни и судски надлежности. Комплементарно на оваа независност е и тврдењето дека нејзините експертизи се објективни. Имено, Комисијата дава најголем обем услуги во институционалниот систем на Унијата, има најголем број ангажирани службеници кои се ексклузивно посветени на прашањата од интерес за ЕУ итн.

Во текот на изминатите децении, остана забележан фактот дека наместо ефективност на Комисијата да се извлекува од земјите-членки, таа сè повеќе станува зависна од сопствената способност да се постави на линијата на консензус со Советот. Истовремено, зголемената вклученост на Парламентот во институционалниот систем на Унијата доведе до дополнително

ограничување на улогата на Комисијата. Како што независноста на Комисијата станува сè поограничена, така нејзината политичка улога добива пофокусиран и поконкретен карактер. Овие трендови се потврдени и во Реформскиот договор.

Договорот ја формализира проширената моќ на Комисијата во областа на правдата и на внатрешните работи, но очигледно е дека се воздржува од пренесување на некоја позначајна надлежност во делот на надворешно-безбедноста и во микроекономската политика. И, што е уште позначајно, Договорот предвидува нов мандат за претседателот на Европскиот совет, кој може да биде сметан како алтернативен извор на моќ со кој ќе се натпреварува со моќта на Комисијата. Реформскиот договор ја засилува позицијата на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и за безбедносна политика, кој истовремено ќе биде и член на Комисијата.

Во согласност со одредбите на Реформскиот договор, од **2014 година** бројот на комесарите ќе се намали, односно **само 2/3 од државите-членки** ќе имаат свои претставници во составот на Комисијата во рамките на конкретен мандат. Останатите 1/3 ќе чекаат на ред да бидат претставени во согласност со системот за апсолутна еднаквост на земјите-членки во ротирањето на националните претставници. Ротацијата ќе биде детализирана со едногласно усвоена одлука на Европскиот совет, во која ќе мора да се задоволи не само принципот за еднаквост на земјите-членки, туку и демографската и географската претставеност на секоја држава-членка во Комисијата. За да се остварат овие

барања, најверојатно е дека ќе бидат определени фиксни групи на држави поставени на начин што ќе обезбеди рамнотежа меѓу северна и јужна, западна и источна и централноисточна Европа, како и комбинација на малите, средните и големите земји-членки.

Секој нов состав на Колегиумот на Комисијата ќе биде составен од комесари кои ќе доаѓаат од две од вкупно трите групи држави што ќе ротираат врз еднакви основи. Постојат големи двоумења околу тоа дали големите држави-членки ќе бидат вистински расположени да се откажат од својот национален комесар за сметка на друга држава во конкретен период. Друго прашање, што и натаму останува да виси, е колку ќе биде силна политичката поддршка за Комисијата во моменти кога најмоќните политички центри на Унијата, како што се, на пример, Франција, Обединетото Кралство, СР Германија, Италија, Полска или Шпанија, нема да бидат претставени со свои претставници.

Види:

состав на Европската комисија

Европска комисија

Европски парламент

Претседател на Европска комисија

Договор од Ница

реформски договор

Consolidation of legislation – formal/official

Konsolidierung der Rechtsvorschriften – formal/ öffentlich

консолидирање на законодавството – формално/официјално

Формалното или официјалното консолидирање на законодавството во себе вклучува прифаќање на нови правни инструменти кои се објавуваат во Службен весник (серија L), и кои ги имаат инкорпорирано и отфрлено инструментите што се консолидирани (основен инструмент + инструменти за измена) без промена на нивната содржина. Тоа интегрирање може да биде:

1. Вертикално: новиот инструмент ги инкорпорира во себе основниот и изменетите инструменти во единствен инструмент; и

2. Хоризонтално: новиот инструмент инкорпорира во себе неколку паралелни основни инструменти и нивните инструменти за измени на конкретната материја во единствен инструмент.

Види:

консолидирање на законодавството – неформално/декларативно

повторно уредување на законодавството

поедноставување на законодавството

Consolidation of legislation – informal/declaratory

Konsolidierung der Rechtsvorschriften – informal/ deklaratorisch

консолидирање на законодавството –

неформално/декларативно

Постои посебна постапка за неофицијално, чисто

декларативно консолидирање на законодавството и за поедноставување на правните инструменти. Внесувањето дополнителни амандмани во текстот на основниот акт не бара усвојување на нов инструмент. Станува збор за едноставно објаснување кое што го прави Комисијата. Добиениот текст, кој формално нема правен ефект, може, доколку е тоа соодветно, да биде објавен во Службен весник (серија С) без фусноти.

Види:

консолидирање на законодавството – формално/официјално

преуредување на законодавството

поедноставување на законодавството

Constitution of the EU

EU-Verfassung

Устав на Европската унија

Во моментот, ЕУ е заснована врз четири основни договори кои ги содржат правилата со кои таа функционира и врз чија основа таа постои. Овие договори се големи и комплексни, поради што европските лидери постојано демонстрираат желба за нивно заменување со едноставен, пократок и единствен документ. Токму за таа цел во 2004 година и беше договорен и потпишан „Уставниот договор за ЕУ“, кој не влезе во сила поради неговото отфрлање на референдум од страна на граѓаните на Франција и на Холандија во 2005 година.

Consultation procedure

Verfahren der einfachen Stellungnahme (Anhörungsverfahren)

постапка на консултација

Постапката на консултација (член 192 од Договорот за ЕЗ) му овозможува на Европскиот парламент да даде свое мислење по предлог-акт подготвен од Комисијата. Во случаите утврдени во Договорот, Советот мора да го консултира Европскиот парламент пред да гласа за предлогот на Комисијата и да ги земе предвид неговите мислења. Сепак, Советот не е задолжен да постапи во согласност со мислењата на Парламентот, туку обврската се однесува само на консултацијата со него. Парламентот мора повторно да биде консултиран ако Советот премногу отстапува од сопствениот првичен предлог. Моќта на Парламентот е прилично ограничена во рамките на оваа постапка, поради што единствено може да се надева дека Комисијата ќе ги земе предвид неговите амандмани во изменетиот предлог.

Настрана од случаите наведени во Договорите, Советот исто така треба да се консултира со Парламентот за најзначајните прашања. Меѓутоа, консултацијата е факултативна. Сепак, оваа постапка на консултација се употребува и при усвојувањето на незадолжителните инструменти, посебно на препораките и мислењата кои ги подготвуваат Советот и Комисијата.

Види:

постапка на согласност

постапка на соодлучување

Совет на Европска унија

Европска комисија

Европски парламент

Consumer protection

Verbraucherschutz

заштита на потрошувачите

Заштитата на потрошувачите е утврдена во член 153 од Договорот за ЕЗ, кој е внесен со Договорот од Маастрихт. Неговата основна цел е да се промовира здравјето на потрошувачите, нивната безбедност, економските и правните интереси на потрошувачите и нивното право да бидат информирани. Член 153 експлицитно утврдува и друга правна основа за остварување на овие цели, а имено станува збор за член 95, со кој се предвидува постапка на соодлучување за сите мерки што го вклучуваат потесното сојузување на законодавството на земјите-членки на заедничкиот пазар, каде што е најважна заштитата на потрошувачите.

Истовремено, во него се наведува дека поддржувањето и примената на посебните активности во оваа политика од страна на државите-членки треба да бидат усвоени со помош на постапката на соодлучување, по претходно консултирање со Економскиот и социјален комитет.

Земјата-членка може да ги задржи, или да воведи поконкретни мерки за заштита на потрошувачите од оние што се утврдени од страна на Заедницата, само ако тие се компатибилни со Договорот и ако Комисијата ги има одобрено.

Судска практика: C–243/08; C–180/06; C–412/06; C–404/06, C–178/84; C–174/82; ECR 2445; C–376/98; C–491/01; C–300/95; C–287/98; ECR–6917; C–387/97; ECR–5047; C–327/82; ECR I–1705; C–441/93; ECR I–1347; C–183/00; C–52/00; C–154/00; C–376/98.

Види:

постапка на соодлучување

безбедност на храна

генетски модифицирани организми (GMO)

принцип на внимателност

Convention (Title VI of the EU Treaty)

Konvent (Titel VI EU-Vertrag)

Конвенција (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)

„Конвенција“ е формален договор меѓу државите. Всушност, генеричкиот термин „конвенција“ е синоним со генеричкиот термин „договор“. Конвенциите се отворени за учество на целата меѓународна заедница, или на голем број држави во неа. Во ЕУ, конвенцијата е инструмент што е најтесно поврзан со третиот столб на Унијата (права и внатрешни работи). Првпат, конвенција е предвидена со Договорот од Мастрихт, заедно со заедничката позиција и заедничката акција.

На пример, Европол е заснован врз Конвенцијата усвоена во 1995 година. Овој вид инструмент беше задржан и во Договорот од Амстердам. Терминот конвенција е вброен во листата, заедно со одлука и со рамковна одлука, во член 34 од Договорот за ЕУ. Од стапувањето во сила, со Договорот од

Амстердам (мај 1999 година), конвенциите може да се користат само за регулирање на прашања кои се однесуваат на полициската и на судската соработка во кривичните работи. Конвенцијата ја усвојува Советот со едногласна одлука по извршената консултација со Европскиот парламент. Таа стапува во сила откако ќе биде ратификувана од страна на најмалку 1/2 од државите-членки.

Види:

заедничка акција (ЈНА)

заедничка позиција (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)

одлука и рамковна одлука (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)

полициска и судска соработка во кривичните прашања

Convergence criteria

Konvergenzkriterien

критериум за приближување

Критериумот на спротивставеност (конвергентност) најчесто се користи за да се постигнат резултати од заемно договорената политика за вработување со употреба на заемна акција, каде што секоја држава-членка дава сопствен придонес во зголемувањето на европскиот просек. Овој критериум стана уште поконкретен со Лисабонскиот совет, како и во наредните совети кои следеа по него, каде што целосното вработување беше потврдено како најзначајна цел на Унијата и каде што беа утврдени конкретни задачи за Унијата во целина. Со цел да се обезбеди одржлива различност, потребна за постигнување успех

во економската и монетарната унија, Договорот утврдува четири критериуми на спротивставеност (конвергентност) кои мора да бидат исполнети од страна на секоја држава-членка, за да може таа да биде дел од третото ниво на економската и монетарната унија и оттука како предуслов за да може да го прифати еврото. Придржувањето кон нив се проверува врз основа на извештаите што ги подготвуваат Комисијата и Европската централна банка. Тие критериуми се:

1. Соодносот на владиниот дефицит со бруто-домашниот производ не смее да надмине 3% и соодносот на владиниот долг со бруто-домашниот производ не смее да надмине 60%;

2. Мора да постои одржлив степен на ценовна стабилност и просечна инфлациска стапка во период од една година пред испитувањето, што не надминува повеќе од 1,5% поени од трите најдобро пласираните држави-членки во делот на ценовната стабилност;

3. Мора да постои долгорочна номинална каматна стапка што не надминува повеќе од 2% поени од трите најдобро пласирани држави-членки во делот на ценовната стабилност; и

4. Нормални флукуирачки граници на механизмот на курсовната стапка, кои мора да бидат почитувани без сериозни проблеми во најмалку две години пред испитувањето.

Критериумите на спротивставеноста (конвергентноста) се создадени за да обезбедат избалансиран економски развој во економската и во монетарната унија и за да не создадат какви било проблеми и тензии меѓу државите-членки. Критериумите поврзани со владиниот дефицит и со владиниот долг мора да

продолжат да бидат остварувани и по почетокот на третото ниво на економската и монетарната унија (1 јануари 1999 година). Во јуни 1997 година, Европскиот совет во Амстердам го усвои Пактот за стабилност, со кој им се овозможи на членките на еврозоната да ги координираат сопствените национални владини буџетски политики, како и да ги избегнат големите владини буџетски дефицити.

Види:

Економска и монетарна унија (EMU)

Пакт за стабилност и развој

Cooperation procedure

Kooperationsverfahren

постапка на соработка

Постапката за соработка (член 252 од Договорот за ЕЗ) првпат е воведена со Единствениот европски акт (1986 година). Таа му овозможи поголемо влијание на Европскиот парламент во законодавниот процес преку воведувањето на двете читања. Првично, обемот на оваа постапка беше значително проширен со Договорот од Мастрихт, а потоа, со Договорот од Амстердам, се смени трендот во интерес на охрабрувањето на постапката на соодлучување (член 251 од Договорот за ЕЗ).

Оттука, постапката на соработка ќе се применува ексклузивно во полето на економската и на монетарната унија. Оваа постапка секогаш е иницирана со предлог од Комисијата, кој се препраќа до Советот и до Парламентот. Во контекст на

првото читање, Парламентот издава мислење врз основа на предлогот на Комисијата. Потоа, Советот, дејствувајќи со квалификувано мнозинство, ја утврдува заедничката позиција, што ја препраќа до Парламентот заедно со сите неопходни информации, како и со причините кои придонеле Советот да ја усвои оваа заедничка позиција.

Парламентот ја разгледува оваа заедничка позиција на второто читање и во период од три месеци може да ја усвои, да ја измени или да ја одбие заедничката позиција. Во последниве два случаја, тоа мора да го направи со апсолутно мнозинство гласови од своите членови. Ако го одбива предлогот, потребно е да се дејствува едногласно, за да пристапи Советот кон второто читање.

Тогаш Комисијата, во период од еден месец, го преиспитува предлогот врз чија основа Советот ја засновал сопствената заедничка позиција и ги препраќа своите предлози до Советот, кој по сопствена дискреција може да ги вклучи или да ги исклучи измените предложени од страна на Парламентот.

Во период од три месеци, Советот може да го усвои преиспитаниот предлог со квалификувано мнозинство, да го измени со едногласно одлучување или да ги усвои амандманите кои Комисијата не ги земала во предвид, исто така, со едногласно одлучување. Во постапката на соработка, Советот може да го употреби правото на вето со отфрлување на можноста да го изрази сопственото мислење по повод амандманите предложени од Парламентот, или за амандманите предложени од страна на Комисијата, со што може да го блокира законодавниот процес.

Види:

постапка за согласност

постапка за соодлучување

постапка на консултација

Совет на Европска унија

Економска и монетарна унија

Европска комисија

Европски парламент.

Coordinated strategy for employment

koordinierte Beschäftigungspolitik

координирана стратегија за вработеноста

Договорот од Амстердам го вовеле концептот за координирана стратегија на вработувањата, што се надгради над интегративната стратегија за вработеноста, првпат воведена на Европскиот совет во Есен, во декември 1994 година. На Европскиот совет во Есен државите-членки беа замолени да направат повеќегодишни програми за вработеноста и да ја информираат Комисијата, преку посебни извештаи, за нивната примена. Во овие извештаи беа опишани главните мерки кои беа преземени од страна на владите за примена на нивните повеќегодишни програми во текот на последните 12 месеци, беше извршена проценка за влијанието на овие мерки врз вработеноста, во конкретни случаи, и беа објавени поголемите промени, или новите иницијативи на ова поле.

„Стратегијата од Есен“ беше подобрена на Европскиот совет во Мадрид (декември 1995 година) и во Даблин (декември

1996 година), при што и во двете пригоди, врз основа на заедничкиот извештај на Комисијата и на Советот, беа извлечени заклучоци од примената на повеќегодишните програми за вработеноста. На самитите во Фиренца (јуни 1996 година) и во Амстердам (јуни 1997 година), Европскиот совет прими многу поконцизен заеднички извештај. Со влегувањето во сила на Договорот од Амстердам, внесена е нова глава за вработувањето во Договорот за воспоставување на ЕЗ, во која се утврдени концептите на координираната стратегија, како и насоките за вработеноста. Во практична смисла, беа предвидени **две главни новини:**

1. Работејќи со квалификувано мнозинство по предлог на Комисијата, како и по извршените консултации со Европскиот парламент, Економскиот и социјален совет, Комитетот на регионите и Комитетот за вработувањето, Советот се задолжува секоја година да ги утврдува насоките за вработеноста кои треба да бидат компатибилни со пошироките рамки на економската политика; и

2. Работејќи со квалификувано мнозинство по препорака на Комисијата, Советот ќе има моќ да им дава препораки на државите-членки во светлината на годишните извештаи што произлегуваат од нивните политики на вработувањето.

На Европскиот совет во Амстердам е донесена одлука дека треба да се внесат значајни одредби во новата глава што се однесува на политиката за вработувањата, и дека тие треба веднаш да бидат ставени во сила, дури и пред влегувањето во сила на новиот договор.

'Coordination' (Mode of Governance)

Koordinierung

„координација“ (начин на владеење)

„Координацијата“ го опишува нехиерархискиот начин на владеење, каде што актерите се обидуваат да го приспособат сопственото однесување во процесот на размена на информациите, притоа без да им бидат наметнати задолжителни правни обврски. Координацијата најчесто се остварува преку мрежните системи, каде што врските и меѓусебните односи се формално или неформално дефинирани.

Copenhagen Criteria

Kopenhagener Kriterien

Критериуми од Копенхаген

Овие критериуми се утврдени на Европскиот совет одржан во Копенхаген во јуни 1993 година, со цел да им се признае правото на државите од Централна и од Источна Европа да се приклучат кон ЕУ во моментот кога ќе ги исполнат трите критериуми, и тоа:

– **Политичките:** (стабилност на институциите кои ќе ја гарантираат демократијата, владеење на правото, човековите права и почитувањето на малцинствата);

– **Економските:** (функционална пазарна економија, како и вградување на познатите *acquis communautaire*); како и

– **Способност да се следат и да се постигнуваат** различните политички, економски и монетарни цели на ЕУ.

Coreper

Ausschuss der ständigen Vertreter (AstV)

КОРЕПЕР

„КОРЕПЕР“, или Комитетот на постојаните претставници (член 207 од Договорот за воспоставување на ЕЗ), е одговорен за подготвувањето на работата на Советот на ЕУ. Тој е составен од амбасадори на државите-членки во ЕУ („постојани претставници“) и е раководен од државата-членка којашто го има претседателството со Советот. КОРЕПЕР зазема стожерна позиција во процесот на донесувањето на одлуките во Заедницата, не само како форум во кој се остварува дијалог меѓу постојаните претставници и меѓу нив и нивните национални влади, туку и како средство за политичка контрола (ја насочува и врши надзор над работата на експертските групи). КОРЕПЕР врши и претходен надзор на дневниот ред на Советот (предлозите и нацрт-актите подготвени од Комисијата). Тој повикува на постигнување договор на ниво на КОРЕПЕР за секое прашање. Доколку не постигне согласност, КОРЕПЕР најчесто предлага насоки, алтернативи или решенија до Советот.

Дневниот ред на состаноците на Советот го одразува прогресот што е направен во КОРЕПЕР. Во него постојат т.н. точки А, кои треба да бидат усвоени без дискусија поради постигнатата согласност во КОРЕПЕР, и точки Б, за кои треба да се дискутира.

КОРЕПЕР работи на две нивоа:

1. **КОРЕПЕР 1**, кој е составен од замениците на постојаните претставници кои расправаат за технички прашања, и

2. **КОРЕПЕР 2**, кој е составен од амбасадорите на државите-членки на ЕУ кои расправаат за политичките, трговските, економските или институционалните прашања.

КОРЕПЕР разгледува прашања од сите области кои се во надлежност на Советот, освен за прашањата кои се однесуваат на земјоделската политика, поради фактот што Советот за земјоделство работи во согласност со утврдениот дневен ред кој го подготвува посебниот Комитет за земјоделство. Кога Советот формира посебен комитет, како што е Политичкиот и безбедносниот комитет за прашањата од областа на Заедничката надворешна и безбедносна политика, или Комитетот за вработувањето во областа на политиката на вработување, тие функционираат со должна почит кон надлежностите на КОРЕПЕР.

Види:

комитети и работни групи

Совет на ЕУ

Европска комисија

претседателствување со Советот на ЕУ

COREU (CORespondance EUropèenne)

COREU (Telexnetz der europäischen Korrespondenten)

ЕВКОР (ЕВропска КОРеспонденција)

Coreu е мрежа на ЕУ за комуникација меѓу државите-членки и Комисијата во делот на соработката во надворешната политика.

Со неа се олеснува процесот на донесување одлуки во случаи кога постојат определени опасности.

Види:

заедничка надворешна и безбедносна политика

Council

Der Rat

Совет

Постојат три различни европски институции што се нарекуваат со терминот „совет“, и тоа:

Council conclusions

Ratsbeschlüsse

заклучоци на Советот

Советот многу често објавува заклучоци за некој предлог-закон по кој расправал. Преку нив тој ги сумира своите размислувања и ги утврдува политичките приоритети за конкретен предлог. Сепак, заклучоците на Советот немаат правно обврзувачки карактер.

The Council of Europe

Europarat

Совет на Европа

И покрај истото име и истото место каде што се наоѓа седиштето, во Стразбур (како и на Европскиот парламент), Советот на Европа нема никаква поврзаност со ЕУ. Оваа

институција не е институција на ЕУ. Станува збор за меѓувладина организација со седиште во Стразбур чија цел е, меѓу другото, да ги заштитува човековите права, да ја промовира европската културна различност и да се бори за надминување на социјалните проблеми на граѓаните, како што се ксенофобијата и нетолеранцијата. Советот е Европа е основан во 1949 година, а едно од неговите првични поголеми достигнувања беше да ја донесе Европската конвенција за човековите права. Овозможувањето на граѓаните да ги остваруваат своите права во согласност со одредбите на Конвенцијата е заштитено со постапките што можат да се поведат пред Европскиот суд за човековите права.

Council of the European Union

Der Rat der Europäischen Union

Совет на Европската унија

Порано позната како Совет на министрите, оваа институција е составена од владините министри од сите држави-членки на ЕУ. Советот редовно се состанува со цел да донесе одлуки и да ги помине законите на ЕУ. Советот на ЕУ („Советот на министрите“ или само „Советот“) е главната одлучувачка институција во Унијата. На нејзините состаноци присуствуваат владините министри на државите-членки, па оттука оваа институција ги претставува сите држави-членки. Седиштето на Советот е во Брисел, иако некои од состаноците се одржуваат и во Луксембург. Седниците на Советот се свикуваат од страна на

Претседателството, кое истовремено го подготвува и дневниот ред.

Советот се среќава во различни форми (вкупно девет) во кои се среќаваат министрите на државите-членки, и тоа во:

- Општиот совет и совет за надворешни односи,
- Советот за економски и финансиски односи,
- Советот за вработување, за социјалната политика и за односите поврзани со потрошувачката,
- Советот за конкурентност,
- Советот за соработка во областа на правдата и внатрешните работи,
- Советот за транспорт, телекомуникации и енергетика,
- Советот за земјоделство и рибарство,
- Советот за животна средина, и
- Советот за образование, млади и спорт.

Секоја држава-членка на ЕУ претседава со Советот за период од шест месеци по пат на ротација. Од јануари 2007 година се применува нов систем за претседателствување со Советот. За секој 18-месечен период, претседателствата на државите-членки што треба да претседаваат со Советот подготвуваат заедничка нацрт-програма. Одлуките се подготвуваат од страна на Комитетот на постојаните претставници на државите-членки (КОРЕПЕР), потпомогнат од работните групи на националните владини службеници.

Советот, заедно со Европскиот парламент, дејствува со законодавен и со буџетски капацитет. Исто така, Советот е

водечка институција за донесувањето одлуки во заедничката надворешна и безбедносна политика, како и за координирање на економските политики (меѓувладин пристап), а исто така е и главна институција која ја има извршната власт во свои раце, што најчесто ја делегира на Комисијата.

Во најголемиот број случаи, одлуките на Советот, кои се засновани врз предлозите од Комисијата, се носат заедно со Европскиот парламент во согласност со постапката на соодлучување. Во зависност од предметот, Советот ги донесува одлуките со обично мнозинство, со квалификувано мнозинство или едногласно, иако квалификуваното мнозинство најчесто се употребува (во областите на земјоделството, заедничкиот пазар, животната средина, транспортот, вработувањето, здравјето итн.). Според одредбите на Реформскиот договор, Советот на министрите ќе продолжи да ја дели законодавната власт со Европскиот парламент и ќе продолжи да игра главна улога во областите на заедничката надворешна и безбедносна политика, како и во координирањето на економските политики.

Главната промена што ја утврдува Реформскиот договор е околу новиот начин на гласање, кој ќе стапи во сила од 2014 година. Овој нов начин на гласање е направен на начин што ќе треба да ја зголеми ефикасноста во работата на Советот. Новиот систем бара предлозите да бидат поддржани од мнозинството земји-членки на ЕУ (или 55%), а кои се претставници најмалку на 65% од населението на ЕУ. Новиот договор ќе го направи овој систем на квалификувано мнозинство на гласање да биде правило

кога одлуките се носат од страна на Унијата, освен ако во Договорот за ЕУ не е побарана посебна постапка (односно постапката на едногласност). На пример, во некои значајни области за политиката на Ирска, како што се оданочувањето и одбраната, и натаму ќе се бара одлуките да се носат со едногласност.

Исто така, Реформскиот договор направи промена и во делот на претседателствувањето со Советот на министрите. Во иднина, претседателствувањето ќе се остварува преку тим од три држави-членки кои ќе работат заедно во период од 18 месеци. Ова е предвидено со цел да се зголеми кохерентноста и ефикасноста на претседателствувањето. Една од трите држави-членки на секој тим ќе биде задолжена да претседава со сите состаноци на Советот на министрите, освен со оние кои се однесуваат на надворешните односи, за временски период од 6 месеци со поддршка на државите од тимот (Ирска, Грција и Литванија ќе ги преземат одговорностите околу претседателствувањето со тимот во 2013 година).

Country surveillance

Land im Beobachterstatus

набљудување на државите

Најдобар начин за контрола и за надзор на развојот на државите-членки на ЕУ е разгледувањето на годишните извештаи, каде што се содржани евалуацијата и компаративниот преглед на развојот на државите, врз чија основа се утврдуваат

најдобрите практики. Овој вид надзор создава клима за постојан притисок за подобрување на квалитетот и ефективноста на политиките. Размената на искуствата и на притисокот од постојаната контрола се сметаат за ефикасни инструменти во насока на зголемување на дебатата за политиката во ЕУ, како и за подобрување на нејзината ефикасност.

Court of First Instance of the European Communities (CFI)
Gericht erster Instanz der Europäischen Gemeinschaften (EuGel)
Суд од прв степен на Европските заедници

Овој Суд првпат е оформен во согласност со одредбите на Единствениот европски акт во 1989 година, со цел да се зацврсти позицијата на Европскиот суд на правдата (ЕСП).

Судот од прв степен ги сподедува тешкотиите со кои се соочува Европскиот суд на правдата преку преземање на помалите предмети, како што се работните спорови, конкретните активности против Заедницата, како и активностите поврзани со конкурентската политика. Жалби против одлуките на Судот во делот на примената на правото се поднесуваат до ЕСП.

Како и ЕСП, така и Судот од прв степен на ЕЗ гарантира дека институциите на Заедницата и на државите-членки работат во согласност со правото и на правен начин ги толкуваат и ги применуваат основачките договори. Судот од прв степен фактички ја создаде двостепената судска надлежност во процесот на зацврстување на заштитата на интересите на субјектите преку намалување на предметите по кои постапува ЕСП и преку овозможување случаите да бидат решени многу побрзо.

Овој суд е составен од најмалку еден судија кој доаѓа од секоја држава-членка (член 224 од Договорот за воспоставување на ЕЗ). Во Статутот на ЕСП се наведени вкупно 27 судии кои се назначени врз основа на согласноста на владите на сите држави-членки за мандатен период од шест години, со можност за повторен реизбор. Тие избираат претседател на Судот од сопствените редови, за мандатен период од три години. Не се предвидени постојани општи застапници, иако се смета дека судиите од Судот од прв степен може да ги извршуваат нивните задачи. Судот од прв степен работи во совети од петмина или тројца судии или, во определени случаи, може да суди и судија-поединец.

За да се намалат проблемите на ЕСП, Судот од прв степен е надлежен да постапува по сите директни дејства што ги имаат преземено лицата и државите-членки (жалби против одлуки, жалби поради непостапување, жалби поради сторени штети итн.), со исклучок на оние кои му се доделени на одлучување на судски панел, како и оние кои се резервирани за ЕСП (член 225 од Договорот за ЕЗ). Врз основа на правото на иницијатива кое е поделено меѓу ЕСП и Комисијата, судските панели може да бидат создадени за да ги истражат во прв степен процедурите што се водат во конкретни области. Оваа можност беше употребена за да се создаде Европскиот граѓански трибунал за услуги, кој започна да функционира од февруари 2005 година. Судот од прв степен, исто така, има надлежност да доставува прелиминарни правила за постапување во посебни области што

се утврдени во Статутот на ЕСП. Неговите одлуки се предмет на жалба до ЕСП, генерално земено само од аспект на примена на правото.

Види:

Суд на правдата на ЕЗ

европски институции

Court of Justice of the European Communities

Europäischer Gerichtshof [EuGH]

Суд на правдата на Европската заедница

Судот на правдата ја гарантира сообразноста на правните правила на Заедницата и нејзината работа со правото, односно толкувањето и примената на основачките договори. Судот е составен од ист број судии колку што има и држави-членки во ЕУ (член 221), па затоа се вели дека тој е составен од вкупно 27 судии. Делумната замена на определен број судии се случува на секоја трета година. Судиите од своите редови избираат претседател на Судот, за мандатен период од 3 години, со право на реизбор.

На судиите им помагаат осуммина општи застапници (правобранители), кои се назначуваат за мандатен период од шест години, врз основа на заеднички постигната согласност на сите земји-членки. Судот работи во совети од по тројца и петмина судии, во Големиот совет од 13 судии или на пленарна седница на Судот во полн состав. Првпат ЕСП е утврден во Договорот за

основање на Европската заедница за јаглен и челик во 1952 година, заради постигнување на **две основни функции**:

1. Да проверува дали инструментите на европските институции и оние на владите на државите-членки на ЕЗ се во согласност со договорите (постапување во случај на повреди на одредбите од договорите, постапување во случај на непостапување по акт, како и дејства за поништување); како и

2. Врз основа на поднесено барање од страна на национален суд, да дава правила за толкување или за важењето на одредбите содржани во комунитарното право (упатување на претходна постапка).

Во интерес на поедноставување и рационализирање на функционирањето на Судот, овозможено е Статутот на ЕСП да може да биде изменет од страна на Советот, преку постапката на едногласност, врз основа на барање на Судот или на Комисијата. Кога постапува за одобрување на измени во Деловникот на Судот, Советот донесува одлука со квалификувано мнозинство. Новиот Реформски договор ја прошири надлежноста на ЕСП и во делот на судската соработка за кривичните прашања, при што изврши и промена во некои од нејзините постапки.

Види:

Суд од прв степен на ЕЗ
европски институции

Cultural capitals

Kulturhauptstadt

главни градови на културата

Секоја година еден или повеќе европски градови се назначуваат како „Европски главен град на културата“. Целта на оваа идеја е да се објават и да се прослават културните достигнувања и шармот на овие градови, како и да се направат европските граѓани посвесни за богатото наследство што го споделуваат. За 2008 година, за европски главни градови на културата беа избрани Ливерпул (од Обединетото Кралство) и Ставангер (од Норвешка).

Culture

Kultur

култура

Иако волјата за водењето на културните активности на европско ниво беше очигледна и пред 1970 година, дури во 1991 година на културата ѝ беше дадено официјално место во европската интеграција, преку член 151 од Договорот од Мастрихт, во кој се вели дека: „Заедницата треба да придонесува за развојот на културите во државите-членки преку почитувањето на нивните национални и регионални различности и преку истовремено јакнење на заедничкото културно наследство“. За да создаде вистинска европска културна област, Унијата е повикана да ја промовира соработката меѓу државите-членки, и, доколку е неопходно, да ги поддржи и да ги надополнува нивните активности во следниве области:

1. Ширење на културата и на историјата на европските народи;
2. Чување на културното наследство кое има европска вредност;
3. Некомерцијална културна размена;
4. Уметничко, литературно и аудиовизуелно творештво; и
5. Соработка со трети држави и со надлежни меѓународни организации.

За десет години, Комисијата успеа да ја поддржи културната соработка преку три експериментални програми од оваа област (Калидоскоп, Ариане и Рапхал 1), преку покривање на сценски настапи, пластични и визуелни уметности, преку богатството и книгите. Исто така, Европската заедница ги поддржува иницијативите на државите-членки за назначување „Европски град на културата“ секоја година, почнувајќи од 1985 година.

Во 2000 година, Комисијата ја усвои рамковната програма „Култура 2000“, како нов пристап во културната акција. Целта на оваа програма беше да создаде заедничка културна област преку промоција на културниот дијалог, креирање и ширење на културата, како и преку мобилноста на творците и нивните дела, да го создаде европското културно наследство, да создаде нови форми на културно изразување како и да ја утврди социјално-економската улога на културата. Во 2007 година програмата „Култура“ е преименувана во рамковна програма „Култура 2000“. Новата програма го покрива периодот 2007–2013 година. Таа се заснова врз целите утврдени во рамковната програма „Култура

2000“, но исто така вклучува и собирање и ширење информации од областа на културната соработка.

Покрај програмата „Култура“, културната соработка во Европа се промовира и преку посебни активности што се финансирани од другите европски програми. Ова посебно се однесува на активностите кои имаат контекст со културата, како што се, на пример, економијата, истражувањето, образованието, обуката и политиките за помош за регионалниот развој, кои исто така ја промовираат културната соработка. Оваа соработка има поширока основа, како што тоа се случува со најголемиот број програми, бидејќи таа е отворена за сите држави-членки на европската економска област, за државите-кандидатки, за трети држави, како и за меѓународните организации кои исто така се вклучени во неа.

Судска практика: Т-122/06; Т-233/00; Т-333/00; С-164/98 Р.

Види:

аудиовизуелна политика

образование

супсидијарност

Customs union

Zollunion

царинска унија

Царинската унија е клучниот елемент на внатрешниот пазар на Заедницата. Станува збор за област во која постои слободна внатрешна трговија, меѓутоа надворешните царини или

такси се заеднички. Во контекст на Светската трговска организација (порано позната како ГАТТ), царинската унија е дозволен исклучок, сфатен како регионален трговски аранжман, кој е организиран според правила кои ја забрануваат дискриминацијата. Во поствоена Европа, Бенелукс беше првиот пример на ваков вид соработка, по кој следеше формирањето на Европската економска заедница во 1957 година, или заедничкиот пазар, воспоставен за да се формира царинската унија во трговијата на стоки меѓу нејзините шест држави-членки. Нејзиното воведување беше примарна задача по потпишувањето на Договорот од Рим па сè до 1968 година. Како најзначајни мерки се сметаат следниве:

1. Отстранување на сите царински обврски и ограничувања меѓу државите-членки;
2. Воведување заедничка царинска такса, што се применува во рамките на целата Европска заедница, за стоките што доаѓаат од трети држави (собраниот приход претставува дел од сопствените извори на Заедницата); и
3. Заедничка трговска политика како надворешна димензија на царинската унија (Заедницата зборува со еден глас на меѓународната сцена).

Заедничките постапки и правила на царинската унија беа утврдени заедно со Единствениот административен документ, што имаше за цел да ги замени претходно употребуваните различни документи. Со влегувањето во сила на единствениот пазар во 1993 година, беа отстранети сите рутински проверки на внатрешните граници, како и царинските формалности. Така,

царинските услуги на државите-членки ја загубија одговорноста за собирање данок на промет, ДДВ како и статистички податоци. Заедницата склучи посебни договори за да ја олесни трговијата, како што се, на пример, Договорот со Европската економска област за охрабрување на развојот преку обезбедување преференцијален пристап до европските пазари, Конвенцијата склучена меѓу африканските, карипските и државите од Пацификот и слично.

Следните предизвици на овој план беа поврзани со промоцијата на поблиска соработка меѓу националните администрации во борбата против трговијата со луѓе преку успешната реализација на програмите Царини 2002 и Царини 2007 година. Посебниот фокус на програмата Царини 2007 е ставен врз давањето помош на новите држави-членки за да ги приспособат своите системи кон условите на отворениот пазар, како и да ја имплементираат царинската контрола според новите надворешни граници на ЕУ.

Судска практика: споени случаи С–124/08 и С–125/08; С–126/08; С–459/07; С–256/07; С–375/07; Т–496/04; Т–51/07; С–230/06.

Види:

заедничка трговска политика

сопствени извори

D

Dassonville Formula

Dassonville-Formel

формулата Dassonville

Со оваа Формула се обезбеди пошироко толкување на член 28 (поранешен член 30) од Договорот од Рим, во кој се вклучуваат сите трговски мерки или трговски правила прифатени од страна на државите-членки. Со нив се спречува, директно или индиректно, реално или потенцијално, трговијата на Заедницата и тие имаат ефект еквивалентен на квантитативните ограничувања (Procureur du Roi v. Dassonville).

Debate on the future of the European Union

Debatte über die Zukunft der Europäischen Union

дебата за иднината на Европската унија

Со давањето зелено светло за проширувањето, Меѓувладината конференција во 2000 година повика на поширока и подлабока дебата за иднината на Европската унија. Во оваа смисла, и Декларацијата од Ница за проширувањето, која е

додадена на Договорот од Ница, повикува на иницирање поширока расправа во која ќе бидат вклучени сите заинтересирани страни: претставниците од националните парламенти, како и широкиот спектар организации кои го креираат јавното мислење во Унијата, како што се политичките и трговските организации, претставници од универзитетите и од цивилното општество, не само во државите-членки, туку и во државите-кандидатки за членство во Унијата.

Оваа дебата за иднината на Унијата продолжи сè до средината на 2003 година преку интернет-дискусији, при што се собраа бројни мислења за прашања поврзани со иднината на Европа. Дебатата беше охрабрена и од страна на Комисијата, која се надеваше дека дебатата ќе се води како на европско ниво, преку учество во различни форуми за дискусија на личности вклучени од Заедницата, така и на национално ниво, со национални дебати за иднината на Европа во кои се вклучени широк спектар граѓани.

Размените на мислења што се случуваа во контекст на оваа дебата беа водени паралелно со работата на подготвителната Конвенција за Меѓувладината конференција во 2004 година. Така, на 18 јуни 2004 година, на состанокот на меѓувладината конференција, шефовите на државите и на владите, со определени компромиси, се договорија за Нацрт-европскиот устав, подготвен од страна на Конвенцијата.

Поради неговото отфрлање на референдум од страна на граѓаните на Франција и на Холандија во 2005 година, Уставот на ЕУ не можеше да биде имплементиран, поради што следеа нови

преговори меѓу земјите-членки за постигнување согласност за нов договор. Така, Реформскиот договор беше договорен во октомври 2007 година, а потпишан во Лисабон на 13 декември 2007 година, на Самитот на европските лидери. Содржината на новиот договор во најголем дел ја презема содржината од нацрт-уставот за ЕУ. Неговото официјално име е Договор за промена на Договорот за ЕУ и на Договорот за воспоставување на Европската заедница. Реформскиот договор мора да биде ратификуван од страна на сите 27 држави-членки на Унијата, за да може да влезе во сила.

Види:

Европска конвенција

Меѓувладина конференција (IGC)

Лакенска декларација

Договор од Ница

Decision and framework decision (Title VI of the EU Treaty)

Beschluss und Rahmenbeschluss (Titel VI EU-Vertrag)

одлука и рамковна одлука (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)

Со влегувањето во сила на Договорот од Амстердам, овие нови инструменти, кои се предвидени во Насловот 6 од Договорот за ЕУ (полициската и судската соработка за кривичните прашања), ја заменија заедничката акција. Со поголем задолжителен капацитет и со поголема авторитативност, тие треба да послужат акцијата во рамките на реорганизираниот трет столб да стане многу поефективна.

Рамковните одлуки се употребуваат за да ги приближат законите и регулативите до државите-членки на Унијата. Предлозите се прават по иницијатива на Комисијата или на земјата-членка и тие треба да бидат усвоени едногласно. Тие се задолжителни за државите-членки во смисла на резултатот што треба да се постигнат, но истовремено им оставаат можност на националните власти да изберат сопствена форма и методи.

Одлуките се употребуваат за која било цел поинаква од приближувањето на законите и на регулативите до државите-членки. Тие се задолжителни и која било мерка потребна за нивната примена на ниво на Унијата треба да биде усвоена од страна на Советот со квалификувано мнозинство на гласови.

Види:

област на слобода, безбедности и правда

заедничка акција (правда и внатрешни работи)

европски налог за апсење

полициска и судска соработка во кривичните прашања

Declaration (CFSP)

Erklärung (GASP)

Декларација

Терминот „декларација“ се употребува во различни меѓународни инструменти. На пример, меѓународните декларации за човековите права не се правно задолжителни, меѓутоа, сепак, при употребата на терминот декларација најчесто се укажува на фактот дека страните немаат намера да создадат

задолжителни обврски, туку многу повеќе имаат намера да декларираат определени желби. Сепак, и покрај фактот што Универзалната декларација за човековите права од 1948 година изворно немаше намера да има задолжителен карактер, со текот на времето нејзините одредби добија задолжителна сила како вид обичајно право.

Во ЕУ, декларација е инструмент што не е предвиден во Насловот 5 од Договорот за ЕУ, но, сепак, тој претставува карактеристика на европската политичка соработка. Декларацијата е инструмент за општо изнесување на политичката линија, што не е правно задолжителен. Честопати, овој термин се употребува во контекст на заедничката надворешна и безбедносна политика. Декларациите ги донесува претседателството на Советот за сметка на Европската унија, и таму каде што е неопходно, за сметка на претседателството.

Види:

заедничка надворешна и безбедносна политика

европска политичка соработка

Претседателство на Советот на ЕУ

Deepening

Vertiefung

продлабочување

Продлабочувањето како поим се поврзува со динамиката на интеграцијата што се претставува од почетокот на европскиот потфат. Преку царинската унија, внатрешниот пазар, а потоа и

преку евро зоната, Европските заедници израснаа во нешто што се нарекува „уште поблиска унија“ меѓу народите на Европа (член 1 од Договорот за ЕУ). Продлабочувањето е процес што е паралелен и најчесто разгледуван како неопходен чекор, што се случува пред проширувањето. Во овој дух, беше одлучено да се реформираат главните политики на Заедницата (заедничката земјоделска политика и структуралната политика) како и работењето на институциите заради создавање поповолна клима за новите држави-членки и нивно приклучување во ЕУ.

Види:

проширување

Democratic deficit

Demokratiedefizit

демократски дефицит

Демократскиот дефицит е концепт што главно се извлекува од аргументот дека ЕУ и нејзините различни тела имаат демократски недостиг и се чинат недостапни до обичните граѓани поради фактот што нивниот метод на работење е мошне сложен. Ова размислување е во контекст и на тоа дека институционалниот капацитет на Заедницата во најголем дел се изразува преку една институција во која се комбинирани законодавната и извршната власт (а тоа е Советот на ЕУ) и преку институција која има недостиг на демократски легитимитет (Европската комисија).

На секое ниво на процесот на европската интеграција, прашањето за демократскиот легитимитет станува значително осетливо. Договорите од Мастрихт, Амстердам и Ница го активираа вклучувањето на принципот на демократската легитимност во рамките на институционалниот систем преку засилувањето на моќта на Парламентот, и посебно преку назначувањето и контролата на Комисијата и преку sukcesивното проширување на обемот на постапката на соодлучување. По одржувањето на Европскиот совет во Ница (декември 2000 година) започна широка дебата за иднината на Унијата во која граѓаните можеа да учествуваат и да дадат свој придонес. Со започнувањето на Европската конвенција започнаа да се испитуваат и различните начини за подобрување на демократскиот легитимитет на Унијата.

Види:

дебата за иднината на ЕУ

Европска конвенција

Европски парламент

владеење

национални парламенти

јасност на договорите (поедноставување на договорите)

поедноставување на законодавството

супсидијарност

транспарентност (пристап до документите)

Deposit

Einlagen

чување

Откако договорот е склучен од страна на државата, се потпишуваат и пишани инструменти со кои се обезбедува и формална евиденција за дадената државна согласност. Овие инструменти се сместуваат во посебен оддел за чување на депонираните акти. Одделот за чување мора да ги прифати сите известувања и документи поврзани со договорот, како и да испита дали сите формални барања се исполнети, нив да ги чува, да го регистрира договорот и да ги извести сите страни за потпишаниот акт.

Development aid

Entwicklungshilfe

помош за развој

Почетоците на развојната политика на Европските заедници се поклопуваат со потпишувањето на Договорот од Рим во 1957 година. Се смета дека државите-членки како и прекуморските држави и територии беа првите корисници на благодатите од оваа политика. Сепак, со влегувањето во сила на Договорот од Мастрихт во 1993 година оваа политика уживаше посебна правна заснованост (членовите 177–181 од Договорот за ЕЗ). Со успешните проширувања на Унијата, соработката постепено се прошири и на останатите држави, како што се, африканските, карибските и пацифичките држави кои имаа посебно блиски и долгорочни односи со конкретните земји

членки. Со Договорот Котоноу, потпишан во јуни 2000 година и изменет во јуни 2005 година, кој во најголем дел беше заснован на различните Ломѝ конвенции, овие партнерства посебно се засилија. Првото беше потпишано во 1975 година.

Како резултат на дополнувањето на овие првични договори, корист од развојната политика на Заедницата имаа и други држави, како што се државите од Латинска Америка и од Азија. Главната цел на оваа политика на Заедницата беше да се искорени сиромаштијата. Оваа политика се имплементира не само преку билатералните и регионалните договори, туку, исто така, и преку посебните програми за конкретни области, како што се здравствената и образовната. Исто така, развојната политика ја вклучи и соработката со меѓународните институции, како и учеството на Заедницата и на државите-членки во иницијативите имплементирани на глобално ниво, како што е Иницијативата за високозадолжените и сиромашни држави.

Денес, Унијата е главен трговски партнер на развиените држави и главен давател на помош за развој. Европската заедница и нејзините држави-членки заедно обезбедуваат 55% од меѓународната помош за развој.

Види:

Европски фонд за развој

хуманитарна помош

DG

GD

ГД

Вработените службеници во главните институции на ЕУ (Комисијата, Советот и Парламентот) се организирани во различни оддели, познати како „главни директорати“ (ГД). Секој директорат е одговорен за посебни задачи или области во политиката. Административната служба на главниот директорат е позната како „генерален директор“ (термин што понекогаш се заменува со „главен директорат“).

Direct Action

Unmittelbare Maßnahme

директна акција

Станува збор за вид акција што се презема пред Европскиот суд на правдата, која почнува и завршува пред ЕСПП против институциите на ЕУ или против држава-членка. Најчесто е иницирана од страна на институција на ЕУ или од држава-членка, а во исклучителни околности и од приватна страна против институција на ЕУ.

Direct Applicability

Unmittelbare Anwendbarkeit

директна применливост

Директната применливост значи дека правниот пропис не треба да биде транспониран во национален закон, туку со ова начело им се доделуваат права или обврски на граѓаните на

Заедницата на ист начин како и со националните закони. Државите-членки се директно обврзани со комунитарното право и треба да го почитуваат на ист начин како и националното право. Прописот на ЕУ е директно применлив кога не е потребно да биде преземена ниту една акција од страна на земјите-членки за да го направат прописот (актот) применлив како национално право. Одредбите од Договорите и од регулативите се директно применливи.

Судска практика: C-106/77; C-34/73; C-22/70; C-3/76; C-467/98; C-471/98; C-472/98; C-475/98; C-476/98; C-469/98.

Direct Effect

Unmittelbare Wirkung

директен ефект

Директниот ефект е принцип во правото на ЕУ според кој европските правила имаат директен ефект врз граѓаните на ЕУ и во правото на државите-членки. Концептот беше дефиниран од страна на ЕСП во неговото постапување по случајот 26/62 познат како *Van Gend en Loos v. Nederlandse Administratie der Belastingen* од 1963 година. Во одлуката на Европскиот суд на правдата стои дека правилата на ЕЗ може (и треба) да бидат применети пред националните судови, поради фактот што регулативите имаат директен ефект врз индивидуалните права и одговорности слично на националните закони. Актот на ЕУ има директен ефект ако со него им се даваат права на физички лица кои мора да бидат потврдени од страна на националните судови. Актот кој има директен ефект мора да биде јасен, безусловен и независен од

какви било натамошни активности на ЕУ или на државите-членки. Актот има вертикален директен ефект кога им дава права само за физичките лица, или кога им дава обврски на физичките лица наспроти државите-членки или други лица.

Судска практика: C-26/62; C-41/74; C-43/75; C-24/86; C-309/85; C-437/97; C-45/76; C-78/98; C-62/00.

Directives

Verordnungen

Директиви

Директивите се закони на Европската заедница кои даваат посебни резултати во рамките на Заедницата, бидејќи со нив се укажува кои средства да бидат искористени за секоја државачленка посебно заради постигнување подобри резултати во нејзиниот развој.

Оттука, директивите треба да бидат преземени во домашното право на државата на којашто се однесува директивата. Како најчест вид прописи на ЕУ, директивите не се директно применливи, но може да имаат директен ефект. Тие се задолжителни за државата-членка од аспект на задачите што треба да бидат постигнати, при што ѝ оставаат право на државата да ги избере формата и методите за нивното остварување. Како најприфатено средство за примена на директивата се смета процесот на хармонизацијата на законите.

Судска практика: C–148/78; C–129/96; C–14/02; C–152/84; C–271/91; C–316/93; C–91/92; C–192/94; C–97/96; C–188/89; C–8/81; C–22188; C–103/88; C–222/84; C–152/84; C–103/88.

Distribution of competences

Kompetenzverteilung

распределба на надлежностите

Распределбата на надлежностите меѓу ЕУ и нејзините држави-членки ја прави разликата меѓу трите различни вида надлежности:

- Конкурентска или поделена надлежност (најчест случај);
- Ексклузивна надлежност на Заедницата (државите-членки имаат неотповикливо право да се откажат од сите можности за преземање акција); и
- Поддржувачка надлежност или области кои ја поддржуваат акцијата (главната задача на Заедницата е да ја координира и да ја охрабри акцијата на државите-членки).

Принципите на супсидијарност и на пропорционалност дејствуваат како моќни регулатори во насока да ја обезбедат усогласеноста со оваа распределба. И Реформскиот договор, исто така, предвидува три категории надлежности на ЕУ:

- Ексклузивна надлежност во која Унијата го има единственото право да дејствува (на пример, во монетарната политика за еврото);
- Области каде што надлежноста е поделена меѓу Унијата

и државите-членки (на пример, земјоделската и енергетската политика); и

– Области во кои Унијата може само да дава акции за поддршка или акции за координирање (на пример, спорт, култура и образование).

Договорот утврдува и нови основи за активноста на ЕУ во неколку конкретни области, како што се енергетиката, климатските промени, спортот, хуманитарната помош, цивилната заштита, истражувањето на просторот, туризмот и административната соработка. Најголем број од нив се области каде што Унијата веќе има преземено определени активности, при што во нив улогата на Унијата ќе биде ограничена со преземените комплементарни или координирачки национални акции.

Види:

моќта на Заедницата

надворешни одговорности на ЕЗ

пропорционалност

супсидијарност

Договор од Ница

Double majority

Doppelte Mehrheit

двојно мнозинство

Во светлината на проширувањето, двојното мнозинство е од исклучително значење од аспект на постигнувањето

рамнотежа меѓу „малите“ и „големите“ држави во процесот на донесување одлуки во Советот на министрите. Доколку се продолжи со практиката за примена на постојниот систем на мерење на гласовите во Советот и по проширувањето, тој може да предизвика проблем во смисла што квалификуваното мнозинство го претставува само малцинското население во ЕУ.

Поради оваа причина, државите-членки со најголем број население го поддржаа двојниот мнозински систем на гласање, според кој мнозинството во Советот го претставува мнозинството не само на земјите-членки, туку и мнозинството население во Унијата. Со Договорот од Ница од 2001 година, што е донесен за да се изврши реформа во работењето на институциите на Заедницата во времето на зголемено проширување на Унијата, всушност, се изврши и редефинирање на квалификуваното мнозинство во смисла на двојно, па дури и тројно мнозинство. Додека новиот начин на премерување на тежината на гласовите беше повеќе во интерес на големите држави-членки, квалификуваното мнозинство им обезбедуваше мнозинство на државите-членки. Ова е комбинирано со системот познат како „демографска безбедност“, што значи дека секоја држава-членка може да побара потврдување на тоа дали квалификуваното мнозинство претставува најмалку 62% од населението на Унијата. Ако овој услов не е задоволен, одлуката не може да биде усвоена. Овие нови правила стапија во сила на 1 ноември 2004 година.

Во согласност со одредбите на Реформскиот договор, се предвидува нов начин на гласање во Советот на ЕУ, односно се

воведе **т.н. двојно мнозинско гласање** во процесот на донесување одлуки во Советот, а по предлог на Полска, која се закани дека ќе стави вето на Договорот доколку не биде прифатен нејзиниот предлог за начинот на гласање, односно доколку т.н. Компромис од Јанина од 1994 година не биде внесен во Реформскиот договор.

Според чл. 9с од Договорот, од 1 ноември 2014 година, квалификуваното мнозинство ќе се утврдува на следниов начин: одлуката на Советот ќе биде донесена ако за неа гласале **најмалку 55% од членовите на ЕС**, кои доаѓаат од **најмалку 15 земји-членки, а кои сочинуваат најмалку 65% од населението на Унијата**. Доколку најмалку четири члена од Советот гласаат против одлуката на Советот, тие можат да го претстават **т.н. блокирачко мнозинство**, без кое нема да може да биде постигнато квалификувано мнозинство.

Во член 205(2) од Договорот за функционирањето на ЕУ, ова правило е специфицирано на следниов начин:

Од 1 ноември 2014 година, во согласност со одредбите наведени во Протоколот за преодни и завршни одредби, каде што се утврдени ситуации кога Советот на ЕУ нема да дејствува по предлог на Комисијата или по предлог на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, квалификуваното мнозинство ќе треба да биде дефинирано на следниов начин: за да биде донесена одлуката, ќе биде потребно најмалку 72% од членовите на Советот да гласаат позитивно и тие да се претставници на земјите-членки во кои живеат најмалку 65% од населението на Унијата.

Во случај кога во Советот нема да бидат присутни сите членови на гласањето, тогаш квалификуваното мнозинство ќе треба да биде дефинирано со најмалку 55% од членовите на Советот кои ќе бидат претставници на државите-членки што сочинуваат најмалку 65% од населението на Унијата. Притоа, блокирачкото малцинство ќе мора да вклучи минимален број од членовите на Советот на ЕУ кои претставуваат повеќе од 35% од населението на државите-членки кои ќе учествуваат во работата на Советот, плус уште еден член.

Во преодните одредби од Протоколот бр. 10, или конкретно во член 3 стои дека од 1 ноември 2014 година до 31 март 2017 година ќе се применува преодно решение, кое ќе му дозволи на секој член на Советот да побара примена на одредбите од Договорот од Ница, доколку предлогот има посебна политичка осетливост за неговата држава.

И, на крајот, во член 4 од Реформскиот договор, предвидени се правните основи на т.н. модифициран Компромис од Јанина. Станува збор за можност група држави да побараат одложување или преиспитување на одлуката на Советот на ЕУ во случај кога таа е во спротивност со нивните интереси, но тие како малцинска група не се доволни да формираат блокирачко малцинство. Ова одложување не е сфатено како можност за добивање право на вето, туку повеќе како механизам кој ќе дозволи определена група членови на Советот да ја вратат одлуката, со цел во Советот да се постигне поширока поддршка за определено прашање.

Со правилата содржани во Реформскиот договор, дадена им е поголема моќ на четири најголеми и на седум помали држави во Унијата, при што се смета дека најверојатно државите со средна големина најмногу ќе загубат. Така, на пример, државите со слична големина како онаа на Шпанија и на Република Ирска ќе бидат помалку претставени со околу 4,6% од гласовите. Грција, Португалија, Белгија и Чешка ќе добијат 17% повеќе од гласовите, додека Малта, според овој нов систем, се смета дека ќе биде најмногу наградена со 138,6% повеќе од гласовите, за разлика од состојбата ако алокацијата се врши само според бројот на населението

Види:

квалификувано мнозинство

засилено квалификувано мнозинство

едногласност

тежина на гласовите во Советот

Е

EC Treaty

EG-Vertrag

Договор за Европската заедница

Договорот за воспоставување на Европската заедница е познат уште и како Договорот од Рим (1957). Од 1957 година до денес, Договорот на Европската заедница беше менуван неколкупати, и тоа со Единствениот европски акт (1986 година), со Договорот од Мастрихт (1992 година), со Договорот од Амстердам (1997 година) и со Договорот од Ница (2001 година). Договорот за ЕЗ ги утврдува основите за секундарното законодавство, што се донесува од страна на европските институции.

Economic and Monetary Union (EMU)

Wirtschafts- und Währungsunion (WWU)

Економска и монетарна унија

Економската и монетарната унија е процес за хармонизирање на економските и на монетарните политики во

земјите-членки на Унијата преку воведување на системот за заедничка валута, еврото. Оваа унија беше предмет на Меѓувладината конференција, чишто размислувања беа преточени во Договорот од Маастрихт во декември 1991 година. Економската и монетарната унија е постигната преку три фази:

Во првата фаза, која што траеше од 1 јули 1990 до 31 декември 1993 година се постигна:

- Слободно движење на капиталот меѓу државите-членки,
- Поблиска соработка во економските политики, и
- Поблиска соработка меѓу централните банки на државите-членки;

Во втората фаза, која што траеше од 1 јануари 1994 до 31 декември 1998 година е:

- Извршена промена на економските и на монетарните политики на државите-членки во насока на обезбедување ценовна стабилност и усогласена политика на јавното финансирање, како и

- Воспоставен Европскиот монетарен институт (ЕМИ), односно во 1998 година Европската централна банка (ЕЦБ); и

Во третата фаза, што трае од 1 јануари 1999 година до денес, утврдени се непроменети стапки на менувачкиот курс и воведена е единствената заедничка валута во надворешните менувачки пазари, како и во електронските плаќања. Еврото е воведено во банкноти и во монети.

Со започнувањето на третата фаза од економската и монетарната унија, единаесет држави-членки го прифатија еврото како единствена, заедничка валута. Две години подоцна, и Грција

ја прифати заедничката валута. Словенија влезе во евро-зоната на 1 јануари 2007 година.

Три земји-членки не ја прифатија заедничката валута: Обединетото Кралство и Данска, кои ставија резерва на овој дел од политиката, користејќи го механизмот на оптинг-аут клаузулата, и Шведска, која организира референдум по ова прашање во септември 2003 година. Од државите кои се приклучија кон ЕУ на 1 мај 2004 година и на 1 јануари 2007 година, побарано е да се приклучат кон евро-зоната веднаш штом ќе ги исполнат сите конвергентни (спротивставени) критериуми. Тие не ја искористија клаузулата оптинг-аут во текот на пристапните преговори. Предизвиците што стојат пред Унијата во смисла на постигнување долгорочен успех на економската и на монетарната унија е продолжување на процесот за буџетско консолидирање и за поблиска соработка меѓу државите-членки на планот на економските политики.

Судска практика: C-55/94.

Види:

пошироки насоки за економската политика

критериуми на спротивставеност

Европска централна банка (ЕЦБ)

меѓувладина конференција

Пакт за стабилност и развој

Economic policy

Wirtschaftspolitik

економска политика

Економската и монетарна унија имплицира поблиска координација на националните економски политики на државите-членки кои се предмет на нивни заеднички интерес. Во практична смисла, Советот на ЕУ, дејствувајќи со квалификувано мнозинство по препорака на Комисијата, ги формулира нацрт-насоките кои ги испраќа до Европскиот совет. Во светлината на овие насоки, Советот, повторно со квалификувано мнозинство, ги усвојува препораките на начин што го утврдуваат Насоките за поширока економска политика на државите-членки и на Заедницата и за нив го информира Европскиот парламент (член 99 од Договорот за ЕЗ). Овие годишни широки насоки се централен елемент за координирање од кои зависи остварувањето на економските политики на Унијата. Како дополнување на овие насоки, Договорот за ЕЗ во Насловот 7 утврдува и други одредби кои се однесуваат на економската политика, во кои се вклучени следиве прашања:

– Мултилатерално набљудување: државите-членки кога се среќаваат во Советот ги мониторираат сопствените економски перформанси, како и примената на пошироките насоки на економската политика. Тие можат да издадат препораки до владите на државите-членки доколку оценат дека владите не се придржуваат до насоките;

– Прекумерно – дефицитно постапување: државите-членки мора да ги избегнуваат прекумерните владини дефицити,

при што во рацете на Комисијата е да гарантира дека овој принцип целосно се почитува од страна на владите на земјите-членки;

– Финансиска помош: кога државата-членка се соочува со мошне големи тешкотии, Советот може, под определени услови, да ѝ додели финансиска помош;

– Забрана за вообразено однесување на останатите држави-членки: Заедницата или државите-членки не смеат вообразено да се однесуваат спрема останатите држави-членки;

– Забрана за привилегиран пристап: не е дозволено да се финансираат јавни тела и установи, јавни власти, или да се овозможува привилегиран пристап до финансиските средства.

Исто така, Договорот за ЕЗ содржи институционални одредби кои се применуваат за Европската централна банка, како и преодни одредби неопходни за имплементацијата на различните фази на економската и монетарна унија.

Судска практика: C-359/05; C-19/03.

Види:

критериуми на спротивставеност (конвергентност)

Совет на ЕУ

Економска и монетарна унија (ЕМУ)

вработување

Европска централна банка (ЕЦБ)

Европска комисија

Европски совет

Европски парламент

монетарна политика

квалификувано мнозинство

Пакт за стабилност и развој

Economic, social and territorial cohesion

Wirtschaftlicher, sozialer und territorialer Zusammenhalt

економска, социјална и територијална кохезија

Економската и социјална кохезија претставува израз на солидарност меѓу државите-членки и регионите на ЕУ. Целта на оваа кохезија е урамнотежен развој во рамките на целата ЕУ, намалување на структуралните неусогласености меѓу регионите, како и промовирање еднакви можности за сите. Во практична смисла, ова се постигнува преку средствата што се собираат од различните финансиски активности, во најголем дел преку Структурните фондови и Кохезиониот фонд. На секои три години, Европската комисија презентира извештај за напредокот направен во постигнувањето на економската и социјална кохезија и за тоа колкав е придонесот на политиките на Заедницата во постигнувањето на кохезијата.

На европско ниво, корените на економската и социјална кохезија се наоѓаат уште во Договорот од Рим (1957), каде што во Преамбулата е утврдена обврската за работа во насока на намалување на регионалните неурамнотежености. Во 1970 година, Заедницата презеде акција за координирање на националните инструменти на државите-членки и обезбеди дополнителни финансиски средства за таа намена. Последователно, овие мерки ја докажаа неадекватноста меѓу

државите-членки, при што со воспоставувањето на внатрешниот пазар, спротивно на прогнозите, се придонесе кон уште поголемо зајакнување на разликите меѓу регионите. Со усвојувањето на Единствениот европски акт во 1986 година, економската и социјална кохезија беше обезбедена на посоодветен начин, така што оваа цел го докомпетира и заедничкиот пазар на Заедницата. На крајот, со Договорот од Мастрихт, оваа политика беше целосно инкорпорирана во самиот Договор за ЕЗ (членовите 158–162).

Економската и социјална кохезија е суштински имплементирана преку регионалната политика на ЕУ. И покрај реформите во заедничката земјоделска политика, како и проширувањето на Унијата кон државите од Источна и од Централна Европа во 2004 година, регионалната политика беше едно од главните прашања дискутирани во Агендата 2000, која го покриваше периодот од 2000–2006 година, во најголем дел поради финансиските импликации.

Средствата што се издвојуваат за регионалната политика е втората по големина ставка од Буџетот на ЕУ, со вкупен износ од 348 билиони евра (цени 2006) за периодот 2007–2013 година. Со проширувањето на Унијата во јануари 2007 година на 27 земји-членки, се воведо и потребата за воспоставување сосема нов поредок. Погледнато од аспект на територија, ЕУ се зголеми над 25%, нејзиното население над 20%, додека нејзиното богатство само нешто повеќе од 5%. Просечниот бруто-домашен производ по жител во ЕУ опадна за повеќе од 10%, додека регионалните диспаритети се зголемија за двапати. Околу 60% од

регионите чијшто развој заостанува, се наоѓаат во 12 држави-членки кои ѝ се приклучија на Унијата во 2004 година, така што центарот на гравитирањето на регионалната политика се поместува кон исток. За периодот 2007–2013 година, економската и социјална кохезија ќе треба да биде сконцентрирана многу повеќе на круцијалниот развој кој се однесува на полето на економскиот развој и на порастот на вработувањето, со истовремено продолжување на поддршката на регионите кои го немаат целосно завршено процесот на приспособување со реалната состојба.

Структурната помош исто така останува да се соочува со посебните структурални проблеми во рамките на посебните географски области (области кои минуваат низ индустриско реструктурирање, урбани области, рурални области, области зависни од риболовот и области кои страдаат од природни или од демографски недостатоци). И, на крајот, поедноставувањето и децентрализацијата на финансиските инструменти на регионалната политика (Структурните фондови и Кохезиониот фонд) ќе биде мото за реформата на регионалната политика во периодот 2007–2013 година.

Судска практика: Т–155/95; С–239/97.

Види:

Комитет на региони

проширување

Европска инвестициска банка

Структурни фондови и Кохезионен фонд

супсидијарност

одржлив развој

трансевропски мрежи

Education

Bildung

образование

Секоја држава-членка е одговорна за организацијата на сопственото образование и на системите за обуки во контекст на наставните програми. Во согласност со член 149 од Договорот за ЕЗ, улогата на Заедницата е да даде придонес во развојот на квалитетно образование преку охрабрување на соработката меѓу државите-членки и, ако е неопходно, преку помагање и поддржување на нивните активности. Целите на Заедницата во оваа сфера се да развијат европска димензија во образованието и размена на информации за прашања што се заеднички за образованите системи во државите-членки. Исто така, целите на Заедницата се да се стимулира мобилноста, како и да се промовира соработката на европско и на меѓународно ниво. ЕУ има на располагање бројни посебни алатки што треба да го забрзаат заемното разбирање меѓу граѓаните на Унијата и надвор од неа, учењето странски јазици и употребата на нови технологии во образованието, преку промоција на признавањето на вештините и на квалификациите. Станува збор за следниве програми:

– Акциона програма за доживотно учење на ниво на ЕУ, што е составена од следниве секторски програми: Comenius

(предучилишно и училишно образование), Erasmus (високо образование, високостручна обука и обука), Leonardo da Vinci (стручна обука и обука поинаква од онаа во високото образование), Grundtvig (образование за возрасни), вкратени програми (области кои не влегуваат во претходните четири програми), и програмата Жан Моне (Jean Monnet, европска универзитетска интеграција и поддршка за конкретни клучни институции и асоцијации активни во образованието на европско ниво);

ЕУ Програми во кои е внесена меѓународната соработка во високото образование, како што се програмите Erasmus Mundus меѓу ЕУ и трети држави, чија цел е да се подобри квалитетот на високото образование во Европа и да се создадат центри за одлика. Како дополнување на оваа програма вклучени се и регионалните Темпус програми (програмите за: Западен Балкан, Источна Европа, Централна Азија и партнерските држави од Медитеранот), програмата Алфа (за Латинска Америка) и Азија-линк (за Азија), во кои се вклучени модернизирани техники за подобрување на квалитетот на високото образование во партнерските држави.

Образованието е движечки дел од политиката на Унијата кој се остварува во согласност со целите утврдени во Лисабонската стратегија (да се добие најконкурентно и динамичко знаење, пазарно засновано и компатибилно во светот). Во оваа смисла, Комисијата ја прошири политиката за соработка на полето на образованието, особено преку користењето на отворениот метод за координација.

Види:

е-Европа

млади

отворен метод на координација

Процес за стабилизација и асоцијација

Лисабонска стратегија

стручно обучување

политика на добрососедство

eEurope

eEurope

е-Европа

Европската комисија ја лансира иницијативата за „е-Европа“ во декември 1999 година, што беше одобрена на Самитот на Европскиот совет во Лисабон во март 2000 година. Усвоеното соопштение, „е-Европа – информатичко општество за сите“, претставува дел од Лисабонската стратегија во која е наведено дека ЕУ, до 2010 година, ќе прерасне во најконкурентната и динамична економија во светот заснована врз знаење. Како главни задачи на иницијативата се наведуваат следниве:

1. Доведување на секој граѓанин, дом и училиште, на секој бизнис и администрација во дигиталната ера и во интернет комуникација;

2. Креирање дигитална писменост во Европа, поддржана од културата отворена за информатичките технологии;

3. Обезбедување информатичко општество кое е социјално инклузивно.

За да се постигне ова, Комисијата го усвои акциониот план „е-Европа 2002“ во мај 2000 година. Главните активности содржани во овој план се замислени во насока на стимулирање на поевтин, побрз, побезбеден интернет, промовирање на човековите и финансиските инвестиции, како и стимулирање на интернет употребата.

Акциониот план „е-Европа 2005“ го замени планот „е-Европа 2002“. „е-Европа 2005“ е најмногу фокусиран врз развојот на пораспространет интернет пристап за поконкурентни цени, поголема интернет безбедност и подобра употреба на информатичката технологија од страна на јавните тела („е-Влада“).

Лансирана во јуни 2005 година, „и-2010“ иницијативата е нова рамковна стратегија на Комисијата во полето на информатичкото општество и медиумите. „и-2010“ е првата иницијатива на Комисијата усвоена во контекст на променетата Лисабонска стратегија, како и на партнерството за развој и вработување.

Види:

информатичко општество

Лисабонска стратегија

телекомуникации

трансевропски мрежи

Employment

Beschäftigung

вработување

Промоцијата на висок степен на вработеност претставува една од целите на Заедницата уште со влегувањето во сила на Договорот од Амстердам во мај 1999 година, како и со внесувањето на Насловот 8 „Вработување“ во Договорот за воспоставување на ЕЗ. Одговорностите на Унијата за прашањата од областа на вработувањето се комплементарни со оние на државите-членки, при што главната цел беше да се создаде европска стратегија за вработувањето. Оваа стратегија треба да биде најзначајниот инструмент со кој се воведуваат насоки и се координираат приоритетите на политиките за вработувањата поддржани од страна на државите-членки на европско ниво.

Исто така, во новиот Наслов 8 е предвидено формирање на Комитет за вработување со советодавен статус, кој треба да ѝ ја олесни задачата на Унијата за промовирање на координацијата на националните политики за вработувања и за политиките за пазарите на трудот. На самитот на Европскиот совет во Лисабон (март 2000 година) беа земени предвид целите на сите овие мерки во насока на зголемување на стапката на вработеност во Унијата на 70%, како и на стапката на вработеност на жените на повеќе од 60% до 2010 година.

На Самитот во Стокхолм (март 2001 година) беа додадени и две меѓусебно зависни цели, како и една дополнителна цел:

- Да се зголеми општата стапка на вработеност на 67%,

како и стапката на вработеност кај жените до 57% до 2005 година; и

– Стапката на вработеност кај постарите вработени лица да дојде до 50% до 2010 година.

На самитот во Барселона (март 2002 година) се повика на засилување на Европската стратегија за вработување како инструмент во рамките на Лисабонската стратегија. Финансиската поддршка за политиката на вработувањето беше обезбедена со повеќе инструменти:

1. Со идните програми, познати како ПРОГРЕС 2007–2013, чија цел е да се обезбеди финансиска помош за обезбедување нови работни места во Унијата како и постигнување бројни социјални цели;

2. Преку приоритетите наведени во Европскиот социјален фонд, кои се дел од Европската стратегија за вработување; и

3. Преку Програмата за заемно учење, која почна на почетокот од 2005 година и е дел од мерките за поттикнување и за промоција на вработувањата. Нејзината главна цел е да се подобри преносливоста на средствата од најефективните политики во рамките на клучните области наведени во стратегијата.

На европско ниво, главни структури во сферата на вработувањата се:

1. Европскиот монитор на вработеноста, информативен систем за политиката на вработувањето воспоставен во 1982 година од страна на Комисијата во соработка со националните власти; и

2. Мрежата EURES, која е формирана за да го создаде Европскиот пазар на трудот и да овозможи негова достапност до сите преку меѓународните, интер-регионалните и меѓуграничните мрежи за размена на работни места и за нивно пополнување, како и размена на информации за животните услови на работниците и за стекнување со дополнителни квалификации.

Види:

конкурентност

Комитет за вработување

Европска стратегија за вработување

Лисабонска стратегија

Структурни фондови и Кохезионен фонд

Employment Committee

Beschäftigungsausschuss

Комитет за вработување

Како што е предвидено во Договорот од Амстердам, како и во согласност со одлуката на Советот од јануари 2000 година, Комитетот за вработување официјално го замени Комитетот за вработување и за пазарот на трудот, кој првпат беше воспоставен во 1996 година. Комитетот за вработување ги презеде обврските што ги извршуваше неговиот претходник, посебно во делот на промоцијата на националните политики за вработување како и политиките на пазарите на трудот. Главна задача на Комитетот е да му помага на Советот во неговата работа при реализирањето на обврските утврдени во Европската стратегија за вработување и

нејзините инструменти (насоки за вработување, препораки за имплементирање на националните политики за вработување, итн.).

Исто така, Комитетот формулира мислења по барање или на Советот или на Комисијата, или по сопствена иницијатива. Комитетот е составен од по двајца претставника на секоја држава-членка и од по двајца претставника на Комисијата. Тој ги консултира своите социјални партнери на европско ниво заради успешно спроведување на работата и на утврдените обврски.

Види:

вработување

европска стратегија за вработување

Energy

Energie

енергетика

Целта на европската енергетска политика е да развие економија на ЕУ која ќе троши малку енергија, која е безбедна, одржлива и поконкурентна. За да се постигнат овие цели, ЕУ ќе мора да се справи со бројни сериозни прашања:

1. Климатските промени;
2. Гаранција за безбедно енергетско снабдување;

3. Инвестирање во истражувања и развој на полето на енергетската ефикасност, енергетската обновливост и нови технологии, а посебно во развој на технологиите кои употребуваат помалку јаглен; и

4. Постигнување енергетски внатрешен пазар.

ЕУ е свесна за тоа колку е значајно да обезбеди разновиден спектар енергетски ресурси, при што не ги зема предвид само фосилните горива (челик, гас и нафта), туку и нуклеарната енергија и обновливата енергија (како што се соларната, енергијата од ветрот, геотермалната енергија, хидроелектричната енергија и сл.).

Презентацијата на заедничката енергетска политика на Унијата во јануари 2007 година ја врати енергијата повторно назад во срцето на заедничката акција – договорите за создавање на Европската заедница за јаглен и челик и на Европската атомска енергетска заедница (ЕВРОАТОМ) во 1951 и 1957 година, кои ја создадоа основата за подоцнежната европска интеграција.

Договорот за воспоставување на Европската заедница не утврди посебни правни основи за енергетската политика на Заедницата. Основните принципи сè уште се дел од ЕВРОАТОМ договорот и од бројни одредби содржани во поглавјата за внатрешниот пазар и за животната средина.

Европската програма – Интелигентна енергија, која произлезе од рамковната програма за иновации и конкурентност (2007–2013), овозможи финансиските средства на Заедницата да помогнат во остварувањето на целите на Заедницата во областа на одржливата енергија.

Судска практика: C–239/07; C–206/06; C–145/06; C 146/06.

Види:

животна средина

одржлив развој

трансевропски мрежи

Enforcement

Durchsetzung

применување (примена)

Примената имплицира дека усогласеноста со правото на ЕУ се набљудува (мониторира), додека неусогласеноста се санкционира од страна на националните и на супранационалните судови.

Судска практика: C-26/62; C-77/69; C-1/86; C-128/78; C-39/72; C-247/87; C-246/89R; C-278/01.

Enforcement Action

Durchsetzungsmaßnahme

активност (акција) за применување

Станува збор за директна правна активност (акција) што се презема пред Европскиот суд на правдата против држава-членка, најчесто иницирана или од институција на ЕУ или од друга држава-членка, со која се потврдува неусогласеноста со правото на ЕУ.

Enhanced cooperation

Verstärkte Zusammenarbeit

зголемена соработка

Зголемената соработка им овозможува на државите од Унијата кои имаат желба да продолжат да работат заедно на поблизок начин, да можат да го сторат тоа со почитување на единствената институционална рамка на Унијата. Овие држави може да отидат понатаму со различни брзини и/или кон остварување на поинакви цели. Сепак, зголемената соработка не дозволува проширување на моќта на државите повеќе од она што е утврдено во договорите. Се смета дека ваквото проширување може да биде преземено само како последна можност кога е тоа воспоставено во рамките на Советот, при што целите на ваквата соработка не смеат да бидат продолжени повеќе од утврдениот разумен период со доследна примена на релеватните одредби на договорите.

Општите одредби за зголемена соработка се утврдени во рамките на Договорот за ЕУ (Наслов 7 од Договорот) кои се однесуваат, не само за ЕУ, туку и за Европската заедница. Во принцип, најмалку седум држави мора да бидат вклучени во зголемената соработка, иако таа останува отворена за која било држава што има желба да учествува во неа. Зголемената соработка исто така мора да продолжи со постигнувањето на целите на Договорот, како и целосно да ги почитува *acquis communautaire* и властите на различните страни вклучени во соработката. Таа не може да биде применета за област што влегува во ексклузивна надлежност на Заедницата. Како

дополнување на општиот режим, може да се склучат или да се додадат и посебни аранжмани со индивидуални договори, како што беше случајот со Договорот за воспоставување на ЕЗ (Договорот за ЕЗ, членовите 11 и 11a).

На пример, според Договорот за ЕЗ, иницијатива за зголемена соработка дава Комисијата, по барање на заинтересираните држави-членки, додека според Договорот за ЕУ, иницијативата доаѓа од државите-членки. И во двата случаја, институтот зголемена соработка е предмет на Советот, кој одлучува со квалификувано мнозинство. Зголемената соработка исто така може да биде употребена и во врска со заедничката надворешна и безбедносна политика, освен за воени или за одбранбени прашања.

Договорот од Амстердам го вклучи концептот за „зголемена соработка“ во Договорот за ЕУ по прашањата од судската соработка во кривичните предмети, како и во Договорот за воспоставување на ЕЗ. Договорот од Ница направи поголеми промени, кои имаа за цел да го поедностават механизмот. Конкретно, државата-членка не може да се спротивстави на воспоставувањето зголемена соработка, како што оригинално беше дозволено со Договорот од Амстердам.

Види:

Европа „a la carte“

Hard core

Европа со „повеќе брзини“

Шенген (Договор и Конвенција)

единствена институционална рамка

Договор од Ница

„Варијабилна геометрија“ на Европа

Enlargement

Erweiterung

проширување

Воспоставена првпат во 1957 година, ЕУ денес брои вкупно 27 држави-членки, како резултат на пет проширувања. Проширувањето е значајна движечка сила за интеграцијата. Сепак, петтото проширување беше најспецифично, бидејќи се случи во два последователни брана – во 2004 и 2007 година, со што Унијата им посака добредојде на 12 нови држави-членки, кои ги дефинираа новите контури на политиката за проширување. Во овие новини сега влегуваат и државите кои имаат поднесено апликација за членство во ЕУ, како и потенцијалните кандидати од Западен Балкан.

Додека првата група држави влегува во рамките на процесот на проширувањето, втората група потпаѓа во рамките на процесот за стабилизација и асоцијација. На првите шест држави-членки – Белгија, Франција, Германија, Италија, Луксембург и Холандија – им се приклучија 12 држави во Унијата, и тоа:

1. 1973 година: Данска, Ирска и Обединетото Кралство;
2. 1981 година: Грција;
3. 1986 година: Шпанија и Португалија;
4. 1995 година: Австрија, Финска и Шведска;
5. петтото проширување беше поврзано со две години:

2004 година, кога во Унијата влегоа Кипар, Чешката Република, Естонија, Унгарија, Литванија, Малта, Полска, Словачка и Словенија, а потоа во 2007 година и Бугарија и Романија;

6. Хрватска, Република Македонија и Турција имаат статус на држави-кандидатки. Преговорите за пристапување со Хрватска и со Турција се отворени на 3 октомври 2005 година.

Државите од Западен Балкан кои се вклучени во процесот на стабилизација и асоцијација имаат статус на потенцијални држави-кандидатки. Покрај Хрватска и Република Македонија, кои се земји-кандидатки, во оваа група влегуваат: Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора и Србија, вклучувајќи го и Косово, што е дефинирано во согласност со Резолуцијата на Советот за безбедност на ООН 1244.

Види:

пристапување на нови земји членки во ЕУ

продлабочување

критериуми за пристапување (Копенхашки критериуми)

преговори за пристапување

земји-кандидатки

Enterprise policy

Unternehmenspolitik

деловна политика

Целта на деловната политика е да создаде средина што е поповолна за креирање и за развој на бизнис-секторот, посебно во доменот на малите и средните претпријатија во рамките на

Европската унија. Главното внимание на оваа политика е насочено кон:

1. Промовирање на претприемништвото (охрабрување на бизнис-секторот и поддршка на претпријатијата, особено малите и средните, во текот на подготвителната фаза на нивниот почеток, како и во наредната, развојна фаза);

2. Промовирање на европските успеси во доменот на конкурентноста (охрабрување на бизнис-заедниците да ги приспособат структурните промени и да го одржуваат високото и конзистентно ниво за зголемување на производството; водење сметка за посебните карактеристики и потреби на различните индустриски сектори; промоција на иновациите, како што се следењето на технолошкиот развој и на новите производствени дизајни и развојот на нови начини за рекламирање на производите);

3. Подобар пристап до финансирање, поддршка на мрежното поврзување и на програмите; и

4. Поедноставување на регулативната и на административната средина.

Оттука, деловната политика дава придонес во одржливиот развој и во создавањето нови работни места. Оваа политика е вклучена и во постигнувањето на целите утврдени од страна на Европскиот совет во Лисабон на 23 и 24 март 2000 година, кога шефовите на државите и на владите објавија дека Европската унија треба да прерасне во најконкурентна и најдинамична економија во светот заснована врз знаење до 2010 година. Деловната политика на ЕУ помага во поддршката и во

координирањето на активностите на државите-членки. Унијата не може да ги замени националните надлежности, ниту може да ги хармонизира националните законодавства и правила.

Судска практика: С–388/07; С–107/98.

Види:

конкурентност

одржлив развој

мали и средни претпријатија

REACH: рамка за хемиска регулатива

истражување и развој

Лисабонска стратегија за одговорноста во животната средина

Entry into Force

Inkrafttreden

влегување во сила

Договорот не влегува во сила по неговото усвојување. Најчесто, одредбите во договорот го содржат и датумот кога договорот влегува во сила – во најголемиот број случаи тоа е во времето по ратификацијата или по пристапувањето на конкретен број држави кон договорот.

Environment

Umwelt

животна средина

Политиката на ЕУ за животната средина, заснована врз член 174 од Договорот за воспоставување на Европската

заедница, има за цел да обезбеди услови за нејзино зачувување, заштита и подобрување на нејзиниот квалитет, како и за заштита на човековото здравје. Исто така, оваа политика е фокусирана и врз внимателната и рационална употреба на природните ресурси и придонесува за промовирање мерки на меѓународно ниво во борбата против регионалните или глобалните проблеми кои се појавуваат во животната средина. Таа е заснована врз принципите на внимателност, превентивна акција, корекција на изворите, како и врз принципот „плаќања за загадувачите“.

Шестата акциона програма за животната средина, усвоена во 2002 година, ги дефинира приоритетите и целите на европската политика за животната средина до 2010 година, концентрирајќи се на четирите приоритетни области: климатските промени; природата и биолошката разновидност; животната средина, здравјето и квалитетот на животот; и природните ресурси и отпадоците. Програмата е надополнета и со седум тематски стратегии во следниве области: атмосферско загадување, отпадоци, заштита на животната околина на пристаништата, почва, пестициди, природни ресурси и урбана животна средина.

Во текот на последниве триесетина години, европската акција за животната средина успеа да развие похоризонтален, превентивен и интегративен пристап од оној поврзан со разрешувањето на конкретните специфични проблеми. Идејата за „одржлив развој“ беше утврдена како една од главните задачи на Унијата во Договорот од Амстердам. Со овој Договор е утврдена и основната насока за развој на заштитата на животната средина,

која беше засилена и во другите политики на Заедницата, посебно оние кои се однесуваат на внатрешниот пазар, транспортот и енергетиката.

Со оваа политика на државите-членки им е олеснета примената на стриктните стандарди, во однос на хармонизираните стандарди, доколку тие се во согласност со Договорот и доколку се во согласност со Комисијата. Најголемиот број од актите на Заедницата беа усвоени во согласност со постапката на соодлучување, со исклучок на актите од конкретните области, како што се фискалните одредби, планирањето на употребата на земјиштето или областите кои значително влијаат врз изборот на земјите-членки, како што е енергетиката.

Судска практика: C-373/07 P; C-247/07; C-473/07; C-247/06; C-251/07; C-142/07; C-81/07; C-300/89; ECR I-2867; C-302/86; ECR I-4607; C-387/97; ECR I-5047; C-91/79; C-92/79; ECR I-1099; ECR I-1115.

Види:

одговорност за животната средина

безбедност на храна

генетски модифицирани организми

Протокол од Кјото

Природа 2000

принцип на внимателност

REACH (реулаторна рамка за хемикалии)

рурален развој

одржлив развој.

Environmental liability

Umwelthaftung

одговорност за животната средина

Одговорноста за животната средина е поврзана со исполнувањето на принципот „плаќања за загадувачите“, содржан во Договорот за воспоставување на Европската заедница. Начините на примена на принципот се уредени во Директивата 2004/35/ЕЗ. Оваа Директива се применува во случаи на настанување штета по животната средина како резултат на некои комерцијални активности во моментот кога ќе се воспостави причинска врска меѓу направената штета и конкретната активност. Штетата направена по животната средина се дефинира како директна или индиректна, направена во водната средина, флората и фауната и природните богатства заштитени со мрежата Природа 2000, како и со директно или индиректно загадување на почвата, што може да доведе до сериозно загрозување на човековото здравје.

Познати се два система на одговорност: систем со грешка која не може да се докаже и систем каде што постоењето грешка или негрижа мора да биде презентирано. Во вториот случај се земаат предвид оние опасни или потенцијално опасни комерцијални активности кои се наброени во комунитарното законодавство. Така, извршителот на активностите нема да

понесе одговорност освен во случај кога сторил определена повреда или кога работел со негрижа.

Види:

политика на претприемништво

животна средина

Природа 2000

Equal opportunities

Chancengleichheit

еднакви можности

Општиот принцип на еднакви можности содржи два клучни елемента: едниот елемент се однесува на забраната на дискриминација врз основа на националност, додека вториот е поврзан со принципот на еднаквост меѓу мажот и жената. Постои намера принципот на еднакви можности да се примени во сите области, посебно во економскиот, социјалниот, културниот и семејниот живот. Договорот од Амстердам додаде и нова одредба со која се засили принципот на недискриминација, кој е тесно поврзан со принципот на еднакви можности. Во согласност со оваа нова одредба, Советот има моќ да преземе соодветна акција во борбата против дискриминацијата заснована врз полот, расата или етничкото потекло, религијата или верувањето, хендикепираноста, годините на старост или сексуалната ориентација. Благодарение на својата програма за борба против дискриминацијата (2000 1–2006), ЕУ беше охрабрена да ги

докомплетира активностите на државите-членки во борбата против сите форми дискриминација.

Усвоена во декември 2000 година, Повелбата за основните права во ЕУ предвиде и посебна глава назначена како „Еднаквост“, во која се предвидени и разработени принципите за недискриминација, за еднаквост меѓу мажот и жената, како и за културните, религиозните и јазичните различности. Исто така, во неа се покриени и правата на детето, правата на старите лица, како и правата на хендикепираните лица.

Види:

Повелба за основните права во ЕУ
еднаков третман за мажот и жената
принцип на недискриминација

Equal treatment for men and women

Gleichstellung von Frauen und Männern

еднаков третман за мажот и жената

Договорот за воспоставување на Европската економска заедница првпат го утврди принципот за еднаквост меѓу мажот и жената. Во член 141 беше наведено дека мажот и жената треба да примаат еднаков паричен износ за еднаков обем на работа. Од 1975 година, донесени се серија директиви кои го продлабочија принципот на еднаков пристап до работните места, до каков било вид обука и промовирање на заслугите, заради елиминирање на сите форми на дискриминација на работното место, а подоцна и

во социјалното осигурување, статусната положба и местата на вработување.

Како дополнување на принципот за еднакви можности, во '80-тите години стартуваа и повеќегодишните програми за промоција и за засилување на овој принцип, а за периодот 2001–2005 година Комисијата ја промовира и стратегијата на Заедницата за воспоставување рамковна акција во која сите активности на Заедницата треба да придонесат кон остварување на задачата за отстранување на нееднаквостите меѓу луѓето и за промовирање на еднаквоста меѓу мажот и жената. Договорот од Амстердам требаше да го дополни член 141 (кој е ограничен во обем, бидејќи се однесува само на еднаква исплата) со вклучување на принципот за еднаквост меѓу мажот и жената како една од задачите на Заедницата утврдени во член 2 од Договорот за ЕЗ. Исто така, и во Повелбата за основните права во ЕУ, која е усвоена во декември 2000 година, се наведува дека „еднаквоста меѓу мажот и жената мора да биде осигурана во сите области, вклучувајќи ги вработувањата и платите“.

Види:

Повелба за основните права во ЕУ
образование

Erasmus

Erasmus

Еразмус

Овој поим не е вистински европски жаргон. Наречена според еден голем ренесансен научник, Еразмус претставува образовна програма поддржана од ЕУ која ги започна своите активности во 1987 година. Повеќе од 1,5 милиони студенти досега се имаат вклучено и имаат остварено конкретна корист од проектната помош на Еразмус, која на европските универзитетски студенти што им дава шанса првпат во животот да живеат и да студираат во некоја странска држава.

EU Treaty

EU-Vertrag

Договорот за ЕУ

Договорот за Европската унија е потпишан во Мастрихт во 1992 година. Со овој Договор се воспостави ЕУ составена од три столба.

Euro

Euro

евро

Еврот е заедничка платежна единица во ЕУ, што официјално почна да се употребува во дванаесет држави-членки на Унијата од 1 јануари, 2002 година (Шведска, Данска и Обединетото Кралство не влегоа во овој заеднички монетарен систем). Платежните единици на државите-членки кои не влегоа

во заедничкиот систем се поврзаа со еврото преку „ERM-II“ од 1 јануари 1999 година, со граници на толеранција од $\pm 15\%$, додека толерантната граница за Данска $\pm 2,25\%$.

Eurobarometer

Eurobarometer

евробарометар

Станува збор за услуга на Комисијата што е воспоставена во 1973 година, со која се мерат и се анализираат трендовите на јавното мислење во сите држави-членки, како и во земјите-кандидатки за членство во ЕУ. Преку запознавањето со општото јавно мислење за определени прашања, всушност, Европската комисија добива директна помош во подготвувањето на своите нацрт-законски предлози, во донесувањето на одлуките и при оценувањето на својата работа. Евробарометарот ги употребува и мислењата од јавноста и мислењата од различни фокус-групи.

Eurocrat

Eurokrat

еврократ

Терминот „еврократ“ (поим кој е второ име на зборот „бироократ“) се однесува на повеќе илјадници граѓани на ЕУ кои работат во европските институции (Парламентот, Советот, Комисијата итн.).

Eurojust

Eurojust

Европрава

Воспоставена со одлука на Советот во 2002 година, Европрава е тело кое е формирано со цел да ја засили борбата против сериозниот криминал преку остварување поблиска судска соработка меѓу државите-членки во рамките на ЕУ. Ова тело е координативен орган на националните јавни обвинителства на земјите-членки, како и орган во кој се наоѓаат 27 национални претставници од редот на: судии, јавни обвинители и полициски службеници назначени од страна на државите-членки. Ова тело ги извршува своите задачи преку еден или повеќе национални члена, или како колективен орган. Исто така, секоја држава-членка може да назначи еден или повеќе национални координатори кои ќе дејствуваат како контакт-лица за европската судска мрежа.

Надлежноста на Европрава ги покрива истражните дејства и кривичното гонење по прашања кои влегуваат во сериозниот криминал, а посебно организираниот криминал или меѓуграничниот криминал. Целите на ова тело се насочени кон промовирање на координацијата меѓу надлежните власти на земјите-членки, но истовремено и преку воспоставување меѓународна заемна правна помош, како и за постапување по барањата за екстрадиција и давање европски налог за аспење. Европрава им дава помош на државите-членки во кривичните истраги врз основа на анализите направени од страна на Европол. Тука се согледува преклопувањето на надлежностите меѓу овие

две тела, а посебно во однос на: компјутерскиот криминал, измамите и корупцијата, криминалните постапки поврзани со перењето пари, криминалот со животната средина, како и учество во криминални организации.

Види:

област на слобода, безбедност и правда

европски налог за апсење

Европска судска мрежа во кривичните прашања (EJN)

Европол (Европска полициска служба)

измама

перење пари

организиран криминал

полициска и судска соработка во кривичните прашања

тероризам

Euroland

Euroland

евроленд

Станува збор за неофицијален термин кој се користи за да се означи она што официјално се нарекува „евро-област“, честопати исто така означувана како „евро-зона“. Оваа област е составена од државите-членки на ЕУ кои го имаат прифатено еврото како платежно средство. Досега, во групата држави кои го имаат прифатено еврото влегуваат: Австрија, Белгија, Кипар, Финска, Франција, Германија, Грција, Ирска, Италија,

Луксембург, Малта, Холандија, Португалија, Словачка, Словенија и Шпанија.

EUROPA

Еуропа

ЕВРОПА

Овој поим не е вистински европски жаргон. Станува збор за латинското име на Европа-Еуропа. Исто така, овој поим се користи и како официјално име на веб-страницата на Европската унија. На оваа страница можат да се најдат голем број корисни информации за ЕУ, кои постојано и редовно се менуваат, и кои се достапни на сите официјални јазици на ЕУ.

Europe Agreement

Europavereinbarung

европски договор

Европскиот договор претставува меѓународен договор кој влегува во Европската заедница/ЕУ, како и во правните системи на секоја држава-членка на ЕУ и на државите-кандидатки за членство во Унијата. Со европските договори најчесто се воспоставува слободна трговска зона меѓу Европската заедница и другите држави. Понекогаш овие договори ги утврдуваат и правата и обврските во доменот на човековите права, развојот на демократијата и владеењето на правото во државите кои не се членки на ЕУ, а кои најчесто се нарекуваат асоцијативни договори, како прв чекор кон пристапувањето на државата во Унијата.

Europe 'a la carte'

Europe 'a la carte'

европско мени

Европското мени најчесто се поврзува со идејата за постоење неуниформиран метод на интеграција, кој им овозможува на државите-членки да ги изберат политиките од европското мени и целосно да се вклучат во нив. Во европското мени се наброени минималниот број заеднички цели.

Види:

концентрични кругови

засилена соработка

Hard core

„Европа со повеќе брзини“

единствена институционална рамка

„Варијабилна геометрија“ на Европа

European arrest warrant

Europäischer Haftbefehl

европски налог за апсење

Европскиот налог за апсење е судска одлука издадена од страна на една држава-членка на Унијата со цел да се уапси или да се предаде од друга држава-членка лице за кое е покренато кривично обвинение или на кое му е изречена мерка притвор. Станува збор за алатка создадена во интерес на засилување на соработката меѓу судските власти на земјите-членки преку елиминирање на употребата на мерката екстрадиција.

Оваа соработка е заснована врз принципот на заемно признавање на одлуките во кривичните предмети. Европскиот налог за апсење е предвиден во Рамковната одлука усвоена од страна на Советот на 13 јуни 2002 година. Оваа одлука се применува од 1 јануари 2004 година.

Види:

област на слобода, безбедност и правда

одлука и рамковна одлука (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)

полициска и судска соработка во кривичните прашања

European Atomic Energy Community (EURATOM)

Europäische Atomgemeinschaft (EURATOM)

Европска заедница за атомска енергија (ЕВРОАТОМ)

Европската заедница за атомска енергија е создадена со „друг Договор од Рим“ склучен на 1 јануари 1958 година од страна на Германија, Франција, Италија, Белгија, Луксембург и Холандија. Оваа заедница има за цел да ги промовира воспоставувањето и развојот на цивилната нуклеарна индустрија во државите-членки на Заедницата.

European Central Bank (ECB)

Europäische Zentralbank (EZB)

Европска централна банка

Основана на 30 јуни 1998 година во Франкфурт, Европската централна банка е одговорна за монетарната политика во тринаесет држави-членки од Евронзоната. Почнувајќи

од 1 јануари 1999 година, нејзините главни задачи се да се одржи ценовната стабилност во еврозоната, како и да се примени европската монетарна политика дефинирана од страна на Европскиот систем на централни банки (ESCB).

Телата за донесување одлуки во рамките на Европската централна банка (Извршен одбор и Управувачки совет) го раководат европскиот систем на централни банки, чија улога е да го раководи системот на доставување пари, да управува со дејствата поврзани со размената на парите, да ги одржува и управува официјалните странски резерви на пари на земјите-членки, како и да обезбеди лесно функционирање на системите за плаќање.

Европската централна банка дејствува како целосно независно тело.

Договорот од Ница, кој стапи во сила на 1 февруари 2003 година, не ја промени структурата на Управувачкиот совет (составен од членови на Извршниот одбор и од гувернерите на националните централни банки), меѓутоа, создаде можност за промена на правилата на донесување одлуки (општо е усвоено обичното мнозинство од членовите, од кои секој има право на еден глас).

Планираното проширување на еврозоната кое го предвиде приклучувањето на уште десет држави кои влегоа во Унијата во 2004 година, како и Бугарија и Романија во 2007 година, доведе до зголемување на бројот на членовите во Управувачкиот совет. Со одлука на Советот од март 2003 година, се дозволи уставите на Европската централна банка и на европскиот систем на

централни банки да можат да се променат врз основа на однапред усогласени начини за гласање, со цел да се одржи способноста на Управувачкиот совет ефективно да донесува одлуки во проширената еврозона, и покрај зголемениот број земји-членки кои го прифатиле еврото.

Види:

критериум на спротивставеност

Економска и монетарна унија (ЕМУ)

European Coal and Steel Community (ECSC)

Europäische Gemeinschaft für Kohle und Stahl (EGKS)

Европска заедница за јаглен и челик (ЕЗЧЈ)

Европската заедница за јаглен и челик е основана во 1951 година од страна на Германија, Франција, Италија, Белгија, Луксембург и Холандија, за период од 50 години, со цел да се создаде заеднички пазар за производите од јаглен и челик. Нејзиното постоење престана на 23 јули 2002 година.

European Commission

Europäische Kommission

Европска комисија

Европската комисија е политички независна колективна институција која ги олицетворува и ги брани општите интереси на ЕУ. Нејзиното ексклузивно право на иницијатива во полето на законодавството ја прави оваа институција моторна сила на европската интеграција. Европската комисија ги подготвува

законските прописи, а потоа и ги применува законските инструменти усвоени од страна на Советот и на Европскиот парламент во врска со политиките на Заедницата.

Исто така, Комисијата има моќ за имплементирање, управување и контрола. Таа е одговорна за планирањето и применувањето на заедничките политики, за извршувањето на буџетот, како и за управувањето со програмите на Заедницата. Како „чувар на Договорите“, Комисијата ја обезбедува примената на европското право.

Комисијата се назначува за мандатен период од пет години од страна на Советот, со квалификувано мнозинство гласови, во согласност со државите-членки. Нејзиното назначување се гласа и од страна на Европскиот парламент, пред кого Комисијата е одговорна за својата работа. На комесарите им помагаат членови од националните администрации кои членуваат во Генералниот директорат како и во посебните оддели чиј персонал се наоѓа во Брисел и во Луксембург. Од моментот на нејзиното создавање, Комисијата е составена од по двајца национални припадници од државите-членки со поголем број население и од по еден претставник од останатите држави-членки.

Сепак, Договорот од Ница го ограничи бројот на членовите на Комисијата на по еден претставник од секоја држава-членка. Со Уставот, кој не стапи во сила поради негативното референдумско изјаснување од страна на граѓаните на Франција и на Холандија, беше предвидено Комисијата да биде составена само од 2/3 од државите-членки по 2014 година.

Членовите на Комисијата требаше да бидат избрани во согласност со системот на ротација заснован врз принципот на еднаквост на државите-членки.

Според одредбите содржани во Реформскиот договор, Комисијата може да биде доведена во опасност поради нејзината големина и гломазност. Како одговор на оваа загриженост, новиот Договор го ограничи бројот на комесарите на $2/3$ од бројот на државите-членки (односно со постојниот број држави-членки, 27, Комисијата треба да брои 18 комесари). Сите држави-членки, без разлика на нивната големина, ќе имаат гарантирано еднакво право да назначуваат свои комесари во нејзиниот состав.

Види:

состав на Европската комисија

потврдување на Европската комисија

европски институции

надгледување на примената на комунитарното право

право на иницијатива

European Community

Europäische Gemeinschaft

Европска заедница

Европската заедница (ЕЗ) е суштински елемент на процесот за европска интеграција. Оваа Заедница, како Европска економска заедница, е воспоставена со Договорот од Рим во 1957 година, со основна цел да создаде заеднички пазар без никакви внатрешни граници. Воспоставувањето на Европската унија (ЕУ)

во 1992 година не предизвика исчезнување на Европската економска заедница. Таа остана дел од ЕУ под наставката „Европска заедница“.

Член 2 од Договорот за воспоставување на Европската заедница ја дефинира нејзината задача, која е промовирана во рамките на целата Заедница:

1. Хармоничен, урамнотежен и одржлив развој на економските активности;
2. Висок степен на вработување и на социјална заштита, како и еднаквост меѓу мажот и жената;
3. Одржлив развој без инфлација;
4. Висок степен на конкурентност и на спротивставеност на економските перформанси;
5. Висок степен на заштита и унапредување на квалитетот на животната средина, зголемување на животниот стандард, како и на квалитетот на животот, економска и социјална кохезија и солидарност меѓу државите-членки.

За постигнување на овие цели, Европската заедница создаде збир на секторски политики кои се фокусирани на областите како што се транспортот, натпреварот, риболовната и земјоделската политика, азилот и имиграцијата, енергетиката и животната средина. Овие политики се применуваат во согласност со постапките за донесување одлуки утврдени со Договорот за воспоставување на ЕЗ, со посебен акцент врз соодлучувањето. Механизмот за донесување одлуки со кој се управуваат овие политики е заснован врз специфичниот модел познат како „метод на Заедницата, или комунитарен метод“.

Види:

меѓувладини методи и методи на Заедницата

Европска унија

квалификувано мнозинство

договори

Договор од Амстердам

Договор од Ница

European Company

Europäische Gesellschaft

европска компанија

Европска компанија (уште позната и по нејзиното латинско име „Societas Europaea“ или SE) е компанија воспоставена со комунитарното право. Таа има сопствена правна рамка и може да работи како единствен субјект на целата територија на ЕУ.

Во 2001 година, Унијата формално го усвои Законот за европска компанија, како и придружните директиви за учество на службениците во европските компании. Ова законодавство влезе во сила во 2004 година, по околу 30-годишна дискусија и расправа. Со него им се овозможува на компаниите да ги намалат своите административни трошоци и да им се обезбеди правна структура што ќе одговара на заедничкиот пазар, отстранувајќи ги сите правни и практични тешкотии што би можеле да се појават поради постоењето на 27 различни правни системи.

Според Законот за европска компанија, европската компанија ќе биде формирана преку:

1. Спојување, интегрирање;
2. Формирање холдинг-компанији;
3. Формирање заеднички подружници; и
4. Трансформирање на постојна компанија создадена според правилата на националното право.

Европската компанија мора да има минимален капитал од 120 000 евра, како и регистрирана служба, оформена во согласност со законите, којашто мора да биде со исто седиште како и нејзината централна служба. Договорот за европска компанија е еден од приоритетите идентификувани во Акциониот план за финансиски услуги (Ф САП) и се смета за клучно прашање во оформувањето на целосно интегрираниот пазар на финансиските услуги.

Види:

натпревар

деловна политика

оданочување

European Convention

Europäischer Konvent

Европска конвенција

На Лакенскиот самит во декември 2001 година, шефовите на држави и на влади на земјите-членки на Унијата се договорија да се оформи „Конвенција за иднината на Европа“ како форум за подготовка на меѓувладината конференција во 2004 година (Европски совет 2001a). Во усвоената Лакенска декларација е

утврден збир институционални правила, како и мандатот на Конвенцијата. Таа е составена од четири главни компоненти: претставници од националните парламенти, претставници од Европскиот парламент, претставници од државите-членки, како и претставници од Европската комисија.

Конвенцијата броеше вкупно 105 члена плус нивните заменици, плус тројца претседатели. Президиумот беше замислен да служи како управувачка група. Таа беше раководена од страна на претседателот Жискар Д'Естен и неговите двајца потпретседатели Амато и Дехан, кои ги претставуваа, иако мошне неизбалансирано, секоја од четирите компоненти. Секретаријатот на Конвенцијата ја поддржуваше неговата работа.

Дневниот ред на работата на Конвенцијата имаше форма на прашалник, кој беше поделен на четири теми: поделба и дефинирање на надлежностите меѓу Заедницата и државите-членки; поедноставување на инструментите на Унијата; демократија, транспарентност и ефикасност во ЕУ, како и прашања поврзани со Уставот за Унијата. Резултатот од Конвенцијата требаше да биде или создавање каталог од различни мислења, од кои меѓувладината конференција требаше да избере некои решенија, или донесување заеднички, единствен предлог.

Работата на Конвенцијата беше поделена на три фази: првата фаза беше наречена фаза на слушање, втората беше советодавна, а третата беше фаза за создавање нацртверзија. На 18 јули 2003 година, претседателот на Конвенцијата го

презентира единствениот текст на Европскиот совет познат како „Нацрт-договор за воспоставување Устав за Европа“.

Конвенцијата претставува новина во историјата на ЕУ, поради фактот што претходните меѓувладини конференции никогаш не стигнаа до фаза на дебата отворена за сите заинтересирани страни.

Види:

дебата за иднината на ЕУ

меѓувладина конференција

Лакенска декларација

резултат од Европската конвенција

Договор од Ница

European Convention on Human Rights (ECHR)

Europäische Menschenrechtskonvention (MRK)

Европска конвенција за човековите права (ЕКЧП)

Европската конвенција за човековите права, што беше потпишана во Рим под покровителство на Советот на Европа на 4 ноември 1950 година, воспостави дотогаш непознат систем на меѓународна заштита за човековите права, нудејќи им на поединците можност за поднесување барање до судот за заштита на своите права. Конвенцијата, ратификувана од страна на сите земји-членки во Унијата, воспостави бројни надзорни тела со седиште во Стразбур:

1. Одговорни тела пред Комисијата за претходно испитување на апликациите поднесени од страна на држави или од страна на поединци;

2. Европскиот суд за човековите права, за случаите упатени од Комисијата или од државите-членки заедно со извештај од Комисијата (во случај на судско спогодување); Комитетот на министрите на Советот на Европа, кој дејствува како чувар на ЕКЧП и се повикува во случај на гаранција за политичко спогодување за спорот, во случај кога спорот не е донесен пред Суд.

Растечкиот број случаи на кршење на Конвенцијата ја создаде потребата за реформа на надзорните договори воспоставени од страна на Конвенцијата. Во оваа насока, надзорните тела беа заменети со единствено тело, односно со Европскиот суд за човековите права, кој првпат почна да работи на 1 ноември 1998 година. Поедноставената структура на Судот ја скрати должината на траењето на постапките и го засили судскиот карактер на системот.

Идејата на ЕУ за отворање на ЕСЧП честопати беше предмет на расправи. Сепак, во мислењето дадено на 28 март 1996 година, Судот на правдата на ЕУ заклучи дека Европските заедници не може да се трансформираат во Конвенција, бидејќи Договорот за ЕЗ нема предвидено каква било можност за утврдување правила или за склучување меѓународни договори за човековите права.

Договорот од Амстердам, пак, повика на почитување на основните права гарантирани во Конвенцијата, преку формализирање на пресудите на Судот на правдата за ова прашање.

Што се однесува до односите меѓу двата суда, практиката развиена од страна на Судот на правдата за инкорпорирање на принципите на Конвенцијата во правото на Унијата ја отвори можноста за продолжување на нејзината независност и за задржување на кохерентноста во нејзината работа.

Види:

човекови права

Повелба за основните права во ЕУ

European Council

Europarat

Европски совет

Со терминот Европски совет целта е да се опишат состаноците на шефовите на држави и на влади на земјите-членки на ЕУ. Неговата улога е да ја обезбеди ЕУ со поттик за развој, како и да ги дефинира нејзините општи политички насоки (член 4 од Договорот за ЕУ). Овој Совет не донесува закони и не е институција на Унијата.

Советот се состанува најмалку двапати годишно (во практиката, двапати во текот на едно претседателство). Претседателот на Европската комисија учествува на самитите на Советот како рамноправен член.

Кога е неопходно, може да се одржуваат и вонредни состаноци на Советот. И со овие состаноци претседава државата-членка што го има шестмесечното претседателство со Унијата. Одлуките се донесуваат со консензус по претходни преговори

меѓу државите-членки, кои почнуваат пред самитот. Резултатот од разгледувањето на проблемите се изведува во вид на заклучоци кои се печатат на крајот од состанокот.

Европскиот совет е воспоставен со Коминикето издадено на Парискиот самит во декември 1974 година, додека првиот состанок го одржа во 1975 година. Пред тоа, од 1961 до 1974 година, практиката беше да се одржуваат конференции на Европскиот самит.

Единствениот европски акт (1986 година) му даде правен субјективитет на Европскиот совет, додека Договорот за ЕУ од Мастрихт од 1992 година ги специфицира неговите функции.

Во согласност со условите наведени во форма на декларација прикачена кон Завршниот акт на Меѓувладината конференција што го подготви Договорот од Ница, сите состаноци на Европскиот совет се одржуваат во Брисел, до моментот до кога Унијата брои 18 члена (мај 2004 година).

Во согласност со Реформскиот договор, улогата на Европскиот совет целосно се дефинира, така што овој совет прераснува во полноправна институција на ЕУ. Овој Договор предвидува дека Претседателот на Европскиот совет ќе биде избран за временски период од 2,5 години, додека изборот за Претседател ќе се изврши со квалификувано мнозинство од гласовите на членовите на Европскиот совет. Претседателот на Европскиот совет може да биде разрешен од неговата функција според правилата на постапката по која е избран. Главната задача на Претседателот на Европскиот совет, која нема одлучувачки карактер, е да ја подготвува работата на Советот, да го

обезбедува нејзиниот континуитет, како и да бара консензус во рамките на Советот.

Види:

Совет на Европската унија
меѓувладина конференција
претседателство на Унијата

European Court of Auditors

Europäischer Rechnungshof

Европски суд на ревизори

Европскиот суд на ревизори, со седиште во Луксембург, е составен од по еден претставник од секоја држава-членка на Унијата. Неговите членови се назначени за мандатен период од шест години (со право на реизбор) со квалификувано мнозинство од гласовите на Советот на ЕУ, по претходно извршени консултации со Европскиот парламент. Судот на ревизорите дејствува целосно независно од останатите институции на Унијата.

Судот ја проверува законитоста и регуларноста на приходите и на расходите на Европската унија (и на секое тело создадено од Заедницата) и дава гаранција дека финансиското управување е во рамките на правилата. Исто така, Судот ги снабдува Европскиот парламент и Советот со изјава за увереност како за сигурноста на сметките, така и за законитоста и регуларноста на основните трансакции. Судот го подготвува

годишниот финансиски извештај на Унијата и го објавува во „Службен весник“ на крајот од секоја буџетска година.

Во согласност со Договорот од Амстердам, Судот на ревизорите исто така има овластување да пријави каква било нерегуларност до Европскиот парламент и до Советот. Неговите ревизорски одговорности се проширени и на фондовите на Заедницата, кои се управувани од надворешни тела и од Европската инвестициона банка. Сепак, Судот нема овластување да досудува казни.

Во согласност со Договорот од Ница, Судот доби овластување да воспостави внатрешни одделенија за усвојување одделни категории мислења или извештаи.

Судот на ревизорите првпат е воспоставен во 1975 година, а почна со работа во 1977 година. Статус на европска институција доби со Договорот за Европската унија во 1992 година. Неговите права и обврски се уредени со Договорот за ЕЗ, во членовите 246–248.

Види:

буџет

европски институции

Европска инвестициона банка

European Currency Unit (ECU)

Europäische Währungseinheit (EWE)

европска платежна единица

Европската платежна единица беше „заедничка валута“ создадена во согласност со тежината на националните валути на државите-членки. Европската платежна единица постоеше сè до 1 јануари 1999 година, кога е воведено еврото, кое најмногу беше воспоставено за да обезбеди еквивалентност со европската платежна единица во сооднос еден спрема еден.

European Development Fund

Europäischer Entwicklungsfond

Европски развоен фонд

Создаден со Договорот од Рим во 1957 година, Европскиот развоен фонд е главниот инструмент со кој се обезбедува помош од Заедницата за развојна соработка со државите од Африка, со карибските и со државите од Пацификот, како и со прекуокеанските држави и територии.

Европскиот развоен фонд ги финансира сите проекти или програми кои придонесуваат за економски, социјален или културен развој на овие држави. Тој е составен од неколку инструменти, во кои посебно место заземаат програмите за помош, програмите за ризичен капитал и програмите за заеми во приватниот сектор.

Европскиот развоен фонд е финансиран од страна на државите-членки на Унијата и сè уште не е дел од општиот буџет на Заедницата. Сепак, помошта што овој Фонд им ја дава на

државите од Африка, на карипските и на државите од Пацификот е веќе ставена во рамките на општиот буџет на ЕУ од 1 јануари 2008 година, додека помошта што Фондот им ја дава на останатите прекуокеански држави и територии ќе продолжи да биде финансирана од Европскиот развоен фонд, најмалку за периодот 2008–2013 година.

Секој европски развоен фонд, кој генерално го следи кругот на партнерските договори, се склучува за период од околу пет години. За деветтиот европски развоен фонд (2000–2007) беа доделени 13,5 билиони евра, дополнети со 9,9 билиони евра останати од претходните развојни фондови. Европската инвестициона банка и нејзините извори придонесуваат со дополнителни 1,7 билиони евра во периодот утврден во рамките на деветтата програма на европскиот развоен фонд.

Види:

развојна помош

European Economic and Social Committee (EESC)

Europäischer Wirtschafts- und Sozialausschuss (EWSA)

Европски економски и социјален комитет (ЕЕСК)

Европскиот економски и социјален комитет е воспоставен како советодавно тело со Договорот за воспоставување на ЕЕЗ во 1957 година, за да ги претстави и да ги заштити интересите на различните економски и социјални групи. Овој комитет е составен од 344 члена поделени во три категории: работодавачи, работници и претставници на одделни видови активности (како што се фармери, занаетчи, мали бизниси и мали индустрии,

професии, претставници од потрошувачите, научници и учители, соработници, фамилии, еколошки движења). Членовите се назначуваат со квалификувано мнозинство гласови на Советот за период од четири години, со право на повторен избор.

Европскиот економски и социјален комитет се консултира за бројни усвоени инструменти што се однесуваат на прашањата од областа на внатрешниот пазар, образованието, потрошувачката заштита, екологијата, регионалниот развој и социјалните односи. Овој комитет може да издаде мислења и по сопствена иницијатива. Сè до влегувањето во сила на Договорот од Амстердам (мај 1999 година), Комитетот требаше да биде консултиран од страна на Европскиот парламент за голем спектар прашања (новата политика за вработување, новото законодавство за социјални односи, за јавното здравство и за еднакви можности).

Договорот од Ница, што влезе во сила 2003 година, не го промени бројот и распределбата на местата на земјите-членки во Комитетот. Сепак, квалификуваноста за членството во Комитетот беше објаснета на подобар начин: Комитетот треба да биде составен од „претставници на различни економски и социјални компоненти на организираното цивилно општество“.

Види:

социјален дијалог

социјални партнери

European Economic Area (EEA)

Europäischer Wirtschaftsraum (EWR)

Европска економска област (ЕЕО)

Европската економска област првпат е воспоставена со Договорот потпишан меѓу земјите-членки на Европската заедница и државите од ЕФТА во 1992 година, заради создавање единствен пазар на стоки, услуги, работници и капитал. Во почетокот оваа област имаше задача да ги подготви државите од ЕФТА за да се приклучат во ЕУ. Денес, таа е составена само од неколку држави, и тоа Норвешка, Исланд и Лихтенштајн, при што ниту една од нив не е држава која има поднесено барање за членство во ЕУ. Австрија, Шведска и Финска, кои беа дел од Европската економска област, се приклучија кон ЕУ во 1995 година.

European Employment Strategy (EES)

Europäische Beschäftigungsstrategie (EBS)

Европска стратегија за вработување (ЕСВ)

Од моментот кога со Договорот од Амстердам беше додаден новиот Наслов 8 за вработување во Договорот за воспоставување на Европската заедница, координацијата меѓу политиките за вработувањето на земјите-членки стана главен приоритет на Заедницата.

Токму врз основа на овие нови одредби, кои беа усвоени на Самитот на Европскиот совет во Луксембург, одржан во ноември 1997 година, беше лансирана Европската стратегија за вработување, попозната уште и како „Луксембуршки процес“.

Европската стратегија за вработување е годишна програма за планирање, мониторирање, испитување и потврдување на националните политики на земјите-членки во насока на координација на инструментите што се употребуваат во борбата против невработеноста. Стратегијата е составена од четири компоненти:

1. Насоки за вработување: во нив се утврдени заедничките приоритети на земјите-членки содржани во нивните политики за вработување. Нив ги утврдува Комисијата;

2. Планови за национална акција за вработување: во нив е утврдена примената на заедничките насоки на национално ниво;

3. Заеднички извештај за вработување: во него се содржани заклучоците од плановите на националните акции што се употребуваат како основа за креирање насоки за наредните години; и

4. Препораки: Советот усвојува препораки во согласност со карактеристиките на секоја држава одделно со квалификувано мнозинство.

Во 2005 година Лисабонската стратегија беше изменета, со цел многу повеќе да се сконцентрира на развојот на силна политика за вработување, на политика со одржлив развој и на политика која ќе успее да создаде подобри и повеќе работни места. Ваквата промена во Лисабонската стратегија доведе до промена и на Европската стратегија за вработување, што почна да применува нов процес во јули 2005 година, врз основа на добиената согласност од Европскиот совет за интегралните насоки за развој и за работни места.

Европската стратегија за вработување е заснована врз четири компоненти:

1. Интегрирани насоки за развој и за работни места (насоките се презентираат заедно со насоките на ЕУ за макроекономските и за микроекономските политики за период од три години);

2. Националните програми за реформа за секоја државачленка;

3. Годишните извештаи на Комисијата за развој и за вработување, во кои се анализираат 27-те нови национални програми за реформа презентирани од страна на државите-членки; и

4. Сите препораки усвоени од страна на Советот.

Интегрираните насоки за развој и за работни места служат како основа за Лисабонската програма на Заедницата и за програмите на националните акции на државите-членки.

Види:

конкурентност

вработување

широки насоки за економската политика

Лисабонска стратегија

European Free Trade Association (EFTA)

Europäische Freihandelsassoziation (EFTA)

Европска асоцијација за слободна трговија (ЕФТА)

Европската асоцијација за слободна трговија е воспоставена во 1960 година со Конвенцијата донесена во

Стокхолм меѓу конкретни европски држави кои избрале да не се приклучат кон Европската економска заедница како контратежа на заедничкиот пазар. На почетокот ЕФТА броеше седум држави: Австрија, Данска, Норвешка, Португалија, Шведска, Швајцарија и Обединетото Кралство. Финска ѝ се приклучи во 1961 година, Исланд во 1970, додека Лихтенштајн во 1991 година. Во 1973 година, Данска и Обединетото Кралство ја напуштија ЕФТА и се приклучија кон ЕЕЗ. Нив ги следеа Португалија во 1986 и Австрија, Финска и Шведска во 1995 година. Денес членови на ЕФТА се Исланд, Лихтенштајн, Норвешка и Швајцарија.

European institutions

Europäische Organe

европски институции

Европските институции се политички тела создадени со Договорот од Рим заради изградба на обединета Европа. Во согласност со член 7 од Договорот за воспоставување на Европската заедница, постојат пет европски институции во потесна смисла на зборот. Тоа се:

1. Европски парламент;
2. Совет на Европската унија;
3. Европска комисија;
4. Суд на правдата; и
5. Суд на ревизорите.

Во согласност со член 3 од Договорот за ЕУ, се вели дека институциите треба да функционираат во рамките на единствената институционална рамка на Унијата. Ова значи дека тие дејствуваат во рамките на одлучувачкиот процес на трите

столба. Тие се поврзани и со други субјекти и тела кои функционираат во рамките на Унијата, како што се Европскиот економски и социјален комитет, Комитетот на регионите, Европската централна банка, Европската инвестициска банка, Европскиот омбудсман и агенциите на Заедницата. Сите овие институции и тела го сочинуваат европскиот институционален систем.

И Реформскиот договор ги предвидува следниве институции на ЕУ:

1. Европски совет;
2. Совет на министрите;
3. Европска комисија;
4. Европски парламент;
5. Суд на правдата;
6. Европска централна банка; и
7. Европски суд на ревизори.

Види:

Совет на Европската унија

Суд на правдата на Европските заедници (ЕСЈ)

Европска комисија

Европски суд на ревизори

Европски парламент.

European integration

Europäische Integration

европска интеграција

Европската интеграција значи градење заедништво меѓу европските држави и европските народи. Во рамките на Европската унија, тоа значи дека државите ги здружуваат своите извори и ги донесуваат одлуките на заеднички начин. Ваквиот заеднички процес на донесување одлуки се остварува преку замен однос меѓу институциите на ЕУ (Парламентот, Советот, Комисијата итн.).

European Investment Bank (EIB)

Europäische Investitionsbank (EIB)

Европска инвестициона банка (ЕИБ)

Воспоставена со Договорот од Рим, Европската инвестициона банка е финансиска институција на ЕУ. Нејзините задачи се да придонесува за економската, социјалната и територијалната кохезија на ЕУ преку урамнотежен развој на целата територија на Унијата. Како акционери во Европската инвестициона банка се јавуваат 27-те држави-членки на ЕУ. Банката е надгледувана и контролирана во нејзината работа од страна на Одборот на гувернери, кој е составен од 27 министри за финансии. Банката има својство на правно лице и е финансиски независна. Таа обезбедува долгорочно финансирање на практични проекти, како и економска, техничка, еколошка и финансиска способност гарантирана од страна на банката.

Банката најмногу дава заеми од извори кои се позајмени од пазарите на капитал, во согласност со начелото за еднаквост на акционерите. Меѓу 1994 и 1999 година, транспортот, телекомуникациите, енергетиката, водата, образованието и секторите за обука беа главни корисници на услугите на банката.

Во март 2000 година, Европскиот совет од Лисабон повика да се засили поддршката за малите и средни претпријатија. Групата на Европската инвестициона банка, која е составена од Европската инвестициона банка и од Европскиот инвестиционен фонд, беше создадена заради зголемување на европската економска конкурентност. Преку иницијативата Иновација 2000, оваа група имаше за цел да ги храни претприемништвото, иновациите и оптималното искористување на човековите ресурси преку доделување среднорочни заеми и банкарски гаранции на државите-членки на Заедницата, како и преку финансирање на заеднички капитални активности.

Надвор од ЕУ, Европската инвестициона банка им дава поддршка на претпристапните стратегии за државите-кандидати, како и за државите од Западен Балкан. Исто така, Банката управува со финансиската димензија на договорите склучени со поддршка на Европската развојна помош и политиките за соработка. Во оваа насока, Банката е активна и во медитеранските држави, како и во африканските, карипските и пацифичките држави.

Види:

економска, социјална и територијална кохезија

проширување

трансевропски мрежи

European Judicial Network in criminal matters (EJN)

Europäisch Justizielles Netz für Strafsachen (EJN)

Европска судска мрежа за кривични прашања

Целта на воспоставувањето на Европската судска мрежа за кривични прашања е да се олесни заедничката судска помош во борбата против транснационалниот криминал. Оваа мрежа води потекло од Заедничката акција усвоена од Советот на 29 јуни 1998 година.

Судската мрежа е составена од повеќе контакт-точки, назначени со цел да им се овозможи на локалните судски авторитети и на судските авторитети во останатите држави-членки да воспостават директни меѓусебни контакти. Овие контакт-точки исто така треба да обезбедат правни или практични информации неопходни за обезбедување помош на властите во делот на подготовка на ефективно барање за судска соработка.

Во рамките на ЕУ, исто така постои и Европска судска мрежа за граѓански и кривични прашања, воспоставена со одлуката на Советот на 28 мај 2001 година, а заснована во согласност со мрежата за кривични прашања.

Види:

област на слобода, безбедност и правда

заедничка акција (правда и внатрешни работи)

полициска и судска соработка во кривичните прашања

European Parliament

Europäisches Parlament

Европски парламент

Европскиот парламент е собрание на претставници на 492 милиони граѓани на Унијата. Почнувајќи од 1979 година, овие претставници се избираат на непосреден начин, со помош на директното и општо право на глас. Денес, Парламентот брои вкупно 785 члена кои се дистрибуирани меѓу државите-членки, во согласност со бројот на населението.

Европскиот парламент има неколку главни функции:

1. Законодавна власт: во најголемиот број случаи Парламентот ја споделува законодавната власт со Советот на ЕУ;

2. Буџетска власт: Парламентот ја споделува буџетската власт со Советот при гласањето на годишниот буџет, преку негово поднесување до Претседателот на Парламентот за потпис, и преку мониторирање на неговата имплементација; и

3. Власт за контрола на институциите на Унијата, а посебно за контрола на работата на Комисијата. Парламентот може да даде или да не даде согласност за назначувањето на комесарите и има овластување да ја распушти Комисијата преку институтот гласање недоверба на Комисијата.

Исто така, Парламентот има право да врши контрола и над другите активности на Унијата преку писмени или усни прашања доставени до Комисијата и до Советот. Парламентот може да воспостави привремени комитети, како и истражни комитети, чии упатувања не секогаш значат ограничување на активностите на институциите на Заедницата, туку може да се прошират на активностите преземени од земјите-членки во примената на политиките на Заедницата.

Договорот од Амстердам (што стапи во сила во 1999 година) ги зголеми овластувањата на Парламентот преку значителното проширување на постапката за соодлучување. Договорот од Ница, што стапи во сила во 2003 година, исто така ја зголеми улогата на Парламентот како козаконодавец преку проширување на постапката за соодлучување, како и преку правото на Парламентот да презема акции пред Судот на правдата на Европските заедници.

Според Реформскиот договор, бројот на пратениците во Парламентот ќе се ограничи на 751. Местата ќе бидат распределени на тој начин што малите држави ќе добијат повеќе мандати во однос на бројот на населението што живее во нив. Ниту една држава нема да може да има помалку од 6 мандати, ниту повеќе од 96 пратеници. Претставувањето на граѓаните ќе биде дегресивно пропорционално, при што Европскиот совет едногласно, по иницијатива на Европскиот парламент и по негова согласност, ќе донесе одлука за утврдување на составот на Европскиот парламент.

Реформскиот договор го зголеми и бројот на областите во кои Парламентот ќе може да ги дели овластувањата во однос на процесот на донесување на законите со Советот на министрите преку познатата постапка за соодлучување. Ќе биде засилена и буџетската улога на Парламентот.

Реформскиот договор им дава право на националните парламенти на државите-членки на Унијата директно да се вмешаат во креирањето на европското законодавство. Сите предлози на законите на ЕУ ќе се праќаат директно до секој национален парламент на секоја држава-членка. Парламентите ќе имаат право да понудат „разумни мислења“. Ако доволен број национални парламенти се спротивстават на конкретниот предлог, тој може да биде или изменет или повлечен. Оваа постапка на „жолт картон“ е создадена со цел да се зголеми улогата на националните парламенти како гаранција дека Унијата нема да ги пречекори своите овластувања и да се инволвира во прашања кои најдобро може да бидат решени на национално, регионално или локално ниво.

Исто така, Реформскиот договор му дава право на вето на секој национален парламент на кое било движење на законите од една во друга постапка, односно право на националниот парламент да дозволи по прашањата за кои сè уште се бара едногласна одлука од Европскиот совет или од Советот на министри да бидат донесени одлуки со мнозинство гласови.

Во согласност со Реформскиот договор, „Националните парламенти активно придонесуваат за доброто функционирање на Унијата преку:

– Добивање информации од институциите на Унијата за сите важни прашања и преку пренесување на правото за создавање нацрт-верзии на законските акти од Унијата до националните парламенти во согласност со Протоколот за улогата на националните парламенти во ЕУ;

– Почитување на принципот за супсидијарност во согласност со постапките утврдени за таа цел во Протоколот за примената на принципите на супсидијарност и пропорционалност;

– Активно учество, во рамките на областа слобода, безбедност и правда, во вреднувањето на механизмите за примената на политиките на Унијата во оваа област, во согласност со член 64 од Договорот за функционирање на ЕУ, како и преку нивно инволвирање во политичкото мониторирање на Европол и вреднувањето на активностите на Европрава во согласност со членовите 69k и 69h од Договорот;

– Активно учество во постапката за измена на договорите, во согласност со член 33 од Реформскиот договор;

– Информирање по поднесените барања за пристапување во Унијата, во согласност со член 34 од Реформскиот договор;

– Активно учество во меѓупарламентарната соработка меѓу националните парламенти и Европскиот парламент, во согласност со Протоколот за улогата на националните парламенти во ЕУ“.

Види:

постапка на согласност

постапка на соодлучување

постапка на консултација

постапка на соработка

европски институции

европски политички партии

парламентарни комитети

национални парламенти

Омбудсман

закон за членовите на Европскиот парламент

унифицирана изборна постапка за Европскиот парламент

European political cooperation (EPC)

Europäisch Politische Zusammenarbeit (EPZ)

Европска политичка соработка (ЕПС)

Европската политичка соработка неформално е обелоденета во 1970 година (во одговорот на Извештајот Давињон). Во формална смисла, оваа соработка е предвидена со Единствениот европски акт, што стапи в соила во 1987 година. Предмет на оваа соработка се консултациите меѓу земјите-членки за прашања од областа на надворешната политика. Земјите-членки ги имаат предвид и ставовите на Европскиот парламент и, кога е потребно, заземаат заеднички позиции во меѓународните организации. Европската политичка соработка е заменета со заедничката надворешна и безбедносна политика.

Види:

заедничка надворешна и безбедносна политика

European political parties

Europäische politische Parteien

европски политички партии

Прописот со кој се уредуваат прашањата поврзани со управувањето на политичките партии на европско ниво, како и правилата што се однесуваат на нивното финансирање, влегоа во сила во 2004 година. Во него се наведени условите за признавање на статусот европска политичка партија што може да се финансира од средствата на Заедницата:

1. Партијата мора да има правен субјективитет во земјата-членка каде што е лоцирано нејзиното седиште;

2. Партијата мора да биде претставена, во најмалку 1/4 од земјите-членки, со членови на Европскиот парламент, како и со членови од националните или регионалните парламенти или собранија, или, ако има освоено, во најмалку 1/4 од земјите-членки, најмалку 3% од гласовите во секоја од овие земји-членки на последните европски парламентарни избори;

3. Партијата мора да ги има предвид принципите на Европската унија; и

4. Партијата мора да учествува на изборите за Европскиот парламент, или да има изразено намера да го стори тоа.

Како услови што треба да бидат исполнети за добивање средства од фондовите на Заедницата (8,4 милиони евра годишно), се сметаат следниве: партијата мора да ги објави

своите извори на финансирање, при што определени извори на финансирање се забранети. Фондовите на Заедницата мора да бидат употребени исклучително за покривање на трошоците поврзани со реализацијата на партиските програми и не може, во ниту еден случај, да бидат користени за финансирање на националните политички партии.

Европската народна партија, Партијата на европските социјалисти, Алијансата на либералите и на демократите на Европа, Европската партија на зелените и Европската обединета левица се само неколку партии што се организирани во согласност со европските правила.

Види:

Европски парламент

униформна изборна постапка за избор на членови во Европскиот парламент

закон за членовите на Европскиот парламент

European Research Area (ERA)

Europäischer Forschungsraum (EFR)

европска област за истражување

Европската област за истражување ги доведува заедно сите ресурси на Заедницата до степен на подобра координираност на истражувачките и на иновативните активности на ниво на државите-членки и на ЕУ.

Овој концепт беше лансиран од страна на Комисијата во 2000 година со идеја да се подигне развојот на Унијата на ниво на создавање вистински атрактивни можности за истражувачите.

Пред да почне овој концепт, истражувањето на европско ниво беше соочено со бројни тешкотии: фрагментираност на активностите, изолираност на националните истражувачки системи, диспаратет меѓу регулаторните и административните рамки, како и ниско ниво на вложени инвестиции во знаењето.

Преку достапноста до новите ресурси, европската област на истражување требаше да ја отвори можноста за размена на информации, да ги споредува добиените резултати, да организира и води мултидисциплинарни студии, да го пренесува и да го заштитува новото научно знаење и да добие пристап до центрите за одлика и до државната опрема. Така, европската област за истражување требаше да ја исполни амбицијата за определување на вредноста на ЕУ, односно за создавање и развој на вистинска заедничка политика во доменот на истражувањето.

Види:

истражување и развој

European security and defence identity

Europäische Sicherheits- und Verteidigungsidentität

европски безбедносен и одбранбен идентитет

Воената интервенција на НАТО во Босна ја истакна целата неурамнотеженост меѓу европската одбранбена политика и политиката на НАТО, посебно од аспект на ризикот што европските сили го доживуваат при учество во вакви и во слични операции. Имено, конкретно во Босна, додека европските сили дејствуваа на земјата, силите на САД интервенираа од воздух.

Ризикот што го имаа силите на НАТО беше далеку помал од оној на европските сили.

Уште Клинтоновата администрација призна дека може да настапат кризи во рамките на Европа во кои САД не би сакале да интервенираат. Тоа беше во прилог на идејата за создавање вид европски столб во рамките на НАТО, или, со други зборови, создавање европски безбедносен и одбранбен идентитет. Наспроти оваа заднина, на Советот на НАТО што се одржа во јануари 1994 година, беше признато големото значење на специфичниот европски идентитет во однос на безбедноста и одбраната. Првиот чекор кон оваа цел беше преземен на самитот на Советот на НАТО во Берлин на 3 јуни 1996 година. Оттогаш, ЕУ ги има поставено сопствените постојани политички и воени структури за политичка контрола и за стратемско менаџирање со кризите.

Во декември 2002 година, во рамките на постојаните договарања за ЕУ–НАТО соработка и консултација познати како „Берлин плус“, Унијата и НАТО потпишаа стратемски договор за партнерство во услови на менаџирање со кризите. Преку овој Договор, Унијата има брз пристап со моментален ефект до логистичките и планираните извори на НАТО, вклучувајќи ги и услугите на разузнавачките служби.

Види:

НАТО (Договор на Северноатлантската организација)

„Нов изглед“ на НАТО

European Security and Defence Policy (ESDP)

Europäische Sicherheits- und Verteidigungspolitik (ESVP)

Европска безбедносна и одбранбена политика

Европската безбедносна и одбранбена политика претставува процес за постепено усогласување на државите-членки за создавање заедничка одбранбена политика, што со текот на времето може да доведе и до создавање заедничка одбрана. Европската безбедносна и одбранбена политика има за цел да ѝ овозможи на Унијата да ги развие сопствените цивилни и воени капацитети за менаџирање на кризи и за превенција од конфликти на меѓународно ниво, со што се зголемува помошта за одржување на мирот и меѓународната безбедност во согласност со Повелбата на ООН. Европската безбедносна и одбранбена политика не вклучува создавање европска армија. Таа се развива на начин што покажува голема компатибилност со НАТО.

Договорот од Мастрихт (1992) првпат вклучи одредби за одговорностите на Унијата во делот на безбедноста и можноста за изградба идна заедничка одбранбена политика. Со влегувањето во сила на Договорот од Амстердам (1999), беа вклучени нови задачи во Договорот за ЕУ (Наслов 5). Оваа значајна новина се однесуваше на воведувањето заеднички хуманитарни и спасувачки операции, операции за чување на мирот како и употреба на заеднички сили во менаџирањето на кризите, вклучувајќи ги и мировните операции (познати како „Петерсбершки задачи“).

Како дополнение на овие цивилни и воени операции за менаџирање на кризите, Европската безбедносна и одбранбена

политика ја вклучи и компонентата за „превенција од конфликти“. Политичкиот и безбедносниот комитет, Воениот комитет на ЕУ и Воениот персонал на ЕУ се постојани политички и воени структури одговорни за автономната и оперативна одбранбена политика на ЕУ. Во декември 1999 година, на Самитот на Европскиот совет во Хелсинки, се воспостави „глобална задача“, или, со други зборови, се утврди целта на Унијата да развие одбранбена мрежа до 60.000 луѓе за период од 60 дена најмалку за една година. На Самитот на Европскиот совет во Гетеборг во јуни 2001 година, Европскиот совет укажа на својата подготвеност да ги подобри капацитетите на ЕУ на полето на превенцијата од конфликти, како и во делот за употребата на воените и цивилните средства за таа цел.

Договорот од Ница (2000) му даде овластување на Политичкиот и безбедносен комитет да се справува со решавањето на конфликтите, иако Советот ја задржа одговорноста во оваа област.

Види:

заедничка надворешна и безбедносна политика

НАТО (Договор за Северноатлантската организација)

„Нов изглед“ на НАТО

Петерсбершки задачи

Западна европска унија

European Union

Europäische Union

Европска унија

Европската унија (ЕУ) е воспоставена со Договорот за ЕУ (Мастрихт, 1992 година). Проектот за создавање на Унијата има долга историја. Првпат е отворен на Самитот на Европскиот совет во 1972 година.

Унијата истовремено е и политички проект и форма за правна организација. Политички проект е затоа што задача на Унијата е „да ги организира односите меѓу државите-членки и нивните народи на начин со кој ќе се демонстрира конзистентност и солидарност“ (член 1 од Договорот за ЕУ).

За да го постигне ова, Унијата има поставено бројни задачи:

1. Да го промовира економскиот и социјален прогрес на државите-членки, нивниот одржлив развој, да промовира територија без внатрешни граници, како и економска и монетарна унија. Овие задачи се совпаѓаат со целите утврдени во секторските политики на ЕУ;

2. Да го афирмира сопствениот идентитет на меѓународната сцена. Оваа цел е поврзана со примената на заедничката надворешна и безбедносна политика;

3. Да ја засили заштитата на човековите права и слободи преку воведување европско граѓанство (државјанство), кое е креирано со Договорот од Мастрихт како специјален однос меѓу ЕУ и државјанствата на земјите-членки на Унијата;

4. Да создаде област на слобода, безбедност и правда. Како што сугерира името на оваа област, таа треба да биде насочена кон промоција на поголема слобода, безбедност и правда за сите граѓани во Унијата;

5. Да ги гради заедничките вредности и придобивки на Заедницата познати како *acquis communautaire* – корпус на правила воспоставени од Унијата и во контекст на Унијата.

Унијата е заснована врз следниве вредности: почитување на човековото достоинство, слобода, демократија, еднаквост, владеење на правото и човековите права. Унијата има свои симболи: знаме (со 12 ѕвезди на сина основа), химна („Ода на радоста“ од Лудвиг ван Бетовен), мото („Обединети во различноста“), валута (евро) и Европски ден (9 мај).

Унијата е форма на правна организација составена од 3 столба:

1. Првиот столб се однесува на Европската заедница;
2. Вториот столб е столбот на заедничката надворешна и безбедносна политика и на Европската безбедносна и одбранбена политика; и
3. Третиот столб се однесува на полициската и судската соработка во кривичните прашања.

Унијата има единствена институционална рамка за сите три столба (составена од Европски совет, Европски парламент, Советот на Унијата и Европската комисија). Со ова се обезбедува кохерентноста и конзистентноста на акцијата на Унијата во рамките на сите три столба. Договорите официјално не го потврдуваат правниот субјективитет на Унијата, меѓутоа, меѓу

политичките актери постои консензус дека ова треба да биде направено.

Реформскиот договор ќе ги засили „ефикасноста и демократскиот легитимитет на Унијата“ и ќе ја подобри нејзината кохерентност. Во овој договор се содржани следниве одредби за Унијата во насока на подобрување на ефикасноста и демократскиот легитимитет на Унијата:

1. Договорот ја засилува демократската контрола со давање поголема улога на националните парламенти, Европскиот парламент и самите граѓани;

2. Договорот го реформира процесот за донесување одлуки во рамките на Унијата;

3. Ги поставува овластувањата на ЕУ и нивните граници;

4. Ѐ дава правен статус на Повелбата за основните права во ЕУ и ѝ дозволува на Унијата да ја ратификува Европската конвенција за човековите права;

5. Во делот на надворешната позиција, Унијата ја зголемува можноста на меѓународен план Унијата да зборува во еден глас; и

6. Обезбедува еднаквост меѓу државите-членки.

Реформскиот договор е создаден заради натамошно снабдување на Унијата со институционални мерки што ќе одговорат на потребите од XXI век, како што се влијанието на глобализацијата, климатските промени, енергетската безбедност, одржливиот развој, меѓуграничниот криминал и имиграцијата.

„Унијата е заснована врз вредности, како што се почитување на човековото достоинство, слобода, демократија,

еднаквост, владеење на правото и почитување на човековите права, вклучувајќи ги и правата на лицата кои им припаѓаат на националните малцинства. Овие вредности се заеднички за сите земји-членки на Унијата, се вели во Реформскиот договор, во општество во кое плурализмот, недискриминацијата, толеранцијата, правдата, солидарноста и еднаквоста меѓу мажот и жената се доминантни принципи“.

Види:

заедничка надворешна и безбедносна политика

Европска заедница

Европска безбедносна и одбранбена политика

полициска и судска соработка во кривичните прашања

договори

Договор од Амстердам

Договор од Ница

European Union agencies

Agenturen der Europäischen Union

Агенции на Европската унија

Агенциите на ЕУ се тела создадени во согласност со европското јавно право кои имаат правен субјективитет. Тие се утврдени како инструмент на секундарното законодавство на Заедницата задолжени за извршување на специфичните технички, научни или административни задачи.

Првите агенции беа воспоставени во 1970 година, но најголемиот дел од нив започнаа со работа во 1994 или 1995

година, следејќи ја одлуката на Самитот на Европскиот совет во Брисел (октомври 1993 година) за утврдување седишта и централни служби на седум од нив. Како последни во групата агенции на ЕУ кои неодамна се појавија, се сметаат извршните агенции, создадени да управуваат со една или со повеќе европски програми. Тие се воспоставени за фиксен временски период и со седиште се лоцирани во Брисел или во Луксембург.

Моментално, 29 тела можат да се наречат со терминот агенција на Заедницата, поради фактот што овој поим се користи под различни имиња (центар, фондација, агенција, служба, мониторинг центар итн.). Како автономни организации, агенциите се хетерогени групи со заеднички организациски модел. Тие може да се поделат во три подгрупи, во согласност со нивните области на активност (столбови на ЕУ), во кои неодамна беа додадени извршните агенции. Како агенции на Заедницата се набројуваат следниве:

1. ОНИМ – Служба за хармонизирање на внатрешниот пазар (трговски марки и дизајни), со седиште во Аликанте (Шпанија);
2. CPVO – Служба за растителната разновидност во Заедницата, со седиште во Ангерс (Франција);
3. ERA – Европска агенција за реконструкција и развој, со седиште во Солун (Грција);
4. EMEA – Европска агенција за лекови, со седиште во Лондон (Обединетото Кралство);
5. EFSA – Европска агенција за безбедност на храната, со седиште во Парма (Италија);

6. EMSA – Европска агенција за безбедноста на поморскиот сообраќај со седиште во Лисабон, (Португалија);
7. EASA – Европска агенција за безбедност во авиосообраќајот, со седиште во Келн (Германија);
8. ENISA – Европска агенција за мрежна и информациска безбедност, со седиште во Хераклион (Грција);
9. EU-OSHA – Европска агенција за безбедност при работата и за заштита при работата, со седиште во Билбао (Шпанија);
10. ECDC – Европски центар за контрола и за превенција од болести, со седиште во Стокхолм (Шведска);
11. CEDEFOP – Европски центар за развој на стручната обука, со седиште во Солун (Грција);
12. EEA – Европска агенција за животната средина (екологија), со седиште во Копенхаген (Данска);
13. EUROFOUND – Европска фондација за подобрувањето на животните и на работните услови, со седиште во Даблин (Ирска);
14. EMCDDA – Европски мониторинг-центар за дроги и за зависности од дроги, со седиште во Лисабон (Португалија);
15. EFRA - Европска агенција за основните права, со седиште во Виена (Австрија);
16. ERA – Европска агенција за железнички сообраќај, со седиште во Валенсија и Лил (Франција);
17. ETF – Европска фондација за обука, со седиште во Торино (Италија);

18. CdT – Центар за превод за телата во ЕУ, со седиште во Луксембург;
19. CFCA – Агенција за контрола на риболовот во Заедницата, со седиште во Виго (Шпанија);
20. FRONTEX – Европска агенција за соработка во областа на оперативното управување со надворешните граници на земјите-членки во ЕУ, со седиште во Варшава (Полска);
21. ECHA – Европска агенција за хемикалии, со седиште во Хелсинки (Финска);
22. GNSS – Европски систем за глобална сателитска навигација, со седиште на Надзорниот орган во Брисел (Белгија).

Агенции на полето на заедничката надворешна и безбедносна политика:

1. EDA – Европска агенција за одбрана, со седиште во Брисел (Белгија);
2. EUISS – Институт на Европската унија за безбедносни студии, со седиште во Париз (Франција);
3. EUSC – Сателитски центар на Европската унија, со седиште во Мадрид (Шпанија).

Агенции во полето на полициската и судската соработка за кривичните прашања:

1. Eurojust – Единица за судска соработка во ЕУ, со седиште во Хаг (Холандија);

2. Europol – Служба за европска полиција, со седиште во Хаг (Холандија);
3. CEPOL – Колеџ за европска полиција, со седиште во Брамшил (Обединетото Кралство).

Извршни агенции се:

1. Извршна агенција за образование, аудиовизуелна политика и за култура, со седиште во Брисел (Белгија);
2. Извршна агенција за јавно здравство, со седиште во Луксембург; и
3. Информативна агенција за енергетика, со седиште во Брисел (Белгија).

Види:

Европска заедница

столбови на Европската унија

заедничка надворешна и безбедносна политика

Европска унија

Europol (European Police Office)

Europol (Europäisches Polizeiamt)

Европол (Европска полициска служба)

Европол е одговорна за подобрување на соработката меѓу полициските и царинските власти на земјите-членки на Унијата. Идејата за воспоставување Европска полициска служба првпат е покрената на Самитот на Европскиот совет во Луксембург (јуни

1991 година). Одредбите за Службата се содржани во Договорот од Мастрихт. Таа ги започна своите активности во јануари 1994 година, како Единица за дроги при Европол (ЕДУ).

Конвенцијата со која е воспоставена Европол е потпишана во јули 1995 година, а стапи во сила на 1 октомври 1998 година. Областа на надлежност на Европол е борбата против криминалот и тероризмот, но не и формирањето европска полициска сила како таква. Станува збор за инструмент кој им служи на интересите на земјите-членки создаден да им помага за да се справуваат со криминалните феномени.

Во практична смисла, работата на Европол се состои во тоа да го олесни протокот на информации меѓу националните власти како и да им обезбеди пристап до криминалните анализи. Европол учествува во заедничките истражни тимови составени од претставници на различните власти на земјите-членки, со цел да ги обезбеди потребните информации за сите поведени случаи.

Види:

област на слобода, безбедност и правда

Конвенција (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)

дроги

перење пари

организиран криминал

полициска и судска соработка во кривичните прашања

тероризам

Eurosceptic

Euroskeptiker

евроскептик

Овој термин најчесто се користи за да се означи човек кој се спротивставува на европската интеграција, или кој е „скептичен“ за ЕУ и за нејзините цели.

Eurotariffs

Eurotarif

Евротарифа

Евротарифа е ново ограничување на цените на мобилните оператори што се користи за мобилните повици направени или примени надвор од која било ЕУ држава.

Excessive deficit procedure

Verfahren bei einem übermäßigen Defizit

прекумерна дефицитарна постапка

Прекумерната дефицитарна постапка е уредена во член 104 од Договорот за воспоставување на ЕЗ, според која земјите-членки се обврзани да избегнуваат постапки на прекумерна дефицитарност во националните буџети. Комисијата ја проценува ситуацијата, а Советот одлучува дали постои или не прекумерна дефицитарност. Комисијата, која ги подготвува извештаите во оваа смисла, има обврска да ги земе предвид сите релевантни фактори (цикличните услови, реформите итн.) кои се во врска со појавата на прекумерен дефицит.

Кога Советот ќе одлучи дека постои прекумерен дефицит во конкретна држава-членка, најнапред тој ги подготвува сите препораки што конкретната држава треба да ги почитува и остава определен временски период состојбата да се надмине во позитивна смисла. Ако е неопходно, Советот има можност да утврди санкции или казнени поени, како и да ја повика Европската инвестициска банка да ја преиспита сопствената политика за давање заеми кон конкретната држава-членка.

Референтната вредност за постоење прекумерен дефицит е 3% од бруто-домашниот производ (БДП). Со Регулацијата на Советот усвоена во 1997 година, беше предвидено да се забрза и да се разјасни примената на постапката за прекумерен дефицит.

Види:

економска и монетарна унија

Пакт за стабилност и развој

External responsibilities of the European Community

Außenkompetenzen der Europäischen Gemeinschaft

надворешни одговорности на Европската заедница

Надворешните одговорности на Европската заедница се дефинирани во согласност со тоа дали тие ѝ се доделени на Заедницата или на земјите-членки. Надлежноста се опишува како „ексклузивна“ доколку се извршува целосно од страна на Заедницата (како што е, на пример, заедничката земјоделска политика) или „мешана“, каде што таа е поделена меѓу земјите-членки и Заедницата (како, на пример, транспортната политика).

Разликата меѓу едната и другата надлежност ја има дефинирано прецедентното право на Судот на правдата, кое е засновано врз принципот на имплицитни власти, каде што надворешната надлежност произлегува од постоењето на експлицитната внатрешна надлежност. Договорот за ЕЗ утврдува експлицитна власт само во два случаја: за трговската политика (член 133) и за асоцијативните договори (член 310). Заедничката надворешна и безбедносна политика е регулирана во рамките на главата Надворешни односи на ЕУ, кои се управувани преку меѓувладините постапки (втор столб), многу повеќе отколку како надворешни одговорности на Европската заедница. За да се овозможи Заедницата да биде приспособена на структурните промени во светската економија, како и за да може да се справи со големите одговорности дадени од страна на Светската трговска организација (СТО), Договорот од Амстердам направи промена на член 133 од Договорот за ЕЗ, во смисла што му даде право на Советот, дејствувајќи едногласно, да го прошири обемот на заедничката трговска политика покриена со меѓународни преговори и договори на услугите и на интелектуалната сопственост.

Договорот од Ница предвиде дека процесот на донесување одлуки треба да биде поврзан со квалификувано мнозинство и во овие области. Надлежноста околу договорите за хармонизирање на културните, аудиовизуелните, образовните, социјалните и здравствените услуги и натаму ќе остане во рамките на поделената надлежност меѓу земјите-членки и

Унијата. Оттука, овие договори се донесуваат преку постапка на едногласност.

Види:

заедничка трговска политика

заедничка надворешна и безбедносна политика

власти на Заедницата

поделба на надлежностите

столбови на ЕУ

супсидијарни власти

F

Federalism

Föderalismus

федерализам

Во поширока смисла на зборот, федерализам значи систем на заедничко владеење каде што неколку држави создаваат заеднички сојуз и повторно остануваат независни во своите внатрешни односи. Луѓето кои се приврзаници на овој систем најчесто се нарекуваат „федералисти“.

Неколку држави во светот, како на пример, Австралија, Канада, Германија, Швајцарија и САД, се изградени врз основа на федералните модели на власта, во кои некои прашања (како што е надворешната политика) се одлучуваат на федерално ниво, додека останатите се одлучуваат независно и посебно од страна на секоја федерална единица. Сепак, моделот се разликува од една држава до друга.

ЕУ не е заснована врз ниту еден од овие модели: таа не е федерација, туку е единствена форма на сојузување каде што земјите-членки остануваат независни и суверени нации преку

извлекување на нивниот суверенитет во повеќе области што се од заеднички интерес. Ова ги прави колективно помоќни и повлијателни на светско ниво, при што ниту една од нив не би можела да обезбеди такво влијание како самостојна држава.

Делумно, дебатата за иднината на Европа е прашање за тоа дали ЕУ треба или не треба да стане повеќе „федерална“.

Fight against drugs

Drogenbekämpfung

борба против дрогите

Борбата против дрогите вклучува различни активности, кои главно се насочени кон превенција од зависностите од дроги и кон борбата против незаконската трговија со дроги. Специфичната правна основа за акција на ЕУ зависи од видот на мерката што треба да биде преземена.

Борбата против незаконската трговија со дроги беше јасно поврзана со Договорот од Амстердам како цел во рамките на новиот Наслов 6 од Договорот за ЕУ, што влегува во надлежноста на Унијата како дел од полициската и судската соработка во кривичните прашања.

Кога станува збор за превенцијата од зависноста од дроги, треба да се напомене дека овој аспект е покриен со член 152 од Договорот за воспоставување на ЕЗ, во кој се вели дека „Заедницата треба да ја надополни активноста на земјите-членки во намалувањето на дрогите кои се штетни по здравјето, вклучувајќи ја тука и информираноста, како и заштитата од нив“. Во светлината на заклучоците на средбите на Европскиот совет

во Кардиф (јуни 1998 година) и Виена (декември 1998 година) Советот, Комисијата и Парламентот беа замолени да подготват обемна стратегија за дрогите во насока на почитување на акциониот план во рамките на периодот 1995–1999 година.

Одговорот на Комисијата по ова барање беше даден во форма на презентирање:

1. Стратегија за дроги (за периодот 2000–2004); и
2. Акционен план (за периодот 2003–2008 година).

Во декември 2004 година, Европскиот совет ја одобри Европската стратегија за дроги за периодот 2005–2012 година составена од два акциони плана за периодите 2005–2008 и 2008–2012 година. Борбата против незаконската трговија со дроги е водена од страна на единицата на Европол „Дроги“, разузнавачка единица што има за цел да ја олесни полициската и царинската соработка меѓу земјите-членки.

Европскиот мониторинг центар за дроги и зависности од дроги, со седиште во Лисабон, е одговорен за снабдување на Заедницата и за нејзините земји-членки со објективни, сигурни и споредливи информации, како и за давање целосен приказ за дрогите и за феноменот зависности од дроги и неговите последици.

Види:

област на слобода, безбедност и правда

агенции на ЕУ

Европол (Европска полициска служба)

полициска и судска соработка во кривичните прашања

јавно здравство

Fight against fraud

Betrugsbekämpfung

борба против измами

Борбата против измамите и корупцијата е дел од општите напори на Заедницата во борбата против организиранот криминал, но, исто така, таа е насочена и кон грижа за посебни прашања во справувањето со сите незаконски активности со кои се повредуваат финансиските интереси на Заедницата.

Борбата против измами се заснова врз две правни основа:

1. Член 29 од Договорот за ЕУ, на полето на полициската и судската соработка во кривичните прашања, што повикува на „поблиска соработка меѓу полициските сили, царинските власти и останатите надлежни власти во државите-членки, како директно, така и преку Европската полициска служба (Европол);

2. Член 280 од Договорот за воспоставување на ЕЗ кој ги опфаќа активностите што влијаат врз финансиските интереси на Заедницата и бара од Советот и од Европскиот парламент да усвојат мерки во согласност со постапката на соодлучување, по претходна консултација со Судот на ревизорите

Од јуни 1999 година, тело задолжено за борба против измамите е Европската служба за борба против измамите (OLAF), која ја замени единицата за превентивни активности против измамите (UCLAF), воспоставена во 1988 година. На

Меѓувладината конференција во Ница (февруари 2000), а со цел да се засили акцијата на Заедницата на ова поле, Комисијата предложи вклучување правни основи во рамките на договорите за воспоставување систем на правила од областа на кривичната постапка за транснационалните измами и назначи Европски јавен обвинител, кој е задолжен да ги координира истрагите и обвинителните акти во кои се инволвирани финансиските интереси на Унијата.

Овој предлог беше проследен и со донесување на Зелената книга за кривично-правната заштита на финансиските интереси на Заедницата (декември 2001 година), во која е предложено и назначување на Европскиот јавен обвинител.

Види:

Европрава

OLAF (Европска служба за борба против измамите)

столбови на ЕУ

полициска и судска соработка во кривичните прашања

Fight against organised crime

Bekämpfung der organisierten Kriminalität

борба против организираниот криминал

Борбата против организираниот криминал, која е дел од полициската и од судската соработка во кривичните прашања (Договор за ЕУ, Наслов 6, трет столб) има за цел да ја зголеми на повисоко ниво јавната безбедност во областа на слободата, безбедноста и правдата.

Политиката на ЕУ е насочена кон превенција и борба против организираниот криминал. Таа е информирана и комплементарна со работата на меѓународните организации. Примената е пошироко поставена и регулирана со одредбите содржани во националните кривични права од оваа област, како и со работата на Европол, а во определен степен, и на Европска правда. Напорите во борбата против организираниот криминал се утврдени во рамките на петгодишната програма усвоена во 2004 година во Хаг, која е продолжение на Тампере програмата од 1999 година. Централниот дел од развојот на стратемскиот концепт беше предочен во програмата од Хаг, а презентираан од страна на Комисијата во 2005 година.

Види:

полициска и судска соработка за кривичните прашања

Европска правда

Европол (Европска полициска служба)

перење пари

столбови во ЕУ

Fight against racism and xenophobia

Bekämpfung von Rassismus und Fremdenfeindlichkeit

борба против расизмот и ксенофобијата

Првата клучна мерка во борбата против расизмот е Резолуцијата усвоена од страна на Советот и претставниците на земјите-членки во јули 1996 година, објавувајќи дека 1997 година ќе биде „Европска година против расизмот“.

Сè до донесувањето на Договорот од Амстердам, член 13 обезбедуваше основи за борбата против сите форми на дискриминација засновани врз полот, расата или етничкото потекло, религиската припадност или верувањето, хендикепираноста, возраста или сексуалната ориентација. Токму врз основа на овој член, во јуни 2000 година Советот ја усвои значајната директива во која беше применет принципот на еднаков третман меѓу луѓето, без разлика на нивното расно или етничко потекло.

Истата година, исто така, Советот ја усвои Акционата програма на Заедницата за борба против дискриминацијата (2001–2006), создадена да ги поддржи шемите за заштита, како и за борба против дискриминацијата заснована врз расна припадност или етничко потекло.

Во желбата да се обврзе да го примени и да ја почитува примената на член 13, ЕУ изнајде сили да се здружи во борбата против расизмот и ксенофобијата во рамките на сите свои политики, а посебно во: областа на вработувањето, европските структурални фондови, образованието, програмите за обука и младите. И уште повеќе, со член 29 од Договорот за ЕУ, кој беше внесен со Договорот од Амстердам, се обезбедија правни основи за борбата против расизмот и ксенофобијата во полето на полициската и судската соработка во кривичните прашања. Со стапувањето во сила на Договорот од Ница (1 февруари 2003 година), дополнет е казниот механизам кој веќе беше воспоставен со Договорот од Амстердам со превентивен или предупредувачки механизам, посебно насочен кон заштитата од

разните форми на злоупотреба на човековите права, како што се расизмот, ксенофобијата и антисемитизмот.

Види:

еднакви можности

агенции на ЕУ

човекови права

принцип на недискриминација

полициска и судска соработка во кривичните прашања

социјална политика

Fight against terrorism

Bekämpfung des Terrorismus

борба против тероризмот

Член 29 од Договорот за ЕУ посебно се однесува на тероризмот како сериозно кривично дело. Напорите на Унијата во борбата против тероризмот влегуваат во рамките на третиот столб, односно во рамките на полициската и судската соработка во кривичните прашања (Договорот за ЕУ, Наслов 6).

Терористичките напади се дефинирани како намерни акти, во кои посебно влегуваат киднапирањето на луѓе или нивно држење во заложништво, пуштањето во воздухот опасни материи, предизвикувањето пожари, предизвикувањето поплави или експлозии со ефекти опасни по животот на луѓето, убиства и акти кои сериозно можат да ѝ наштетат на државата или на меѓународната организација каде што е извршено делото, со цел сериозно заплашување на населението, принудување на јавните

власти, или сериозно дестабилизирање или уништување на фундаменталните политички структури (Рамковната одлука од 13 јуни 2002 година).

Во борбата против тероризмот, ЕУ има на располагање бројни специфични алатки за примена на правото од страна на агенциите на земјите-членки во насока на обезбедување заемна помош, како што се:

1. Европол;
2. Европравада;
3. Европски налог за апсење; како и
4. Заеднички истражни тимови, составени од водечки членови на властите за примена на правото во земјите-членки на Унијата, и, доколку е потребно, вклучување и на членови од самиот Европол.

Постојат и други алатки кои подиректно се справуваат со дејствувањето на терористичките организации, нивните членови и нивните операции. Во нив се вклучени и заедничките листи на лица чиј имот стекнат од терористички напади мора да биде конфискуван.

Од терористичките напади во САД на 11 септември 2001 година, главните нивоа во развојот на антитерористичката политика на Унијата се одбележани со неколку значајни настани:

1. Донесувањето Акционен план за поблиска полициска и судска соработка во борбата против тероризмот, кој е усвоен на Вонредната седница на Европскиот совет на 21 септември 2001 година, веднаш по терористичкиот напад врз САД на 11 септември 2001 година;

2. Усвојувањето на Декларацијата за сите земји-членки на Унијата дека ќе дејствуваат заеднички во духот на солидарноста, доколку една од нив е жртва на терористички напад, со мобилизирање на сите инструменти кои им стојат на располагање, вклучувајќи ги и воените извори. Оваа Декларација е усвоена на состанокот на Европскиот совет во март 2004 година, веднаш по терористичките напади во Мадрид на 11 март 2004 година; и

3. Антитерористичката стратегија што беше усвоена во декември 2005 година, веднаш по бомбашките напади во Лондон, во која фокусот на вниманието е ставен на пристапите „превенција“, „заштита“, „нарушување“, „одговор“.

Денес, напорите во борбата против тероризмот се засновани врз Петгодишната програма усвоена во 2004 година во Хаг. Во неа се поставени акционите приоритети за периодот 2005–2010 година.

Види:

област на слобода, безбедност и правда

Европрава

европски налог за апсење

европска судска мрежа во кривичните прашања

Европол (Европска полициска служба)

полициска и судска соработка во кривичните прашања

Financial perspective

Finanzielle Vorausschau

финансиска перспектива

Финансиската перспектива ја создаде рамката на Заедницата за трошење за период од неколку години. Станува збор за производ кој настана како резултат на внатре-институционалниот договор меѓу Европскиот парламент, Советот и Комисијата, во кој се укажува на максималниот износ и на составот на предвидените трошоци на Заедницата за определен период. Овие договори се потврдуваат од страна на Комисијата на годишно ниво во кои треба да бидат земени предвид цените и развојот на бруто-домашниот производ на Заедницата.

Сепак, треба да се земе предвид дека финансиската перспектива не е повеќегодишен буџет, поради фактот што сè уште годишните буџетски процедури остануваат клучни во утврдувањето на актуелниот износ на трошоците на Заедницата, како и во нарушувањето што настанува меѓу различните буџетски ставки.

До денес се склучени четири внатре-институционални договори од овој вид, и тоа првиот во 1988 година, вториот во 1992 година, третиот во 1999, и четвртиот во 2006 година:

1. Финансиска перспектива 1988–1992 година (пакетот 1 на Делор);
2. Финансиска перспектива 1993–1999 година (пакетот 2 на Делор);
3. Финансиска перспектива 2000–2006 година;
4. Финансиска перспектива 2007–2013 година.

Оваа повеќегодишна финансиска рамка има за цел да утврди дека развојот на трошоците во Заедницата ќе се случува на уреден и мирен начин, секогаш во рамките на границите на ресурсите на Унијата. Во оваа рамка, годишните трошоци на Унијата за најголемиот дел од активностите секогаш треба да се движат во рамките на предвидените горни граници за период од најмалку пет години.

Судска практика: C-7/68; C-24/68; C-87/75; C-18/87; C-20/76; C-112/84; C-140/79; C-196/85; C-168/78; C-170/78.

Види:

економска, социјална и територијална кохезија

проширување

ФАРЕ

Претпристапна стратегија

Flexicurity

Flexicurity

флексибилна сигурност

Ова значи државен модел на благосостојба со проактивна пазарна политика на трудот. Моделот е комбинација на лесно вработување и на лесно отпуштање на работници (флексибилност за работодавачите) и на големи придобивки за невработените (безбедност за вработените). Првпат овој модел беше применет во Данска во 1990 година.

Food safety

Lebensmittelsicherheit

безбедност на храна

Прашањето за безбедноста на храната Европската унија го стави во својата политичка агенда во групата на најважните приоритети. Станува збор за хоризонтална цел што е земена предвид во неколку области кои влегуваат во надлежност на Заедницата: во заедничката земјоделска политика и нејзиниот столб за рурален развој, во заштитата на животната средина, во јавното здравство, во сферата на заштитата на потрошувачите и во внатрешниот пазар.

Како одговор на стравот од сигурноста на храната кој постоеше во 1990 година (поради појавата на бројни болести), во јануари 2000 година Европската комисија објави Бела книга за безбедноста на храната, што претставуваше значаен чекор напред во повторното утврдување на европското законодавство во оваа област. Таа го најави развојот на законската рамка што ја покриваше целокупната верига на храна – „од фарма до виљушка“ – преку употреба на глобалниот, интегративен пристап.

Овој пристап ја обезбедува безбедноста на храна преку покривање на сигурноста на животинската храна и на здравјето на животните, преку заштита на животните и нивната благосостојба, преку ветеринарни прегледи на животните, здравствени мерки за животните, проверки на растителното здравје, како и хигиенски подготовки на прехранбените производи и состојки.

Исто така, во Белата книга се наведува потребата од промовирање постојан, континуиран дијалог со потрошувачите, заради нивна поголема информираност и континуирана едукација. Усвоена во февруари 2002 година, регулативата за безбедност на храната претставува основа за новата правна рамка во делот на безбедноста на храната, во која се дефинирани шест основни општи принципи:

1. Афирмација на интегративната природа на веригата на храна;
2. Анализа на ризиците како камен-темелник на политиката за безбедноста на храната;
3. Јасно поставена линија за поделба меѓу анализите и управувањето со ризиците;
4. Одговорност на операторите во овој сектор;
5. Испитување на квалитетот на производите на секое ниво од веригата на храната;
6. Право на граѓаните да добијат јасна и прецизна информација.

За постигнување на горенаведените принципи, воспоставена е Европската власт за безбедност на храната (EFSA). Нејзините главни задачи се да обезбеди независни научни мислења за прашањата од областа на безбедноста на храната, да ги собере и да ги анализира податоците за каква било форма на потенцијален или веќе појавен ризик по безбедноста на храната, како и да го продолжи постојниот дијалог со јавноста. Овој орган, исто така, издава и посебни мислења за квалитетот на конкретните состојки или додатоци на храна (адитиви и слично).

На Самитот на Европскиот совет одржан во декември 2003 година, беше утврдено седиштето на Европската власт за безбедноста на храната да биде во Парма, Италија.

Судска практика: С–1/00; С–393/01; С–94/02 Р; Т–392/02; споени случаи С–453/03, С–11/04, С–12/04 и С–194/04.

Види:

благосостојба на животните

заедничка земјоделска политика

заштита на потрошувачите

животна средина

агенции на ЕУ

генетски модифицирани организми

принцип на внимателност

јавно здравство

рурален развој

Fortress Europe

Festung Europa

тврдината Европа

Со овој назив најчесто се има за цел да се означи заштитничкиот однос што Европа го има во сопствена одбрана од надворешните влијанија, а посебно од културните влијанија. Терминот „тврдината Европа“ многу често се појавува во расправите околу азилот и правилата со кои се уредува прашањето на имиграцијата.

Founding fathers

Gründerväter

татковците-основачи

Во годините по Втората светска војна, Жан Моне и Роберт Шуман имаа сон да ги обединат народите од Европа во сојуз во кој ќе владеат долготраен мир и пријателство.

Во текот на наредните педесет години, како што се градеше ЕУ, нивниот сон почна да станува реалност. Токму затоа тие се нарекуваат „татковци-основачи“ на Европската унија.

Framework Agreement

Rahmenvereinbarung/Rahmenvertrag

рамковен договор

Целта на рамковниот договор е да обезбеди стратегиска основа за развој на конкретна политика – на пример, рамковна програма за истражување. Врз основа на оваа програма, може да бидат предложени и посебни мерки наменети за реализација на стратегијата.

'Framework Regulation' (Mode of Governance)

Rahmenverordnung

„рамковна регулација“ (начин на владеење)

„Рамковна регулација“ претставува начин на владеење што спаѓа во групата нови начини на владеење. Таа останува во рамките на реалноста на задолжителното право. Сепак, оваа регулација им нуди на земјите-членки слобода во неговата примена, односно ЕУ ги дефинира само општите цели, оставајќи

им на земјите-членки простор да ги определат начините за реализација на задолжителното право. ЕУ го презентира и спектарот на можности што може да ги изберат земјите-членки за реализирање на целта на политиката на Унијата.

Во областа на трудовото право на ЕУ донесени се неколку директиви кои се карактеризираат со значителен обем на флексибилност. Така, на пример, Директивата на европските трудови совети претставува добар пример за ваквиот начин на владеење.

Free movement of persons (visas, asylum, immigration and other policies)

Freier Personenverkehr (Visa, Asyl, Einwanderung und andere Politiken)

слободно движење на луѓе (визи, азил, имиграција и останати политики)

Во Насловот 4 од Договорот за воспоставување на ЕЗ (Договор за ЕЗ), наведени се политиките на ЕУ за „визите, азилот, имиграцијата и другите политики што се поврзуваат со слободното движење на луѓето“. Овие области, кои се дел од акцијата на Заедницата, се поврзани со областа на слободата, безбедноста и правдата, која ги покрива следниве политики:

1. Слободно движење на луѓето;
2. Надворешни гранични контроли;
3. Азил, имиграција и обезбедување на правата на лицата од трети држави;
4. Судска соработка во граѓанските прашања.

Во текот на петгодишниот период на транзиција, по влегувањето во сила на Договорот од Амстердам (мај 1999 година), Комисијата доби ексклузивно право на иницијатива со примена на постапката на соодлучување, освен во конкретните области, како што е судската соработка за прашањата од областа на семејното право, каде што Советот сè уште дејствува едногласно во консултација со Европскиот парламент.

Мокта на Судот на правдата на ЕЗ беше поограничена од порано. На пример, Судот не можеше да донесува одлуки врз основа на мерките што се однесуваат на одржувањето на јавниот поредок, или на сигурноста на домашната држава. Пред да бидат инкорпорирани во Договорот за ЕЗ со Договорот од Амстердам, овие области се уредуваа во согласност со правилата содржани во Насловот 6 од Договорот за ЕУ (третиот столб). Договорот од Амстердам ги „комунитаризира“, доведувајќи ги во правната рамка на првиот столб.

Судска практика: C-311/06; C-13/08; C-151/07; C-158/07; C-527/06; C-53/81; C-139/85; C-292/89; C-85/96; C-344/95; C-184/99; C-295/90; C-32/75; C-41/74; C-30/77; случаи C-115&116/81; C-348/96; C-149/79; C-45/90; ECR I-3423.

Види:

област на слобода, безбедност и правда

комунитаризирање

„Мост“ на Заедницата (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)

судска соработка во граѓанските прашања

столбови на ЕУ

Free trade area

Freihandelszone

слободна трговска област

Слободна трговска област значи дека група држави ги имаат отстрането трговските граници меѓу нив – границите од типот на увозни царини и квоти. Постојат неколку слободни трговски области воспоставени во светот: Меркосур во Јужна Америка, Нафта во Северна Америка и ЕФТА во Европа. И Европската унија, исто така, претставува слободна трговска област. Меѓутоа, се смета дека ЕУ е нешто повеќе од тоа, поради фактот што таа е изградена врз процесот на економската и политичката интеграција, со заедничко одлучување во многу области и за многу политики.

Судска практика: C–71/76; C–186/87; C–415/93; C–281/98.

Functionalism

Funktionalismus

функционализам

Во општествените науки, посебно во социологијата и во социокултурната антропологија, функционализмот е социолошка филозофија која има за цел да ги објасни социјалните институции како колективни средства што треба да ги задоволат индивидуалните биолошки потреби на луѓето. Подоцна функционализмот се фокусира на начините на кои социјалните институции ги исполнуваат социјалните потреби на луѓето, а посебно социјалната солидарност.

G

Galileo

Galileo

Galileo

Galileo е име на европскиот сателитски навигациски систем што го развија ЕУ и Европската агенција за планетарен простор од 2002 година. Овој систем стана оперативен во 2008 година. Galileo има за цел да обезбеди флуидност, ефективност и безбедност за транспортот во Европа. Тој може да биде корисен и за активностите во другите области.

Galileo треба да го засили европскиот научен идентитет и да ја развие независноста на Унијата во областа на стратегиското сателитско позиционирање. Оттука, овој систем може да прерасне во вистинска алтернатива на веќе функционирачкиот и де факто постојниот монопол на американскиот GPS систем. Како и да е, Galileo ќе биде компатибилен со GPS системот, како и со рускиот радионавигациски систем познат под името Глонас.

Galileo, кој е опремен со модерен примач, ќе им овозможи

на корисниците да го утврдат со голема прецизност местото каде се наоѓаат во конкретно време. Програмата содржи 30 сателити кои се поставени во орбитата од 2006 година и големи станици кои ги примаат сигналите на своите корисници.

Меѓу останатите сектори што можат да имаат корист од примената на Galileo програмата се наведуваат и следниве: социјалните услуги (помош на хендикепираните и на старите и изнемоштени лица), правдата и царините (граничната контрола), потрагата по луѓе и нивното спасување (управување на море и на планински терени) и во земјоделството (прецизно управување со големите земјоделски области).

Види:

европска област на истражување

истражување и развој

трансевропски мрежи

General-interest services

Dienstleistungen von allgemeinem Interesse

услуги од општ интерес

„Услугите од општ интерес“ се услуги што треба да бидат од општ интерес за јавните власти, и, во согласност со тоа, предмет на посебни обврски од доменот на јавните услуги. Во нив се вклучени и непазарните услуги (како, на пример, задолжителното образование, социјалната заштита), обврските на државата (на пример, безбедноста и правдата) и услугите од општ економски интерес (на пример, енергетиката и комуникациите).

Член 86 од Договорот (поранешниот член 90) не се применува за првите две категории (непазарните услуги и државните обврски).

Во мај 2003 година Европската комисија ја усвои Зелената книга за услугите од општ интерес во Европа. Со оваа книга се отвори и расправата за улогата на ЕУ во промоцијата на снабдување услуги од општ интерес, преку дефинирање на целите на нивниот општ интерес, како и начинот на кој тие се организирани, финансирани и вреднувани.

Во мај 2004 година Комисијата ја издаде и Белата книга за услугите од општ интерес, во која беше утврден пристапот на ЕУ во промовирањето на развојот на квалитетот на услугите од општ интерес. Во неа беа презентирани и елементи од стратегијата што требаше да им обезбеди на сите граѓани и фирми во Унијата пристап до квалитетни услуги од општ интерес по пристапни цени. Комисијата одлучи да развие и секторски пристап без да издаде општа директива за таа цел.

Види:

јавна услуга

повелба за јавна услуга

услуги од општ економски интерес

универзална услуга

Genetically modified organisms (GMO)

Gentechnisch veränderte Organismen (GVO)

генетски модифицирани организми

Генетски модифицирани организми се организми чијшто генетски материјал (ДНК) е променет не преку репродукција

и/или природна рекомбинација, туку преку воведување модифицирани гени или гени од други тела или организми.

Во рамките на Заедницата постои законодавство за регулирање на генетски модифицираните организми уште од 1998 година. Акцијата на ЕУ, така, е насочена кон заштита на човековото здравје, како и на животната средина преку почитување и следење на правилата на единствениот пазар.

Преку неа ЕУ ги организира употребата, дисеминацијата, маркетингот и следењето на генетски модифицираните организми, како во храната наменета за човекова употреба, така и во храната за животни. Исто така, оваа акција се грижи за примената на одредбите од трансграничните движења на генетски модифицираните организми утврдени во Протоколот Картагена за биолошка различност.

Во 2004 година, пет години без нова маркетиншка авторизација, Комисијата го одобри пазарот за генетски модифицираните организми во храната или за храна во која се содржани генетски модифицирани организми, како и рекламирањето и развојот на семиња од генетски модифицирани организми.

Пред да биде пуштен на пазарот, генетски модифицираниот организам првин мора да помине низ многу детален процес за процена. Потоа ваквите организми се означуваат во согласност со барањата за ставање етикети и се пуштаат во промет.

Референтна лабораторија за процена на генетски модифицирани организми е заедничкиот истражувачки центар во рамките на Европската комисија. Во него се координира

европската мрежа на референтни лаборатории за генетски модифицирани организми, кои работат на откривање, идентификување и квантифицирање на присуството на генетски модифицирани организми во состојките на храната. Европската власт за безбедност на храната исто така дава научни мислења за генетски модифицираните организми.

Види:

агенции на ЕУ

одржлив развој

животна средина

заштита на потрошувачите

безбедност на храната

Globalisation of the economy

Globalisierung der Wirtschaft (Internationalisierung)

глобализација на економијата

Глобализацијата се однесува на феноменот отворање на националните економии и на националните граници како резултат на зголеменото трговско и движење на капиталот, движење на луѓето и на идеите, ширење на информациите, на знаењето и на технологијата, како и поради процесот на дерегулација. Овој процес, како географски така и секторски, не е нов, меѓутоа е посебно проширен последниве неколку години.

Иако глобализацијата е извор на многу можности, таа до ден денес останува да биде еден од најголемите предизвици со кои се соочува ЕУ. Со цел целосно да го експлоатира развојот на сопствениот потенцијал кој се појави од овој феномен и да

обезбеди фер распределба на сопствените користи, ЕУ изработи модел за одржлив развој кој има за цел помирување на економскиот развој, социјална кохезија и заштита на животната средина.

Види:

заедничка деловна политика

конкурентност

одржлив развој

Gold plating

Gold plating

златна облога

Во контекст на ЕУ, „златна облога“ се однесува на процесот на пренесување на законодавството на ЕУ во националните правни системи, кое оди над она што е барање содржано во законодавството, а сепак се движи во рамките на законитоста. Земјите-членки имаат поголема дискреција кога ги имплементираат директивите на Европската заедница. Тие можат да ги зголемат прикажаните обврски, да додадат процедурални барања, или да применат построг казнен режим.

Ако не е во спротивност со закон, „златната облога“ најчесто се презентира како лоша практика, бидејќи предизвикува големи трошоци кои не може да бидат избегнати.

„Златна облога“ е поинаков процес од пренесување мерка која е во спротивност со директивата и е предмет на прекршочна постапка. Ниту клаузулата „opting out“ на дерегулативните мерки

не влегува во процесот наречен „златна облога“. Некои директиви само ги покануваат, но не ги обврзуваат земјите-членки да ги отстранат своите национални правила од системот. Ако земјата-членка одлучи да остане на своите правила, не постојат дополнителни барања кои би можеле со директива да ѝ бидат наметнати.

Governance

Regieren

владеење

Владеењето во својата најосновна смисла се дефинира како збир на иновативни мрежи од практики или хоризонтални форми на поврзаност, во кои политичките или неполитичките актери доаѓаат до заемно прифатливи одлуки преку процесите на меѓусебно советување и преговарање.

Владеењето во својата втора смисла се дефинира како континуиран политички процес на воспоставување експлицитни цели за општеството и интервенирање во нив заради нивна реализација.

Поширокото разбирање на владеењето се однесува на структурите на социјалниот поредок, односно на: а) хиерархиите, б) пазарите, и в) заедниците/клановите, здруженијата и мрежите. Додека хиерархиите се координирани социјални акции преку употреба на командни и контролни механизми, пазарите се спонтани поредоци што се појавуваат од самокоординирањето на автономните актери.

Заедниците/клановите, здруженијата и мрежите функционираат врз основа на нехиерархиска координација, заснована преку размена на ресурси и/или доверба.

Потесната дефиниција на владеењето се ограничува на нехиерархиската координација меѓу јавните и приватните актери, од една, и само меѓу приватните актери, од друга страна, преку утврдување и примена на колективно задолжителни норми и правила за одредбите на јавните добра и услуги.

Дебатата за европското владеење лансирана од страна на Комисијата во нејзината Бела книга во јули 2001 година се однесува на сите правила, постапки и практики што се поврзани со прашањето како се извршуваат властите во рамките на ЕУ.

Целта на прифаќањето нови форми на владеење кои Унијата ќе ја доведат поблиску до европските граѓани, ја направи демократијата во Европа поефикасна, позасилена и поконсолидирана од аспект на демократскиот легитимитет на нејзините институции.

Унијата мора да претрпи внатрешни реформи за да го намали демократскиот дефицит на нејзините институции. Владеењето во Унијата треба да се заснова врз утврдување рамки и примена на подобри и поконзистентни политики потпомогнати од организациите на цивилното општество и на европските институции.

Исто така, од Унијата се очекува да го подобри квалитетот на европското законодавство, да го направи појасно и поефикасно. ЕУ мора да придонесува во дебатата за светско

владеење, како и да игра значајна улога во подобрувањето на функционирањето на меѓународните институции.

Владеење без влада. Владеењето не е ограничено само на акциите што ги презема владата, иако контекстот на претставничката демократија тоа го сугерира. Владеењето на ЕУ не се совпаѓа со нормите на демократското правило. Ова не доведува до претпоставката дека кога нема да постои влада и кога нема да постои демократско претставување, тогаш начините и средствата на владеење ќе бидат различни во ЕУ.

Види:

демократски дефицит

пропорционалност

поедноставување на законодавството

супсидијарност

транспарентност (пристап до документи)

транспарентност на постапките на Советот

Green Paper

Grünbücher

Зелена книга

Зелените книги се документи објавени од страна на Европската комисија кои имаат за цел да ја стимулираат дебатата на конкретна тема на европско ниво. Тие ги покануваат релевантните страни (тела или поединци) да учествуваат во процесот на консултација и на дебата врз основа на поднесените

предлози. Исто така, зелените книги може да развијат законска постапка и за прашања кои се поставени во „белите книги“.

Зелените книги за претприемништвото во Европа (2003), за демографските промени, како и за новата солидарност меѓу генерациите (2005) или, неодамнешната Европска стратегија за одржлива, конкуритивна и безбедна енергетика (2006) се примери на книги за прашања кои биле предмет на дискусија.

Види:

правни инструменти на Заедницата

Европска комисија

Бела книга

Н

Hard core

Hard core

Hard core

„Hard core“ се однесува на ограничен број земји кои се стремат кон развој на „поблиска соработка“.

Овој концепт најде своја практична примена во спроведувањето на Шенген-зоната, што им овозможи на група земји-членки прогресивно да ги намалат граничните проверки и да воведат слобода на движењето лица. Овој hard core првично се вовеле надвор од институционалните рамки на ЕУ, но со текот на времето се интегрира во договорите преку регулирање во одредбите од Договорот од Амстердам.

Договорот од Амстердам формално ја одобри примената на концептот за hard core преку неговото воведување со механизмот на „поблиска соработка“. „Поблиската соработка“

им овозможува на определени земји-членки да продолжат со градењето на Европа во рамките на институционалната рамка на ЕУ.

Види:

зголемена соработка

Шенген (Договор и Конвенција)

Европа со повеќе брзини

европско мени

Harmonization

Harmonisierung

усогласување

Под овој поим се подразбира усогласување на националните закони со цел да се отстранат националните бариери кои го попречуваат слободниот проток на работници, добра, услуги и капитал. Поинаку кажано, усогласувањето значи обезбедување дека за секое прашање за кое ЕУ има надлежност, правилата усвоени од различни земји-членки на ЕУ наложуваат слични обврски за граѓаните и минимум обврски за секоја земја.

Усогласувањето, исто така може да значи координација на националните технички правила за слободно тргување со добра и услуги низ ЕУ. Спротивно на популарниот мит, ова не значи бесцелно стандардизирање на сè, од искривеноста на краставиците до бојата на морковите. Честопати овој поим се однесува на земјите-членки на ЕУ и нивното меѓусебно признавање на правилата за безбедност.

Судска практика: C-376/98, ECR I-8419.

Heterarchy

Heterarchie

хетерархија

Хетерархија претставува мрежа на елементи кои делат на исто ниво на „хоризонтална“ позиција во системот на донесување одлуки. Секое ниво во системот може да биде сочинето од хетерархија која содржи свои составни елементи.

'Hierarchy' (Mode of Governance)

Hierarchie

„хиерархија“ (форма на управување)

Хиерархијата се објаснува како форма на управување која се карактеризира со рангирање на субјекти и/или нивоа на одлучување, која располага со асиметрични формални и/или неформални капацитети за донесување одлуки. Определени субјекти/нивоа се потчинети на други.

Hierarchy of Community acts (hierarchy of norms)

Hierarchie der gemeinschaftlichen Rechtsakte

(Normenhierarchie)

хиерархија на актите на Заедницата (хиерархија на норми)

Хиерархијата е систем на рангирање и на организирање на нештата. Таа ја појаснува структурата за донесување одлуки која се карактеризира со јасно рангирање на субјектите, при што постои потчинетост на едни институционални субјекти со други.

Декларацијата во Анекс-договорот за Европската унија пропишува можност за ревидирање на класификацијата на актите на Заедницата за воспоставување соодветна хиерархија меѓу различните категории акти.

Основната цел на хиерархијата е да се овозможи законодавните органи повеќе да се концентрираат на политичките аспекти за определени прашања отколку на нивните детали. На тој начин ќе се диктира формата на процесот за донесување одлуки на Заедницата преку обезбедување дека инструментите од уставен карактер се предмет на порестриктивни постапки (како едногласно усвојување, повторно воведено квалификувано мнозинство и согласност). Законодавните инструменти се предмет на помалку флексибилни постапки (на пример, постапка на соодлучување) наместо инструменти за спроведување (на пример, институционализирано делегирање на надлежности на Комисијата).

Во 1990 година се водеше дискусија за можноста за пропишување на постапката за соодлучување во Договорот. Основната идеја беше да се избегне мошне строгата постапка за определени акти од второстепено значење и на тој начин да се спречи оптоварувањето на законодавниот механизам. Во 1991 година, за време на преговорите за Договорот од Мастрихт, Комисијата предложи воведување хиерархија на норми и нов систем за класификација на инструментите на Заедницата (договори, закони, подзаконски акти), но не успеа да ги надмине проблемите наметнати од различните национални правни традиции.

Види:

комунитарно право

правни инструменти на Заедницата

High Representative for the CFSP

Hoher Vertreter für die GASP (Herr und Frau GASP)

Висок претставник на заедничката надворешна и безбедносна политика

Новата функција Висок претставник на заедничката надворешна и безбедносна политика (CFSP) е воведена со Договорот од Амстердам (усвоен во 1997 година). Позицијата е во надлежност на Генералниот секретар на Советот, чија задача е да го помага претседателствувањето со Унијата за прашања поврзани со заедничката надворешна и безбедносна политика. Носителот на оваа функција исто така е познат и како „Г-дин/Г-ѓа CFSP“. Високиот претставник настојува да ѝ овозможи на Унијата да се промовира на меѓународно ниво со препознатлив имиџ.

Високиот претставник исто така помага и во формулирањето, подготовката и спроведувањето на политичките одлуки на Советот. Тој може да води политички дијалог со трети страни, од името на Советот и по барање на Претседателството.

Одговорноста за водењето на Генералниот секретаријат на Советот е во надлежност на заменик-генералниот секретар.

Види:

заедничка надворешна и безбедносна политика (ЗНБП)

Совет на Европската унија.

Human rights

Menschenrechte

човекови права

Обичајното право на Судот на правдата на Европската унија го признава принципот пропишан со Конвенцијата за човекови права на Советот на Европа (ЕЧНР), потпишана во Рим на 4 ноември 1950 година.

Уставот, кој во моментот е во постапка на ратификација, ќе ѝ обезбеди правен субјективитет на Европската унија, со што таа ќе стане членка на ЕЧНР.

Овој вид почитување на човековите права е потврдено од земјите-членки во Преамбулата на Единствениот акт од 1986 година и подоцна е вградено во член 6 од Договорот за Европската унија, кој се заснова врз ЕЧНР и врз поделените уставни традиции на земјите-членки.

Гаранцијата за почитување на основните права понатаму е зајакната со Договорот од Амстердам, кој ја прошири надлежноста на Судот на правдата за почитување на правата кои произлегуваат од членот 6 во поглед на дејствувањето на институциите на Унијата. Истовремено, новата клаузула за суспензија определува кои дејства се преземаат во случаи кога држава-членка сериозно и упорно ги повредува принципите врз кои се заснова Унијата.

Повелбата за основните права прокламирана од Европскиот совет во Ница во декември 2000 година, содржи дополнителни права кои не се заштитени со ЕCHR, особено социјалните права на работниците, заштитата на податоците, биотиката и правото на транспарентна управа.

Судска практика: C–249/96; C–210/03; ECR I–1759; C–29/69; C–4/73; C–46/87; C–94/00; C–46/87; C–274/99; C–415/93; ECR I–2925; C–159/90; ECR I–4685; C–44/79; C–17/74; C–249/96; C–13/94; ECR I–2143.

Види:

Повелба на основните права

Европска конвенција за човекови права (ЕCHR)

клаузула за суспензија

Humanitarian aid

Humanitäre Hilfe

хуманитарна помош

Европската унија во целина (Комисијата и земјите-членки) во моментот е еден од најголемите донатори на хуманитарна помош во светот.

Димензијата на хуманитарната помош од надворешните дејства на Европската унија стана мошне значајна последниве години, како резултат на порастот на бројот на кризи во светот и на волјата на Унијата да има водечка улога во меѓународните хуманитарни активности. Во 1992 година е основана Службата на Европската унија за хуманитарна помош (ЕЧНО). Мандатот на

ЕСНО е да обезбеди итна помош (во форма на добра и услуги) за жртвите од природни или предизвикани катастрофи или конфликти надвор од Унијата. Оваа помош се заснова врз принципите на недискриминација, непристрасност и хуманост. Помошта се доделува од партнерите на ЕСНО, главно од невладини организации, хуманитарни агенции на Обединетите нации и други меѓународни организации.

Види:

помош за развој

I

Implied powers

Implied Powers Lehre

имплицирани надлежности

Доктрина на Европскиот суд на правдата за проширување на надворешните надлежности на Европската заедница надвор од оние кои се децидно пропишани со Договорот од Рим, со кои им се овозможува на институциите на Европската заедница надворешно да дејствуваат за прашања кои тие може да ги регулираат интерно. Членовите 308, 94 и 95 од Договорот од Рим исто така може да претставуваат основа за имплицираните надлежности на Европската заедница.

Information society

Informationsgesellschaft

информатичко општество

Информатичко општество е синоним за „нови информатички и комуникациски технологии“ (ИКТ). Уште во

почетокот на 1990 година почна развојот на ИКТ. Обележје на оваа промена се универзалната употреба на електронската размена на информации, конвергенцијата кон дигиталните технологии, значителниот пораст на интернетот и отворањето на пазарите за телекомуникации.

Информатичкото општество е застапено во повеќе сфери од секојдневниот живот, особено за пристап до обука и знаење (учење на далечина, услуги поврзани со електронско учење), за организација на работата и за мобилизација на вештини (телеработење, виртуални компании), за практичен живот (услуги на електронското здравство) и за слободното време. Информатичкото општество нуди нови можности за учество на граѓаните преку поедноставен начин на изразување на мислењата и гледиштата. Сепак, овие позитивни аспекти се придружени и со новите проблеми и грижи: масовна употреба на интернетот и активности кои е неопходно да се преземат против новиот вид криминално однесување, пиратство и прашањето за заштита на личните податоци и интелектуалната сопственост. Информатичкото општество може да придонесе за маргинализација на определени сектори од општеството преку нагласување на социјалните разлики.

Во рамките на овие можни придобивки и закани, Европската унија го рангира информатичкото општество во фокусот на својата стратегија за XXI век. Меѓу другото, ЕУ утврди низа активности за поддршка и за промоција (Акционен план за е-Европа) и усвои мерки заради контрола и ограничување на ризиците што се придружени со развојот на информатичкото

општество, како на пример Акциониот план за промовирање безбедна употреба на интернетот и спречување на незаконските и на штетните пораки.

Види:

е-Европа

интелектуална сопственост

телекомуникации.

Institutional balance

Institutionelles Gleichgewicht

институционална рамнотежа

Принципот за институционална рамнотежа на Заедницата значи дека секоја институција треба да дејствува во согласност со надлежностите кои ѝ се доделени со договорите, во согласност со поделбата на надлежностите. Принципот не е дефиниран детално во договорите, туку е резултат на пресуда од Судот на правдата на Европските заедници (пресуда во случајот Мерони од 1958 година). Принципот за институционална рамнотежа на Заедницата забранува навлегување во надлежностите на која било институција што ѝ се доверени со договорите. Надлежност на Судот е да го гарантира почитувањето на овој принцип.

Односот меѓу Европската комисија, Советот на Европската унија и Европскиот парламент е раководен од идејата за „институционален триаголник“. Нивниот однос и надлежностите што им се доверени со договорите радикално се променија последниве години, особено во случајот со

Парламентот, чие влијание значително се зголеми. Покрај напредокот постигнат со Договорот за Европската унија и Договорот од Амстердам, сè уште постои нерамнотежа меѓу законодавните надлежности на Советот и оние на Парламентот, бидејќи законодавната моќ е поделена меѓу две институции само за областите кои се опфатени со соодлучување.

Види:

постапка на соодлучување

Совет на Европската унија

Европска комисија

европски институции

Европски парламент

владеење

единствена институционална рамка

Intellectual property

Geistiges Eigentum

Интелектуална сопственост

Материјалните добра, односно интелектуалните пронајдоци, може да создадат сопственост што се определува како „интелектуална сопственост“. Интелектуалната сопственост традиционално опфаќа две области:

1. Индустриската сопственост главно ги опфаќа патентите, дизајните и моделите, производителите и услужните брендови и заштитените ознаки за потеклото;

2. Авторските и сродни права кои се применуваат за сите литературни и уметнички дела.

Овој поим ги опфаќа културните, социјалните и технолошките прашања кои се од огромно значење и е неопходно да се земат предвид при подготовката на доследна политика за оваа област. Во таа насока, кога се работи за индустриската сопственост, регулативите на Заедницата пропишаа да се усогласат условите за регистрација на трговските марки и да се прошират на носителите за заштитата регулирана со единствени правила. Регулативата со која се воведува дизајнот во Заедницата е усвоена во декември 2001 година. Со цел да се охрабри иновацијата, Унијата работи и на создавање патент во Заедницата.

Во поглед на прашањето за авторските и сродни права, беше донесено усогласено комунитарно право за областите каде што постоеше правна несигурност, со цел да се одвратат носителите од експлоатирање на нивните права на определени територии (компјутерски програми и бази на податоци, сателитско емитување и кабелска ретрансмисија, права на наемодавач и наемопримач и определени сродни права). Европското право во оваа област е усвоено со цел да се земат предвид новите предизвици наметнати со технолошкиот напредок и со информатичкото општество. На ниво на Европската унија, се преземаат мерки со цел да се спречат кривотворењето и пиратеријата.

Судска практика: споени случаи Т-53/04, Т-56/04, Т-58/04 и Т-59/04; С-53/05; споени случаи С-202/08 Р и С-208/08 Р; Т-165/06; Т-270/06; Т-311/02; ECR I-5267.

Види:

информатичко општество

Intergovernmental Conference (IGC)

Regierungskonferenz (RK)

меѓувладина конференција

Овој поим се употребува за појаснување на преговорите меѓу владите на земјите-членки за измена на Договорите. Преговорите за измена на Договор се засноваат врз член 48 од Договорот за ЕУ. Конференциите се свикнуваат од страна на Советот на министрите (по консултација на Европскиот парламент и, кога е тоа неопходно и, на Комисијата) со едноставно мнозинство, „заради утврдување заеднички став за измените што треба да се извршат во договорите“. Подготвителната работа ја спроведува група составена од претставници од владата на секоја држава-членка и од претставник на Комисијата. Европскиот парламент исто така е инволвиран, преку набљудувачи и дискусии, со Претседателот на Парламентот. Документите редовно се разменуваат меѓу преговарачките страни, но тие не се достапни за јавноста. Оваа група редовно доставува извештаи до Советот за општи работи. Конечните одлуки се носат од Европскиот совет од страна на

претседателите на земјите и на владите. Измените се договорите според меѓународното право. Тие влегуваат во сила откако ќе бидат ратификувани од страна на сите земји-членки.

Меѓувладините конференции имаат суштинска улога во европската интеграција, бидејќи институционалните промени секогаш се резултат на овој вид преговори. Треба да се земе предвид дека подготвителната работа на меѓувладината конференција во 2004 година не се спроведе според вообичаениот редослед, туку таа беше доверена во надлежност на Конвенцијата и беше придружена со широка јавна дебата.

Најзначајните меѓувладини конференции последниве години резултираа со следниве договори:

– Единствениот европски акт (1986): со него се воведоа неопходните измени за финализирање на внатрешниот пазар на 1 јануари 1993 година;

– Договорот од Мастрихт (1992): Договорот за Европската унија беше предмет на преговори на две одделни меѓувладини конференции – едната за Економската и монетарна унија (ЕМУ) и другата за политичка унија, институционализирајќи ги заедничката надворешна и безбедносна политика (CFSP) и Соработката во областа на правдата и внатрешните работи (ЈНА);

– Договорот од Амстердам (1997): овој договор е резултат на меѓувладината конференција што беше иницирана од Европскиот совет во Турин во март 1996 година. Основна задача на Конференцијата беше да ги ревидира одредбите од Договорот

од Мастрихт кои предизвикуваат проблеми во спроведувањето и да изврши подготовка за идното проширување на Европската унија;

– Договорот од Ница (2001): Меѓувладината конференција што му претходеше на овој договор беше одржана во февруари 2000 година, со цел да ги обработи прашањата што не се опфатени со Договорот од Амстердам, имено: големината и составот на Европската комисија, тежината на гласовите на Советот на министрите, можното проширување на системот за гласање со квалификувано мнозинство во Советот и потесна соработка – за време на Европскиот совет во Санта Марија де Феира во јуни 2000 година.

Види:

Европска конвенција

ревидирање на договорите

договори

Договор од Амстердам

Договор од Ница

Intergovernmentalism

Zwischenstaatliche Zusammenarbeit

меѓувладината соработка

Меѓувладината соработка е институционален принцип, теоретски пристап и метод за донесување одлуки во меѓународните организации, каде што надлежноста се наоѓа кај

земјите-членки и одлуките се донесуваат едногласно. Независните претставници од владите, или избраните претставници, имаат единствено советодавна или функција на спроведување. Меѓувладината соработка во денешно време најмногу ја користат меѓународните организации. Овој поим се користи за аспектите на системите на ЕЗ и ЕУ за кои се одлучува преку преговори меѓу земјите-членки, во определени случаи и без инволвираност на Комисијата, и за кои Европскиот парламент нема надлежност за соодлучување и советодавни услуги. Вообичаено, меѓувладините аспекти на ЕУ не може да се судат од страна на Европскиот суд на правдата (ЕСП). Заедничката надворешна и безбедносна политика е пример за меѓувладин аспект на ЕУ.

Inter-institutional agreements

Interinstitutionelle Vereinbarung

меѓуинституционални договори

Меѓувладината конференција (2000) ја усвои Декларацијата за меѓуинституционалните договори, приложена кон Договорот од Ница. Оваа Декларација пропишува дека односите меѓу институциите на Заедницата се засноваат врз обврската за искрена соработка и кога е неопходно да се олесни примената на одредбите од Договорот – и Парламентот, и Советот, и Комисијата може да склучат меѓуинституционални договори. Овие договори ниту ќе ги изменат ниту ќе ги дополнат одредбите од Договорот и може да се склучат единствено со договор на овие три институции.

Internal market – harmonised and non-harmonised areas

Binnenmarkt-harmonisierte und nicht-harmonisierte Bereiche

внатрешен пазар – усогласени и неусогласени области

Воспоставувањето „внатрешен пазар“ (како зона без внатрешни граници во која се гарантира слободно движење на добра, луѓе, услуги и капитал) е основната цел на Европската унија. Таа, покрај другото, бара усогласување на правилата на ниво на држава-членка (кое уште се нарекува и „апроксимација“ на законите). Некои мерки на усогласување воведуваат заеднички стандарди во ЕУ (позитивна хармонизација), додека други се ограничуваат на супресија на националните правила (негативна хармонизација). Денес речиси половина од трговијата со добра на ЕУ е опфатена со усогласени правила. Другата половина се однесува на „неусогласениот“ сектор, кој или е регулиран од националните органи без интервенција од ЕУ, или воопшто не е регулиран.

International agreements

Internationale Übereinkünfte

меѓународни договори

Со овој поим се опфатени сите инструменти на Европските заедници во примената на нивните меѓународни надлежности: договори склучени со земји кои не се членки или со меѓународни организации; договори склучени од Заедниците и земјите-членки во областа на поделена надлежност (мешани

договори); и одлуки на заедничките комитети основани во согласност со меѓународните договори.

Ioannina compromise

Kompromiss von Ioannina

Компромис од Јанина

Компромисот од Јанина своето име го добил по неформалниот состанок на министрите за надворешни работи, одржан во грчкиот град Јанина на 29 март 1994 година. Меѓу одлуките донесени на овој состанок, е и одлуката на Советот за специфични прашања за гласање со квалификувано мнозинство во проширената заедница од 16 членки. Одлуката подоцна е приспособена во согласност со одлуката на Норвешка да не се приклучува кон неа. Постигнатиот компромис се состои во тоа што доколку членките на Советот со 23 гласа (стариот блокирачки праг на малцинство) и 26 гласа (новиот праг) ја изразат својата намера за спротивставување на донесувањето одлука од Советот со квалификувано мнозинство, Советот ќе стори сè што е во негова моќ во разумен временски рок, да постигне задоволително решение кое ќе се донесе со најмалку 68 од 87 гласа.

По повторното гласање во Советот на министрите, Договорот од Ница стави крај на Компромисот од Јанина.

Види:

Совет на Европската унија

квалификувано мнозинство

Договор од Ница

вреднување на гласовите на Советот

J

Jean Monnet Project

Jean Monnet Projekt

Проектот Жан Моне

Проект инициран со цел да го промовира и финансиски да го поддржи изучувањето на процесот за европската интеграција на универзитетите во и надвор од Европската унија.

Joint action (CFSP)

Gemeinsame Aktionen (GASP)

заедничко дејство

Заедничко дејство, што е правен инструмент во согласност со Наслов 5 од Договорот за Европската унија (заедничка надворешна и безбедносна политика, CFSP), значи координирано дејствување на земјите-членки, при што сите видови ресурси (човекови ресурси, know-how, финансирање,

опрема, итн.) се мобилизираат со цел да се оствари специфична цел определена од Советот, врз основа на општите упатства на Европскиот совет.

Види:

заедничка надворешна и безбедносна политика (ЗНБП)

Joint position (Title VI of the EU Treaty)

Gemeinsamer Standpunkt (Titel VI EU-Vertrag)

заедничка позиција (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)

„Заедничка позиција“ е воведена со Договорот од Мастрихт, под наслов: Соработка во областа на правдата и на внатрешните работи. Договорот од Амстердам го задржа овој инструмент под новиот Наслов 6 од Договорот за ЕУ (Полицијата и судската соработка по кривичните прашања).

„Заедничка позиција“ е правен инструмент кој му овозможува на Советот да го дефинира пристапот на Унијата за секое специфично прашање. Од земјите-членки се бара да дадат целосно учество, во домашната и во надворешната политика, а одлуките се носат едногласно на седниците на Советот.

Види:

полиција и правосудна соработка за кривични работи

Joint Research Centre (JRC)

Generaldirektion der gemeinsamen Forschungsstelle (GFS)

заеднички центар за истражувања

Заедничкиот центар за истражувања (JRC) претставува внатрешен центар за поддршка на Комисијата за истражувања на политиките. Овој центар ги поддржува креаторите на политиките на ЕУ во конципирањето, развојот, спроведувањето и надзорот над политиките за решавање на транснационални и глобални проблеми, како што се загаденоста на храната, генетските модификации, хемиските опасности, глобалните промени, животната средина и здравјето и нуклеарната безбедност. Всушност, заедничкиот центар за истражувања е организација за поддршка на политиките засновани врз истражувања, која работи во интерес на креаторите на ЕУ политиките.

Judge-rapporteur

Berichterstatter

судија-известител

Судијата-известител го следи напредокот на случајот. Неговиот извештај, прочитан при сослушувањето, ги сумира претпоставените факти и аргументи на страните во спорот.

Judicial cooperation in civil matters

Justizielle Zusammenarbeit in Zivilsachen

правосудна соработка за граѓански прашања

Во европската област на правдата, поединците и бизнисите се слободни во целосната примена на своите права.

Основната цел на правосудната соработка за граѓанските прашања е да се подобри соработката меѓу органите на земјите-членки, со цел да се отстранат сите пречки што се резултат на некомпатибилноста меѓу различните судски и административни системи (заемно признавање и извршување странски пресуди, пристап до правосудството и усогласеност на националните законодавства).

Уште во 1993 година, Договорот од Мастрихт ја опфати правосудната соработка за граѓански прашања во Наслов 6. Договорот од Амстердам неа ја префрли во Наслов 4 од Договорот за ЕЗ (новиот член 65). На тој начин правосудната соработка за граѓански прашања е опфатена во областа слобода, безбедност и правда на ЕЗ (AFSJ). Сепак, ова е само делумно за време на преодниот период од 5 години (член 67 од Договорот за ЕЗ), бидејќи Комисијата го дели правото на иницијатива заедно со земјите-членки. Европскиот парламент единствено се консултира, додека едногласноста е основа за донесување на одлуките на Советот.

Сè до Договорот од Амстердам, правосудната соработка по граѓанските прашања, главно, имаше форма на конвенции. Во согласност со настанатите промени, најголемиот дел од конвенциите се претворени во регулативи, на тој начин давајќи му надлежност на Судот на правдата да ги толкува нив.

На седницата на Европскиот совет одржана во Тампере во октомври 1999 година, утврден е принципот за заемно признавање на пресудите, што претставува вистински темел на

правосудната соработка за граѓанските и за кривичните прашања во рамките на Европската унија.

Со влегувањето во сила на Договорот од Ница во февруари 2003 година, постапката за одлучување утврдена со член 67 се замени со гласање со квалификувано мнозинство за правосудна соработка за граѓанските прашања, со исклучок на семејното право.

Види:

област на слобода, безбедност и правда

постапка на соодлучување

комунитаризација

„мост“ на Заедницата

Конвенција (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)

слободно движење на лица (виза, азил, имиграција и други политики)

полиција и правосудна соработка за кривични работи

Justice and Home Affairs (pillar III)

Polizeilich justizielle Zusammenarbeit in Strafsachen (PJZS)

правда и внатрешни работи (трет столб)

Ова е меѓувладин столб на Европската унија, со кој се формализира TREVI и се признаваат добро воспоставените постапки на соработка.

Судска практика: С– 133/06.

Ж

Keck and Mithouard

Keck and Mithouard

Keck and Mithouard

Пресуда на Судот на правдата од 1993 година, со која се определува обемот на член 30 од Договорот, претходно дефинирана како Cassis de Dijon. Националните одредби со кои се ограничуваат или се забрануваат определени договори за продажба се надвор од опсегот на примена на член 30, сè додека тие се применуваат за сите трговци кои дејствуваат на националната територија и се однесуваат на ист начин, маркетинг на домашните производи и за оние производи кои потекнуваат од другите земји-членки.

Kyoto Protocol

Kyoto Protokoll

Протокол од Кјото

Овој Протокол е усвоен во декември 1997 година на

Рамковната конвенција на Обединетите нации за климатски промени (UNFCCC) и таа го потенцира новиот пристап на меѓународната заедница кон феноменот на климатските промени. Во согласност со овој Протокол, индустријализираните земји презедоа мерки за намалување на нивните емисии на шест стаклени бавчи за гасови (carbon dioxide, methane, nitrous oxide, hydrofluorocarbons, perfluorocarbons and sulphur hexafluoride) за најмалку 5% за време на периодот 2008–2012 година споредено со нивото во 1990 година.

Протоколот од Кјото пропишува три пазарно засновани механизми: тргување со емисии меѓу земјите-потписнички на Протоколот, заедничко спроведување на проектите од овие земји и механизмот за чист развој (со земји кои не се потписнички на Протоколот). Земјите-членки на Европската унија успеаја за наведениот период да ги намалат емисиите за 8%. Во 2003 година, глобалната емисија на шесте стаклени бавчи за гасови во земјите на Унијата беше намалена за 1,7% споредено со нивото во 1990 година.

На 31 мај 2002 година, Унијата и нејзините земји-членки го ратификуваа Протоколот од Кјото. Ратификувањето на Протоколот од страна на Русија во 2004 година овозможи тој да влезе во сила на 16 февруари 2005 година и да стане обврзувачки за земјите-потписнички.

Протоколот од Кјото претставува прв чекор кон решавање на проблемите со климатските промени. Во ноември 2005 година, Конференцијата на странките од Рамковната конвенција за климатски промени на Обединетите нации и Протоколот од Кјото

упатија повторен поттик за Протоколот и ги утврдија основите за идните дискусии за меѓународните рамка заради решавање на климатските промени. На Европскиот совет во март 2007 година, ЕУ еднострано се заложи за намалување на емисиите на CO₂ за 20% до 2020 година и ги повика развиените земји да склучат меѓународен договор за воведување глобално намалување од 30% до 2020 година.

Види:

енергетика

животна средина

одржлив развој

L

Laeken Declaration

Erklärung von Laeken

Декларација од Лакен

Една година по Договорот од Ница и Декларацијата од Ница, кои повикуваат на спроведување институционална реформа надвор од Меѓувладината конференција од 2000 година (IGC 2000), Европскиот совет кој се состана во Лакен ја усвои Декларацијата за иднината на Европската унија, или позната уште и како Декларација од Лакен, на 15 декември 2001 година, обврзувајќи ја Унијата да стане подемократска, потранспарентна и поефективна.

Оваа Декларација обработува 60 целни прашања за иднината на Унијата, опфатени во четири главни области: поделба и дефиниција на надлежностите, поедноставување на Договорите, воспоставување институционална структура и движење кон устав за европските граѓани. Декларацијата повикува за свикување конвенција на сите главни учесници, со

цел да се испитаат основните прашања покренати за идниот развој на Унијата, за да може да се подготви Меѓувладината конференција во 2004 година.

Конвенцијата заврши со својата работа на 10 јули 2003 година, по постигнувањето договор за предлог-уставниот договор. На 18 јуни 2004 година, претседателите на држави или влади на земјите-членки постигнаа компромисен договор за Нацрт-европскиот устав подготвен на Конвенцијата.

Види:

дебата за иднината на Европската унија

Европска конвенција

меѓувладината конференција

Договор од Ница

Legal certainty

Rechtssicherheit

правна сигурност

Иако правната сигурност не е дефинирана со ниту една одредба од Договорите, таа претставува значаен принцип на правото на ЕУ, што имаше определено влијание врз случаите пред Судот на правдата. Таа бара кохерентност, еднозначност, пристапност и јасност на обемот, на целта, на дејството и на важноста на правото на Унијата и националното право произлезено од правото на Унијата, како и нивна конзистентна примена.

Legal instruments

Rechtsinstrument

правни инструменти

Постојат три формални правни инструменти (регулативи, директиви и одлуки) и помалку формални правни инструменти (препораки и мислења). Резолуциите и декларациите, иако не се правни инструменти и немаат правна сила, се опфатени:

– **Регулативи:** се од „општа примена“ и се „обврзувачки во целина и директно применливи во сите земји-членки“. Не постои потреба за усогласување на националното законодавство. Регулативите се главниот инструмент на заедничката политика за земјоделство и на заедничката надворешна политика на ЕУ;

– **Директиви:** се обврзувачки, но претходно мора да се усвојат на национално ниво пред да добијат правна сила. Имено, мора да се подготви националното законодавство. Директивата претставува инструкција на Заедницата за земјите-членки за регулирање определени прашања и за определен временски период;

– **Одлуки:** се „обврзувачки во целина единствено за оние на кои се однесуваат“. Одлуката е слична на регулативата во однос на непостоењето потреба за подготовка на националното законодавство, но таа има потесен фокус. Одлуките се носат од Советот или од Комисијата и произлегуваат од договорите или од веќе одобрените регулативи или директиви;

– **Препораки и мислења:** „не се обврзувачки“. Некои органи ги класифицираат како „правни инструменти“, други не. Тие беа опфатени со Договорот од Рим;

– **Резолуции:** олицетворение на цврст политички консензус, но во строга смисла немаат правна сила;

– **Декларации:** резултат на дискусии на седници на Европскиот совет и тие се „заклучоци на Претседателството“; подоцна тие се дополнети со декларации кои опфаќаат подетални суштински прашања. Овие декларации немаат правна сила, но може да упатат на преземање идни законодавни дејства.

Legal personality of the Union

Rechtspersönlichkeit der Union

правен субјективитет на Унијата

Двете Заедници (Европската Заедница и ЕВРОАТОМ) кои денес ја сочинуваат Европската унија, секоја поединечно има правен субјективитет. Сепак, Договорот за Европската унија не содржи одредби за правниот субјективитет на Унијата, иако Унијата ги опфаќа двете Заедници и двете области на меѓувладина соработка, главно заедничката надворешна и безбедносна политика и полицијата и правосудната соработка за кривични прашања.

Европската заедница има надлежност да склучува договори и да преговара во согласност со нејзината меѓународна надлежност, да биде членка на меѓународни организации и да има делегации во земји кои не се членки.

Прашањето за правниот субјективитет на Унијата се постави, пред сè, за меѓународните односи, особено за надлежноста да се склучуваат договори или да се пристапува кон договори или конвенции. Унијата нема институционализирани

надлежности за подготовка на договори, на пример. меѓународен капацитет да влегува во договори со земји кои не се членки. Сепак, Унијата сама ги утврдува целите на меѓународно ниво, преку склучување договори преку Советот на Европската унија или преку изјаснување за нејзината позиција на меѓународен план, особено во однос на заедничката надворешна и безбедносна политика.

Види:

Европска заедница

Европска конвенција за човекови права (ЕКЧП)

столбови на Европската унија

единствена институционална рамка

Legal/Treaty base

Gesetzesgrundlage/ Vertragsgrundlage

правна/договорна основа

Правната основа (или договорната основа), или дел од правото на ЕУ, е член или членови во релевантниот Договор, со кои се пропишана надлежност за да дејствува ЕУ на начинот на кој се предлага. Релевантниот член ги пропишува законодавната постапка (на пример, за соодлучување) и условите за гласање (на пример, квалификувано мнозинство) кои мора да се применуваат со цел предложеното законодавство да стане право. Правото на ЕУ мора децидно да ги наведува правните основи врз кои тоа се заснова.

Legitimacy of EU

Legitimität der EU

легитимност на ЕУ

Во случаите кога се поставува прашањето за легитимноста на ЕУ, дебатата не се води за тоа дали институциите на ЕУ се конституирани на соодветен начин, туку дали тие и системот за донесување одлуки ги поседуваат потребните демократски акредитиви.

Lisbon Strategy

Strategie von Lissabon

Лисабонска стратегија

За време на состанокот на Европскиот совет во Лисабон во март 2000 година, претседателите на држави или влади ја иницираа „Лисабонската стратегија“, чија цел е да се претвори Европската унија во најконкурентната економија во светот и да се постигне целосна вработеност до 2010 година. Оваа стратегија, развиена на подоцнежните состаноци на Европскиот совет, се заснова врз трите столба:

1. Економскиот столб, со цел да се создадат услови за транзиција во конкурентна, динамична економија, заснована врз знаењето. Акцентот е ставен врз потребата за постојано усогласување на промените во информатичкото општество и за подобрување на развојот и истражувањето;

2. Социјалниот столб е дизајниран со цел да го модернизира европскиот социјален модел преку инвестирање во човекови ресурси и сузбивање на социјалните исклучоци. Од земјите-

членки се очекува да инвестираат во образованието и во обука и да водат активна политика за вработување, со цел тие полесно да се движат кон економија заснована врз знаењето;

3. Еколошкиот столб, кој е усвоен на Состанокот на Европскиот совет во Гетеборг во јуни 2001 година, стави акцент врз фактот дека економскиот раст мора да биде резултат на користењето на природните ресурси.

Притоа беше подготвена листа на целите што треба да се остварат до 2000 година. Со оглед на фактот што политиките за кои станува збор исклучително се во надлежност на земјите-членки, воведен е отворен метод за координација, со кој е опфатен развојот на националните акциони планови. Покрај опширните упатства за економска политика, Лисабонската стратегија овозможува приспособување и зајакнување на постојните механизми за координација: процесот за вработување од Луксембург, процесот за функционирање на пазарите (добра, услуги и капитал) од Кардиф и процесот за макроекономски дијалог од Келн.

Среднорочното ревидирање во 2005 година, за кое беше подготвен извештај под раководство на Wim Kok, поранешен премиер на Холандија, покажа дека индикаторите што се користат со отворениот метод за координација не доведоа до остварување на целите и постигнаа неубедливи резултати.

Поради оваа причина, Советот одобри ново партнерство, со цел тоа да се фокусира кон постигнување висок, долготраен раст и отворање нови и подобри работни места. Во поглед на спроведувањето, процесот на координација значително се

поедностави. Интегрираните упатства за раст и вработеност ќе бидат донесени заедно со упатствата за макроекономски и микроекономски политики, за период од три години. Овие упатства служат како основа за Лисабонската програма на Заедницата и за националните реформски програми. Ова поедноставување во програмите овозможува надзор над спроведувањето, преку употреба на единствен извештај за напредокот.

Види:

Општи насоки за економската политика (BEPG)

вработеност

животна средина

Европска стратегија за вработување (ЕСВ)

глобализација

информатичко општество

отворен метод на координација

истражување и развој

Lomè Convention

Abkommen von Lomé

Конвенција од Ломе

Со овој поим се опфатени договорите за мултилатерална трговија и развој потпишани меѓу ЕУ и 70 земји во развој од Африка, Карибите и Пацификот, со цел на овие земји да им се даде финансиска поддршка и придружен статус кон ЕУ (Lomè I – 1975; Lomè II – 1980; Lomè III – 1985; Lomè IV – 1990).

Luxembourg compromise

Luxemburger Kompromiss

Луксембуршки компромис

Луксембуршкиот компромис, потпишан на 30 јануари 1966 година, пропишува дека „во случај на одлуки што се донесени со мнозинство гласови по предлог на Комисијата, при што се работи за значајни интереси на еден или повеќе партнери, членките на Советот ќе се зложат во разумен временски рок да постигнат решение кое ќе се усвои од сите членки на Советот, притоа почитувајќи ги нивните и интересите на Заедницата“. На тој начин се стави крај на кризата меѓу Франција и нејзините пет партнери од Заедницата и Европската комисија, која беше предизвикана од постепениот преод од едногласно кон гласање со квалификувано мнозинство во согласност со Договорот од Рим, а со примена од 1966 година. Владата на Франција, која му даде предност на меѓувладиниот пристап, изрази незадоволство од примената на политиката на „празен стол“, на пример преку апстинирање од постапките пред Советот за период од 7 месеци, започнувајќи од 30 јуни 1965 година.

Сепак, Компромисот, што е единствено политичка декларација на министрите за надворешни работи и не може да го измени Договорот, не го спречи Советот да донесе одлуки во согласност со Договорот за основање на Европската заедница, за бројни ситуации во кои се применуваше гласање со квалификувано мнозинство. Гласањето со квалификувано мнозинство се прошири и на бројни други области и денес е

вообичаена постапка, при што едногласноста е исклучок. Луксембуршкиот компромис останува во сила и покрај фактот што во практиката тој може да се применува без да има моќ да го блокира процесот на донесување одлуки.

Види:

Совет на Европската унија

квалификувано мнозинство

едногласност

M

Maastricht criteria

Maastricht-Kriterien

Критериуми од Мастрихт

Постојат пет критериуми со кои се определува дали една држава-членка на ЕУ е подготвена да ја прифати евро-валутата. Овие критериуми се однесуваат на:

1. Ценовна стабилност: Стапката на инфлација не смее да биде повисока од 1,5% поени од стапката на три земји-членки на ЕУ со најниска инфлација во претходната година;

2. Буџетски дефицит: Овој дефицит главно треба да биде под 3% од бруто-домашниот производ (БДП);

3. Долг: Националниот долг не смее да надмине 60% од БДП, но земја со повисоко ниво на долг може да го усвои еврото при што ќе гарантира дека нивото на долг постепено ќе се намалува;

4. Каматни стапки: Стапката на долг рок не смее да биде повисока од 2% поени од стапката на три земјичленки на ЕУ со најниска инфлација во претходната година;

5. Стабилност на курсната стапка: Стапката на размена на националната валута треба да се движи во однапред утврдени граници на флукуација за две години.

Овие критериуми својот назив го добија по Договорот од Мастрихт, каде што тие беа пропишани.

Mainstreaming

Mainstreaming (Integration)

интегрирање

Поимот интегрирање значи дека ќе бидат земени предвид сите политики на ЕУ. На пример, секоја одлука за политика на Европската унија треба да ги опфати и влијанијата врз животната средина. Поинаку кажано, се „интегрираат“ грижите за животната средина.

Majority voting

Mehrheitsentscheidungen

мнозинско гласање

Ова е еден од начините на кои може да се донесуваат одлуки од Советот на министрите (другиот начин е преку едногласно гласање). Едноставното мнозинство се применува во ограничен број за помалку важни прашања, вообичаено од процедурална природа. Гласањето со квалификувано мнозинство е повообичаена постапка за гласање. При овој начин на гласање, гласовите на секоја земја се вреднуваат според бројноста на нејзината популација, а мерките бараат соодветна застапеност на гласовите.

Measures to combat money laundering

Bekämpfung der Geldwäsche

мерки за спречување на перењето пари

Перењето пари е процес во кој субјектите се инволвирани во вршење на казнивото дејство незаконско потекло на стекнат имот или приход.

Подобрата соработка меѓу земјите-членки, а особено на нивните царински органи, е една од целите за спречување на перењето пари. Напорите на Унијата во оваа област се насочени кон:

1. Според Договорот за основање на Европската заедница (првиот столб), слободното движење на капиталот е регулирано на начин на кој протокот може да биде предмет на надзор. Овие правила важат како за финансиските оператори, како што се кредитните институции и други финансиски организации, така и за начините на вршење финансиски трансакции, особено прекуграничните. Тие, исто така, за цел ја имаат употребата на финансиските системи за целта перење пари.

2. Под Наслов 6 од Договорот за Европската унија (полиција и правосудна соработка за кривични прашања – трет столб), активностите за спречување перење пари се примарен дел од борбата против организираниот криминал и тероризам. Фокусот е врз дефинирањето на прекршоците и врз зајакнувањето на заемната помош (Конвенцијата за заемна помош за кривични прашања од 29 мај 2000 година, усвоена на Советот на Европската унија во октомври 2001 година).

Додека определени активности беа преземени во 1990-тите години во рамките на првиот столб, третиот столб е употребен за зајакнување на политиката на Унијата. Врз овие основи, напорите за борба против перењето пари се засноваат врз акционите програми, како што е моментно петтогодишната програма донесена во Хаг во 2004 година, која е наследник на Програмата од Тампере од 1999 година.

Судска практика: C-546/08; C-532/08; C-305/05.

Види:

област на слобода, безбедност и правда

европрава

организиран криминал

столбови на Европската унија

полиција и правосудна соработка за кривични работи

тероризам

Media policy

Medienpolitik

медиумска политика

Област од политиката за култура засегната со воспоставување технички стандарди за сателитско и кабелско емитување, за координација на националните радиодифузни органи, особено за содржината на програмата и поддршка за филмската и телевизиската продукција на ЕЗ.

Member state

Mitgliedstaat

држава-членка

Државите кои ѝ припаѓаат на меѓународната организација се нејзини „држави-членки“. Поимот исто така се користи кога се мисли на владите на овие држави. Од 1 јануари 2007 година, држави-членки на Европската унија се: Австрија, Белгија, Бугарија, Велика Британија, Германија, Грција, Данска, Естонија, Ирска, Италија, Кипар, Латвија, Литванија, Луксембург, Малта, Полска, Португалија, Романија, Словачка, Словенија, Унгарија, Финска, Франција, Холандија, Чешката Република, Шведска и Шпанија.

Merger Treaty

Fusionsvertrag

договор за спојување

Договорот од 1967 вовеле заеднички институции на ЕУ (Советот и Комисијата, додека Судот и Парламентот веќе беа заеднички институции) за трите заедници (ЕВРОАТОМ, Европската заедница за јаглен и челик и Европската економска заедница).

Mergers

Unternehmenszusammenschluss

спојувања

Концентрацијата е правна комбинација на две или повеќе претпријатија, преку спојување или стекнување. Додека овие

операции може да имаат позитивно влијание врз пазарот, тие исто така значително може да ја ограничат конкуренцијата, преку содавање или зајакнување на доминантен субјект на пазарот. Со цел да се спречи ограничувањето на конкуренцијата, Европската комисија врши контрола врз планираните концентрации со димензија на Заедницата (на пример, кога операцијата ги надминува границите на држава-членка и надминува определен светски праг на промет, или на ниво на Заедницата праг) и нив може да ги одобри под определени услови, или да ги забрани. При утврдувањето дали концентрацијата е компатибилна со заедничкиот пазар, Комисијата за секој случај поединечно зема предвид повеќе фактори, како што се концептите на „димензија на Заедницата“, „доминантна позиција“, „ефикасна конкуренција“ и „релевантен пазар“. Основниот критериум што се применува за оцена на концентрациите е „доминантната позиција“. Едно или повеќе претпријатија се смета дека имаат доминантна позиција доколку имаат економска моќ да влијаат врз параметрите на конкуренција, особено врз цените, производството, квалитетот на производите, дистрибуцијата и иновациите, како и врз ограничување на конкуренцијата во значителен обем.

Регулативата (ЕЗ) бр. 139/2004, која влезе во сила на 1 мај 2004 година, радикално ги измени правилата на Заедницата за контрола на концентрациите.

Судска практика: Т-151/05; Т-212/03; С-202/06 Р; Т-464/04; Т-210/01; Т-310/00; Т-5/02; Т-342/99; ECR II-2585.

Види:

конкуренија

деловна политика

Molitor Group

Molitor Gruppe

групата Molitor

Оваа група претставуваше комитет на национални експерти (раководена од Bernhard Molitor), а основана од Европската комисија во 1994 година. Групата имаше за цел законодавно и административно поедноставување на правото на ЕУ и на сродните национални права, за прашања како што се отворање работни места, конкурентност, почитување на супсидијарноста и нејзиното влијание врз малите и средни претпријатија. Извештајот од работата на Групата беше презентираан на состанокот во Кан во 1995 година.

Monetary Committee

Währungsausschuss

монетарен комитет

Претставува советодавно тело од постари службеници од националните министерства за финансии и од централните банки, на кое со Договорот за Европската унија му се доделува надлежност за надзор на националните монетарни политики во првата фаза од Економската и монетарна унија (ЕМУ), кое во крајната фаза од ЕМУ се замени со Економски и финансиски комитет.

Monetary policy

Währungspolitik

монетарна политика

Монетарната политика е пропишана со членовите 105 до 111 (поранешни членови 105 до 109) од Договорот за ЕЗ. Таа е основата на Економската и монетарна унија (ЕМУ). Постапките за донесување одлуки се променливи, во зависност од прашањето што се обработува, односно:

1. За прашањата за монетите на земјите-членки (член 106 (2)), се применува постапката на соработка, во консултација на Европската централна банка (ЕЦБ);

2. За формулирање на упатствата за политиката на курсната стапка (член 111 (2)), Советот одлучува со квалификувано мнозинство по предлог на ЕЦБ, или по предлог на Комисијата во консултација на ЕЦБ;

3. За подзаконските акти пропишани со Статутот на Европскиот систем на централни банки (ЕСЦБ) (член 107 (6)) и за границите и условите под кои ЕЦБ е овластена да изрекува парични казни (член 109 (3)), Советот одлучува со квалификувано мнозинство по препорака од ЕЦБ и по консултација на Европскиот парламент и Комисијата;

4. За техничките приближувања кон Статутот на ЕСЦБ (член 107 (5)), Советот одлучува со квалификувано мнозинство по препорака од ЕЦБ и по консултација на Комисијата и добиената согласност од Европскиот парламент;

5. За курсната стапка на еврото спрема валутите надвор од Заедницата (член 111(1)), Советот одлучува едногласно, по препорака од ЕЦБ или од Комисијата, во консултација на Европскиот парламент.

Институционалните одредби (членовите 112–115) и Преодните одредби (членовите 116–124) од Наслов 7 од Договорот за ЕЗ (Економска и монетарна политика – поранешен Наслов 6) имаат свои засебни постапки на донесување одлуки кои се разликуваат од гореобразложените.

Судска практика: C–359/05; C–19/03; C–27/04.

Види:

постапка на консултација

критериум на спротивставеност

постапка на соработка

Совет на Европската унија

Економска и монетарна унија

Европска централна банка (ЕЦБ)

Европска комисија

Европски парламент

квалификувано мнозинство

Пакт за стабилност и раст

едногласност

Monetary Policy Committee

Geldpolitischer Ausschuss

Комитет за монетарна политика

Комитетот за монетарна политика претставува дополние на Советот на министрите како редовен собир на националните министри за економски и финансиски прашања.

Monitoring the application of Community law

Kontrolle der Anwendung des Gemeinschaftsrechts

надзор над примената на комунитарното право

Задачата за надзор над примената на комунитарното право ја врши Европската комисија, како заштитник на договорите. Со оглед на фактот што Европската унија е заснована врз правото, овој надзор е есенцијален како гаранција за усогласеноста и за соодветното спроведување на комунитарното право од и во нејзините земји-членки. При вршење на функцијата надзор, Комисијата исто така се грижи за заштитата на улогата што им е доделена на националните органи во оваа областа, како што се судовите.

Комисијата собира информации и потоа ги предупредува или казнува гу земјите-членки доколку не успеат да се усогласат со договорите на Заедницата. Слабата усогласеност или неусогласеност со договорите може да резултира, од административен аспект, поради технички тешкотии во примената на текстот, тешкотии во спроведувањето или загриженост за начинот на реакција на јавното мислење од определени сектори.

Доколку држава-членка не успее да ги исполни своите обврски, Комисијата може да ѝ достави образложено мислење откако претходно на земјата ќе ѝ биде дадена можност да ги поднесе своите аргументи. Доколку ова мислење не се применува од страна на земјата-членка, Комисијата може да го поведе случајот пред Судот на правдата (постапка за прекршок против земја според член 226 од Договорот за основање на Европската заедница).

Во оваа насока, Комисијата може да побара од Судот да ѝ изрече парична казна на земјата-членка, доколку таа и подоцна не се усогласила со образложеното мислење од Комисијата. Оваа надлежност значително ја зголемува способноста на Комисијата за надзор над соодветната примена на комунитарното право.

Во дополние, објавувањето на годишните извештаи на Комисијата за примена на комунитарното право се израз на желбата за транспарентност во постапувањето, не само од страна на тужителите, туку и со граѓаните и членовите на Парламентот.

Види:

Суд на правдата на Европските заедници

Европска комисија

комунитарно право

'Multi-speed' Europe

Europa unterschiedlicher Geschwindigkeiten

Европа со „повеќе брзини“

Европа со „повеќе брзини“ е поим кој се користи за појаснување на идејата за методот на диференцирана интеграција, каде што заедничките цели се утврдени од група земји-членки кои се способни и со желба да напредуваат, а останатите ќе се придружат подоцна.

Види:

концентрични кругови

зголемена соработка

европско „мени“

Hard core

единствена институционална рамка

Европа на „варијабилна геометрија“

Mutual recognition

Gegenseitige Anerkennung

заемно признавање

Ова е идеја дека добрата и услугите се прифатени на пазарите на другите земји-членки на ист начин како и на домашниот пазар на потеклото. Ова е значајно за функционирањето на единствениот пазар, на пример за стандарди за производи или за професионални квалификации. Тоа се применува и за останатите области во рамките на ЕУ.

N

National court

Nationales Gericht

национален суд

Податок каде што се наведува упатување на претходниот или на сегашниот редослед или одлуки во случаи на претходно правило.

National parliaments

Parlamente der Mitgliedsstaaten

национални парламенти

Конференцијата на Комитетите за прашања на Европската заедница, составена од претставници на релевантните комитети на националните парламенти и членови на Европскиот парламент, се состанува секои шест месеци од 1989 година.

Со влегувањето во сила на Договорот од Мастрихт во 1993 година, Европската унија побара надлежност за областите

кои традиционално беа национално заштитени, како што се правдата и внатрешните работи. Поради оваа причина, важноста на размената меѓу националните парламенти и Европскиот парламент е потенцирана во Декларацијата за улогата на националните парламенти во Европската унија.

Во оваа Декларација, која е Анекс на Договорот од Мастрихт, се побара од националните влади да обезбедат нивните парламенти да ги добиваат предлозите од Комисијата во разумен рок, заради информација или заради можно испитување. Декларацијата исто така препорача зајакнување на контактите меѓу Европскиот парламент и националните парламенти, со цел да им се олесни на националните парламенти да бидат вклучени во процесот на Заедницата и да применуваат подобра демократска контрола.

Според Договорот од Амстердам, утврден е Протокол за улогата на националните парламенти како анекс на Договорот за Европската унија. Со Анексот се пропишува дека сите документи за консултирање на Комисијата (Зелената и Белата книга и известувањата) мора да бидат итно доставувани до националните парламенти.

Националните парламенти имаат период од шест недели да дискутираат по законскиот предлог, од денот кога Комисијата го доставува до Европскиот парламент и до Советот, сè до денот кога е ставен на дневен ред на Советот.

COSAC исто така има право да им достави на институциите на Унијата поднесоци кои смета дека се соодветни

и да го испита секој предлог за правен инструмент поврзан со основањето на слободата, безбедноста и правдата, кој може да има директно влијание врз правата и слободите на поединци.

Види:

Европски парламент

супсидијарност

транспарентност на постапките на Советот

Natura 2000

Natura 2000

Природа 2000

Природа 2000 ги опфаќа областите на земјите-членки во кои растенијата и видовите животни мора да се заштитат. Одредбите за заштита се пропишани со „Директивата за птици“ (1979) и со „Директивата за природните живеалишта“ (1992).

Комунитарното право ги наведува видовите фауна и флора и природните живеалишта кои се од посебен интерес поради нивната реткост, а особено видовите и живеалиштата на кои им се заканува истребување. По предлог на земјите-членки, Комисијата ги определува областите за заштита на овие посебни видови и живеалишта, класифицирани според седумте био-географски региони на ЕУ. Мрежата опфаќа посебна заштита на областите (ПЗО) за заштита на повеќе од 180 видови птици и над 250 видови живеалишта, 200 видови животни и преку 430 видови растенија. Природа 2000 денес опфаќа повеќе од 20% од просторот на ЕУ.

Земјите-членки се надлежни за управување со овие области и мора да ја гарантираат заштитата на видовите и на живеалиштата пропишана со комунитарното право. Додека човековите активности, како што е фармерството, сè уште се во рамките на овие области, тие мора да бидат во согласност со целта на заштитата.

Види:

животна средина

рурален развој

одржлив развој

Neighbourhood Policy

Nachbarschaftspolitik

политика на добрососедство

Европската политика на добрососедство (ЕПС) настојува да воспостави односи со соседните земји во Источна Европа, Јужниот Медитеран и Јужен Кавказ, за кои не се планира пристапување во Унијата. Во 2003 година беше предвидено оваа политика да ги сподели предностите од проширувањето со соседните земји и да спречи нови поделби и таа претставува дел од Европската стратегија за безбедност.

ЕПС се фокусира на промоција на демократијата, слободата, просперитетот, безбедноста и стабилноста при градењето на постојните односи со различни соседни земји. Сепак, воспоставувањето овој вид посебни односи зависи од заемниот интерес за одржување на заедничките вредности:

демократијата, владеењето на правото, човековите права, доброто владеење, принципите на пазарната економија и одржливиот развој.

Политиката се става во сила преку билатерални акциони планови, кои ја рефлектираат потребата на соседот и заемните интереси на земјата и Унијата. Овие планови ја определуваат агендата за период од три до пет години, опфаќајќи ги политичките и економските реформи, поблиско усогласување на законодавството со комунитарното право, учеството во определени програми на Заедницата и развој или зајакнување на соработката и дијалогот.

Билатералните договори кои ѝ претходат на ЕПС се основа и рамка за политиката. Соседните земји исто така уживаат финансиска и техничка помош, главно преку инструментот за европското соседство и партнерство за периодот 2007–2013 година (како замена за програмите TACIS и MEDA од 2000 до 2006 година).

Види:

[ТАИЕХ \(Служба за техничка помош за размена на информации\)](#)

Neutrality

Neutralität

неутралност

Неутрална е онаа земја која усвојува односи на непристрасни противници.

'New-look' NATO

'Erneuerte' NATO

„новиот изглед“ на НАТО

„Новиот изглед“ на НАТО се однесува на процесот за рedefинирање на улогата и на функционирањето на Организацијата. Клучните аспекти што се опфатени се: признавање на европскиот идентитет за одбрана, зајакнување на европската компонента за трансатлантски систем на безбедност, новата улога на Западноевропската унија (ЗЕУ), и проспектот од проширувањето на НАТО на Исток.

Ова ќе биде придружено со продлабочување на односите на НАТО со трети земји преку партнерства за мир и преку Северноатлантскиот совет за соработка. Главен предизвик во овој однос е воспоставувањето јасно, стабилно и одржливо партнерство меѓу Русија и Украина.

Види:

колективна одбрана

заедничка надворешна и безбедносна политика (ЗНБП)

Европска безбедносна и одбранбена политика (ЕБОП)

НАТО (Договор за Северноатлантската организација)

Западноевропска унија (ЗЕУ).

Non-discrimination principle

Diskriminierungsverbot

принцип на недискриминација

Целта на овој принцип е да им гарантира еднаков третман

на поединците, без оглед на националноста, полот, расното или етничкото потекло, религијата или верувањето, хендикепираноста, староста или сексуалната ориентација. Член 12 од Договорот за ЕЗ ја забранува секоја дискриминација врз основа на националноста. Во согласност со Договорот од Амстердам, во Договорот за ЕЗ е воведен новиот член 13, со кој се зајакнува гаранцијата за недискриминација утврдена со договорите и ја проширува и на гореспоменатите случаи.

Судска практика: C-205/84; C-279/80; случаите 110&111/78; C-154/89; C-340/89; C-71/76; C-55/94; C-232/99; C-76/90; C-275/92; ECR I-1039; C-124/97; C-3/95; ECR I-6511; C-262/02; C-384/93; случаите C-267 & 268/91; C-384/93; C-288/89.

Види:

еднакви можности

еднаков третман на мажи и жени

Европска конвенција за човековите права (ЕКЧП)

Non-paper

Non-paper

Non-paper

Под овој поим се подразбира неформален или неофицијален документ, кој не ја поминал формалната постапка на усвојување (неговата употреба не е ограничена на ЕУ).

Non-tariff barriers

Außertarifliche Barriere

нетарифни бариери

Во дополнение на „тарифните бариери“, постојат и нетарифни бариери. Ова може да бидат квантитативни бариери (како што се квотите), или квалитативни бариери (како што се различните спецификации на производи, дискриминаторски јавни куповни политики, договори за ограничување на цените или дистрибуцијата, тешкотии со патенти или со авторски права, големи разлики во даночната структура и слично).

North Atlantic Treaty Organisation (NATO)

Nordatlantikpakt-Organisation (NATO)

Договор за Северноатлантската организација (НАТО)

Главниот развој е обележан со:

– Во 1948 година, Белгија, Франција, Луксембург, Холандија и Велика Британија (5 земји) потпишаа 50-годишен договор за економска, социјална и културна соработка и колективна самоодбрана. Ова е Договорот од Брисел за основање на Западноевропската унија (ЗЕУ);

– САД, Канада и потписниците на Договорот од Брисел преговараа за договор за основање северноатлантска организација, нова алијанса за колективна безбедност, која истовремено ќе биде милитарна организација за одбрана на Западна Европа и за политичка алијанса. Договорот за НАТО во 1949 година го потпишаа Данска, Исланд, Италија, Норвешка и

Португалија, како и САД, Канада и потписниците на Договорот од Брисел (вкупно 12 земји);

– Подоцна, кон НАТО се приклучија следниве земји: Грција (1952), Турција (1952), Западна Германија (1955, Германија по обединувањето (во 1990), Шпанија (1982, потврдено на референдум во 1986), Република Чешка (1999), Унгарија (1999) и Полска (1999) (вкупно 19 земји);

– Седум други земји се приклучија кон НАТО во март 2004 година: Естонија, Латвија, Литванија, Словачка, Словенија, Бугарија и Романија;

– НАТО брои вкупно 26 членки: Белгија, Бугарија, Велика Британија, Германија, Грција, Данска, Естонија, Исланд, Италија, Канада, Латвија, Литванија, Луксембург, Норвешка, Полска, Португалија, Република Чешка, Романија, САД, Словачка, Словенија, Турција, Унгарија, Франција, Холандија и Шпанија;

– „Неутралните“ земји: Австрија, Финска, Ирска, Шведска и Швајцарија, забележливо, се отсутни страни.

Види:

колективна одбрана

заедничка надворешна и безбедносна политика (ЗНБП)

Европска безбедносна и одбранбена политика (ЕБОП)

„нов изглед“ на НАТО

Западноевропска унија (ЗЕУ)

Notification date

Benachrichtigungsdatum

датум на известување

Податок каде што се наведува датумот на доставувањето на актот до адресантот, до земјите-членки или до поединци.

Nouvelles Frontieres

Nouvelles Frontières

нови граници

Правило од 1986 година од Судот на правдата според кое авионскиот транспорт не се исклучува од конкурентската политика на ЕЗ.

O

'Occupied field'

Vergemeinschaftete Felder

„зафатено поле“

Претставува област од политиката каде што ЕУ е надлежна, според договорите, да презема законодавни дејства. ЕУ може да не преземе дејства, но самиот факт дека е надлежна за тоа ги спречува националните органи да дејствуваат самостојно, бидејќи правото на ЕУ ужива примат над националното право на земјите-членки.

Official journal

Amtsblatt

Службен весник

Содржи детали за целото законодавство на ЕЗ, за нацрт-законодавството, информации, известувања, како и информации за јавните работи и за договорите за набавка.

Official languages

Amtssprachen

службени јазици

Од 1 јануари 2007 година, постојат 23 службени јазици во Европската унија: англиски, бугарски, германски, грчки, дански, естонски, ирски, италијански, латвински, литвански, малтешки, полски, португалски, романски, словачки, словенечки, унгарски, фински, француски, холандски, чешки, шведски и шпански. Законодавството на ЕУ се објавува на сите службени јазици и тие може да се користат за комуникација со институциите на ЕУ. Во дополние, има бројни други јазици кои се зборуваат во Европа, и оваа разноликост на национални и регионални јазици е обележје на Европејците. Тоа претставува израз на нивното богато културно наследство. Европската комисија раководи програми за промоција на изучувањето на јазиците и на јазичната разноликост.

OLAF (European Anti-fraud Office)

OLAF (Europäisches Amt für Betrugsbekämpfung)

Европска управа за борба против измами

Европската управа за борба против измами од 1 јуни 1999 година е одговорна за спречување на измамите против буџетот на Европската унија.

Основана со одлука на Европската комисија, оваа Управа е замена за Одделот за координација на борбата против измами, основан во 1988 година, со ограничен мандат на Европската комисија.

Новата управа ги истражува управувањето и финансирањето на сите институции и органи на Унијата со апсолутна оперативна самостојност. Оваа самостојност ја гарантира директорот на Управата, назначен со договор постигнат меѓу Парламентот, Комисијата и Советот. Тој е надлежен да се жали пред Судот на правдата на Европските заедници за да ја заштити својата самостојност. Директорот може да иницира истрага не само по барање од институција, орган или држава-членка која е засегната, туку и по своја иницијатива; Комитетот за надзор на Управата е надлежен за надзор на истражната функција; тој е составен од пет независни надворешни лица, заеднички назначени од Парламентот, Комисијата и Советот.

Аранжманите за интерни истраги кои се спроведуваат надвор од Управата со цел да се спречи измама, корупција или други незаконски дејства што ги повредуваат финансиските интереси на Европските заедници, се пропишани со меѓуинституционалниот договор од мај 1999 година меѓу Парламентот, Советот и Комисијата. Овој договор ја проширува надлежноста на Управата да опфаќа и сериозни случаи на професионално однесување од службеници и други лица со дисциплински или казнени последици. Повеќе регулативи го пропишуваат известувањето за нередовности и за враќање на суми кои се погрешно платени. Други регулативи ја пропишуваат постапката за истрага и за дејства, како на пример *in situ* проверки.

Види:

Европска комисија

борба против измами

Ombudsman

Bürgerbeauftragter

Европски правобранител (Омбудсман)

Позицијата европски правобранител (Омбудсман) е основана со Договорот за Европската унија од Мастрихт во 1992 година, со цел да гарантира јасна администрација и административна транспарентност на ниво на институциите на ЕУ. Народниот правобранител го назначува Европскиот парламент, по секој избор, за време од пет години.

Тој е надлежен да прима приговори од секој граѓанин на Унијата или од секое физичко или правно лице кое живее во држава-членка, во случаи на лоша администрација во активностите на институциите или во органите на Заедницата (со исклучок на Судот на правдата и Судот од прва инстанција). На пример, приговорите може да се засноваат врз недостиг или одбивање на пристап до информации, врз неоправдано административно доцнење, или неправедност или дискриминација, или недостиг на транспарентност.

Народниот правобранител може да започне истрага по своја иницијатива, или врз основа на приговор. Приговорите може да се поднесат директно до Народниот правобранител или преку членка на Европскиот парламент.

Кога Народниот правобранител ќе утврди лоша администрација, случајот го доставува до засегнатата институција, спроведува истрага, бара решение за проблемот и, доколку е неопходно, поднесува предлог-препораки со кои се бара институцијата да даде одговор во форма на детално мислење во рок од три месеци. Доколку засегнатата институција не се согласи со предложената препорака, Народниот правобранител не може да донесе решение. Сепак, тој ќе треба да поднесе посебен извештај за случајот до Европскиот парламент, со цел да може да се преземат соодветни мерки.

Секоја година народниот правобранител доставува извештај за сите свои истраги до Европскиот парламент.

Види:

европско граѓанство (државјанство)

Суд на правдата на Европските заедници

Европски парламент

петиции

Open method of coordination (ОМС)

Offene Methode der Koordinierung (ОМК)

Отворен метод за координација (ОМК)

Овој метод дава можност за интензивни консултации за определување и за модифицирање на стандардите, со цели за кои може целосно или делумно да се преговара, и за повратни информации за спроведувањето, кое ги вклучува државните и недржавните субјекти на различни нивоа. Поинаку кажано, тој

претставува нов работен метод (или начин на управување) на ниво на ЕУ, што се заснова врз пет клучни принципи: супсидијарност, конвергенција, управување со цели, надзор на земјата и интегриран пристап.

Отворениот метод за координација (ОМК), создаден како дел од политиката за вработување и Луксембуршкиот процес, е дефиниран како инструмент на Лисабонската стратегија (2000).

ОМК вовеле нова рамка за соработка меѓу земјите-членки, чии национални политики може да се насочат кон определени заеднички цели. Според овој меѓувладин метод, земјите-членки се оценуваат од друга држава-членка, при што улогата на Комисијата е ограничена единствено на вршење надзор. Европскиот парламент и Судот на правдата виртуелно немаат улога во процесот на ОМК.

ОМК се применува во сите области кои се во надлежност на земјите-членки, како што се вработеноста, социјалната заштита, социјалната вклученост, образованието, младината и обуката.

ОМК се заснова врз:

1. Заедничко идентификување и дефинирање на целите што треба да се постигнат (усвоени од Советот); заеднички утврдени мерни инструменти (статистика, индикатори, упатства);
2. Означување стандарди, на пример споредба на дејствувањето на земјите-членки и размена на најдобрата практика (под надзор на Комисијата);
3. Во зависност од засегнатите области, ОМК ги опфаќа и

т.н. мерки на „меки закони“, кои се обврзувачки за земјите-членки во различен степен, но тие никогаш немаат форма на директиви, регулативи или одлуки. Во контекст на Лисабонската стратегија, ОМК бара од земјите-членки да подготват национални планови за нивна реформа и да ги достават до Комисијата. Сепак, политиката за младина не опфаќа утврдување на целите, и им е оставено на земјите-членки да одлучат за целите, без потреба од координација на националните акциони планови на ниво на ЕУ.

Види:

образование

вработување

Лисабонска стратегија

социјална политика

стручна обука

младина.

Operative part of the decision

Operativer Teil einer Entscheidung

оперативен дел на одлука

Овој дел ја содржи одлуката на Судот и таа е наведена по образложението на Судот.

Opinion

Stellungnahme

мислење

Необврзувачки правен акт на ЕУ со кој се појаснуваат постојната и идната политика и правото на ЕУ. Најчесто се носи од страна на Комисијата, Парламентот и Европскиот суд на правдата.

Opting out

Opting out

исклучок

Исклучокот ѝ се одобрува на земја која не сака да се придружи кон другите земји-членки за определена област на соработка од Заедницата, како начин за избегнување на општиот пат. На пример, Велика Британија не сакаше да земе учество во третата фаза од Економската и монетарната унија (ЕМУ). Слични клаузули беа договорени со Данска за ЕМУ, за одбраната и за европското државјанство. Правото на ЕУ за Шенген исто така е усвоено делумно, бидејќи Ирска, Велика Британија и Данска може да одлучуваат од случај до случај дали ќе учествуваат целосно или делумно во планираните мерки.

Види:

зголемена соработка

Европски совет

Шенген (Договор и Конвенција)

Економска и монетарна унија (ЕМУ)

Optional Protocol

Fakultativprotokoll

опционен протокол

Поимот „протокол“ се користи како дополнителен правен инструмент со кој се дополнува договорот. Протоколот може да биде за секое прашање релевантно за договорот и се користи или за да појасни дополнително нешто од оригиналниот договор, нова или зголемена грижа, или да дополни постапка за примена и за спроведување на договорот – како, на пример, дополнување на постапката за индивидуални приговори. Протоколот е „опционен“, бидејќи тој не е автоматски обврзувачки за земјите кои го ратификувале оригиналниот договор; земјите мора самостојно да го ратификуваат или да му се придружат на протоколот.

Outermost regions

Gebiete in äußerster Randlage

најоддалечени региони

Постојат седум „најоддалечени региони“: Гвадалупе, Француска Гвајана, Мартиник и четирите француски прекуокеански делови, Канарските Острови (Шпанија), Азури и Мадера (Португалија). Овие региони се карактеризираат со малобројно население и со значителна оддалеченост од Европа. Нивната специфична локација ги прави европски мост за олеснување на трговските односи со нивните не-европски соседи, од кои најголемиот број се помалку развиени земји. За сметка на овие региони, поморската територија на Европската унија е

најголема во светот, со економска зона која опфаќа 25 милиони километри.

Најоддалечените региони се предмет на Декларацијата која е анекс на Договорот за ЕЗ и имаат интерес од специфичните мерки врз основа на член 299 од Договорот. Оваа Декларација ја признава нивната значителна структурна заостанатост. Декларацијата пропишува можност за усвојување специфични мерки за да им помогнат во остварување на целта за промоција на економски и социјален развој. Член 299 од Договорот го овластува Советот да носи специфични мерки со кои се пропишуваат условите за примена на Договорот и заедничките политики за најоддалечените региони.

Види:

економска, социјална и територијална кохезија

Own resources

Eigenmittel

сопствени ресурси

Првично, Буџетот на Заедницата зависеше од финансиските придонеси на земјите-членки. Со Одлуката усвоена на 21 април 1970 година, придонесите на земјите-членки се заменија со сопствени ресурси. Ова се трансфери од земјите-членки кон Буџетот на Заедницата за да се покријат трошоците на ЕУ. Фактот дека Буџетот на Заедницата се финансира од сопствени извори ја прави ЕУ финансиски независна.

Комбинираниот збир на сите сопствени ресурси тековно не смее да надмине 1,24% од вкупниот бруто-национален приход

(БНП) на земјите-членки. Постојат четири видови сопствени ресурси: царини за земјоделството и давачки за шеќер, кои се состојат од царински давачки за увоз на земјоделски производи од земји кои не се членки на Заедницата, што се предмет на заедничко организирање на пазарот, и давачки за шеќер, изоглукоза и инулин сируп.

Царински давачки: произлегуваат од примената на заедничките царински давачки и се собираат од увозот од трети земји на надворешните граници.

Овие два ресурса се нарекуваат „традиционални сопствени ресурси“.

Ресурси од данок на додадена вредност (ДДВ): произлегуваат од примената на единствената стапка на процент на ДДВ во секоја држава-членка. Оваа стапка од 0,50% е воведена во 2004 година. За сите земји-членки се применува врз основа која е 50% од БНП.

Ресурси што се засноваат врз бруто-националниот приход („четвртиот ресурс“): воведен е во 1988 година и претставува „дополнителен“ ресурс, бидејќи е воведен во согласност со трите други ресурси на буџетските приходи. Единствената стапка на процент се применува за вкупниот БНП за сите земји-членки, според буџетската постапка.

Види:

буџет

царинска унија

финансиски перспективи

P

Parliamentary committees

Ausschüsse des Europäischen Parlaments

парламентарни комитети

Како и во националните парламенти, во Европскиот парламент со формирани различни комитети за подготовка на постапките. Законодавната работа на Парламентот ја вршат овие комитети. Членовите на секој комитет се избираат од членовите на Парламентот во почетокот и на средината од секој парламентарен мандат, во согласност со нивната политичка припадност и стручност.

Деловникот на Европскиот парламент пропишува дека членовите на Парламентот го определуваат бројот на комитетите и нивните надлежности. За шестиот парламентарен мандат (2004–2009 година), беше одлучено да се зголеми бројот на специјализирани стандардни комитети од 17 на 20, кои работат

на различни области (внатрешен пазар, земјоделство, вработување, индустрија, култура, уставни и правни работи и сл.).

Парламентот исто така може да основа поткомитети, времени комитети и комитети за контакт, кога тоа е неопходно. Комитетите за контакт ги испитуваат можните повреди на комунитарното право или случаите на погрешна администрација при нејзиното спроведување. На пример, комитет за контакт беше основан во 1997 година за да го истражи доцнењето во давањето одговор на Европа на кризата со „кравјото лудило“. Времените комитети се основаат за период од 12 месеци, но може да се обноват на неопределено време. Нивната надлежност е неопходно да се ограничи на спроведување на комунитарното право.

Основната функција на постојаните комитети е да дискутираат по предлозите за нови правни акти поднесени од Европската комисија и да подготвуваат свои извештаи. За секој предлог-правен акт или друга иницијатива, во согласност со договорот меѓу политичките групи кои го сочинуваат Парламентот, се назначува известувач. Неговиот извештај се дискутира, се менува и се гласа од парламентарниот комитет и потоа се става на дневен ред на пленарното заседание, кое се состанува еднаш месечно во Стразбур и каде што се дебатира и се гласа за основите на овој извештај.

Како подготовка за гласањето во Парламентот, по одобрението од Европската комисија, парламентарните комитети

може да спроведат сослушувања на комисионерите надлежни за специјализирани области.

Види:

потврдување на Европската комисија

Европски парламент

Parliamentary questions

Parlamentarische Anfragen

парламентарни прашања

Прашање поставено од член на Европскиот парламент до Европската комисија или до Советот со барање за писмен одговор (писмено прашање); се поставува за време на сесиите (усно прашање); се поставува во времето определено на сесиите за поставување прашања (прашање поставено во времето предвидено за прашања).

Participation

Aufnahme

учество

Димензијата на учеството во демократијата се однесува на вклучувањето на граѓанското општество и на социјалните партнери во процесот на креирање политики, каде што тие се одраз на грижите на граѓаните.

Peer review

Qualitätsüberprüfung

преглед

Процес што се користи за проверка на работата која ја врши еден, заради обезбедување дека ги исполнува специфичните критериуми. Основната цел е да се утврди дали работата ги задоволува спецификациите што се предмет на проверка, да се утврдат какви било отстапки од стандардите и да се обезбедат предлози за подобрувања.

Petersberg tasks

Petersberger Aufgaben

Петерсбершки задачи

„Петерсбершките задачи“ се интегрален дел од Европската политика за безбедност и одбрана. Тие се опфатени со Договорот за Европската унија (член 17) и покриваат:

1. Хуманитарни и спасувачки задачи;
2. Задачи за чување на мирот;
3. Задачи на борбените сили за управување со криза, вклучувајќи и чување на мирот.

Овие задачи се определени со Петерсбершката декларација, усвоена на Министерскиот совет на ЗЕУ во јуни 1992 година.

Притоа, земјите-членки на ЗЕУ изразија својата да ги стават на располагање своите милитарни единици на ЗЕУ, НАТО и на Европската унија.

Види:

колективна одбрана

НАТО (Договор за северноатлантска организација)

„нов изглед“ на НАТО

Западноевропска унија (ЗЕУ).

Petitions

Petitionen

петиции

Правото на петиција е право на секој граѓанин на Унијата и на секое физичко или правно лице кое живее или има регистрирано канцеларија во држава-членка да поднесе барање или приговор до Европскиот парламент за прашања од областите на дејствување на Заедницата и од кои е засегнато (членови 21 и 194 од Договорот за основање на Европската заедница).

Комитетот за петиции на Парламентот утврдува дали поднесените петиции се дозволени. Доколку смета дека се одобрени, може да го упати прашањето на решавање кај Народниот правобранител. При подготовка на мислење за дозволеноста на петицијата, може да побара документи или информации од Европската комисија. Комитетот, исто така, може да ја достави петицијата до други парламентарни комитети заради добивање информации, со цел да може понатаму да се дејствува. Во определени исклучителни случаи, Комитетот за петиции може да поднесе извештај до Парламентот за усвојување пленарно заседание, или за спроведување мисија за утврдување на фактите.

Види:

европско граѓанство (државјанство)

Европски парламент

европски правобранител (Омбудсман)

Pillars of the European Union

Pfeiler der Europäischen Union

столбови на Европската унија

Концептот на „столбови“, главно, се користи во однос на Договорот за Европската унија. Трите столба од основната структура на Европската унија, под назив столбови на Заедницата, се однесува на трите Заедници:

1. Европската заедница, Европската заедница за атомска енергија (ЕВРОАТОМ) и поранешната Европска заедница за јаглен и челик (ЕЗЈЧ);
2. Столбот посветен на заедничката надворешна и безбедносна политика, кој спаѓа под Наслов 5 од Договорот за ЕУ (втор столб);
3. Столбот посветен на полицијата и на правосудната соработка по кривични прашања, кој спаѓа под Наслов 6 од Договорот за ЕУ (трет столб).

Договорот од Амстердам делегира некои области опфатени со третиот столб кон првиот столб (слободно движење на лица).

Трите столба функционираат врз основите на различни постапки за донесување одлуки: постапка на Заедницата за првиот столб и меѓувладина постапка за другите два столба. Во

случај со првиот столб, единствено Комисијата може да поднесува предлози до Советот и до Парламентот и доволно е квалификувано мнозинство за да може да се усвои актот на Советот. Во случајот со вториот и со третиот столб, ова право на иницијатива се дели меѓу Комисијата и земјите-членки, при што е потребна едногласност на Советот.

Види:

комунитаризација

меѓувладини и методи на Заедницата

Европска заедница

Европска унија

единствена институционална рамка

Police and judicial cooperation in criminal matters

Polizeiliche und justizielle Zusammenarbeit in Strafsachen (PJZS)

полициска и правосудна соработка за кривични прашања

Во областа на слободата, безбедноста и правдата, целта на полицијата и на правосудната соработка по кривичните прашања е да обезбеди висок степен на безбедност за граѓаните на ЕУ преку промоција и зајакнување брза и ефикасна соработка меѓу полицијата и правосудните органи (член 29 од Договорот за Европската унија). Полицијата и правосудната соработка се пропишани во Наслов 6 од Договорот за ЕУ (трет столб), како и целта за спречување и за борба против расизам и ксенофобија, организиран криминал и тероризам, трговија со луѓе, криминал против деца, трговија со дрога, корупција и измама.

Полицијата и правосудната соработка по кривичните прашања се спроведуваат во форма на:

1. соработка меѓу националните полициски сили;
2. соработка меѓу националните царински служби;
3. соработка меѓу националните правосудни органи.

Таа се спроведува главно преку агенции основани од Европската унија во рамки на третиот столб (Европрава, Европол и Европска судска мрежа).

Соработката во согласност со Наслов 6 исто така го опфаќа приближувањето на правилата за кривични прашања во земјите-членки и развојот на механизми за заемно признавање на судските одлуки за кривични прашања.

Во дополние, ваквиот вид соработка се раководи од меѓувладини аранжмани, при што се ограничени надлежностите на Европската комисија, Европскиот парламент и Судот на правдата на Европските заедници во корист на Советот на Европската унија и земјите-членки.

Првично, Наслов 6 од Договорот за ЕУ, воведена со Договорот од Мастрихт, ги содржи одредбите за воспоставување соработка во областа на правдата и внатрешните работи. Договорот од Амстердам вовеле намалување на бројот прашања опфатени со Наслов 6 преку делегирање голем број од нив во Договорот за основање на Европската заедница (првиот столб), особено во Наслов 4: „Виза, азил, имиграција и други политики поврзани со слободното движење на лица“. Одредбите за полицијата и за правосудната соработка по кривични прашања остануваат во Наслов 6 од Договорот за ЕУ. Наслов 4 од

Договорот за ЕЗ и Наслов 6 од Договорот за ЕУ заедно ги формираат правните основи за областа слободи, безбедност и правда.

Судска практика: C–388/08 PPU; C–404/07; C–296/08 PPU; C–303/05.

Види:

област на слобода, безбедност и правда

Европрава

европски налог за апсење

Европска судска мрежа за кривични работи (ЕСМ)

Европол (Европска полициска служба)

Перење пари

организиран криминал

столбови на Европската унија

расизам и ксенофобија

тероризам

Policy cycle, EU policy cycle

Politik-Zyklus (Gesetzgebungsverfahren)

политички циклус, циклус на политиката на ЕУ

Договорите за ЕЗ и за ЕУ ги определуваат релативните надлежности на институциите на ЕУ со цел да влијаат врз содржината на политиките на ЕУ. Три институции се принципиелно вклучени во донесувањето на законите: Комисијата, Европскиот парламент и Советот.

Политичкиот циклус започнува со идентификување на потребата за дејствување на ниво на ЕУ. Во најголемиот број случаи, ова е придружено со фазата на развој, при што Комисијата спроведува преглед на политиките и на нивното влијание. Комисијата потоа може да поднесе предлози. Европскиот парламент и Советот го разгледуваат предлогот, го усвојуваат – најчесто по измените – или го одбиваат. Комисијата може да го одбие предлогот од различни причини. Потоа политиката се спроведува на ниво на ЕУ, односно на ниво на земјите-членки. Конечно, Комисијата врши надзор и оценка дали политиката ги остварила планираните цели.

Political Agreement

Politische Übereinkunft

политички договор

Политичкиот договор се постигнува кога сите министри на состанок на Советот постигнуваат општа согласност за понатамошниот тек на предложениот правен акт.

Political and Security Committee (PSC)

Politisches und Sicherheitspolitisches Komitee (PSK)

Политички и безбедносен комитет

Политичкиот и безбедносен комитет претставува постојано тело во областа на заедничката надворешна и безбедносна политика, во согласност со член 25 од Договорот за Европската унија.

Овој Комитет е составен од политички директори од министрите за надворешни работи на земјите-членки. Надлежноста на овој Комитет е:

1. Да ја набљудува меѓународната ситуација опфатена со заедничката надворешна и безбедносна политика;
2. Да дава придонес во дефинирањето на политиките;
3. Да го набљудува спроведувањето на одлуките на Советот.

Во согласност со надлежноста на Советот, Комитетот врши политичка контрола и стратемиско насочување на дејствата за управување со кризи. Комитетот се овластува од Советот да донесува одлуки за практично управување со кризи. Тој е помогнат од Политичко-милитарната група, од Комитетот за цивилни аспекти во управувањето со кризи, од Милитарниот комитет и од милитарниот кадар.

По влегувањето во сила на Договорот од Амстердам, беше договорено основање комитет на Европскиот совет во Хелсинки во декември 1999 година. Комитетот во почетокот беше времено тело, но подоцна стана постојано тело, по Европскиот совет одржан во Ница во декември 2000 година.

Види:

заедничка надворешна и безбедносна политика (ЗНБП)

Европска безбедносна и одбранбена политика (ЕБОП)

Pre-accession assistance

Heranführungshilfe

претпристапна помош

Претпристапната помош им помага на земјите кои се кандидатки за членство во Европската унија да ги исполнат критериумите за пристапување (Критериумите од Копенхаген). Притоа се бара значително инвестирање, доколку земјите-кандидатки ги усогласат нивните институции и стандарди со *acquis* на Заедницата и ги исполнат нивните обврски како земји-членки.

Претпристапната помош за земјите-кандидатки за членство е клучен фактор од стратегијата за пристапување во Унијата и е пропишана со партнерствата за пристапување.

За периодот 2007–2013 година, инструментот за претпристапна помош (ИПА) ќе биде единствениот кој ги замени претпристапните инструменти што се применуваа во периодот 2000–2006 година (ФАРЕ, САПАРД за структурни мерки во земјоделството, ИСПА за инфраструктурен развој во областа на животната средина и транспортот, посебен претпристапен инструмент за Турција), како и програмата КАРДС за земјите од Западен Балкан.

ИПА е составен од пет компоненти: поддршка за транзицијата и надградба на институциите, прекугранична соработка, регионален развој, развој на човекови ресурси и рурален развој. Првите три компоненти се однесуваат на земјите-кандидатки за членство и за земјите-потенцијални кандидатки. Сепак, последните три компоненти се однесуваат само на

земјите-кандидатки за членство, со цел да ги подготват за усвојување и спроведување на кохезионата политика и за управување со структурните фондови.

Европската инвестициона банка (ЕИБ) и меѓународните финансиски институции (МФИ), исто така овозможуваат кофинансирање за земјите-кандидатки за членство.

Во моментот кога овие земји ќе пристапат кон Унијата, новите земји-членки кои веќе не се во позиција да примаат претпристапна помош, ќе добијат временна финансиска помош, транзициона поволност пропишана со договорот за пристапување.

Види:

преговори за пристапување

партнерство за пристапување

земји-апликантки

проширување

Европска инвестициона банка (ЕИБ)

претпристапна стратегија

ФАРЕ (Програма на Заедницата за помош на земјите од

Централна и Источна Европа)

скрининг

Структурни фондови и Кохезионен фонд

ТАИЕХ (Техничка помош за размена на информации)

Pre-accession strategy

Heranführungsstrategie

претпристапна стратегија

Стратегијата за претпристапување нуди „структурен дијалог“ меѓу земјите-кандидатки за членство и институциите на ЕУ низ целиот процес на пристапување, овозможувајќи им на сите страни пристап до потребните инструменти. Ова е пропишано за секоја држава-кандидатка поединечно.

Стратегијата за претпристапување е резултат на Европскиот совет од Луксембург (декември 1997 година), за чие заседание беше повторно воведена стратегијата за претпристапување за десетте земји-кандидатки за членство од Централна и од Источна Европа. Оваа стратегија се заснова врз:

1. Билатерални договори;
2. Партнерства за пристапување и национални програми за усвојување на *acquis*; учество во програмите на Заедницата, агенциите и комитетите;
3. Политички дијалог;
4. Евалуација на Комисијата („надзор“);
5. Претпристапна помош;
6. Кофинансирање од меѓународни финансиски институции (МФИ).

Како дополнение на овие основни инструменти, стратегијата за претпристапување може да опфати и други одделни кандидатки, во зависност од околностите.

Види:

преговори за пристапување

партнерство за пристапување

земји-апликантки

проширување

финансиска преспектива

ФАРЕ (Програма на Заедницата за помош на земјите од
Централна и од Источна Европа)

претпристапна помош

скрининг

ТАИЕХ (Служба за техничка помош за размена на информации)

Precautionary principle

Vorsorgeprinzip

принцип на претпазливост

Концептот на принципот на претпазливост првпат беше утврден со Соопштението на Комисијата усвоено во февруари 2000 година, во кое се дефинира концептот и начинот на кој тој треба да се применува.

Овој текст ја надополнува Белата книга за безбедност на храната (јануари 2000 година) и Договорот склучен во февруари 2000 година во Монреал за Протоколот за био-безбедност од Картагена. Во овој документ, Комисијата ги определува спречиличните случаи во кои се применува овој принцип:

1. Кога научните податоци не се доволни, неуверливи или несигурни;
2. Кога прелиминарните научни евалуации покажуваат

можни опасни ефекти за животната средина и опасност по здравјето на луѓето, животните и растенијата.

Во двата случаја, ризиците се некомпатибилни со високото ниво на заштита определено од Европската унија.

Соопштението исто така пропишува три правила кои треба да се почитуваат за да се задоволи принципот на претпазливост:

1. Целосна научна евалуација спроведена од независен орган, со цел да се определи степенот на научна несигурност;
2. Оценка на потенцијалните ризици и последици од недејствување;
3. Учество во услови на максимална транспарентност на сите заинтересирани страни во испитување на можните мерки.

Комисијата исто така сака да нагласи дека мерките што се резултат од принципот на претпазливост може да имаат форма на одлука за дејствување или недејствување, во зависност од степенот на ризик и неговата „прифатливост“. Унијата го применува овој принцип на претпазливост во областа на генетски модифицираните организми (ГМО), на пример, со усвојувањето на мораториумот за нивна комерцијализација меѓу 1999 и 2004 година.

Види:

заштита на потрошувачите

животна средина

безбедност на храна

генетски модифицирани организми (ГМО)

јавно здравство

Preliminary ruling

Vorabentscheidungsersuchen

претходно правило

Посебен вид актовност пред Европскиот суд на правдата (ЕСП) со кој националните судови бараат ЕСП да го толкува правото на ЕУ или да одлучи за валидноста и директниот ефект на актите на ЕУ; правилото на ЕСП е обврзувачко и против него не може да се поднесе жалба.

Судска практика: C-13/61; C-166/73; C-29/69; C-66/80; C-43/75; C-112/83; C-216/82; C-133/85; C-188/92; C-183/91; случаите 133-136/85; C-314/85; C-143/88; C-92/89; C-465/93; C-143/88; C-92/89; C-68/95.

Preparatory acts

vorbereitende Rechtsakte

подготвителни акти

Овие акти опфаќаат предлози, мислења, резолуции и други подготвителни документи.

Presidency of the Council of the European Union

Vorsitz des Rates der Union

претседавање со Советот на Европската унија

Претседавањето со Советот на Европската унија се

организира врз основа на ротирачки систем на половина година, при што секоја држава-членка претседава за период од шест месеци. Редоследот на претседавањето го определува Советот на Европската унија, по пат на едногласно гласање.

Секоја држава-членка има обврска да претседава и да даде придонес за ефикасно функционирање на институциите на Заедницата. Надлежности на Претседателството се: да раководи со состаноците на КОРЕПЕР и со други работни средби и комитети на КОРЕПЕР; да ја организира и да ја раководи работата на Советот во согласност со правилата за постапување; да ја претставува Унијата во поглед на ЗНБП (со поддршка од Високиот претставник на заедничката надворешна и безбедносна политика).

Види:

Совет на Европската унија

КОРЕПЕР

Европски совет

Тропка

President of the European Commission

Präsident der Europäischen Kommission

Претседател на Европската комисија

Член 2 14 (2) од Договорот за основање на Европската заедница пропишува дека Советот, кога се состанува во состав на претседателите на држави или на влади и кога одлучува со квалификувано мнозинство, ќе номинира лице кое има намера да

биде Претседател на Комисијата и номинацијата потоа се доставува на одобрување до Европскиот парламент. Оваа постапка е пропишана со Договорот од Ница, додека Договорот од Амстердам пропиша дека владите на земјите-членки ќе номинираат лице со заедничка согласност по одобрение од Парламентот.

Владите потоа наменуваат лица кои имаат намера да ги назначат за членови на Комисијата, во согласност со новиот Претседател.

Претседателот на Комисијата има значајни надлежности според член 217 од Договорот за ЕЗ за обезбедување дека Комисионерите, по проширување со пристапување на новите земји-членки, ќе дејствуваат конзистентно и ефикасно.

Потоа Претседателот на Европската комисија ги определува основите на широката политика кои ќе се почитуваат при работата на Комисијата. Тој одлучува за алокација на обврските меѓу Комисионерите и за реконструкција за време на мандатот на Комисијата.

По одобрување на составот на Комисијата, ги назначува потпретседателите, чиј број е пропишан со Договорот. Тој може, по одобрување на составот, да бара оставка од член на Комисијата.

Претседател на Комисијата за периодот 2004–2009 година е поранешниот премиер на Португалија, Josй Manuel Durго Barroso, кој го наследи на позицијата претходникот Romano Prodi.

Види:

состав на Европската комисија

потврдување на Европската комисија

Европска комисија

Principle of equality

Gleichheitsprinzip

принцип на еднаквост

Во позитивна конотација, принципот на еднаквост бара ист третман на слични ситуации, освен ако постојат оправдани основи кои го оправдуваат различниот третман. Во областа на економското право, споредливост меѓу фирмите постои кога нивните конкурентни позиции на релевантниот пазар може да се споредат. Принципот на еднаквост е поврзан со принципот на соодветно расудување. Во негативна конотација, принципот на еднаквост бара од администрацијата да го оправда различниот третман. Во случајот C-167/88 (Здружение на производители на пченица), Судот утврди дека надлежноста доделена на Комисијата да усвојува различни мерки на интервенција за поддршка на пазарот, кои се темелат на пазарните услови во различни региони од Заедницата, не создава дискриминација меѓу производителите.

Советот применува објективен критериум за одобрување различен третман. Судот исто така утврди дека при примената на неговото дискреционо право, Судот не предизвикал „видлива заблуда за проценка“. Тестирањето на „видлива заблуда за проценка“, која произлегува од француското управно право, се

применува во многу системи на управното право, вклучувајќи го и системот на ЕУ.

Principle of legality

Rückwirkungsverbot

принцип на законитост

Принципот на законитост бара администрацијата да дејствува врз основите на парламентарна/статутарна управа. Примената на овој принцип се разликува меѓу европските земји.

Principle of proportionality

Proportionalitätsprinzip

принцип на пропорционалност

Принципот на пропорционалност предвидува дејствата преземени од администрацијата да бидат во согласност со целите. Дали административните дејства се соодветни и неопходни – е прашање на политиката, а не на правото. Поради тоа, кога судовите се во судир со регулативите за избори на економски политики, се разликуваат од експертизата на администрацијата бидејќи вршат само „маргинален преглед“. Она што е специфично за овој пристап е начинот на кој се применува принципот на пропорционалност од страна на Европскиот суд на правдата. Во случајот на Fedesa (C-331/88), Судот оцени дека законитоста на забраната за економска активност е услов дека мерките за забрана се соодветни и неопходни за постигнување на целите определени со законите.

Programme of Community aid to the countries of Central and Eastern Europe (Phare)

Phare (Gemeinschaftliches Hilfsprogramm für Länder in Mittel- und Osteuropa)

Програма на Заедницата за помош на земјите од Централна и од Источна Европа (ФАРЕ)

ФАРЕ е основниот инструмент на претпристапна помош за земјите-кандидатки за членство во ЕУ. Основната цел на оваа Програма е поддршка на земјите-кандидатки во процесот на усвојување и спроведување на acquis и нивна подготовка за управување со структурните фондови. Оваа програма својот фокус го има ставено на два приоритета:

1. Институционална надградба;
2. Финансирање на инвестиции.

Оваа програма е воведена во 1989 година за поддршка на реконструкцијата на економиите на Полска и на Унгарија, и таа постепено беше проширена со цел да ги опфати земјите од Централна и од Источна Европа. Од 1994 година, задачите на ФАРЕ се усогласени во согласност со приоритетите и потребите на секоја држава-кандидатка.

За периодот 2000–2006 година, програмата ФАРЕ имаше буџет од повеќе од 10 милијарди евра (околу 1,56 милијарди евра годишно). Во 2000 година беа воведени две други програми: ИСПА (за транспорт и животна средина) и САПАРД (за земјоделство).

За периодот 2007–2013 година, инструментот за претпристапна помош (ИПА) е единствениот финансиски

инструмент за земјите-кандидатки за членство во ЕУ и тој е замена за сите постојни форми на претпристапна помош, вклучувајќи ја и програмата ФАРЕ.

Види:

проширување

претпристапна помош

претпристапна стратегија

Proportionality principle

Proportionalitätsprinzip

принцип на пропорционалност

Слично на принципот на супсидијарност, принципот на пропорционалност ја регулира примената на надлежностите на Европската унија, со цел да утврди определени рамки за дејствувањето на институциите на Унијата. Според ова правило, вклученоста на институциите мора да се ограничи до неопходен обем за постигнување на целите од Договорите.

Ова значи дека во случаи кога се можни различни начини на дејствување на Унијата, а притоа ефектот е ист, ќе се избере оној начин кој им остава најголема слобода на земјите-членки и на поединците.

Принципот на пропорционалност е јасно пропишан со член 5, став трети од Договорот за Европската заедница. Протоколот за примена на принципите на супсидијарност и пропорционалност, кој е анекс на Договорот за Европската

заедница пропишан со Договорот од Амстердам, ги утврдува критериумите за примена на двата принципа.

Судска практика: C-181/84; C-66/82; C-154/78; C-5/73; C-84/94; C-426/93; C-181/84; C-491/01; C-210/03.

Види:

распределба на надлежностите

супсидијарност

Proposals

Antrag

предлози

Комисијата сама има право да иницира донесување правни акти речиси за сите области (има неколку инстанции каде што оваа надлежност ја дели со земјите-членки или со Европската централна банка). Ова се врши со објавување на предлозите за нови правни акти. Сепак, Советот и Европскиот парламент може да ја повикаат Комисијата да предложи правен акт за определена област.

Public debate

Öffentliche Debatte

јавна дебата

Овој критериум значи дека намерата на креаторите на политиката мора да биде јавна и за неа да се дебатира на националните и на европските медиуми преку националните и европскиот парламент. Иако размената на информации и идеи

меѓу учесниците е дефинирана како дел од отворениот метод на процесот за координација, јавната дебата не е дефинирана.

Public health

Öffentliche Gesundheitspolitik

јавно здравство

Според член 152 од Договорот за основање на Европската заедница, дејствата во областа на јавното здравство се со цел да се спречи болест и зарази, вклучувајќи и завист од дрога, преку промоција на истражување на причините и нивно пренесување, поткрепено со здравствени информации и образование. Особено, сите политики и активности на Заедницата мора да се спроведуваат на начин кој ќе обезбеди висок степен на заштита на здравјето на луѓето.

Додека дејствувањето на Заедницата може да ги дополни мерките преземени од земјите-членки, целите определени со член 152 главно се постигнати со охрабрување на соработката меѓу земјите-членки во согласност со принципот на супсидијарност.

Целите на јавното здравство на Заедницата се пропишани со акциона програма која го опфаќа периодот за 2008–2013 година, со фокус за подобрување на здравствената сигурност на граѓаните, промоција на здравството, информација и зголемување на степенот на информираност.

Дејствувањето на Заедницата во областа на јавното здравство беше воведено со Договорот од Мастрихт и ревидирано со Договорот од Амстердам.

Види:

постапка на соодлучување

безбедност на храната

принцип на претпазливост

супсидијарност

Public procurement

Öffentliches Auftragswesen

јавна набавка

Договорите за јавни набавки ги опфаќаат набавките, услугите и работите набавени од јавниот сектор.

Набавките што се над определена вредност се спроведуваат во согласност со правилата и постапките на Заедницата.

Ова законодавство гарантира фер третман за бизнисите и отвореност при повикот за учество на тендер. Целта е да се спроведе во услови на поголема конкуренција и слобода на давање услуги на Европскиот заеднички пазар.

Определени договори остануваат на ниво на земјите-членки, без оглед на нивната вредност, кога влијаат врз определени државни интереси. Ова особено се однесува на договорите за одбрана.

Во 2004 година, Советот и Европскиот парламент усвоија нов сет законодавство, со што се поедноставуваат и се модернизираат постапките за доделување договори од јавниот сектор. Овој сет се состои од две директиви, една со која се опфаќаат договорите за јавни работи, набавки и услуги, и другата

за останатите јавни договори за вода, енергетика, транспорт и за поштенскиот сектор.

Две други директиви ги регулираат жалбените постапки против договорите за доделување јавни работи и набавки и постапките за договори за доделување од страна на операторите во секторите за вода, енергетика, транспорт и телекомуникации.

Комунитарното право бара договорите над определен праг да се објавуваат во Службен весник. Информативниот систем за јавни набавки обезбедува информации за можностите за европските и меѓународните бизниси на индустријата за јавни набавки.

Види:

деловна политика

Public service

Öffentlicher Dienst

јавна услуга

Концептот јавна услуга е со две значења: тој ги опфаќа двете тела кои обезбедуваат услуги и услуги од јавен интерес. Обврската за јавни услуги може да се наложи од јавните органи на тело кое обезбедува услуги (авиопревозниците, патните или железничките превозници, производителите на енергија и слично), на национално или регионално ниво. Концептот јавна услуга и концептот јавен сектор (вклучувајќи ги и службените услуги) често се погрешни и збунувачки; тие се разликуваат во смисла на функцијата, статусот, сопственоста и „клиентелата“.

Види:

услуги од општ интерес

Повелба за јавни услуги

услуги од општ економски интерес

супсидијарност

универзална услуга

Public service charter

Öffentliche Aufträge

Повелба за јавни услуги

Идејата зад Повелбата за јавни услуги е потребата од инструмент кој ќе ги определи основните права и принципи за координирање на обезбедувањето јавни услуги на корисниците. Овие принципи опфаќаат:

1. Континуитет на услугата;
2. Квалитет;
3. Сигурност во снабдувањето;
4. Еднаков пристап;
5. Достапни цени;
6. Социјална, културна и еколошка прифатливост.

Член 16 од Договорот за ЕЗ, воведен со Договорот од Амстердам, ја потврдува улогата на јавните услуги во Европската унија. Политиката на ЕУ за операторите на јавни услуги сè уште се оформува во согласност со потребата да се либерализираат мрежите на јавни услуги и да се прошири обемот на конкуренцијата на националните пазари, особено во

железничкиот транспорт, поштенските услуги, енергетиката или телекомуникациите.

Види:

јавни услуги

универзална услуга

Q

Qualified majority

Qualifizierte Mehrheit

Квалификувано мнозинство

Квалификувано мнозинство (КМ) е бројот на гласови што се бара за донесување одлука во Советот за прашања за кои се дебатира во согласност со член 205 (2) од Договорот за ЕЗ. По одржувањето на меѓувладината конференција во 2000 година и Договорот од Ница, бројот на гласови доделен на секоја држава-членка беше изменет, особено за земјите со побројно население, така што легитимноста на одлуките на Советот е заштитена во услови на демографска застапеност. По 1 јануари 2007 година, по проширувањето на Унијата, КМ изнесуваше 255 гласа од вкупно 345 гласа, претставувајќи го мнозинството од земјите-членки. Држава-членка може да бара верификување дека КМ претставува најмалку 62% од вкупното население во Унијата. Доколку ова не е случај, одлуката нема да се усвои.

Со спроведувањето на различните институционални реформи, гласањето со КМ го замени едногласното гласање, кое беше помалку ефективно за развој на оперативна политика на Заедницата (ризик од вето).

Види:

Совет на Европската унија

двојно мнозинство

Компромис од Јанина

зајакнато квалификувано мнозинство

едногласност

вреднување на гласовите на Советот

R

Ratify/Ratification

Ratifizierung

ратификува/ратификација

„Ратификација“ е акт со кој земјата законски се обврзува со условите од определен договор. Со цел да се ратификува договор, земјата најпрвин треба да го потпише и потоа да ги исполни сопствените национални законски барања. Потоа соодветен национален орган на земјата: парламент, сенат, кралство, претседател на државата или на владата, или нивна комбинација, ги следи домашните уставни постапки и носи формална одлука за согласноста да биде страна на договорот.

REACH (regulatory framework for chemicals)

REACH (Rechtsrahmen für chemische Stoffe)

REACH (регулаторна рамка за хемикалии)

Системот „REACH“ претставува единствена регулаторна рамка за регистрација, евалуација и одобрение на хемикалиите.

Целта е да се осигура поголема безбедност во производството и во употребата на хемиските супстанции.

REACH бара од операторите да собираат информации за составот на супстанциите од кој тие се произведуваат или да увезе најмалку еден тон годишно за да се демонстрира безбедна употреба. Претходното законодавство бараше од управите на земјите-членки да докажат постоење на ризик за да може да забранат определена супстанција. Овој пресврт во товарот на докажувањето овозможува ефикасност на постапката.

Информацијата потоа се праќа до Европската агенција за хемикалии, која е формирана за таа цел. Агенцијата, со седиште во Хелсинки, ќе ја спроведе регистрацијата на супстанциите преку воспоставување база на податоци. Нерегистрираните супстанции не смеат да се произведуваат во Европската унија ниту да се увезуваат на пазарот на ЕУ.

Органите на земјите-членки ги оценуваат досиејата за регистрација и супстанциите кои предизвикуваат причини за загриженост. Тие се исто така одговорни за доделување или забрана на одобрение за супстанциите кои предизвикуваат ризик по здравјето или животната средина. Ограничувањата се дозволени за определени опасни супстанции, но во тие случаи постапката е поедноставна.

Системот 2006 е усвоен кон крајот на 2006 година и тој претставува замена за 40 претходни правни акти. Во согласност со претходното законодавство, хемикалиите на пазарот пред 1981 година (околу 99% од оние кои и денес се на пазарот) не беа предмет на тестирање. Претходната постапка што се

применуваше ги казнуваше иновациите и замената на супстанциите достапни на пазарот.

Види:

деловна политика

животна средина

одржлив развој

Recasting of legislation

Neufassung der Rechtsvorschriften

суштинска измена на законодавството

Суштинската измена на законодавството значи усвојување, кога измените се направени врз основниот акт, со нов правен инструмент кој ги вградува измените во текстот на основниот акт, но подоцна ги заменува. За разлика од формалната консолидација, ова вклучува измена и на суштината. Исто така дава целосен увид на подрачјето на законодавството. Новиот правен инструмент се објавува во Службен весник (серија L).

Види:

консолидирање на законодавството – формално/официјално

консолидирање на законодавството – неформално/декларативно

поедноставување на законодавството

Recommendation

Empfehlung

препорака

Ова се необврзувачки декларации и може да се објавуваат од страна на Советот, Комисијата или Европскиот парламент. Тие може да се користат за различни цели, вклучувајќи да се оспособи определена институција да ги изрази своите видувања и мислења по даден предлог или да помогне во толкувањето на други правни акти, но тие немаат правно обврзувачко дејство.

Reform Treaty

Reformvertrag

Реформски договор

Реформскиот договор, уште познат и како Лисабонски договор, потпишан е на 13 декември 2007 година, на самитот на европските лидери во Лисабон, Португалија. Реформскиот договор ги ревидира постојните договори на ЕУ, но не е нивна замена. Официјалниот назив на овој договор е Договор за измена на Договорот за Европската унија и на Договорот за основање на Европската заедница. Целта на Реформскиот договор е да ја олесни „ефикасната и демократска легитимност на Унијата“ и да ја подобри кохерентноста. Во Договорот се содржани определби за: а) демократска контрола, со поголема улога на националните парламенти и граѓаните; б) реформа на процесот на донесување одлуки во Унијата; в) определување на надлежностите на ЕУ и нивните граници; г) основните права, при што ѝ се дава правен

статус на Повелбата за човековите права и можност ЕУ да ја ратификува Европската конвенција за човековите права; д) за надворешната улога на Унијата, зголемувајќи ја можноста за единствен став на Унијата на меѓународно ниво; и г) за еднаквост меѓу земјите-членки.

Реформскиот договор е предвидено да влезе во сила во 2009 година. Претходно треба да го ратификуваат 27 земји-членки на Европската унија.

Regionalism

Regionalismus

регионализам

Овој поим е израз на идејата дека европската интеграција заедно со супранационалноста повторно ќе доведе до појава на региони во Европа (и промоција на регионализам).

Regulation

Richtlinie

регулатива

Регулативите се закони на ЕЗ кои се обврзувачки во целост во ЕЗ и се директно применливи за сите земји-членки. Не е потребно земјите-членки да усвојуваат свое домашно законодавство со цел да ја стават регулативата во сила, иако во определени случаи е неопходно домашното законодавство, со цел да ги отстрани неконзистентните домашни закони или да обезбеди определени домашни санкции за поединци кои ги

повредуваат одредбите од регулативата. Доколку држава-членка има закони кои се во судир со регулативата, регулативата има примат.

Reinforced qualified majority

Beschlussfassung mit qualifizierter Mehrheit

зајакнато квалификувано мнозинство

Во случаи кога Советот дејствува без потреба од предлог од Комисијата (во сферата на Надворешната политика и заедничката безбедносна политика или полицијата и правосудната соработка за кривични прашања), квалификуваното мнозинство со кое Советот одлучува мора да опфати најмалку две третини од земјите-членки.

На Меѓувладината конференција одржана во 1996 година, која резултира со усвојување на Договорот од Амстердам, беше усвоена и идејата за зајакнато квалификувано мнозинство од страна на голем број национални делегации и од Европската комисија.

Овој предлог произлегува од уверувањето дека доколку беше задржана едногласност во одлучувањето, истата мошне често ќе резултирала кон проширување на Унијата. Поради тоа, во определени случаи, едногласноста може да се замени со зајакнато квалификувано мнозинство, кое опфаќа поголем од вообичаениот процент гласови кои се бараат за мнозинско гласање.

Европскиот устав, кој е во фаза на ратификација, пропишува прагот за квалификувано мнозинство да се зголеми на

72% за сите акти освен за оние кои ги предлагаат Европската комисија или Унијата на министрите за надворешни работи.

Види:

двојно мнозинство

квалификувано мнозинство

едногласност

вреднување на гласовите на Советот

Rendez-vous clause

Rendez-vous Klausel

клаузула rendez-vous

Оваа клаузула се применува кога европските лидери дискутираат за значајни правни документи и не можат да постигнат согласност за определено прашање. Притоа може да одлучат да дискутираат по истото прашање во подоцнежна фаза. Нивната одлука ќе биде официјална кога ќе се состави во писмена форма и ќе се пропише како клаузула во правниот текст што е предмет на дискусија. Овој вид клаузула се нарекува „клаузула rendez-vous“.

Repeal

Aufhebung

отповикување

Правен акт со кој регулативите, директивите и одлуките формално се отповикуваат и престануваат да важат.

Research and development

Forschung und Entwicklung

истражување и развој

Политиката за истражување и развој е една од приоритетите на Европската унија, која е во фокусот на Лисабонската стратегија за зголемување на вработеноста и за растот во Европа. Истражувањето, образованието и иновациите го формираат „триаголникот на знаењето“, кој има тенденција да постигне одржливост на економската динамика и на социјалниот модел во Европа. Седмата Рамковна програма за истражување (за периодот 2007–2013 година) има за цел да ја консолидира Европската зона на истражување и да ги стимулира националните инвестиции потребни за постигнување на целта од 3% од БДП.

Европскиот институт за технологија е основан во 2009 година.

Координацијата на иницијативите за истражување и развој во рамките на Заедницата се заснова на различни инструменти:

Рамковни програми за истражување и развој. Овие повеќегодишни програми, воведени во 1984 година, опфаќаат повеќе специфични програми за области, како што се информатичките и комуникациските технологии, животната средина, биотехнологијата, енергетиката (вклучувајќи ја и нуклеарната енергија), транспортот и мобилноста на истражувачите. Седмата рамковна програма (за периодот 2007–2013 година) има најголем буџет од создавањето на европскиот идентитет за истражување. Таа одговара на потребите на

индустријата и на европските политики, ставајќи го знаењето во интерес на економскиот, социјалниот и напредокот на животната средина.

Заедничкиот центар за истражувања (ЗЦИ) – тело за истражување кое ги поддржува дејствата на Унијата – е составено од осум истражувачки единици низ Европската заедница, кои ги задоволуваат специфичните потреби на различните политики на Европската комисија. Овој центар во својот фокус ги има истражувањата на нуклеарната енергија (особено прашањето за безбедноста) и е поделен на неколку сектори: материјали, животна средина, индустриски ризици и сателити. Центарот се финансира преку рамковните програми за истражување на ЕУ и од сопствени приходи од комерцијални договори.

Европската политика за истражување и развој се заснова врз одредбите од трите основачки договори (ЕЗЈЧ, ЕВРОАТОМ и Наслов 18 од Договорот за ЕЗ). Единствениот европски акт го вовеле концептот за технологијата во комунитарното право и во Договорот за Европската унија (Договор за ЕУ), кој подоцна ги разви целите на Заедницата во оваа област.

Судска практика: Т–352/07; Т–316/06; Т–317/07; Т–183/97.

Види:

Европска област за истражување (ЕОИ)

Resolution

Resolution

Резолуција

Советот на Европскиот парламент повремено усвојува резолуции. Овие резолуции не се признати со Договорот за ЕЗ, но тие се користат за да го изразат мислењето на институциите. Резолуциите не се обврзувачки.

Review, revision and sunset clauses

Überprüfungs-, Revisions- und Auslaufklausel

клаузулите преглед, ревизија и „зајдисонце“

Овие клаузули се воведени во правните текстови со цел да се спречи застареноста. Имено:

– **Клаузула преглед**: гарантира дека функционирањето на правниот акт ќе се испита на определен датум;

– **Клаузула ревизија**: предвидува дека правниот акт ќе биде дополнет на определен датум без нужно дефинирање на природата на измената;

– **Клаузула „зајдисонце“**: наведува дека правниот акт ќе биде валиден само за определен временски период.

Revision of the Treaties

Revision der Verträge

ревидирање на договорите

Член 48 (поранешен член N) од Договорот за ЕУ е правната основа за свикување конференција на претставници на владите на земјите-членки (меѓувладина конференција со цел

измена на Договорите). Членот пропишува дека секоја држава-членка, или Комисијата, може да поднесе предлози до Советот за вакви измени. Доколку Советот, по консултација со Парламентот и со Комисијата, достави мислење во корист на свикување конференција, таа ќе се свика од страна на Претседателот на Советот. Сите подоцнежни измени ќе влезат во сила два месеца по ратификацијата од сите земји-членки, во согласност со нивните уставни барања.

Види:

Европска конвенција

договори за меѓувладина конференција

Договор од Амстердам

Договор од Ница

Right of initiative

Initiativrecht

право на иницијатива

Со цел да игра улога на чувар на договорите и заштитник на општите интереси, на Комисијата ѝ е доделено правото да поднесува предлози по прашања од договорите, доколку тоа е децидно пропишано со договорите, или доколку Комисијата тоа го смета за потребно.

Оваа надлежност за иницијатива е ексклузивна од аспект на прашања на Заедницата – принципот дека Советот ги носи одлуките единствено „по предлог од Комисијата“, при што постои кохерентна рамка за сите иницијативи.

Според заедничката надворешна и безбедносна политика, Комисијата поднесува предлози, исто како и земјите-членки. Од друга страна, Комисијата не го ужива ова свое право кога станува збор за определени прашања поврзани со правдата и со внатрешните работи.

Советот и Европскиот парламент исто така може да побараат од Комисијата да поднесе предлог, доколку сметаат дека тоа е потребно.

Правото на иницијатива се смета за основен елемент од институционалната рамнотежа на Заедницата.

Договорот од Амстердам го прошири правото на иницијатива на Комисијата за новите политики (здравство и вработување), за прашања поврзани со слободното движење на лица и за третиот столб. Во случај на третиот столб, Комисијата го дели правото на иницијатива со земјите-членки.

Види:

заедничка надворешна и безбедносна политика (ЗНБП)

Европска комисија

институционална рамнотежа

столбови на Европската унија.

Roadmaps

Fahrplan

планови

План е краток документ кој дава опис на планираните иницијативи на Заедницата, вклучувајќи ги и основните области

за оцена и за планирање на анализи на влијанијата. Овие планови имаат две функции: тие даваат процена на очекуваното време за поднесување предлог и детални информации за начинот на кој ќе се извршат оцената на влијанието. Плановите повремено се објавуваат во времето на усвојување на Програмата за право и за работа на Комисијата.

Rule of reason

Rule of reason (Rechtfertigung)

правило на причина

Во отсуство на право на ЕУ (ЕЗ), држава-членка може да регулира определено прашање преку наложување правила (дури и забранувачко) кое се однеува на маркетинг на производи, но тоа мора да се неопходни производи за да може да се задоволат задолжителните барања поврзани со ефективноста на фискалната супервизија, заштитата на јавното здравје, правичноста на комерцијалните трансакции и одбраната на потрошувачите.

Rural development

Ländliche Entwicklung

рурален развој

Руралниот развој е втор столб од заедничката земјоделска политика (ЗЗП). Тој е во согласност со целта за конкурентност од Лисабон и со целта за одржливост од Гетеборг. Руралниот развој се фокусира врз четири основни области:

1. Конкурентност на земјоделството, прехранбени производи и шумарство;

2. Управување со земјиште и животна средина;
3. Квалитет на животот и диверзификација во руралните средини;
4. Иницијативата за лидер на Заедницата.

Конкурентноста ќе се подобри преку мерките за човеков и физички капитал и прехранбени производи, вклучувајќи го и квалитетот на производството. Воведени се мерки за заштита на природните ресурси и за подобрување на природната вредност и на системот на шумарството и културното опкружување. Квалитетот на животот во руралните средини е подобрен преку охрабрување на диверзификацијата на економските активности и развој на локална инфраструктура. На крајот, иницијативата на лидерите промовира диверзификација на економските активности во руралните средини преку иновации, шеми за интегриран локален развој со нагласување на учеството.

Политиката за рурален развој има сопствени интегрирани можности за финансирање и за програмирање. Советот пропиша стратегиски пристап за периодот 2007–2013 година, кој ќе биде преземен во националните стратегиски планови. Од 1 јануари 2007 година сите мерки се финансираат од единствен фонд: Европскиот фонд за рурален развој на земјоделството (EAFRD).

Судска практика: С–241/07; Т–181/06; Т–282/04; Т–263/06.

Види:

заедничка земјоделска политика (ЗЗП)

економска, социјална и територијална кохезија

животна средина

безбедност на храната

Лисабонска стратегија

Природа 2000

Структурни фондови и Кохезионен фонд

S

Schengen (Agreement and Convention)

Schengen (Abkommen und Übereinkommen)

Шенген (Договор и Конвенција)

Со Шенгенскиот договор, потпишан на 14 јуни 1985 година, Белгија, Франција, Германија, Луксембург и Холандија се согласија за постепено отстранување на контролата на нивните заеднички граници и за воведување слобода на движењето на сите националности од земјите-членки потписнички на договорот, од други земји-членки или од трети земји.

Шенгенската конвенција го надополнува Договорот и ги утврдува аранжманите и заштитните мерки за спроведување на слободата на движењето. Конвенцијата е потпишана од истите пет земји на 19 јуни 1990 година, но не влезе во сила сè до 1995 година.

Договорот и Конвенцијата, правилата усвоени врз нивните основи и поврзаните договори, заеднички го формираат „Шенген *acquis*“. Од 1999 година, тоа е дел од

институционалната и правната рамка на Европската унија, втемелено врз протоколот од Договорот од Амстердам.

Шенгенските договори се проширија на сите поранешни 15 земји-членки: Италија го потпиша Договорот во 1990 година, Шпанија и Португалија во 1991, Грција во 1992, Австрија во 1995 и Финска, Шведска и Данска (со посебен аранжман) во 1996 година. Ирска и Велика Британија се единствените делумни учесници во Шенген *acquis*, бидејќи тие ја задржаа контролата на границите.

Новите 10 земји-членки го усвоија Шенген *acquis*, но се бара одлука од Советот на Европската унија пред да се отстранат контролите на нивните граници.

Две земји кои не се членки на Заедницата – Исланд и Норвешка – исто така се дел од шенгенската зона од 1996 година, иако имаат ограничена улога во донесувањето одлуки. Швајцарија исто така се приклучи кон Шенген *acquis*.

Земјите-кандидатки за членство во Унијата мора целосно да го прифатат Шенген *acquis* со денот на пристапувањето.

Судска практика: C–241/05; споени случаи C–187/01 и C–385/01; C–491/07; C–297/07; C–367/05; C–436/04.

Види:

област на слобода, безбедност и правда

слободно движење на лица (виза, азил, имиграција и други политики)

столбови на Европската унија

Schengen Information System (SIS)

Schengener Informationssystem (SIS)

шенгенски информативен систем (ШИС)

Претставува информативен систем кој им овозможува на надлежните органи во земјите-членки да добијат информации за определени лица и имот. Тој е договорен во 2001 година, со цел да воспостави втор општ SIS (SIS II) до 2006 година – како предуслов за 10 нови земји-членки кои учествуваат во шенгенската зона.

Screening

Screening

скрининг

Скрининг, или аналитичко испитување на *acquis*, претставува подготвителен стадиум на преговорите за пристапување во ЕУ. Овој стадиум е витален, бидејќи тој ги дефинира основите за билатералните преговори меѓу Европската унија и различните земји-кандидатки за членство.

Процесот на скрининг се спроведува заеднички од Комисијата и од секоја држава-кандидатка за членство, дозволувајќи нивно запознавање со правото на ЕУ и со нивниот капацитет тоа да го стават во сила.

Друга цел на скринингот е да се определат областите од *acquis* каде што е потребен напредок, доколку законодавството на земјите-кандидатки за членство е усогласено со правилата на Заедницата. Овие области се поделени во поглавја за кои се преговара поединечно.

Процесот на скрининг може да се спроведува за време на преговорите за пристапување, доколку е неопходно усвојување на *acquis*.

Види:

переговори за пристапување

земји-кандидатки

проширување

Scrutiny

Prüfung/Untersuchung

проверка

Проверката опфаќа различни постапки каде што националните парламенти вршат мониторинг и настојуваат да влијаат врз правото кое потекнува од ЕУ.

Secondary legislation

Sekundäre Gesetzgebung

секундарно законодавство

„Секундарното законодавство“ е основен вид на комунитарното право по договорите кои се примарно законодавство и меѓународните договори. Тоа може да се дефинира како збир правни инструменти усвоени од европските институции во согласност со одредбите од договорите.

Self-bindingness

Selbstbindung

самообврзувачки

Правно дејство на саморегулација.

Services of general economic interest

Dienstleistungen von allgemeinem Interesse

услуги од општ економски интерес

Услуги од општ економски интерес се комерцијални услуги од општа економска потреба, за што јавните органи наложуваат специфични обврски за јавни услуги (член 86 од Договорот за ЕЗ, поранешен член 90). За ова, класичен пример се услугите во секторите на транспорт, енергетика и комуникации.

Член 16 пропишан во Договорот за ЕЗ со Договорот од Амстердам, го признава значењето на услугите од општ економски интерес во заедничките вредности на Унијата и нивната улога во промовирањето на социјалната и територијалната кохезија. Член 16 исто така пропишува дека овие услуги мора да се вршат во согласност со принципите и условите за остварување на нивната функција.

Член 36 од Повелбата за основните права на Европската унија бара од Унијата да го признае и да го почитува придонесот на услугите од општ економски интерес во промовирањето на социјалната и територијалната кохезија во Унијата.

Види:

повелба за основните права

услуги од општ интерес

јавни услуги

повелба за јавни услуги

универзална услуга

Signature of a Treaty

Vertragsunterzeichnung

ПОТПИС НА ДОГОВОР

„Потпис“ на договор е акт со кој земјата дава прелиминарна согласност за инструментот. Потпишувањето не создава обврзувачка правна обврска туку ја демонстрира намерата на земјата да го испита договорот на национално ниво и да утврди дали тој ќе биде ратификуван. Потпишувањето не ја обврзува земјата да го ратификува договорот, туку ја обврзува да се воздржи од дејствување со кое ќе ги повреди или ослаби целите и намерите на договорот.

Simplification of legislation

Vereinfachung der Gesetzgebung

ПОЕДНОСТАВУВАЊЕ НА ЗАКОНОДАВСТВОТО

Поедноставување на законодавството значи отстранување на вишокот преку строго почитување на принципите за неопходност и пропорционалност. Процесот главно опфаќа формална или неформална консолидација на законодавството.

Овој концепт доби во значење во однос на внатрешниот

пазар со усвојувањето на Белата книга за завршување на внатрешниот пазар. Концептот беше потенциран за време на Европскиот совет во Единбург во 1992 година. За време на последната деценија, беа направени напори за воспоставување пазар на кој ќе им се даде приоритет на четирите слободи, што, од друга страна, значи збогатување на европското законодавство, чие поедноставување денес е приоритет за обезбедување транспарентно и ефикасно дејствување на Заедницата. Пилот-програмата (поедноставување на законодавството за внатрешниот пазар – ПЗВП), која ги покрива четирите области, беше донесена во мај 1996 година и видоизменета со повеќегодишната програма за поедноставување и за ажурирање на законодавството на Заедницата усвоено од Европската комисија во февруари 2003 година.

Како одговор на Декларацијата за квалитетот на подготовката на законодавството на Заедницата, приложен кон Финалниот акт од Меѓувладината конференција (1997), во декември 1998 година се усвои меѓуинституционален договор за дефинирање на упатствата за подобрување на квалитетот за подготовка на законодавството.

Нов меѓуинституционален договор кој го подобрува квалитетот за подготовка на законите под наслов „подобри закони“ е усвоен во декември 2003 година.

Види:

јасност на договорите (поедноставување на договорите)

правни инструменти на Заедницата

консолидирање на законодавството – формално/официјално
консолидирање на законодавството – неформално/декларативно
пропорционалност
суштинска измена на законодавството
супсидијарност
транспарентност (пристап до документи)

Single institutional framework

Einheitlicher institutioneller Rahmen

единствена институционална рамка

Единствената институционална рамка (член 3 од Договорот за Европската унија), практично, е израз на принципот за единствен сет институции. Ова значи дека станува збор за исти институции кои работат во интерес на Унијата и на Заедницата. Овие институции играат улога во процесот на донесување одлуки за различните столбови.

Постоењето единствени институции е употребено од авторите на договорите како средство за обезбедување конзистентност меѓу активностите на Унијата и на Заедницата.

Види:

Европска заедница

европски институции

Европска унија

институционална рамнотежа

столбови на Европската унија

Single Payment Scheme (SPS)

Betriebsprämienregelung

систем за еднократна исплата (СЕИ)

Во јуни 2003 година, министрите за земјоделство на ЕУ решија да го реформираат системот за исплата на субвенции за фармерите. Голем дел од производството поврзано со субвенции се укина. Најголем дел од помошта која се доделува во различни сектори се префрлени од заедничките организации на пазарот (ЗОП) во надлежност на новиот систем за еднократна исплата во текот на 2005 и 2006 година. Системот за еднократна исплата (СЕИ) е најзначајниот систем на директни плаќања. Фармерите во голем број случаи ќе добијат единствена исплата, наместо износ кој ќе соодвествува на количеството произведена храна.

Small and medium-sized enterprises

Kleine und mittlere Unternehmen (KMU)

мали и средни претпријатија (МСП)

На ниво на Заедницата, малите и средни претпријатија (МСП) се дефинираат како сет критериуми за работната сила, обртот и зависноста на бизнисот. Во смисла на работната сила, микро-претпријатие има помалку од 10 вработени, мало претпријатие помалку од 50 и средно претпријатие помалку од 250 вработени. Европската унија специфично ги дефинира МСП, така што бенефициите за нивна поддршка се резервирани за оние бизниси кои имаат карактеристики на овој вид фирми.

Малите и средни претпријатија опфаќаат повеќе од 90% од сите европски претпријатија и се во фокусот на европската

економија. Во согласност со слоганот „Првин мисли на малите“ од Европската повелба за мали претпријатија (2000), Унијата има утврдено бројни мерки за поддршка на малите претпријатија (пристап до финансирање, оданочување, истражување, информатичка и комуникациска технологија и сл.). Унијата исто така вовеле единствена, кохерентна рамка на политиката за овие различни мерки, со цел да се реализира потенцијалот на МСП за раст и за отворање работни места во Унијата.

Со цел да осигура определени интереси и потреби на МСП да бидат целосно земени предвид во европските политики, претставниците од МСП дејствуваат како врска меѓу претпријатијата, од една, и Европската комисија, од друга страна.

Додека Унијата ја охрабрува примената на дефиницијата на Заедницата за МСП, таа е обврзувачка само за определени прашања, како што се државната помош, спроведување на структурните фондови или на програмите на Заедницата.

Види:

конкурентност

деловна политика

Social Action Programme (SAP)

Sozialpolitisches Aktionsprogramm (SAP)

програма за социјално дејствување

Оваа програма е основана во 1974 година со следниве цели:

- (1) одржување целосна и подобра вработеност,

(2) подобрување и унапредување на усогласувањето на животните и работните услови,

(3) зголемено учество на менаџментот и на трудот во ЕЗ и на работниците во нивните фирми,

(4) спроведување заедничка политика за стручна обука.

Social Charter (Charter of the Fundamental Social Rights of Workers)

Sozialcharta (Charta der sozialen Grundrechte der Arbeitnehmer)

Социјална повелба (Повелба за основните социјални права на работниците)

Повелбата за основните социјални права на работниците е усвоена во 1989 година во форма на декларација од сите земји-членки, со исклучок на Велика Британија која не ја потпиша Повелбата сè до 1998 година. На Повелбата се гледа како на политички инструмент кој содржи „морални обврски“ за гаранција дека определени социјални права се почитуваат од засегнатите земји. Ова примарно се однесува на пазарот на трудот, на стручната обука, на социјалната заштита, на еднаквите можности и на здравјето и безбедноста при работата. Повелбата исто така содржи експлицитно барање од Комисијата да поднесе предлози за преземање на содржината на Социјалната повелба во законодавството. По усвојувањето на Социјалната повелба, следеа акциони програми и специфични законски предлози.

Повелбата за основните права, прокламирана во Ница на

7 декември 2000 година, ги опфаќа правата пропишани со Социјалната повелба.

Види:

Повелба за основните права

Social dialogue

Sozialer Dialog

социјален дијалог

Поимот социјален дијалог се користи за појаснување на процесот на консултации кој ги опфаќа европските социјални партнери: Унијата на конфедерации на индустриите и на работодавачите во Европа (BUSINESSEUROPE), Европскиот центар за претпријатија со јавно учество (ЕЦПЈУ) и Конфедерацијата на Европската трговска унија (КЕТУ).

Социјалниот дијалог опфаќа дискусии, заеднички активности и, во определени ситуации, преговори меѓу европските социјални партнери и дискусии меѓу социјалните партнери и институциите на Европската унија.

Дијалогот започна од Европската комисија во 1985 година, а член 138 од Договорот за ЕЗ (изменет со Единствениот европски акт) формално бара Комисијата да го развие дијалогот.

До денес се подготвени 15 заеднички мислења за економскиот раст, за воведување нови технологии, за образование, за стручна обука и за други прашања. Социјалниот дијалог, исто така, може да води до договорни форми на односите, вклучувајќи договори кои се спроведуваат од Советот

или од самите социјални партнери, по предлог на Комисијата. Досега се подготвени пет рамковни договори од областа на индустријата, кои се однесуваат на прашањата за отсуство за време на бременост, работа со скратено работно време, временска работа, работа под стрес и сл.

Во поглед на доделувањето нов имиџ на Европскиот социјален дијалог, беше основан тристран Социјален самит за раст и за вработеност во март 2003 година. Тој е составен од високорангирани службеници од Претседателството на Советот и на Комисијата и од претставници на европските социјални партнери. Овој Самит се состанува еднаш годишно, за време на пролетниот Европски совет, кој дебатира за економската и социјалната ситуација во Унијата.

Види:

Европски економски и социјален комитет (ЕЕСК)

социјална повелба (Повелба за основните социјални права на работниците)

социјални партнери

социјална политика

договор за социјална политика

Social partners

Sozialpartner

социјални партнери

Од Комисијата се бара да консултира различни социјални партнери кога поднесува предлози од оваа област (член 138 од

Договорот за ЕЗ). Овој социјален дијалог се спроведува преку три клучни индустриски организации кои ги претставуваат социјалните партнери на европско ниво:

1. Европската конфедерација на трговската унија (ETUC);
2. Конфедерацијата на униите на индустрии и работодавачи во Европа (BUSINESSEUROPE);
3. Европскиот центар на претпријатија со јавно учество (CEEP).

Како дополнение на овие три европски индустриски организации, постојат бројни други социо-професионални групи, кои ги претставуваат специфичните или секторските интереси.

Надлежност на Комисијата е да промовира консултации меѓу социјалните партнери и да презема релевантни мерки за олеснување на нивниот дијалог преку осигурување урамнотежена поддршка за страните. Пред поднесувањето предлог од областа на социјалната политика, Комисијата ги консултира социјалните партнери за можната насока на дејствување на ЕУ.

Социјалните партнери, исто така, играат значајна улога во Европскиот економски и социјален комитет, каде што седат заедно со претставниците од граѓанското општество.

Види:

Европски економски и социјален комитет (ЕЕСК)

Social policy

Sozialpolitik

социјална политика

Договорот од Амстердам го вгради Договорот за социјална политика, потпишан од еднаесет земји-членки, во Договорот за основање на Европската заедница, на тој начин создавајќи една мошне комплексна ситуација. Во периодот од 1993 до 1999 година, постоеја две различни правни основи за социјалната политика: Договорот за ЕЗ и посебен договор кој Велика Британија не го потпиша. Денес сите мерки се интегрирани заедно во Насловот 9 од Договорот за ЕЗ.

Целите на социјалната политика, дефинирани во Договорот за ЕЗ и интегрирани во текстот за европскиот устав, се инспирирани од Европската социјална повелба од 1961 година и од Повелбата на Заедницата за основните социјални права на работниците од 1989 година: промоција на вработеноста, подобрување на работните услови, соодветна социјална заштита, социјален дијалог, обука на работната сила за постигнување одржливо ниво на вработеност.

Судска практика: C-262/88; ECR I-1889; C-75/97; ECR I-3671.

Види:

Повелба за основните права

Европски економски и социјален комитет (ЕЕСК)

социјален дијалог

Социјална повелба (Повелба за основните социјални права на работниците)

социјални партнери

Договор за социјална политика

Social policy Agreement

Abkommen über die Sozialpolitik

Договор за социјална политика

Договорот за социјална политика е потпишан од 11 земји-членки во декември 1991 година. Велика Британија не го потпиша. Со Договорот се пропишуваат целите на политиката, за кои основа беше Социјалната повелба од 1989 година: промоција на вработениста, подобрување на животните и на работните услови, развој на човековите ресурси и сл. Договорот исто така ја пропишува постапката за усвојување мерки на социјалната политика и ја признава виталната улога на менаџментот и на трудот во оваа сфера.

По потпишувањето, Договорот за социјална политика стана анекс на Протоколот за социјалната политика, механизам со кој Велика Британија им дозволи на другите земји-членки да ја унапредуваат социјалната политика, притоа без таа да земе учество во тоа.

По изборот на новата влада во мај 1997 година, Велика Британија ја објави својата намера да се приклучи кон Договорот. Договорот за социјална политика потоа беше интегриран во Социјалната повелба од Договорот за ЕЗ преку Договорот од Амстердам. Ова значеше формална аболиција на Протоколот за социјална политика.

Види:

Социјална повелба (Повелба за основните социјални права на работниците)

социјален дијалог

социјална политика

Soft Law

Soft Law

„мек закон“

Инструменти кои не се правно обврзувачки во голем обем.

Soft Law Governance

Soft Law Politik

влaдеење на „меки закони“

Нема „тешки“ санкции за да се осигура дека земјите-членки ги почитуваат упатствата. Усогласеноста почива врз гаранцијата од земјите-членки дека ќе ги почитуваат упатствата. Процесот е поддржан од мултилатерален надзор на активностите на земјите-членки, при што можеен ефект е механизмот за „именување и срамење“, како составни елементи на процесот и капацитет за промена на текот на дебатата.

Sources of EU law

Quellen des EU-Rechts

извори на правото на ЕУ

Извори на правото на ЕУ се: договорите, регулативите, директивите, одлуките, меѓународните спогодби и меѓународните

договори, кои се дел од ЕЗ, ЕВРОАТОМ, ЕЗЈЧ и ЕУ, општите принципи на правото и обичајното право, конвенциите меѓу земјите-членки и судската практика на ЕСП.

Судска практика: случаите 41–44/70; C–22/70; C–45/86; C–45/86; C–165/87; C–491/01; C–42/97; C–22/96; C–300/89; C–155/91; C–170/96; C–84/94.

Sovereignty

Souveränität

суверенитет

Суверенитетот е врховен авторитет во независната политичка единица и тој не може да се дели. Суверенитетот не треба да се споредува со власта. Тој подразбира признавање на земја како право на надлежност врз определено население и територија, и исклучителна одговорност за таа надлежност во меѓународното право. Општо земено, може да се каже дека земјата е суверена доколку може да носи одлуки без повисок орган. Суверенитет постои, со други зборови, доколку постои ексклузивно и сеопфатно право за независно дејствување. Сите земји-членки на ЕУ го задржуваат суверенитетот и можат да го откажат членството во Унијата. Често се спомнува дека многу земји-членки се согласни да го „бараат“ или да го „делат“ нивниот суверенитет преку почитување на најголемиот број одлуки. Во овој случај се работи за „делегиран суверенитет“, што земјите-членки го пренеле и на тој начин ја загубиле надлежноста на наднационална (супранационална) институција, која денес е ЕУ.

Stabilisation and Association Process

Stabilisierungs- und Assoziierungsprozess

процес за стабилизација и асоцијација

Политиката на Европската унија кон земјите-членки од Западен Балкан е во форма на процес за стабилизација и асоцијација, воведен на Самитот во Загреб во ноември 2000 година. Тој се однесува на следниве земји: Албанија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Република Македонија, Црна Гора, Србија и Косово, во согласност со Резолуцијата 1244 на Советот за безбедност на Обединетите нации.

Процесот има за цел да гарантира мир и безбедност во регионот преку обезбедување поддршка за зајакнување на демократијата и за владеење на правото и развој на пазарна економија. Истовремено настојува да ја развие регионалната соработка, на пример, преку зона за слободна трговија и политички дијалог.

Целта на процесот за стабилизација и асоцијација е да се воспостават посебни односи меѓу земјите и Унијата во размена на реформите за пристапување, што ќе го опфати и усогласувањето на законодавството со тоа на Заедницата. Овие земји се третираат како потенцијални земји-кандидатки за членство во Унијата. Процесот за стабилизација и асоцијација зајакна по Самитот во Солун во 2003 година, преземајќи ги елементите на процес на асоцијација. Процесот се заснова врз:

1. Договорни односи во рамките на билатерални спогодби за стабилизација и асоцијација (ССА), чие склучување

зависи од напредокот во процесот постигнат од земјите; во оваа насока, оценката на апликацијата за членство се спроведува врз основа на резултатите за усогласеност на одредбите, особено оние за трговијата;

2. Трговските односи на регионално ниво и на ниво на Унијата; Унијата доделува трговски преференцијали за земјите од Западен Балкан;
3. Финансискиот инструмент: инструмент за претпристапна помош (ИПП) за периодот 2007–2013 година (кој е замена за програмата КАРДС, што се спроведуваше во периодот 2000–2006 година).

Земјите од Западен Балкан, кои бараат статус на земји-кандидатки, и натаму имаат бенефиции од определени аспекти од процесот за стабилизација и асоцијација, иако тие се вклучени во самиот процес на асоцијација.

Види:

Претпристапна помош

ТАИЕХ (Техничка помош за размена на информации)

Stability and Growth Pact

Stabilitäts- und Wachstumspakt

Пакт за стабилност и раст

Пактот за стабилност и раст (ПСР) се однесува на третата фаза од Економската и монетарна унија (ЕМУ), која започна на 1 јануари 1999 година. Таа има за цел да обезбеди земјите-членки

да одржуваат буџетска дисциплина по воведувањето на единствената валута.

Во формални рамки, Пактот ја опфаќа Резолуцијата на Европскиот совет (усвоена во Амстердам на 17 јуни 1997 година) и двете регулативи на Советот од 7 јули 1997 година, со кои се пропишуваат детални технички аранжмани (едниот за надзор на буџетските ставки и за координација на економските политики и другиот за спроведување постапки на прекумерен дефицит). По спроведените разговори за дејствувањето на ПСП, двете регулативи беа изменети во јуни 2005 година.

На среден рок, земјите-членки се согласија да ја остварат целта за урамнотежен буџет и да достават програма до Советот и до Комисијата до 1 март 1999 година (и годишно да ја ревидираат). Од земјите кои не учествуваат во третата фаза од ЕМУ, не пример оние кои сè уште не го вовеле еврото, се бара да поднесат програма за конвергенција.

Пактот за стабилност и раст му го трасира патот на Советот за казнување на секоја држава-членка учесник која нема да преземе соодветни мерки за урамнотежување на прекумерниот дефицит („постапка за прекумерен дефицит“). Во почетокот, казнувањето ќе се спроведува во форма на единствен бескаматен депозит во Заедницата, но може да се замени со парична казна доколку прекумерниот дефицит не се отстрани во рок од две години. Сепак, не постои фиксно правило за овој вид казни: тие се предмет на оценка, во зависност од околностите од страна на Советот.

Види:

критериум на спротивставеност

Економска и монетарна унија

прекумерна дефицитарна постапка

State aid

Staatliche Beihilfen

државна помош

Државна помош значи дејство од (национален, регионален или локален) јавен орган, кој користи јавни средства, за фаворизирање определени претпријатија или производство на определени добра. Бизнисот кој има интерес од овој вид помош ужива предности пред своите конкуренти. Контролата на државната помош ја рефлектира потребата за одржување слободна и фер конкуренција во рамките на Европската унија.

Помошта што се доделува селективно од земјите-членки или преку државни средства е забранета (член 87 од Договорот за основање на Европската заедница). Државна помош може да се одобри доколку е оправдана со цели од општ интерес: помош за промоција на развојот на неповолни области или за услуги од општ економски интерес, за мали и средни претпријатија, за истражување и развој, за заштита на животната средина, за обука, за вработување и кза ултура.

Европската комисија има задача да врши надзор над државната помош доделена од земјите-членки, планирана или веќе оперативна, со цел да осигура дека не е нарушена конкуренцијата.

Комисијата и Судот на правдата имаат широко толкување на концептот „помош“ во поглед на телото кое ја доделува (самата држава, регионален или локален орган, тело врз кое државата има доминантно влијание, директно или индиректно, приватна компанија или компанија во државна сопственост која дејствува според приватното право, и сл.), нејзината форма (директна или индиректна помош, како олеснување од финансиски оптоварување) и нејзината цел.

Во тек е реформа на правилата и постапките за државна помош. Со нив се предлага државната помош да биде помалку честа и со појасни цели, за да се постигне зголемување на конкурентноста на европската индустрија и отворање трајни работни места.

Судска практика: C-232/05; C-222/04.

Види:

конкурвенција

економска, социјална и територијална кохезија

услуги од општ економски интерес

State party

Staat als Vertragspartei

држава-странка

„Држава-странка“ на договор е земја која го има ратификувано, или пристапено кон, определен договор и е правно обврзана со одредбите од овој инструмент.

Statute for Members of the European Parliament

Statut der Abgeordneten des Europäischen Parlaments

статут за членовите на Европскиот парламент

Член 190 од Договорот за основање на Европската заедница пропишува дека Европскиот парламент треба да ги утврди правилата и општите услови за исполнување на обврските на своите членови, по претходно барање на мислење од Комисијата и одобрение од Советот со квалификувано мнозинство (со исклучок за оданочувањето, за кое се бара едногласност на Советот).

По десет години преговори меѓу Парламентот и Советот, новите правила се усвоени во септември 2005 година.

Со новиот Статут се отстранија разликите во заработката на членовите на Европскиот парламент во зависност од земјата на нивното потекло, со почетна месечна плата од 7 000 евра, што е предмет на оданочување од Заедницата. Денес членовите на Европскиот парламент се платени од парламентите на нивните земји на потекло и добиваат речиси иста плата како и нивните национални колеги.

Другите значајни промени воведени со новиот режим се однесуваат на:

1. Трошоците за патување настанати со извршување на обврските на членовите од Европскиот парламент да се надоместат врз основа на реалните трошоци, а не како паушал;
2. Платите на членовите на Европскиот парламент да се исплаќаат од Буџетот на Заедницата, а не од

националните буџети; старосната граница за пензионирање да се определи на 63 години и целокупниот износ на пензиите да се покрие од Европскиот парламент;

3. Земјите-членки да имаат право на оданочување на заработката на членовите на Европскиот парламент по стапка во согласност со националниот даночен режим, во дополние на наметнатиот данок на Заедницата.

Новите правила влегоа во сила првиот ден од парламентарната сесија на почетокот од 2009 година.

Види:

Европски парламент

европски политички партии

единствена изборна постапка за Европскиот парламент

Strategy Paper/Strategic Guidelines

Strategiepapier/ Gemeinschaftliche Leitlinien

стратегиски документ/стратегиски упатства

Доколку Комисијата сака да даде детална изјава за своите цели особено во областа на полицијата, може да објави стратегиски документ или стратегиско упатство. Овие документи се наменети за натамошна дискусија и за повратни информации од Советот и Парламентот, при што евентуално би воделе кон предлог за ново законодавство.

Structural Funds and Cohesion Fund

Struktur- und Kohäsionfonds

Структурни фондови и Кохезионен фонд

Структурните фондови и Кохезиониот фонд се финансиски инструменти на регионалната политика на Европската унија, чија цел е да се намалат разликите во развојот меѓу регионите и земјите-членки. Фондовите целосно учествуваат во остварувањето на целта за економска, социјална и територијална кохезија.

За периодот 2007–2013 година, буџетот предвиден за регионална политика изнесува околу 348 милијарди евра, од кои 278 милијарди за Структурните фондови и 70 милијарди за Кохезиониот фонд. Ова претставува 35% од буџетот на Заедницата и е втора по големина буџетска ставка. Постојат два структурни фонда:

1. Европскиот фонд за регионален развој (ЕФРР), кој во моментот е најобемен. Од 1975 година тој обезбедува поддршка за создавање инфраструктура и продуктивно инвестирање во отворањето работни места, главно во бизнисот;
2. Европскиот социјален фонд (ЕСФ), основан во 1958 година, дава придонес во интеграцијата на невработените во работниот живот и на запоставените делови од населението, главно преку финансирање на мерки на обука.

Во насока на забрзување на економската, социјалната и територијалната кохезија, Европската унија го основа

Кохезиониот фонд во 1994 година. Тој е наменет за земјите чиј БНП *per capita* е под 90% од просекот на Заедницата. Целта на Кохезиониот фонд е да дава финансиска поддршка за животната средина и за инфраструктурни проекти. Сепак, помошта во рамките на Кохезиониот фонд е предмет на определени услови. Доколку јавниот долг од земјата-членка примател на помошта надминува 3% од националниот БНП (критериум на ЕМУ), нема да се одобрува ниту еден нов проект сè додека дефицитот не биде ставен под контрола.

Овие фондови се користат за финансирање на регионалната политика за периодот 2007 до 2013 година за остварување на три нови цели:

1. „Конвергенција“ на целите за подобрување на растот и на условите за вработување во помалку развиените земји-членки и региони во ЕУ. Оваа цел е финансирана од ЕФРР, ЕСФ и од Кохезиониот фонд. Таа претставува 1,5% од вкупно планираните средства. Праговите за кофинансирање на јавните трошоци изнесуваат 75% за ЕФРР и ЕСФ и 85% за Кохезиониот фонд;

2. Целта за „регионална конкурентност и вработување“ за предвидување на економска и социјална промена, за промоција на иновации, за претприемништво, за заштита на животната средина и за развој на пазарите на труд, што ги вклучува и регионите кои не се опфатени со целта на конвергенција. Таа се финансира од ЕФРР и ЕСФ и изнесува 16% од вкупно планираните средства. Мерките за оваа цел може да се кофинансираат во износ до 50% од јавните трошоци;

3. Целта за „Европска територијална соработка“ за

зајакнување на прекуграничното, транснационалното и меѓурегионално ниво во областа на урбан, рурален и крајбрежен развој и забрзување на развојот на економските односи и мрежа меѓу малите и средни претпријатија (МСП). Оваа цел се финансира од ЕРФФ и претставува 2,5% од вкупно планираните средства. Мерките за целата соработка може да се кофинансираат до 75% од јавните трошоци.

Структурните фондови и Кохезиониот фонд ги поддржуваат трите цели и секогаш вклучуваат кофинансирање. Стапките на кофинансирање може да се намалат во согласност со принципот „загадувачот плаќа“, или доколку проектот генерира приходи. Сите проекти мора да се усогласени со законодавството на ЕУ, особено во областите конкуренција, животна средина и јавни набавки.

Види:

економска, социјална и територијална кохезија

Европска стратегија за вработување (ЕСВ)

Subsidiarity

Subsidiarität

супсидијарност

Принципот на супсидијарност е дефиниран во член 5 од Договорот за основање на Европската заедница. Тој настојува да обезбеди одлуките да се достапни за граѓаните и постојано да се оценува дали дејствувањето на Заедницата е оправдано во согласност со можностите на национално, регионално или

локално ниво. Ова особено се однесува на принципот кога Унијата не врши дејства (освен во областите кои спаѓаат под ексклузивна надлежност), освен ако не е поефективна отколку активностите на национално, регионално или локално ниво. Таа е тесно поврзана со принципот на пропорционалност и неопходност, кои бараат секое дејство на Унијата да не биде надвор од границите потребни за постигнување на целите од Договорот.

На Европскиот совет одржан во Единбург во декември 1992 година, се усвои Декларацијата за принципот на супсидијарност, со која се пропишуваат правилата за негова примена. Договорот од Амстердам овој пристап го пропиша во Протоколот за примена на принципите на супсидијарност и пропорционалност како Анекс 1 кон Договорот за ЕЗ. Овој Протокол вовеле две значајни работи: систематска анализа на влијанието на законските предлози за принципот на супсидијарност и примена на помалку обврзувачките мерки на Заедницата.

Судска практика: C-491/01; C-103/01; ECR I-5369; C-376/98; ECR I-8419; ECR I-11453.

Види:

распределба на надлежности

национални парламенти

принцип на пропорционалност

поедноставување на законодавството

Subsidiary powers

Subsidiäre Zuständigkeit

супсидијарна надлежност

Член 308 од Договорот за основање на Европската заедница (Договорот за ЕЗ) пропишува флексибилна мерка за областите во надлежност на Заедницата. Имено, овој член ја овластува Заедницата да ги приспособи своите надлежности кон целите утврдени со Договорот, доколку нема соодветни надлежности за нивно остварување.

Член 308 од Договорот за ЕЗ не може да се примени како правна основа, освен ако не се исполнети следниве услови:

1. Предвиденото дејство е „неопходно за функционирање на заедничкиот пазар, една од целите на Заедницата“;
2. Ниту една одредба од Договорот не предвидува дејства за постигнување на целта.

Советот на Европската унија едногласно донесува одлука по предлог на Комисијата и по претходна консултација со Европскиот парламент, дали ќе се примени членот.

Член 308 ја рефлектира свеста на оние кои го подготвиле Договорот од Рим дека надлежностите што се специфично доделени (функционална надлежност) може да не бидат адекватни за постигнување на целите децидно утврдени со Договорите (надлежност *ratione materiae*). Овој член не може под сите околности да се користи како основа за проширување на обемот на надлежностите на Заедницата.

Види:

власти на Заедницата

распределба на надлежности

институционална рамнотежа

супсидијарност

Summit

Gipfel

самит

Состаноците на Европскиот совет понекогаш се нарекуваат европски „самит“, бидејќи на нив се состануваат претседателите на земји или на влади на ЕУ. Некои земји се претставени од нивните премиери, други од претседателите, а некои и од двајцата. Ова зависи од уставите на земјите и од начинот на кој тоа е регулирано.

Supranational

Supranational

наднационалност

Поим што се користи за да ги појасни аспектите на правниот систем на ЕЗ/ЕУ кој е раководен од институциите на ЕУ; имено, Комисијата предлага нова политика или нова мерка и ја спроведува по нејзиното усвојување, Европскиот парламент има надлежност за соодлучување или консултација, а ЕСП може да ја испита валидноста.

Supranationalism

Supranationalität

супранационализам

Супранационализам е метод за донесување одлуки од меѓународните организации, каде што надлежноста е кај независно наменувани службеници или претставници избрани од законодавните тела, или од населението во земјите-членки. Владите на државите-членки имаат надлежност, но неа мора да ја делат со други субјекти. Одлуките се носат со мнозинство гласови, иако е можно држава-членка да биде присилена од друга држава-членка да спроведе одлука против својата волја.

Supremacy

Supremat (Oberhoheit)

супремација

Доктрината на супремација на правото на ЕУ над националното право не е децидно пропишана во ниту еден од договорите, туку е воведена од Европскиот суд на правдата; таа им ја наметнува обврската на националните судови да му даваат итна и автоматска прецедентност на правото на ЕУ и да го избегнат потенцијалниот судир со националните одредби.

Судска практика: C-6/64; C-106/77; споени случаи C-10/97 до C-22/97; споени случаи C-13/91&C-113/91; C-158/91; ECR I-4287; C-347/96; ECR I-937; C-34/67; C-167/73; C-34/73; C-22/70; C-3/76; C-4/76; C-6/76; ECR I-1279; ECR I-843; C-467/98; C-468/98; C-471/98; C-472-98; C-475/98; C-472/98; C-475/98; C-476/98; C-469/98.

Suspension clause

Suspensionsklausel

клаузула за суспензија

Клаузулата за суспензија е пропишана со Договорот за ЕУ (член 7), односно со Договорот од Амстердам. Според оваа клаузула, некои права на земјите-членки (на пример, нивното право на глас во Советот) може да се суспендира доколку сериозно и постојано ги повредува принципите врз кои почива Унијата (слобода, демократија, почитување на човековите права и основните слободи и владеење на правото). Но, нивните обврски и понатаму остануваат обврзувачки.

Договорот од Ница го пропиша како дополнителен превентивниот механизам кон оваа постапка. По предлог од една третина од земјите-членки, Комисијата или Европскиот парламент, Советот со мнозинство од 4/5 од неговите членови по претходно добиена согласност од Европскиот парламент, може да утврди дека постои ризик од сериозна повреда на основните принципи од држава-членка и упатува соодветни препораки до неа.

Види:

Повелба за основните права

човекови права

Sustainable development

Nachhaltige Entwicklung

одржлив развој

Концептот за одржлив развој се однесува на форма на развој која ги задоволува денешните потреби без да се постигнува компромис за способноста на идните генерации да ги задоволат сопствените барања. Концептот настојува да ги подобри животните услови на поединци при истовремена заштита на животната средина на краток, на среден и на долг рок. Целта на одржливиот развој се однесува на развој кој е ефикасно, социјално и еколошки одржлив.

Во мај 2001 година беше усвоена стратегијата на ЕУ во интерес на одржливиот развој. Во 2005 година таа беше ревидирана, со цел да се даде нов пристап. Глобалното партнерство за одржлив развој, усвоено од Комисијата во 2002 година, ја дава надворешната димензија.

Опфаќањето на еколошките прашања при дефинирањето и спроведувањето на политиките е значајно за постигнување на целта за одржлив развој. Овој принцип е потврден со Договорот од Мастрихт и на Самитот во Кардиф во 1998 година и формира основа за координирано дејствување на ниво на Заедницата за интеграција на еколошките прашања.

Со цел да се промовира одржливиот развој, јавните органи мора да преземаат соодветни мерки за ограничување на штетните ефекти од транспортот и ризиците по здравјето, за подобрување на управувањето со природни ресурси, особено со потрошувачката, и за борба против социјалната нееднаквост и

сиромаштијата во Европа и во остатокот од светот. Тие исто така треба да преземаат мерки за климатските промени и за ограничување на нивните последици.

Европската унија и нејзините земји-членки преземаат дејства за промоција на одржливиот развој не само во рамките на Унијата туку и надвор од нејзините граници, главно преку меѓународните тела и на состанокот на Светскиот самит за одржив развој, кој се одржа во Јоханесбург во август–септември 2002 година.

Судска практика: C–473/07; C–127/07; C–215/06; C–239/03; C–127/02.

Види:

конкурентност

енергетика

деловна политика

животна средина

глобализација

Протокол од Кјото

принцип на претпазливост

T

TAIEX (Technical Assistance Information Exchange)

TAIEX (Technical Assistance Information Exchange)

TAIEX (Техничка помош за размена на информации)

Програмата за техничка помош и за размена на информации (TAIEX) претставува инструмент за институционална надградба за краткорочна помош за усвојување, примена и спроведување на правото на Заедницата. Оваа програма е оперативна од 1996 година и нејзиното поле на дејствување значително се прошири.

Помошта TAIEX е достапна за земјите-кандидатки, за земјите-пристапнички како дел од претпристапната стратегија и процесот на скрининг, за десетте нови земји-членки и за земјите од Западен Балкан.

TAIEX исто така ги опфаќа и земјите вклучени во европската политика на добрососедство и Русија, кои ги поддржува во подготовката и во спроведувањето на законодавството во согласност со нивните акциони планови.

ТАИЕХ ги централизира барањата за помош од јавните органи и приватниот сектор и посредува во контактите меѓу барателите на помош и земјите-членки. Програмата ТАИЕХ ангажира експерти, врши прегледи, организира студиски посети или евалуации, семинари, работилници и обуки. Програмата, исто така, поддржува превод на законодавството и база на експерти и информации за усогласеноста на законодавството.

Види:

проширување

политика на добрососедство

ФАРЕ (Програма на Заедницата за помош за земјите од Централна и од Источна Европа)

скрининг

'Targeting' (mode of governance)

'Targeting' (Rahmen- und Handlungsspielraum)

„цел“ (форма на управување)

Формата на управување „цел“ претставува новина. Таа користи необврзувачки препораки, при што овие препораки се мошне детални и оставаат малку простор за маневар за спецификација во фазата на спроведување. Некои од необврзувачките препораки содржани во директивите за социјална политика ја претставуваат оваа форма на управување. На пример, Директивата за работа со скратено работно време пропишува работодавачите да ги прифатат барањата од вработените за премин од полно кон скратено работно време и

vice versa. Во таа насока, работодавачите се повикуваат да обезбедат навремени информации за работните места во нивните претпријатија со полно и со скратено работно време.

Tax harmonisation

Steuerharmonisierung

усогласување на даноците

Усогласувањето на даноците се состои од координирање на даночните системи на европските земји со цел да се избегнат промени во националните фискални политики кои може да имаат спротивен ефект врз внатрешниот пазар.

Целосна даночна усогласеност во 27 земји-членки е тешко да се постигне, бидејќи се работи за област која останува прерогатив на самите земји-членки. Сепак е постигнат минимален степен на усогласеност, на пример со заедничките стапки на данокот на додадена вредност (ДДВ), кој бара минимална стапка на ДДВ од 15% за сите производи (наспроти исклучоците и посебните овластувања).

Последното проширување значително ги зголеми разликите во даночните системи во Унијата. Истовремено, усвојувањето на единствената валута од страна на 12 европски земји ја наложи потребата од воведување заеднички стапки за ДДВ и заеднички правила за корпоративниот данок во Унијата.

Од 1997 година, земјите-членки водат дебата за обемот на координирано дејствување, со цел да се контролираат негативните ефекти од даночната конкуренција. Ова е фокусирано врз три области: корпоративно оданочување,

оданочување на приходите од заштеди и оданочување на авторските плаќања меѓу компаниите.

Со „фискалниот пакет“ за спречување на штетната даночна конкуренција, Советот усвои:

1. Кодекс за спроведување на оданочувањето на бизнисите (декември 1997);
2. Инструмент за намалување на нарушувањата на ефикасното оданочување на приходите од заштеди во форма на каматни плаќања („Директива за оданочување на заштедите“, јуни 2003);
3. Инструмент за елиминирање на данокот за прекугранични камати и авторски плаќања меѓу здружени компании („Директива за камати и авторски плаќања“, јуни 2003).

Види:

царинска унија

Економска и монетарна унија (ЕМУ)

оданочување

Taxation

Besteuerung

оданочување

Покрај воведувањето на единствениот пазар и економската и монетарна унија, сè уште не постои заедничка даночна политика на Заедницата. Специфични одредби се пропишани во членовите 90 до 93 од Договорот за ЕЗ, но постапката на донесување одлуки за даноците бара едногласно

гласање во Советот. До денес ова претставуваше кочница во усвојувањето заеднички правила за директно и индиректно оданочување. Со цел да се избегнат овие пречки, Комисијата ја охрабрува примената на постапката за „поблиска соработка“ воведена со Договорот од Амстердам и развиена со Договорот од Ница. Оваа постапка ја овластува Комисијата да предлага група најмалку од осум земји-членки која може да соработува по дадени прашања откако ќе добие одобрение од Советот со квалификувано мнозинство. Таа исто така ги охрабрува земјите-членки да усвојуваат препораки заради елиминирање на штетните даночни пречки, наместо да поднесува обврзувачки законски предлози.

Граничните контроли на ДДВ се укинаа со воведувањето на единствениот пазар во 1993 година. Денес, производите се оданочуваат во земјата каде што се купуваат, но евентуално кога ќе се утврди конечниот систем на ДДВ од страна на Советот, производите ќе се оданочуваат во земјата на потеклото. Стапките на ДДВ и данокот на акцизи беа поблиску усогласени во различни земји-членки.

Усвојувањето на единствената валута наметна итна потреба за воведување заеднички стапки на ДДВ и заеднички правила за корпоративно оданочување во Европската унија. Како дел од даночниот пакет за спречување на штетната даночна конкуренција, Советот усвои:

1. Кодекс за спроведување на оданочувањето на бизнисите (декември 1997);
2. Акт за спречување на нарушувањата на ефикасното

оданочување на приходите од заштеди во форма на каматни плаќања (Директива за оданочување на прекуграничните приходи од заштеди, јуни 2003);

3. Заеднички систем за оданочување применлив за каматни и за авторски плаќања меѓу здружени компании (Директива за каматни и авторски плаќања, јуни 2003).

Различните предлози од Комисијата во моментот се испитуваат од страна на Советот, особено реформата на заедничкиот систем на ДДВ, ревидирањето на заедничкиот даночен систем кој се применува за спојувања, поделби, пренос на имот и размена на удели на компании од различни земји-членки и ревидирање на рамката на Заедницата за наплата за користење на транспортната инфраструктура (Директивата „Eurovignette“).

Судска практика: C-554/07; C-377/08; C-397/07; C-74/08; C-138/07; C-48/07.

Види:

царинска унија

Економска и монетарна унија (ЕМУ)

зголемена соработка

усогласување на даноците

Telecommunications or electronic communications

Telekommunikation oder elektronische Kommunikation

телекомуникации или електронски комуникации

Во насока на заокружување на внатрешниот пазар,

либерализацијата на телекомуникациите се наметна како приоритет за Европската заедница кон крајот на 1980-тите години. Таа во 1988 година почна со отворање на пазарите за конкуренција на телекомуникациски терминали и продолжи во 1990 година со либерализација на телекомуникациските услуги покрај говорната телефонија.

Во 1993 година, Советот на министрите донесе одлука да се спроведе целосна либерализација на услугите на говорната телефонија до 1 јануари 1998 година.

Во меѓувреме, процесот на либерализација се прошири во 1994 година на сателитските комуникации и на услугите за емитување, а потоа во 1996 година на мрежите за кабелска телевизија и на мобилните комуникации. Истовремено, воведена е отворената телекомуникациска инфраструктура и сервисната мрежа (ONP) во 1990 година. Усвојувањето на заеднички правила овозможи усогласување на условите за пристап на пазарот на новите оператори.

Од 1994 година, во насока на развој на „информатичкото општество“, воведена е општа либерализација на телекомуникациската структура како основа за развој на мултимедијата. Притоа се усвоени различни иницијативи за усогласување на стандардите за мобилните (единствен европски GSM стандард) и за сателитските комуникации и за дигиталните мрежи за интегрирани услуги (ISDN).

На 1 јануари 1998 година, целосната либерализација на европскиот пазар на телекомуникации стана реалност.

Со цел да се отвори овој сектор за конкуренцијата, Европската комисија во 1999 година започна со подготовка на регулаторната рамка за телекомуникации. Основната цел беше да се подобри пристапот кон информатичкото општество преку воспоставување рамнотежа меѓу регулирањето на секторот и европските правила за конкуренција. Оваа регулаторна рамка за електронските комуникации се состои од пет директиви, со фокус врз рамковните директиви, пристапот и интерконекцијата, овластувањето, универзалната услуга и правата на корисниците и заштитата на приватноста. Кон овие директиви е додадена и одлуката од 2002 година за политиката за радиоспектар и Регулацијата од 2002 година за пристап кон локалните предаватели.

Комисијата повторно ја разгледува регулаторната рамка во поглед на земањето предвид на технолошките промени на пазарот и задоволувањето на потребите на секторот за следните десет години.

Судска практика: С-369/04; С-284/04.

Види:

е-Европа

информатичко општество

трансевропски мрежи (ТЕМ)

универзална услуга

Television without frontiers

Fernsehen ohne Grenzen

телевизија без граници

Концептот за телевизија без граници се заснова врз слободно движење на европските телевизиски програми во рамките на внатрешниот пазар и воведувањето квоти за емитување (барање телевизиските канали да резервираат повеќе од половината од времето на емитување за европски потреби).

Директивата за телевизија без граници претставува основа за аудиовизуелната политика на Европската заедница. Таа има за цел да заштити определени значајни цели од јавен интерес, како што се културните разлики, заштитата на малцинствата (мерки против програмите од насилна или порнографска природа) и правото на одговор. Се воведоа и детални правила за содржината и за честите реклами на телевизија.

По консултирање на засегнатите страни, во декември 2005 година Комисијата објави предлог за ревидирање на Директивата за телевизија без граници, со цел да се модернизираат постојните правила. Основната цел на ревидирањето е да се земат предвид технолошкиот развој и промените во структурата на аудиовизуелниот пазар, бидејќи Директивата беше усвоена во 1989 година. Новиот предлог исто така има за цел да се намали постојното регулаторно оптоварување за давателите на аудиовизуелни услуги. Ова особено се однесува на одредбите за рекламирање, за кои Комисијата предлага правилата да бидат пофлексибилни.

Види:

аудиовизуелна политика

култура

јавни услуги

Third country

Drittstaat/Drittland

трета земја

Овој поим едноставно значи земја која не е членка на ЕУ. Ова е особено јасно кога станува збор за односите меѓу две земји-членки на ЕУ и друга земја – најчесто се нарекува трета земја – која не е членка на Европската унија.

Trans-European Networks (TEN)

Transeuropäische Netze (TEN)

трансевропски мрежи (TEM)

Функцијата на трансевропските мрежи е да се создаде модерна и ефикасна инфраструктура за поврзување на европските региони и национални мрежи. Тие се значајни за соодветно функционирање на заедничкиот пазар, бидејќи обезбедуваат слободно движење на добра, луѓе и услуги.

Насловот 15 од Договорот за основање на Европската заедница дава правна основа за трансевропските мрежи, кои постојат во три сектори на активности:

Трансевропската транспортна мрежа (TEN-T) ги покрива патничкиот транспорт, водениот и морскиот транспорт, и европската брза железничка мрежа. Системот за управување со

транспортот исто така спаѓа под оваа категорија, како и Галилео, европски навигациски систем за сателитско радио.

Трансевропската енергетска мрежа ги покрива секторите за електрична енергија и за природен гас. Тие помагаат во создавањето единствен енергетски пазар и безбедност во снабдувањето.

Трансевропската телекомуникациска мрежа (eTEN) има за цел распоредување на телекомуникациските мрежи засновани врз услуги. Тие се фокусираат на јавните услуги и иницијативата „e-Европа – информатичко општество за сите“.

Буџетот за трансевропските мрежи се надополнува со учество од Европскиот фонд за регионален развој (ЕФРР), Кохезиониот фонд, Европската инвестициона банка (ЕИБ) и Европскиот инвестиционен фонд (ЕИФ).

Во 1986 година, Единствениот европски акт ја нагласи врската меѓу непреченото функционирање на единствениот пазар и целта за економска, социјална и територијална кохезија. Интерконекцијата и интероперативноста на националните инфраструктурни мрежи се јавија како клучен фактор за кохерентно планирање на развојот во Заедницата.

Проширувањето со земјите од Централна и од Источна Европа денес е од зголемено значење за трансевропските мрежи преку проширување на нивниот обем на целиот континент. Нивната ефикасна конекција со мрежите на трети земји на исток (Русија) и на југ (земјите од Медитеранот) ќе придонесе за економски развој.

Види:

заедничка транспортна политика

економска, социјална и територијална кохезија

е-Европа

енергетика

Европска инвестициона банка (ЕИБ)

Galileo

Структурни фондови и Кохезионен фонд

телекомуникации

Transitional period

Transitionsperiode

преоден период

Овој поим вообичаено се однесува на временски период во кој на нова држава-членка може да ѝ се дозволи постепено воведување и примена на правилата на ЕУ, бидејќи нивното истовремено усвојување би предизвикало тешкотии.

Transnational

Transnational

транснационално

Овој поим честопати се користи за да ја појасни соработката меѓу бизнисите или организациите во повеќе од една држава-членка на ЕУ. ЕУ настојува да ја охрабри прекуграничната, односно „транснационалната“ соработка.

Transparency (access to documents)

Transparenz (Zugang zu den Dokumenten)

транспарентност (пристап до документи)

Член 255 од Договорот за ЕЗ пропишува право на пристап за секој граѓанин на Унијата, за секое физичко или правно лице кое живее или има регистрирано канцеларија во држава-членка, до документите на Европскиот парламент, на Советот и на Комисијата.

Регулативата од 30 мај 2001 година го спроведува ова право на пристап до документите на трите институции. Сепак, Регулативата пропишува два вида исклучоци: случаи во кои пристапот автоматски е одбиен (поради причини на државна безбедност, одбрана, меѓународни односи) и случаи во кои пристапот е одбиен (заштита на комерцијални интереси на приватно лице), освен кога се работи за јавен интерес.

Во дополние, пристапот до документи мора да се олесни преку воведување и примена на електронски јавен регистар.

Концептот на транспарентност се однесува на отвореност на институциите на Заедницата и на нивното јасно функционирање. Транспарентноста е поврзана со барањата на граѓаните за поширок пристап до информации и документи на ЕУ и за поголема вклученост во процесот на донесување одлуки, што ќе го зголеми чувството на блискост на Унијата.

Член 255 беше вграден во Договорот од 1997 година, но Советот и Комисијата претходно, во декември 1993 година, усвоија кодекс на однесување. Овој кодекс на однесување воведува

заеднички принципи за две институции, во согласност со Декларацијата број 17 за правото на пристап до информации, која е анекс на конечниот акт на Договорот за Европската унија. Врз основите на овој кодекс на однесување, двете институции во своите статuti интегрираа специфични одредби за пристап до нивните документи.

Види:

јасност на договорите (поедноставување на договорите)

консолидирање на законодавството – формално/официјално

консолидирање на законодавството – неформално/декларативно

демократски дефицит

владеење

суштинска измена на законодавството

поедноставување на законодавството

транспарентност на постапките на Советот

Transparency of Council proceedings

Transparenz der Arbeit des Rates

транспарентност на постапките на Советот

Во својот Статут, Советот на Европската унија ги пропишува условите под кои јавноста може да има пристап до документите на Советот (член 207 од Договорот за основање на Европската заедница). Притоа ќе се обезбеди подобар пристап до документите кои се однесуваат на законодавната функција на Советот (член 7 од Статутот на Советот). Особено „ќе бидат

јавни резултатите од гласањата и појаснувања на гласањата, како и изјавитр во записниците“.

Во поглед на разгледувањата и расправите според постапката за соодлучување, расправите кои следат по презентација на предлог-законодавството од страна на Комисијата и гласањето (вклучувајќи ги и конечните разгледувања и појаснувања на гласањето) се јавни. Јавните расправи за општата политика и за основните законодавни предлози исто така се одржуваат еднаш годишно. Јавниот пристап вообичаено се обезбедува преку аудиовизуелен пренос.

Во принцип, гласањето, појаснувањето на гласањето и записниците на Советот се јавни доколку Советот дејствува како законодавно тело. Резултатите од гласањето за определени одлуки, особено оние кои се поврзани со вториот и со третиот столб исто така може да се објават под определени услови. Од друга страна, индикативното гласање и усвојувањето подготвителни акти не се јавни.

Инаку, разгледувањата на Советот се предмет на професионална доверливост.

Транспарентноста на постапките на Советот е опфатена со член 255 од Договорот за ЕЗ, додаден во Договорот од Амстердам, кој пропишува дека секој граѓанин на Унијата, секое физичко или правно лице со живеалиште или регистрирана канцеларија во држава-членка, има право на пристап до документите на Европскиот парламент, на Советот и на Комисијата. Слично на другите европски институции, регистарот на документи на Советот е јавен.

Види:

КОРЕПЕР

Совет на Европската унија

владеење

транспарентност (пристап до документи)

Transposition

Umsetzung

транспонирање

Транспонирањето е процес со кој на правните акти на ЕЗ им се дава правно дејство во секоја држава-членка. Секоја директива опфаќа рок во кој земјите-членки треба да усвојат закони за да може односната директива да влезе во сила на нивната територија.

Treaties

Verträge

договори

„Договорот“ е формално склучен и ратификуван меѓу земјите. Поимот се користи за да упати на инструменти обврзувачки според меѓународното право, склучен меѓу меѓународни страни (држави или организации). Според Виенската конвенција за правото на договорите, договорот мора да: 1) биде обврзувачки инструмент што значи дека договорните страни имаат намера да создадат законски права и обврски; 2) биде склучен меѓу држави или меѓународни организации со

надлежност за склучување договори; 3) биде регулиран според меѓународното право; и 4) да биде во писмена форма.

Создавањето на првата „Заедница“, Европската заедница за јаглен и челик (ЕЗЈЧ), беше почетна точка за 50-годишното создавање европски договори. Во периодот меѓу 1951 година (Договорот за ЕЗЈЧ) и 2001 година (Договорот од Ница), беа потпишани 16 договори. Овие договори регулираа многу повеќе од обична измена на оригиналниот текст: се создадоа нови договори.

Основни договори се следниве:

1. Договорот за основање на Европската заедница за јаглен и челик (ЕЗЈЧ), потпишан во Париз во 1951 година. Овој Договор престана да важи на 23 јули 2002 година;
2. Договорот за основање на Европската економска заедница (ЕЕЗ), потпишан во Рим во 1957 година. Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија (ЕВРОАТОМ) е потпишан во Рим во 1957 година;
3. Единствениот европски акт (ЕЕА), потпишан во Луксембург во 1986 година;
4. Договорот за Европската унија (ДЕУ), потпишан во Мастрихт во 1992 година;
5. Договорот од Амстердам, потпишан на 2 октомври 1997 година;
6. Договорот од Ница, потпишан на 26 февруари 2001 година.

Сите овие договори беа изменети во бројни околности,

особено во времето на пристапувањето на новите земји-членки во 1973 година (Данска, Ирска и Велика Британија), во 1981 (Грција), 1986 (Шпанија и Португалија), 1995 (Австрија, Финска и Шведска), 2004 (Република Чешка, Кипар, Естонија, Унгарија, Латвија, Литванија, Малта, Полска, Словачка и Словенија) и во 2007 година (Бугарија и Романија).

Предлог-договорот за европски устав беше потпишан во октомври 2004 година. Со намера да ги замени со единствен инструмент сите постојни договори со исклучок на Договорот за ЕВРОАТОМ, тој е консолидација на 50-годишните европски договори. За да влезе во сила, Договорот за основање устав мора да го ратификуваат сите земји-членки во согласност со нивните уставни правила, на пример, или со ратификација во парламентите или по пат на референдум. Соочени со тешкотиите во процесот на ратификација на Договорот кај некои земји-членки, претседателите на држави и влади на состанокот на Европскиот совет одржан на 16 и 17 јуни 2005 година донесоа одлука да воведат „период на размислување“ за иднината на Европа.

На состанокот на Европскиот совет одржан на 21 и 22 јуни 2007 година, европските лидери постигнаа согласност и се договорија за свикување меѓувладина конференција за финализирање и усвојување „реформски договор“ за Европската унија, а не на Уставот. Доколку се ратификува овој Договор, може да влезе во сила во јуни 2009 година, пред слените избори за Европскиот парламент.

Види:

јасност на договорите (поедноставување на договорите)

меѓувладина конференција (МВК)

ревидирање на договорите

Договор од Амстердам

Договор од Ница

договори и право

Treaty of Nice

Vertrag von Nizza

Договор од Ница

Усвоен на Европскиот совет во Ница во декември 2000 година и потпишан на 26 февруари 2001 година, Договорот од Ница влезе во сила на 1 февруари 2003 година.

Договорот е резултат на Меѓувладината конференција која почна во февруари 2000 година, чија цел беше да се приспособи работењето на европските институции пред влезот на новите земји-членки.

Договорот од Ница го отвори патот кон институционалната реформа потребна за проширувањето на ЕУ со пристапување на земјите од Источна и од Јужна Европа. Некои од одредбите на Договорот беа изменети со Договорот за пристапување на десетте нови земји-членки, кој беше потпишан во Атина во април 2003 година, и со Договорот од Луксембург за пристапувањето на Романија и Бугарија, потпишан во април 2005 година. Од јануари 2007 година, датумот на последното проширување, Унијата е формирана врз основа на Договорот за

ЕУ и Договорот за ЕЗ, кои беа изменети со Договорите од Ница, Атина и Луксембург.

Главните измени воведени со Договорот од Ница се однесуваат на ограничување на обемот и на составот на Комисијата, на проширување на гласањето со квалификувано мнозинство, на ново вреднување на гласовите во Советот и на пофлексибилно склучување договори за зајакнување на соработката.

Декларацијата за иднината на Унијата, која е анекс на Договорот, ги утврдува следниве чекори што треба да се преземат за продлабочување на институционалните реформи и за гарантирање дека Договорот од Ница е само една фаза од процесот.

Нацрт-уставот, потпишан во септември 2004 година, беше согледан како продолжување на процесот за институционална реформа, која започна со Договорот од Ница.

За да влезе во сила, Договорот за воведување устав мора да го ратификуваат сите земји-членки во согласност со нивните уставни правила, на пример ратификација во Парламентите или по пат на референдум. Соочувајќи се со потешкотии при ратификацијата на Договорот од некои земји-членки, претседателите на држави и влади донесоа одлука на состанокот на Европскиот совет на 16 и 17 јуни 2005 година да воведат „период на размислување“ за иднината на Европа.

На состанокот на Европскиот совет на 21 и 22 јуни 2007 година, европските лидери постигнаа компромис и согласност за свикување меѓувладина конференција за финализирање и

усвојување не на устав, туку на „реформски договор“ за Европската унија. Доколку биде ратификуван, овој Договор би можел да влезе во сила во јуни 2009 година, пред следните избори за Европскиот парламент.

Види:

дебата за иднината на Европската унија

Европска конвенција

меѓувладина конференција (МВК)

Декларација од Лакен

договори

Договор од Амстердам

Договор од Ница.

TREVI

TREVI

TREVI

Форум основан во 1975 година за меѓувладина соработка за прашања поврзани со внатрешната безбедност, организираниот криминал, тероризмот и трговијата со дрога и за определување на основите за правда и внатрешни работи, воведени со Договорот за Европската унија.

Тропка

Тропка

Тропка

„Тропка“ ја претставува Европската унија во

надворешните односи кои влегуваат во рамките на заедничката надворешна и безбедносна политика. Од Договорот од Амстердам, Тропка ги обедини:

1. Министрите за надворешни работи на земјите-членки кои претседаваат со Советот на Европската унија;
2. Генералниот секретар/Високиот претставник на заедничката надворешна и безбедносна политика;
3. Европскиот комисионер надлежен за надворешни односи и за европска политика на добрососедство.

Претседавањето, доколку е неопходно, може да биде помогнато од претставници од следното претседателство (член 18 од Договорот за Европската унија).

Види:

заедничка надворешна и безбедносна политика (ЗНБП)

Висок претставник за ЗНБП

претседавање со Советот на Европската унија (ротирачки систем)

U

Unanimity

Einstimmigkeit

едногласност

Поимот „едногласност“ значи барање состанок во рамките на Советот на сите земји-членки да постигнат договор пред да се усвои предлогот.

Од донесувањето на Единствениот европски акт, ова сè поретко е во примена. Во рамките на првиот столб, денес гласањето со квалификувано мнозинство е правило. Вториот и третиот столб сè уште дејствуваат во согласност со меѓувладиниот метод и барањето едногласност, иако Договорот од Ница го вовеле системот на гласање со квалификувано мнозинство за определени области.

Види:

„мост“ на Заедницата

двојно мнозинство

Луксембуршки компромис

столбови на Европската унија

квалификувано мнозинство

Договор од Ница

вреднување на гласовите на Советот

Uniform electoral procedure for the European Parliament
Einheitliches Wahlverfahren zum Europäischen Parlament
единствена изборна постапка за Европскиот парламент

Договорот за основање на Европската заедница бара Европскиот парламент да подготви предлози за да им овозможи на земјите-членки да бидат избрани преку еднакво општо гласање, преку примена на единствена постапка во секоја држава-членка, или во согласност со принципот на поделба. Сепак, ова денес не е случај, бидејќи постојат регионални листи паралелно со националните.

Оваа постапка е особено значајна, бидејќи таа гарантира дека различните европски политички тенденции се претставени во Европскиот парламент.

По бројни дебати и несогласувања, Советот и Парламентот конечно постигнаа согласност за четири точки кои го усогласуваат изборниот процес на европските избори, при што се зема предвид:

1. Методот на единствено гласање е пропорционална застапеност преку употреба на лист или единствен, пренослив глас (единствено за Ирска);
2. Гласот може да биде преференцијален;

3. Различните (национални или регионални) единици може да останат непроменети сè додека тие не ја попречуваат пропорционалната застапеност. Регионалните единици за земјите кои имаат повеќе од 20 милиони население треба да се основаат подоцна;
4. Минимален праг за добивање место во Парламентот е 5% гласови.

Најголемиот дел од правилата за гласање и за избори остануваат различни, особено за датумот на изборите, единиците, примената на пропорционална застапеност, бројот на мандатите што може да се поседуваат истовремено, гласањето и подобноста на условите и поттикнувањето на еднаквоста. Во смисла на изборните единици, најголемиот број од земјите-членки го усвоија системот на една изборна единица, каде што целата земја претставува една единица. Други земји-членки имаат повеќе изборни единици: Ирска, Велика Британија, Германија, Италија, Грција, Белгија, Полска и Франција, која донесе закон во април 2003 година со кој го замени системот на една изборна единица со осум меѓурегионални изборни единици.

На долг рок, Парламентот настојува да се воведат една изборна единица на ниво на Европската унија.

Види:

Европски парламент

европски политички партии

статут за членовите на Европскиот парламент

Universal service

Universaldienst

универзална услуга

Универзални услуги е концепт развиен од институциите на Заедницата. Тој се однесува на барањата од општ интерес за кои услугите, како што се телекомуникациите и поштата, треба да бидат предмет низ целата Заедница. Целта е да се гарантира дека сите корисници имаат пристап до квалитетни услуги по прифатливи цени.

Види:

економска, социјална и територијална кохезија

услуги од општ интерес

јавни услуги

повелба за јавни услуги

услуги од општ економски интерес

V

Van Gend&Loos

Van Gend&Loos

Van Gend&Loos

Одлука на Судот на правдата од 1963 година за воведување директна применливост на правото на ЕЗ.

'Variable-geometry' Europe

Europa mit variabler Geometrie

Европа на „варијабилна геометрија“

Европа на „варијабилна геометрија“ е поим што се користи за појаснување на идејата на методот за диференцирана интеграција, со што се потврдува постоењето на значителни разлики во интеграционата структура и на тој начин се овозможува разграничување на група земји-членки, на една, и помалку развиени интеграциони единици, на друга страна.

Види:

концентрични кругови

зголемена соработка

европско „мени“

Hard core

Европа со „повеќе брзини“

единствена институционална рамка

Veto

Veto

вето

Ветото е механизам што дозволува секоја држава-членка да блокира одлука на Советот на министрите, или кога претставниците на земјите-членки се состануваат надвор од Советот. Според Договорот од Мастрихт, Европскиот парламент има право на вето на договорено законодавство од Советот на министрите за определени области од политиките. Националните вета значително се намалија со договорите што следеа.

Vocational training

Berufsbildung

стручна обука

Политиката за стручна обука се заснова врз член 150 од Договорот за основање на Европската заедница, кој пропишува: „Заедницата ќе спроведува политика на стручна обука и ќе ги помага земјите-членки, целосно почитувајќи ја надлежноста на земјите-членки за утврдување на содржината и на организацијата на стручното образование“.

Стручното образование е значаен елемент од Лисабонската стратегија кој придонесува за вработување. Следствено на иницијативата од Бруж, поднесена од постари државни службеници одговорни за стручна обука (октомври 2001), беше инициран процес за зајакнување на соработката во сферата на образованието и на стручната обука. Декларацијата од Копенхаген (2002) и Коминикето од Мастрихт (2004) повторно ги нагласија приоритетите за транспарентност, за признавање и за квалитет на образованието и за утврдување приоритети на национално ниво.

Притоа се утврдени две значајни шеми: Europass-образованието (1998), со кое се појаснуваат бараните вештини за образование во странство, и Europass (2004), што комбинира пет документи чија цел е обезбедување јасна и едноставна слика за квалификациите и за вештините на граѓаните низ Европа.

Секторската програма на Leonardo da Vinci, како дел од акционата програма за образование и за доживотно учење, е движечката сила на образовните активности. Таа настојува да обезбеди поддршка и дополнување на активностите на земјите-членки, преку промоција на транснационални партнерства и мобилност, иновација и квалитет на образованието и европска димензија на образовните системи и практиката.

Европски агенции и органи активни во областа на образованието се:

1. Европскиот центар за развој на стручна обука (Cedefop), со седиште во Солун, основан во 1975 година;

2. Европската фондација за образование во Турин, основана во 1994 година;
3. Советодавниот комитет за стручна обука основан во 2004 година за поддршка на Комисијата во спроведување на политиката.

Види:

образование

агенции на Европската унија

младина

W

Weighting of votes in the Council

Stimmengewichtung im Rat

тежина на гласовите во Советот

Гласањето со квалификувано мнозинство во Советот на Европската унија се заснова врз принципот за вреднување на гласовите. Според сегашниот систем на вреднување, земјите-членки со најбројно население имаат 27–29 гласа, средно големите земји имаат 7–14 гласа и малите земји имаат 3 до 4 гласа. За да биде усвоена дадена одлука, потребни се најмалку 255 од вкупно 345 гласа.

Вреднувањето е резултат на компромисот постигнат меѓу земјите-членки, кои иако имаат исто право, меѓусебно се разликуваат. Бројот на гласови доделен на држава-членка е определен според бројноста на нејзиното население, со приспособување кое води кон релативно претставување на малите нации.

Во Европа со 15 земји-членки, овој систем им даде легитимност на одлуките кои се носеа со квалификувано мнозинство, постигнато врз основа на најширок договор. Големите земји не може да комбинираат да ги стават малите земји во малцинство, и vice versa.

Во поглед на проширувањето, Меѓувладината конференција од 2000 година иницира ревидирање на вреднувањето на гласовите, со цел да обезбеди релативната вредност на малите и на средно големите земји да не биде резултат на бројноста на нивното население. Како резултат на ова, гласовите што им се доделија на земјите со најбројно население се зголемија во споредба со другите, со цел да се одржи легитимноста на одлуките на Советот во смисла на демографската застапеност. Постојниот систем на вреднување на гласовите, пропишан со Договорот од Ница, влезе во сила на 1 ноември 2004 година.

Види:

двојно мнозинство

Компромис од Јанина

квалификувано мнозинство

зајакнато квалификувано мнозинство

едногласност

Western European Union (WEU)

Westeuropäische Union (WEU)

Западноевропска унија (ЗЕУ)

ЗЕУ е основана во 1948 година, со Договорот од Брисел, како европска организација за соработка во областа на одбраната и безбедноста. Таа е составена од 28 земји со различен статус: земји-членки, земји кои пристапуваат, набљудувачи и придружни партнери. Од 15 земји-членки на ЕУ, десет се полноправни земји членки на ЗЕУ, додека пет имаат статус на набљудувачи: Австрија, Данска, Ирска, Финска и Шведска. Шест придружни членки се: Исланд, Норвешка, Полска, Република Чешка, Унгарија и Турција, а седум се придружни партнери: Бугарија, Естонија, Латвија, Литванија, Романија, Словачка и Словенија.

Во Договорот од Амстердам, ЗЕУ е дефинирана како интегрален дел од развојот на Унијата, бидејќи таа на ЕУ ѝ дава оперативна способност во областа на одбраната. Сепак, оваа одредба е укината со Договорот од Ница. ЗЕУ играше значајна улога во првите задачи на Петерсберг, како што се издвојување на полицијата во Мостар или соработка со полицијата во Албанија. Сепак, ЗЕУ ја има напуштено оваа своја улога во интерес на развојот на структурата на Унијата и нејзината надлежност во областа на Европската политика на безбедност и одбрана. Врз ова се заснова и делегирањето на оперативната способност од ЗЕУ на Унијата. Придружните тела на ЗЕУ, Институтот за студии по безбедност и Сателитскиот центар беа трансферирани на Унијата на 1 јануари 2002 година. Договорот од Ница исто така укина бројни одредби од Договорот за

Европската унија со кои се регулираа односите меѓу ЗЕУ и Унијата.

Колективната одбрана, која беше примарна надлежност на ЗЕУ, денес е во надлежност на НАТО.

Види:

колективна одбрана

заедничка надворешна и безбедносна политика (ЗНБП)

европски безбедносен и одбранбен идентитет

Европска безбедносна и одбранбена политика (ЕБОП)

НАТО (Договор за северноатлантската организација)

„нов изглед“ на НАТО

Петерсбершки задачи

White Paper

Weissbuch

Бела книга

Белите книги на Комисијата се документи кои ги содржат предлозите за дејствување на Комисијата во специфични области. Во некои случаи тие следуваат по Зелената книга објавена за започнување на процесот на консултации на европско ниво. Кога Белата книга е примена од Советот, може да води кон подготовка на акциона програма на Унијата за таа област.

Примери за ова се Белата книга за внатрешниот пазар (1985), за раст, за конкурентност и за вработеност (1993) и за европско владеење (2001). Неодамна, Белата книга за услуги од општ интерес (2004) и онаа за Европската политика на

комуникации (2006) доведоа до развој на политиките на Заедницата.

Види:

Европска комисија

правни инструменти на Заедницата

владеење

Wider versus deeper

Erweiterung versus Vertiefung

широко наспроти длабоко

„Продлабочување“ значи проширување на обемот на активностите на Европската унија и зајакнување на институциите на ЕУ, додека „проширувањето“ има за цел да го постигне обратното.

Withdrawal of pending proposals

Zurückziehung der schwebenden Vorschläge

повлекување тековни барања

Комисијата редовно врши надзор над законските предлози (скрининг) за да се осигура дека тие се релевантни и се одраз на денешнината. Таа ги повлекува оние кои веќе не се актуелни, на пример кога се доставени нови предлози од Комисијата, или кога научните и техничките достигнувања ги направиле непотребни („**техничко повлекување**“).

Како дел од своето право на иницијатива, Комисијата исто така може да повлече предлог во случај кога измените

воведени од Европскиот парламент или од Советот ја менуваат природата на предлогот, или воведуваат комплексност која не е во согласност со одредбите од Договорот („**политичко повлекување**“).

World Customs Organisation (WCO)

Weltzollorganisation (WZO)

Светска царинска организација (СЦО)

Светската царинска организација (СЦО) претставува меѓувладина организација која им помага на членките да комуницираат и да соработуваат по царински прашања. Основана е во 1952 година како Совет за царинска соработка, а називот СЦО го усвои во 1994 година.

World Trade Organisation (WTO)

Welthandelsorganisation (WTO)

Светска трговска организација (СТО)

Светската трговска организација (СТО) е наследник на Општата спогодба за царини и трговија (ГАТТ). Основана е со Договорот од Маракеш во април 1994 година. СТО ја суспендира „Развојната агенда од Доха“ од трговските преговори од 2006 година, по големите несогласувања за субвенциите во трговијата.

У

Youth

Jugend

младина

Петтата точка од член 149 (2) од Договорот за основање на Европската заедница пропишува дека дејствувањето на Заедницата има за цел „охрабрување на развојот и на размената на младите и размена на социо-образовни инструктори“.

Надлежноста за работи со младината е на земјите-членки, а Унијата главно дејствува врз основа на иницијатива од Советот, примарно преку препораки и програми подготвени за развој на соработката и на мобилноста на ниво на Унијата. Оваа активност на Унијата се спроведува со отворениот метод за координација.

Белата книга од 2001 година претставува нов инструмент за европската младина и обележје на нов стадиум од дејствувањето на Унијата. Таа предлага зајакнување на соработката меѓу земјите-членки и повеќе внимание да се

посветува на димензијата на младината во секторските политики. По Белата книга, усвоен е Европскиот пакт за младината во март 2005 година, со кој се идентификуваат областите каде што е потребна консолидација и постигнување на целите од Лисабонската стратегија и зајакнување на образованието и обуката. Пактот става акцент врз подобрување на образованието, обуката, мобилноста, стручната интеграција и социјално вклучување на младите Европејци и нивна поддршка во усогласувањето на работата и семејниот живот.

Надвор од општата рамка за дејствување, Унијата е во можност да повика на преземање специфични инструменти за промоција на соработката, како резултат на Програмата „Младите во акција“ за периодот 2007–2013 година. Оваа програма е дизајнирана да ги охрабри младите, особено оние кои се во најнеповолна позиција или со недостатоци, да учествуваат во јавниот живот и да го промовираат нивното чувство на иницијатива, претприемачки дух и креативност. На овој начин се поттикнува мобилноста на младите кои се во неповолна позиција на неформално образование и преку европската доброволна служба за поттикнување учество во проекти на здруженијата и локалните заедници во Европа и земјите во развој, и на тој начин промовирајќи заемно разбирање.

Види:

образование

отворен метод на координација

стручна обука

	English	German	Macedonian
A			
1.	Absorption (absorptive) capacity	Absorptionskapazität	апсорпција (апсорпциски) капацитет
2.	Abstention, constructive (positive abstention)	Konstruktive Enthaltung (positive Enthaltung)	апстиненција, конструктивна (позитивна апстиненција)
3.	Abuse of dominant position	Missbräuchliche Ausnutzung einer beherrschenden Stellung	злоупотреба на доминантна позиција
4.	Acceding country	Beitrittsland	држава-пристапничка
5.	Access to documents	Zugang zu Dokumenten	пристап до документи
6.	Accession Agreement	Beitrittsvertrag	договор за пристапување
7.	Accession criteria (Copenhagen criteria)	Beitrittskriterien	критериуми за пристапување (Копенхашки критериуми)
8.	Accession negotiations	Beitrittsverhandlungen	пеговори за пристапување
9.	Accession of new Member States to the European Union	Beitritt eines neuen Staates zur Union	пристапување на нови држави- членки во Европската унија
10.	Accession partnership	Beitrittspartnerschaft	партнерство за пристапување
11.	Acquis communautaire	Acquis communautaire (Gemeinsamer Besitzstand)	право на Заедницата (acquis communautaire)
12.	Acte Clair doctrine	Akt Claire Doktrin	доктринага Acte Clair
13.	Action for annulment	Nichtigkeitserklärung	дејство на поништување

14.	Acts of assent (Accession Treaties)	Zustimmungsverfahren (Beitrittsverträge)	акти на согласност (договори за пристапување)
15.	Adequate reasoning	Ausreichende Begründung	соодветно расудување
16.	Administrative costs	administrative burdens	Verwaltungskosten/ Verwaltungsaufwand
17.	Adoption	Gesetzesbeschluss	усвојување
18.	Advocate-General	Generalanwalt	генерален застапник (генерален правобранител)
19.	Agenda	Agenda	агенда
20.	Agenda 2000	Agenda 2000	Агенда 2000
21.	Agenda-setting theory	Agenda-Festlegungstheorie	теорија за креирање агенда
22.	Agreements between the Member States	Abkommen zwischen den Mitgliedsstaaten	договори меѓу државите-членки
23.	Amsterdam Treaty	Vertrag von Amsterdam	Договор од Амстердам
24.	Animal welfare	Wohlergehen der Tiere	благосостојба на животните
25.	Annulment action	Nichtigkeitserklärung	дејство на поништување
26.	Antitrust control	Kartellkontrolle	антимонополска контрола
27.	Applicant country	Beitrittsland	држава-апликантка
28.	Approximation of laws	Gesetzesangleichung	приближување на законите
29.	Architecture of Europe	Architektur Europas	архитектура на Европа
30.	Area of freedom, security and justice	Raum der Freiheit der Sicherheit und des Rechts	област на слобода, безбедност и правда
31.	Article 36 Committee (Title VI of the EU Treaty)	Ausschuss nach Artikel 36 EU-Vertrag (Titel VI EU-Vertrag)	Комитетот во член 36 (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)
32.	Assent procedure	Zustimmungsverfahren	постапка на согласност
33.	Association agreements	Assozierungsabkommen	асоцијативни договори

34.	Audio-visual policy	Audiovisuelle Medien	аудиовизуелна политика
B			
35.	'Balladur plan'	'Balladur Plan'	Планот „Balladur“
36.	'Banana war'	'Banankenkrieg'	банана војна,“
37.	Barcelona process	Barcelona Prozess	процесот Барселона
38.	'Bargaining' (Mode of Governance)	Verhandlungen	преговарање,“ (начин на владеење)
39.	Benchmarking	Benchmarking	означување репери (стандарди)
40.	Best practice	Best practice	најдобра практика
41.	Better lawmaking	Bessere Rechtsetzung	подобро создавање закони
42.	Bologna process	Bologna Prozess	Болоња процесот
43.	Broad economic policy guidelines (BEPG)	Grundzüge der Wirtschaftspolitik	општи насоки за економската политика (BEPG)
44.	Brusselisation	Brusselisation	бриселизација
45.	Brussels (Treaty of)	Brüssel (Vertrag von)	Договор од Брисел
46.	Budget	Haushalt	буџет
47.	Budget deficit	Haushaltsdefizit	буџетски дефицит
C			
48.	Candidate countries	Beitrittsland	држави-кандидатки
49.	Capital of the European Union	Eigenmittel (der Europäischen Union)	главен град на ЕУ
50.	Carbon tax	Kohlenstoffdioxid-Steuer	такса за јаглен
51.	Cassis de Dijon case	Rechtssache Cassis de Dijon	случајот Cassis de Dijon

52.	Cecchini Report	Cecchini Bericht	Сесчини извештајот
53.	CELEX	CELEX	ЦЕЛЕКС
54.	Censure	Misstrauensantrag	гласање (не) доверба
55.	CERN	CERN	ЦЕРН
56.	Charter of Fundamental Rights	Charta der Grundrechte	Повелба за основните права
57.	Charter of Paris	Pariser Charta	Повелба од Париз
58.	Christian Democracy	Christdemokratie	христијанска демократија
59.	Citizenship of the Union	Unionsbürgerschaft	европско граѓанство (државјанство)
60.	Civil dialogue	Ziviler Dialog	граѓански (цивилен) дијалог
61.	Civil protection, energy and tourism	Verbraucherschutz im Energie und Tourismussektor	цивилна заштита, енергетика и туризам
62.	Civil society	Zivilgesellschaft	граѓанско (цивилно) општество
63.	Clarity of the Treaties (simplification of the Treaties)	Klarheit der Verträge (Vereinfachung der Verträge)	јасност на договорите (поедноставување на договорите)
64.	Classification of expenditure	Einstufung der Ausgaben	класификација на трошоците
65.	Closer co-operation	Verstärkte Zusammenarbeit	поблиска соработка
66.	Club Med countries	Club Med Länder	клуб на држави „Мед“
67.	Cockfield White Paper	Cockfield Weisbuch	Белата книга на Лордот Кокфилд
68.	'Co-decision' procedure	Mitentscheidungsverfahren	постапка на соодлучување
69.	Codification	Kodifikation (der Rechtsvorschriften)	кодификација
70.	'Coercion' (Mode of Governance)	Zwangsausübung	принуда, (начин на владеење)
71.	Co-habitation	Kohabitation	кохабитација

72.	Cohesion	Kohäsion	кохезија
73.	Collective defence	Kollektive Verteidigung	колективна одбрана
74.	Comitology	Komitologie	комитологија
75.	Committee of Permanent Representatives (COREPER)	Ausschuss der Ständigen Vertreter (AStV)	Комитет на постојани претставници (КОРЕПЕР)
76.	Committee of the Regions (CoR)	Ausschuss der Regionen (AdR)	Комитет на региони (КоР)
77.	Committees and working parties	Ausschüsse und Arbeitsgruppen	Комитети и работни групи
78.	Common action (justice and home affairs)	Gemeinsame Massnahme (JI)	заедничка акција (правда и внатрешни работи)
79.	Common agricultural policy (CAP)	Gemeinsame Agrarpolitik (GAP)	заедничка земјоделска политика
80.	Common commercial policy	Gemeinsame Handelspolitik	заедничка трговска политика
81.	Common Fisheries Policy (CFP)	Gemeinsame Fischereipolitik	заедничка риболовна политика (CFP)
82.	Common Foreign and Security Policy (CFSP)	Gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik (GASP)	заедничка надворешна и безбедносна политика
83.	Common market	Gemeinsamer Markt	заеднички пазар
84.	Common organisation of agricultural markets (COM)	Gemeinsame Marktorganisation für Agrarerzeugnisse (GMO)	заедничка организација на земјоделските пазари
85.	Common position (CFSP)	Gemeinsamer Standpunkt (GASP)	заедничка позиција
86.	Common strategy (CFSP)	Gemeinsame Strategie (GASP)	заедничка стратегија
87.	Common transport policy	Gemeinsame Verkehrspolitik	заедничка транспортна политика
88.	Communication	Kommunikation	соопштение
89.	Communitisation	Vergemeinschaftung	комунигаризација
90.	Community and intergovernmental methods	Gemeinschaftsmethode und Regierungszusammenarbeit	меѓувладини и методи на Заедницата

91.	Community 'bridge' (Title VI of the EU Treaty)	Gemeinschaftliche Brücke (Titel VI EU-Vertrag)	„мост“ на Заедницата (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)
92.	Community law	Gemeinschaftsrecht	комунитарно право
93.	Community legal instruments	Gemeinschaftliche Rechtsinstrumente	правни инструменти на Заедницата
94.	'Community method'	Gemeinschaftsmethode	метод на Заедницата,“
95.	Community patent	Gemeinschaftspatent	патент на Заедницата
96.	Community powers	Gemeinschaftsbefugnisse	власти на Заедницата
97.	Community preference	Gemeinschaftspräferenz	приоритет на Заедницата
98.	Competencies	Kompetenzen	надлежности
99.	Competent authority	Zuständige Behörde	надлежен орган/тело
100.	'Competition' (Mode of Governance)	Wettbewerb	натпревар,“ (начин на владеење)
101.	Competition and merger policy	Wettbewerbs- und Kartellpolitik	конкурентска политика и политика за спојување на претпријатија
102.	Competitiveness	Wettbewerbsfähigkeit	конкурентност
103.	Compliance	Übereinstimmung	согласност
104.	Composition of the European Commission	Zusammensetzung der Europäischen Kommission	состав на Европската комисија
105.	Compulsory expenditure	Zwangsausgaben	задолжителни трошоци
106.	Concentric circles	Konzentrische Kreise	концентрични кругови
107.	Conciliation Committee	Schlichtungsausschuss	Комитет за помирување (медијација)
108.	Conciliation procedure	Schlichtungsverfahren	постапка на помирување
109.	Concordance tables	Übereinstimmungstafel	кореспондентни табели
110.	Conference on the Future of	Konferenz über die Zukunft Europas	Конференција за иднината на

	Europe		Европа
111.	Confirmation of the European Commission	Zustimmungsvotum zur Ernennung der Europäischen Kommission	потврдување на Европската комисија
112.	Consolidation of legislation - formal/official	Konsolidierung der Rechtsvorschriften- formal/öffentlich	консолидирање на законодавството – формално/официјално
113.	Consolidation of legislation - informal/declaratory	Konsolidierung der Rechtsvorschriften- informal/deklaratorisch	консолидирање на законодавството – неформално/декларативно
114.	Constitution of the EU	EU-Verfassung	Устав на Европската унија
115.	Consultation procedure	Verfahren der einfachen Stellungnahme (Anhörungsverfahren)	постапка на консултација
116.	Consumer protection	Verbraucherschutz	заштита на потрошувачите
117.	Convention (Title VI of the EU Treaty)	Konvent (Titel VI EU-Vertrag)	Конвенција (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)
118.	Convergence criteria	Konvergenzkriterien	критериум за приближување
119.	Cooperation procedure	Kooperationsverfahren	постапка на соработка
120.	Coordinated strategy for employment	koordinierte Beschäftigungspolitik	координирана стратегија за вработеноста
121.	'Coordination' (Mode of Governance)	Koordinierung	координација (начин на владеење)
122.	Copenhagen Criteria	Kopenhagener Kriterien	Критериуми од Копенхаген
123.	Coreper	Ausschuss der ständigen Vertreter (AstV)	КОРЕПЕР
124.	COREU (COREspondance Européenne)	COREU (Telexnetz der europäischen Korrespondenten)	ЕВКОР (ЕВропска КОРеспонденција)
125.	Council	Der Rat	Совет

126.	Council conclusions	Ratsbeschlüsse	заклучоци на Советот
127.	Council of Europe	Europarat	Совет на Европа
128.	Council of the European Union	Der Rat der Europäischen Union	Совет на Европската унија
129.	Country surveillance	Land im Beobachterstatus	набљудување на државите
130.	Court of First Instance of the European Communities (CFI)	Gericht erster Instanz der Europäischen Gemeinschaften (EuGel)	Суд од прв степен на Европските заедници
131.	Court of Justice of the European Communities	Europäischer Gerichtshof [EuGH]	Суд на правдага на Европската заедница
132.	Cultural capitals	Kulturhauptstadt	главни градови на културата
133.	Culture	Kultur	култура
134.	Customs union	Zollunion	царинска унија
D			
135.	Dassonville Formula	Dassonville-Formel	формулата Dassonville
136.	Debate on the future of the European Union	Debatte über die Zukunft der Europäischen Union	дебата за иднината на Европската унија
137.	Decision and framework decision (Title VI of the EU Treaty)	Beschluss und Rahmenbeschluss (Titel VI EU-Vertrag)	одлука и рамковна одлука (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)
138.	Declaration (CFSP)	Erklärung (GASP)	Декларација
139.	Deepening	Vertiefung	продлабочување
140.	Democratic deficit	Demokratiedefizit	демократски дефицит
141.	Deposit	Einlagen	чување
142.	Development aid	Entwicklungshilfe	помош за развој

143.	DG	GD	ГД
144.	Direct Action	Unmittelbare Maßnahme	директна акција
145.	Direct Applicability	Unmittelbare Anwendbarkeit	директна применливост
146.	Direct Effect	Unmittelbare Wirkung	директен ефект
147.	Directives	Verordnungen	Директиви
148.	Distribution of competences	Kompetenzverteilung	распределба на надлежностите
149.	Double majority	Doppelte Mehrheit	двојно мнозинство
E			
150.	EC Treaty	EG-Vertrag	Договор за Европската заедница
151.	Economic and Monetary Union (EMU)	Wirtschafts- und Währungsunion (WWU)	Економска и монетарна унија
152.	Economic policy	Wirtschaftspolitik	економска политика
153.	Economic, social and territorial cohesion	Wirtschaftlicher, sozialer und territorialer Zusammenhalt	економска, социјална и територијална кохезија
154.	Education	Bildung	образование
155.	eEurope	eEurope	е-Европа
156.	Employment	Beschäftigung	вработување
157.	Employment Committee	Beschäftigungsausschuss	Комитет за вработување
158.	Energy	Energie	енергетика
159.	Enforcement	Durchsetzung	применување (примена)
160.	Enforcement Action	Durchsetzungsmaßnahme	активност (акција) за применување
161.	Enhanced cooperation	Verstärkte Zusammenarbeit	зголемена соработка
162.	Enlargement	Erweiterung	проширување

163.	Enterprise policy		Unternehmenspolitik	деловна политика
164.	Entry into Force		Inkrafttreten	влегување во сила
165.	Environment		Umwelt	животна средина
166.	Environmental liability		Umwelthaftung	одговорност за животната средина
167.	Equal opportunities		Chancengleichheit	еднакви можности
168.	Equal treatment for men and women		Gleichstellung von Frauen und Männern	еднаков третман за мажот и жената
169.	Erasmus		Erasmus	Еразмус
170.	EU Treaty		EU-Vertrag	Договорот за ЕУ
171.	Euro		Euro	евро
172.	Eurobarometer		Eurobarometer	евробарометар
173.	Eurocrat		Eurokrat	еврократ
174.	Eurojust		Eurojust	Европрава
175.	Euroland		Euroland	евроленд
176.	EUROPA		Europa	ЕВРОПА
177.	Europe Agreement		Europavereinbarung	европски договор
178.	Europe 'a la carte'		Europe 'a la carte'	европско мени
179.	European arrest warrant		Europäischer Haftbefehl	европски налог за апсење
180.	European Atomic Energy Community (EURATOM)		Europäische Atomgemeinschaft (EURATOM)	Европска заедница за атомска енергија (ЕВРОАТОМ)
181.	European Central Bank (ECB)		Europäische Zentralbank (EZB)	Европска централна банка
182.	European Coal and Steel Community (ECSC)		Europäische Gemeinschaft für Kohle und Stahl (EGKS)	Европска заедница за јаглен и челик (ЕЗЧУ)
183.	European Commission		Europäische Kommission	Европска комисија

184.	European Community	Еуропäische Gemeinschaft	Европска заедница
185.	European Company	Еуропäische Gesellschaft	европска компанија
186.	European Convention	Еуропäischer Konvent	Европска конвенција
187.	European Convention on Human Rights (ECHR)	Еуропäische Menschenrechtskonvention (MRK)	Европска конвенција за човековите права (ЕКЧП)
188.	European Council	Еуропäischer Rat	Европски совет
189.	European Court of Auditors	Еуропäischer Rechnungshof	Европски суд на ревизори
190.	European Currency Unit (ECU)	Еуропäische Währungseinheit (EWE)	европска плажежна единица
191.	European Development Fund	Еуропäischer Entwicklungsfond	Европски развоен фонд
192.	European Economic and Social Committee (EESC)	Еуропäischer Wirtschafts- und Sozialausschuss (EWSA)	Европски економски и социјален комитет (ЕЕСК)
193.	European Economic Area (EEA)	Еуропäischer Wirtschaftsraum (EWR)	Европска економска област (ЕЕО)
194.	European Employment Strategy (EES)	Еуропäische Beschäftigungsstrategie (EBS)	Европска стратегија за вработување (ЕСВ)
195.	European Free Trade Association (EFTA)	Еуропäische Freihandelsassoziation (EFTA)	Европска асоцијација за слободна трговија (ЕФТА)
196.	European institutions	Еуропäische Organe	европски институции
197.	European integration	Еуропäische Integration	европска интеграција
198.	European Investment Bank (EIB)	Еуропäische Investitionsbank (EIB)	Европска инвестициона банка (ЕИБ)
199.	European Judicial Network in criminal matters (EJN)	Еуропäisch Justizielles Netz für Strafsachen (EJN)	Европска судска мрежа за кривични прашања
200.	European Parliament	Еуропäisches Parlament	Европски парламент
201.	European political cooperation (EPC)	Еуропäisch Politische Zusammenarbeit (EPZ)	Европска политичка соработка (ЕПС)

202.	European political parties	Europäische politische Parteien	европски политички партии
203.	European Research Area (ERA)	Europäischer Forschungsraum (EFR)	европска област за истражување
204.	European security and defence identity	Europäische Sicherheits- und Verteidigungsidentität	европски безбедносен и одбранбен идентитет
205.	European Security and Defence Policy (ESDP)	Europäische Sicherheits- und Verteidigungspolitik (ESVP)	Европска безбедносна и одбранбена политика
206.	European Union	Europäische Union	Европска унија
207.	European Union agencies	Agenturen der Europäischen Union	Агенции на Европската унија
208.	Europol (European Police Office)	Europol (Europäisches Polizeiamt)	Европол (Европска полициска служба)
209.	Euroseptic	Euroskeptiker	евроскептик
210.	Eurotariffs	Eurotarif	Евротарифа
211.	Excessive deficit procedure	Verfahren bei einem übermäßigen Defizit	прекумерна дефицитарна постапка
212.	External responsibilities of the European Community	Außenkompetenzen der Europäischen Gemeinschaft	надворешни одговорности на Европската заедница
F			
213.	Federalism	Föderalismus	федерализам
214.	Fight against drugs	Drogenbekämpfung	борба против дрогите
215.	Fight against fraud	Betrugsbekämpfung	борба против измами
216.	Fight against organised crime	Bekämpfung der organisierten Kriminalität	борба против организираниот криминал
217.	Fight against racism and xenophobia	Bekämpfung von Rassismus und Fremdenfeindlichkeit	борба против расизмот и ксенофобијата

218.	Fight against terrorism	Bekämpfung des Terrorismus	борба против тероризмот
219.	Financial perspective	Finanzielle Vorausschau	финансиска перспектива
220.	Flexicurity	Flexicurity	флексибилна сигурност
221.	Food safety	Lebensmittelsicherheit	безбедност на храната
222.	Fortress Europe	Festung Europa	тврдината Европа
223.	Founding fathers	Gründerväter	татковците-основачи
224.	Framework Agreement	Rahmenvereinbarung/Rahmenvertrag	рамковен договор
225.	'Framework Regulation' (Mode of Governance)	Rahmenverordnung	„рамковна регулација“ (начин на владеење)
226.	Free movement of persons (visas, asylum, immigration and other policies)	Freier Personenverkehr (Visa, Asyl, Einwanderung und andere Politiken)	слободно движење на луѓе (визи, азил, имиграција и останати политики)
227.	Free trade area	Freihandelszone	слободна трговска област
228.	Functionalism	Funktionalismus	функционализам
G			
229.	Galileo	Galileo	Galileo
230.	General-interest services	Dienstleistungen von allgemeinem wirtschaftlichem Interesse	услуги од општ интерес
231.	Genetically modified organisms (GMO)	Gentechnisch veränderte Organismen (GVO)	генетски модифицирани организми
232.	Globalisation of the economy	Globalisierung der Wirtschaft (Internationalisierung)	глобализација на економијата
233.	Gold plating	Gold plating	златна облога
234.	Governance	Regieren	владеење

235.	Green Paper	Grünbücher	Зелена книга
H			
236.	Hard core	Hard core	Hard core
237.	Harmonisation	Harmonisierung	усогласување
238.	Heterarchy	Heterarchie	хетерархија
239.	'Hierarchy' (Mode of Governance)	Hierarchie	хиерархија,“ (форма на управување)
240.	Hierarchy of Community acts (hierarchy of norms)	Hierarchie der gemeinschaftlichen Rechtsakte (Normenhierarchie)	хиерархија на актите на Заедницата (хиерархија на норми)
241.	High Representative for the CFSP	Hoher Vertreter für die GASP (Herr und Frau GASP)	Висок претставник на заедничката надворешна и безбедносна политика
242.	Human rights	Menschenrechte	човекови права
243.	Humanitarian aid	Humanitäre Hilfe	хуманитарна помош
I			
244.	Implied powers	Implied Powers Lehre	имплицирани надлежности
245.	Information society	Informationsgesellschaft	информатичко општество
246.	Institutional balance	Institutionelles Gleichgewicht	институционална рамнотежа
247.	Intellectual property	Geistiges Eigentum	интелектуална сопственост
248.	Intergovernmental Conference (IGC)	Regierungskonferenz (RK)	меѓувладина конференција
249.	Intergovernmentalism	Zwischenstaatliche Zusammenarbeit	меѓувладина соработка
250.	Inter-institutional agreements	Interinstitutionelle Vereinbarung	меѓуинституционални договори

251.	Internal market - harmonised and non-harmonised areas	Binnenmarkt- nicht-harmonisierte Bereiche	внатрешен пазар – усогласени и неусогласени области
252.	International agreements	Internationale Übereinkünfte	меѓународни договори
253.	Ioannina compromise	Kompromiss von Ioannina	компромис од Јанина
J			
254.	Jean Monnet Project	Jean Monnet Projekt	Проектот Jean Monnet
255.	Joint action (CFSP)	Gemeinsame Aktionen (GASP)	заедничко дејство
256.	Joint position (Title VI of the EU Treaty)	Gemeinsamer Standpunkt (Titel VI EU-Vertrag)	заедничка позиција (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)
257.	Joint Research Centre (JRC)	Generaldirektion der gemeinsamen Forschungsstelle (GFS)	заеднички центар за истражувања
258.	Judge-rapporteur	Berichterstatter	судија-известител
259.	Judicial cooperation in civil matters	Justizielle Zusammenarbeit in Zivilsachen	правосудна соработка за граѓански прашања
260.	Justice and Home Affairs (pillar III)	Polizeilich justizielle Zusammenarbeit in Strafsachen (PJZS)	правда и внатрешни работи (трет столб)
K			
261.	Keck and Mithouard	Keck and Mithouard	Keck and Mithouard
262.	Kyoto Protocol	Kyoto Protokoll	Протокол од Кјото
L			
263.	Laeken Declaration	Erklärung von Laeken	Декларација од Лакен
264.	Legal certainty	Rechtssicherheit	правна сигурност

265.	Legal instruments	Rechtsinstrument	правни инструменти
266.	Legal personality of the Union	Rechtspersönlichkeit der Union	правен субјективитет на Унијата
267.	Legal/Treaty base	Gesetzesgrundlage/Vertragsgrundlage	правна/договорна основа
268.	Legitimacy of EU	Legitimität der EU	леgitимност на ЕУ
269.	Lisbon Strategy	Strategie von Lissabon	Лисабонска стратегија
270.	Lomé Convention	Abkommen von Lomé	Конвенција од Ломе
271.	Luxembourg compromise	Luxemburger Kompromiss	Луксембуршки компромис
M			
272.	Maastricht criteria	Maastricht-Kriterien	Критериуми од Мастрихт
273.	Mainstreaming	Mainstreaming (Integration)	интегрирање
274.	Majority voting	Mehrheitsentscheidungen	мнозинско гласање
275.	Measures to combat money laundering	Bekämpfung der Geldwäsche	мерки за спречување на перењето пари
276.	Media policy	Medienpolitik	медиумска политика
277.	Member state	Mitgliedstaat	држава-членка
278.	Merger Treaty	Fusionsvertrag	договор за спојување
279.	Mergers	Unternehmenszusammenschluss	спојувања
280.	Molitor Group	Molitor Gruppe	групата Molitor
281.	Monetary Committee	Währungsausschuss	монетарен комитет
282.	Monetary policy	Währungspolitik	монетарна политика
283.	Monetary Policy Committee	Geldpolitischer Ausschuss	Комитет за монетарна политика
284.	Monitoring the application of Community law	Kontrolle der Anwendung des Gemeinschaftsrechts	надзор над примената на комунитарното право

285.	'Multi-speed' Europe	Europa unterschiedlicher Geschwindigkeiten	Европа со „повеќе брзини“
286.	Mutual recognition	Gegenseitige Anerkennung	заедно признавање
N			
287.	National court	Nationales Gericht	национален суд
288.	National parliaments	Parlamente der Mitgliedsstaaten	национални парламенти
289.	Natura 2000	Natura 2000	Природа 2000
290.	Neighbourhood Policy	Nachbarschaftspolitik	политика на добрососедство
291.	Neutrality	Neutralität	неутралност
292.	'New-look' NATO	'Erneuerte' NATO	Новиот изглед, ³³ на НАТО
293.	Non-discrimination principle	Diskriminierungsverbot	принцип на недискриминација
294.	Non-paper	Non-paper	Non-paper
295.	Non-tariff barriers	Außertarifliche Barriere	нетарифни бариери
296.	North Atlantic Treaty Organisation (NATO)	Nordatlantikpakt- Organisation (NATO)	Договор за Северноатлантската организација (НАТО)
297.	Notification date	Benachrichtigungsdatum	датум на известување
298.	Nouvelles Frontières	Nouvelles Frontières	нови граници
O			
299.	'Occupied field'	Vergemeinschaftete Felder	зафатено поле, ³⁴
300.	Official journal	Amtsblatt	Службен весник
301.	Official languages	Amtssprachen	службени јазици
302.	OLAF (European Anti-fraud Office)	OLAF (Europäisches Amt für Betrugsbekämpfung)	Европска управа за борба против измами

303.	Ombudsman	Бürgerbeauftragter	Европски правобранител (Омбудсман)
304.	Open method of coordination (OMC)	Offene Methode der Koordinierung (OMK)	Отворен метод за координација (ОМК)
305.	Operative part of the decision	Operativer Teil einer Entscheidung	оперативен дел на одлука
306.	Opinion	Stellungnahme	мислење
307.	Opting out	Opting out	исклучок
308.	Optional Protocol	Fakultativprotokoll	опционален протокол
309.	Outermost regions	Gebiete in äußerster Randlage	најоддалечени региони
310.	Own resources	Eigenmittel	сопствени ресурси
P			
311.	Parliamentary committees	Ausschüsse des Europäischen Parlaments	парламентарни комитети
312.	Parliamentary questions	Parlamentarische Anfragen	парламентарни прашања
313.	Participation	Aufnahme	учество
314.	Peer review	Qualitätsüberprüfung	преглед
315.	Petersberg tasks	Petersberger Aufgaben	Петерсбершки задачи
316.	Petitions	Petitionen	петиции
317.	Pillars of the European Union	Pfeiler der Europäischen Union	столбови на Европската унија
318.	Police and judicial cooperation in criminal matters	Polizeiliche und justizielle Zusammenarbeit in Strafsachen (PJJS)	полициска и правосудна соработка за кривични прашања
319.	Policy cycle, EU policy cycle	Politik-Zyklus (Gesetzgebungsverfahren)	политички циклус, циклус на политиката на ЕУ

320.	Political Agreement	Politische Übereinkunft	политички договор
321.	Political and Security Committee (PSC)	Politisches und Sicherheitspolitisches Komitee (PSK)	Политички и безбедносен комитет
322.	Pre-accession assistance	Heranführungshilfe	претпристапна помош
323.	Pre-accession strategy	Heranführungsstrategie	претпристапна стратегија
324.	Precautionary principle	Vorsorgeprinzip	принцип на претпазливост
325.	Preliminary ruling	Vorbereitende Rechtsakte	претходно правило
326.	Preparatory acts	Vorbereitende Rechtsakte	подготвителни акти
327.	Presidency of the Council of the European Union	Vorsitz des Rates der Union	претседавање со Советот на Европската унија
328.	President of the European Commission	Präsident der Europäischen Kommission	Претседател на Европската комисија
329.	Principle of equality	Gleichheitsprinzip	принцип на еднаквост
330.	Principle of legality	Rückwirkungsverbot	принцип на законитост
331.	Principle of proportionality	Proportionalitätsprinzip	принцип на пропорционалност
332.	Programme of Community aid to the countries of Central and Eastern Europe (Phare)	Phare (Gemeinschaftliches Hilfsprogramm für Länder in Mittel- und Osteuropa)	Програма на Заедницата за помош на земјите од Централна и од Источна Европа (ФАРЕ)
333.	Proportionality principle	Proportionalitätsprinzip	принцип на пропорционалност
334.	Proposals	Antrag	предлози
335.	Public debate	Öffentliche Debatte	јавна дебата
336.	Public health	Öffentliche Gesundheitspolitik	јавно здравство
337.	Public procurement	Öffentliches Auftragswesen	јавна набавка
338.	Public service	Öffentlicher Dienst	јавна услуга
339.	Public service charter	Öffentliche Aufträge	Повелба за јавни услуги

Q			
340.	Qualified majority	Qualifizierte Mehrheit	квалификувано мнозинство
R			
341.	Ratify/Ratification	Ratifizierung	ратификува/ратификација
342.	REACH (regulatory framework for chemicals)	REACH (Rechtsrahmen für chemische Stoffe)	REACH (регулаторна рамка за хемикалии)
343.	Recasting of legislation	Neufassung der Rechtsvorschriften	суштинска измена на законодавството
344.	Recommendation	Empfehlung	препорака
345.	Reform Treaty	Reformvertrag	Реформски договор
346.	Regionalism	Regionalismus	регионализам
347.	Regulation	Richtlinie	регулатива
348.	Reinforced qualified majority	Beschlussfassung mit qualifizierter Mehrheit	зајакнато квалификувано мнозинство
349.	Rendez-vous clause	Rendez-vous Klausel	клаузула rendez-vous
350.	Repeal	Aufhebung	отповикување
351.	Research and development	Forschung und Entwicklung	истражување и развој
352.	Resolution	Resolution	резулција
353.	Review, revision and sunset clauses	Überprüfungs-, Revisions- und Auslaufklausel	клаузулите преглед, ревизија и „зајдисонце“
354.	Revision of the Treaties	Revision der Verträge	ревидирање на договорите
355.	Right of initiative	Initiativrecht	право на иницијатива
356.	Roadmaps	Fahrplan	планови

357.	Rule of reason	Rule of reason (Rechtfertigung)	правило на причина
358.	Rural development	Ländliche Entwicklung	рурален развој
S			
359.	Schengen (Agreement and Convention)	Schengen (Abkommen und Übereinkommen)	Шенген (Договор и Конвенција)
360.	Schengen Information System (SIS)	Schengener Informationssystem (SIS)	шенгенски информативен систем (ШИИС)
361.	Screening	Screening	скрининг
362.	Scrutiny	Prüfung/Untersuchung	проверка
363.	Secondary legislation	Sekundäre Gesetzgebung	секундарно законодавство
364.	Self-bindingness	Selbstbindung	самообврвачки
365.	Services of general economic interest	Dienstleistungen von allgemeinem Interesse	услуги од општ економски интерес
366.	Signature of a Treaty	Vertragsunterzeichnung	потпис на договор
367.	Simplification of legislation	Vereinfachung der Gesetzgebung	поедноставување на законодавството
368.	Single institutional framework	Einheitlicher institutioneller Rahmen	единствена институционална рамка
369.	Single Payment Scheme (SPS)	Betriebsprämienregelung	систем за еднократна исплата (СЕИ)
370.	Small and medium-sized enterprises	Kleine und mittlere Unternehmen (KMU)	мали и средни претпријатија (МСП)
371.	Social Action Programme (SAP)	Sozialpolitisches Aktionsprogramm (SAP)	програма за социјално дејствување

372.	Social Charter (Charter of the Fundamental Social Rights of Workers)	Sozialcharta (Charta der sozialen Grundrechte der Arbeitnehmer)	Социјална повелба (Повелба за основните социјални права на работниците)
373.	Social dialogue	Sozialer Dialog	социјален дијалог
374.	Social partners	Sozialpartner	социјални партнери
375.	Social policy	Sozialpolitik	социјална политика
376.	Social policy Agreement	Abkommen über die Sozialpolitik	Договор за социјална политика
377.	Soft Law	Soft Law	„мек закон“
378.	Soft Law Governance	Soft Law Politik	владеење на „меки закони“
379.	Sources of EU law	Quellen des EU-Rechts	извори на правото на ЕУ
380.	Sovereignty	Souveränität	суверенитет
381.	Stabilisation and Association Process	Stabilisierungs- und Assoziierungsprozess	процес за стабилизација и асоцијација
382.	Stability and Growth Pact	Stabilitäts- und Wachstumspakt	Пакт за стабилност и раст
383.	State aid	Staatliche Beihilfen	државна помош
384.	State party	Staat als Vertragspartei	држава-странка
385.	Statute for Members of the European Parliament	Statut der Abgeordneten des Europäischen Parlaments	статут за членовите на Европскиот парламент
386.	Strategy Paper/Strategic Guidelines	Strategiepapier	Gemeinschaftliche Leitlinien
387.	Structural Funds and Cohesion Fund	Struktur- und Kohäsionfonds	Структурни фондови и Кохезионен фонд
388.	Subsidiarity	Subsidiarität	супсидијарност
389.	Subsidiary powers	Subsidiäre Zuständigkeit	супсидијарна надлежност
390.	Summit	Gipfel	самит
391.	Supranational	Supranational	наднационалност

392.	Supranationalism	Supranationalität	супранационализам
393.	Supremacy	Supremat (Oberhoheit)	супремација
394.	Suspension clause	Suspensionsklausel	клаузула за суспензија
395.	Sustainable development	Nachhaltige Entwicklung	одржлив развој
T			
396.	TAIEX (Technical Assistance Information Exchange)	TAIEX (Technical Assistance Information Exchange)	ТАИЕХ (Техничка помош за размена на информации)
397.	'Targeting' (mode of governance)	'Targeting' (Rahmen- und Handlungsspielraum)	„цел“ (форма на управување)
398.	Tax harmonisation	Steuerharmonisierung	усогласување на даноците
399.	Taxation	Besteuerung	оданочување
400.	Telecommunications or electronic communications	Telekommunikation oder elektronische Kommunikation	телекомуникации или електронски комуникации
401.	Television without frontiers	Fernsehen ohne Grenzen	телевизија без граници
402.	Third country	Drittstaat/Drittland	трета земја
403.	Trans-European Networks (TEN)	Transeuropäische Netze (TEN)	трансевропски мрежи (ТЕМ)
404.	Transitional period	Transitionsperiode	преоден период
405.	Transnational	Transnational	транснационално
406.	Transparency (access to documents)	Transparenz (Zugang zu den Dokumenten)	транспарентност (пристап до документи)
407.	Transparency of Council proceedings	Transparenz der Arbeit des Rates	транспарентност на постапките на Советот
408.	Transposition	Umsetzung	транспонирање

409.	Treaties	Verträge	договори
410.	Treaty of Nice	Vertrag von Nizza	Договор од Ница
411.	TREVI	TREVI	TREVI
412.	Tronka	Tronka	Tronka
U			
413.	Unanimity	Einstimmigkeit	едногласност
414.	Uniform electoral procedure for the European Parliament	Einheitliches Wahlverfahren zum Europäischen Parlament	единствена изборна постапка за Европскиот парламент
415.	Universal service	Universaldienst	универзална услуга
V			
416.	Van Gend&Loos	Van Gend&Loos	Van Gend&Loos
417.	'Variable-geometry' Europe	Europa mit variabler Geometrie	Европа на „варијабилна геометрија“
418.	Veto	Veto	вето
419.	Vocational training	Berufsbildung	стручна обука
W			
420.	Weighting of votes in the Council	Stimmengewichtung im Rat	тежина на гласовите во Советот
421.	Western European Union (WEU)	Westeuropäische Union (WEU)	Западноевропска унија (ЗЕУ)
422.	White Paper	Weissbuch	Бела книга
423.	Wider versus deeper	Erweiterung versus Vertiefung	широко наспроти длабоко

424.	Withdrawal of pending proposals	Zurückziehung der schwebenden Vorschläge	повлекување тековни барања
425.	World Customs Organisation (WCO)	Weltzollorganisation (WZO)	Светска царинска организација (СЦО)
426.	World Trade Organisation (WTO)	Welthandelsorganisation (WTO)	Светска трговска организација (СТО)
Y			
427.	Youth	Jugend	младина

INDEX - DEUTSCH

	Deutsch	Mazedonisch	Englisch
A			
1.	Abkommen über die Sozialpolitik	Договор за социјална политика	Social policy Agreement
2.	Abkommen von Lomé	Конвенција од Ломе	Lomé Convention
3.	Abkommen zwischen den Mitgliedsstaaten	Договори меѓу државите-членки	Agreements between the Member States
4.	Absorptionskapazität	апсорпција (апсорпциски) капацитет	Absorption (absorptive) capacity
5.	Acquis communautaire (Gemeinsamer Besitzstand)	право на Заедницата (acquis communautaire)	Acquis communautaire
6.	Agenda	агенда	Agenda
7.	Agenda 2000	Агенда 2000	Agenda 2000
8.	Agenda-Festlegungstheorie	теорија за креирање агенда	Agenda-setting theory
9.	Agenturen der Europäischen Union	Агенции на Европската унија	European Union agencies
10.	Akt Claire Doktrin	доктрината Acte Clair	Acte Clair doctrine
11.	Amtsblatt	Службен весник	Official journal
12.	Amtssprachen	службени јазици	Official languages
13.	Antrag	предлози	Proposals
14.	Architektur Europas	архитектура на Европа	Architecture of Europe

15.	Assoziierungsabkommen	асоцијативни договори	Association agreements
16.	Audiovisuelle Medien	аудиовизуелна политика	Audio-visual policy
17.	Aufhebung	отповикување	Repeal
18.	Aufnahme	учество	Participation
19.	Ausreichende Begründung	соодветно расудување	Adequate reasoning
20.	Ausschuss der Regionen (AdR)	Комитет на региони (CoR)	Committee of the Regions (CoR)
21.	Ausschuss der Ständigen Vertreter (AstV)	Комитет на постојани претставници (КОРЕПЕР)	Committee of Permanent Representatives (COREPER)
22.	Ausschuss der ständigen Vertreter (AstV)	КОРЕПЕР	Coreper
23.	Ausschüsse des Europäischen Parlaments	парламентарни комитети	Parliamentary committees
24.	Ausschüsse und Arbeitsgruppen	Комитети и работни групи	Committees and working parties
25.	Außenkompetenzen der Europäischen Gemeinschaft	надворешни одговорности на Европската заедница	External responsibilities of the European Community
26.	Außertarifliche Barriere	нетарифни бариери	Non-tariff barriers
27.	Ausschuss nach Artikel 36 EU-Vertrag (Titel VI EU-Vertrag)	Комитетот во член 36 (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)	Article 36 Committee (Title VI of the EU Treaty)
B			
28.	'Balladur Plan'	Планот „Balladur“	'Balladur plan'
29.	'Banankenkrieg'	„банана војна“	'Banana war'
30.	Barcelona Prozess	процесот Барселона	Barcelona process
31.	Beitritt eines neuen Staates zur Union	пристапување на нови држави-членки во Европската унија	Accession of new Member States to the European Union

32.	Beitrittskriterien	критериуми за пристапување (Копенхашки критериуми)	Accession criteria (Copenhagen criteria)
33.	Beitrittsland	држава-апликантка	Applicant country
34.	Beitrittsland	држава-пристапничка	Acceding country
35.	Beitrittsland	држави-кандидатки	Candidate countries
36.	Beitrittspartnerschaft	партнерство за пристапување	Accession partnership
37.	Beitrittsverhandlungen	преговори за пристапување	Accession negotiations
38.	Beitrittsvertrag	договор за пристапување	Accession Agreement
39.	Bekämpfung der Geldwäsche	мерки за спречување на перењето пари	Measures to combat money laundering
40.	Bekämpfung der organisierten Kriminalität	борба против организираниот криминал	Fight against organised crime
41.	Bekämpfung des Terrorismus	борба против тероризмот	Fight against terrorism
42.	Bekämpfung von Rassismus und Fremdenfeindlichkeit	борба против расизмот и ксенофобијата	Fight against racism and xenophobia
43.	Benachrichtigungsdatum	datum на известување	Notification date
44.	Benchmarking	означување репери (стандарди)	Benchmarking
45.	Berichterstatter	судија-известител	Judge-rapporteur
46.	Berufsbildung	стручна обука	Vocational training
47.	Beschäftigung	вработување	Employment
48.	Beschäftigungsausschuss	Комитет за вработување	Employment Committee
49.	Beschluss und Rahmenbeschluss (Titel VI EU-Vertrag)	одлука и рамковна одлука (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)	Decision and framework decision (Title VI of the EU Treaty)
50.	Beschlussfassung mit qualifizierter Mehrheit	зајакнато квалификувано мнозинство	Reinforced qualified majority

51.	Bessere Rechtsetzung	подобро создавање закони	Better lawmaking
52.	Best practice	најдобра практика	Best practice
53.	Besteuerung	оданочување	Taxation
54.	Betriebsprämienregelung	систем за еднократна исплата (СЕИ)	Single Payment Scheme (SPS)
55.	Betrugsbekämpfung	борба против измами	Fight against fraud
56.	Bildung	образование	Education
57.	Binnenmarkt- harmonisierte und nicht-harmonisierte Bereiche	внатрешен пазар – усогласени и неусогласени области	Internal market - harmonised and non-harmonised areas
58.	Bologna Prozess	Болоња процесот	Bologna process
59.	Brüssel (Vertrag von)	Договор од Брисел	Brussels (Treaty of)
60.	Brusselisation	бриселизација	Brusselisation
61.	Bürgerbeauftragter	Европски правобранител (Омбудсман)	Ombudsman
C			
62.	Cecchini Bericht	Сецчини извештајот	Cecchini Report
63.	CELEX	ЦЕЛЕКС	CELEX
64.	CERN	ЦЕРН	CERN
65.	Chancengleichheit	еднакви можности	Equal opportunities
66.	Charta der Grundrechte	Повелба за основните права	Charter of Fundamental Rights
67.	Christdemokratie	христијанска демократија	Christian Democracy
68.	Club Med Länder	клуб на држави „Мед“	Club Med countries
69.	Cockfield Weissbuch	Белата книга на Лордот Кокфилд	Cockfield White Paper

70.	COREU (Telexnetz der europäischen Korrespondenten)	ЕВКОР (Европска КОРеспонденција)	COREU (CORespondance EUropéenne)
D			
71.	Dassonville-Formel	формулата Dassonville	Dassonville Formula
72.	Debatte über die Zukunft der Europäischen Union	дебата за иднината на Европската унија	Debate on the future of the European Union
73.	Demokratiedefizit	демократски дефицит	Democratic deficit
74.	Der Rat	Совет	Council
75.	Der Rat der Europäischen Union	Совет на Европската унија	Council of the European Union
76.	Dienstleistungen von allgemeinem Interesse	услуги од општ економски интерес	Services of general economic interest
77.	Dienstleistungen von allgemeinem wirtschaftlichem Interesse	услуги од општ интерес	General-interest services
78.	Diskriminierungsverbot	принцип на недискриминација	Non-discrimination principle
79.	Doppelte Mehrheit	двојно мнозинство	Double majority
80.	Drittstaat/Drittland	трета земја	Third country
81.	Drogenbekämpfung	борба против дрогите	Fight against drugs
82.	Durchsetzung	применување (примена)	Enforcement
83.	Durchsetzungsmaßnahme	активност (акција) за применување	Enforcement Action
E			
84.	eEurope	e-Европа	eEurope

85.	EG-Vertrag	Договор за Европската заедница	EC Treaty
86.	Eigenmittel (der Europäischen Union)	главен град на ЕУ	Capital of the European Union
87.	Eigenmittel	сопствени ресурси	Own resources
88.	Einheitlicher institutioneller Rahmen	единствена институционална рамка	Single institutional framework
89.	Einheitliches Wahlverfahren zum Europäischen Parlament	единствена изборна постапка за Европскиот парламент	Uniform electoral procedure for the European Parliament
90.	Einlagen	чување	Deposit
91.	Einmütigkeit	едногласност	Unanimity
92.	Einstufung der Ausgaben	класификација на трошоците	Classification of expenditure
93.	Empfehlung	препорака	Recommendation
94.	Energie	енергетика	Energy
95.	Entwicklungshilfe	помош за развој	Development aid
96.	Erasmus	Еразмус	Erasmus
97.	Erklärung (GASP)	Декларација	Declaration (CFSP)
98.	Erklärung von Laeken	Декларација од Јаен	Laeken Declaration
99.	'Erneuerte' NATO	Новиот изглед,“ на НАТО	'New-look' NATO
100.	Erweiterung	проширување	Enlargement
101.	Erweiterung versus Vertiefung	широко наспроти длабоко	Wider versus deeper
102.	Euro	евро	Euro
103.	Eurobarometer	евробарометар	Eurobarometer
104.	Eurojust	Европска	Eurojust
105.	Eurokrat	еврократ	Eurocrat
106.	Euroland	евроленд	Euroland

	Еуропа	ЕВРОПА	EUROPA
107.	Europa	Европа	EUROPA
108.	Europa mit variabler Geometrie	Европа на „варијабилна геометрија“	'Variable-geometry' Europe
109.	Europa unterschiedlicher Geschwindigkeiten	Европа со „повеќе брзини“	'Multi-speed' Europe
110.	Europäisch Justizielles Netz für Strafsachen (EJN)	Европска судска мрежа за кривични прашања	European Judicial Network in criminal matters (EJN)
111.	Europäisch Politische Zusammenarbeit (EPZ)	Европска политичка соработка (ЕПС)	European political cooperation (EPC)
112.	Europäische Atomgemeinschaft (EURATOM)	Европска заедница за атомска енергија (ЕВРОАТОМ)	European Atomic Energy Community (EURATOM)
113.	Europäische Beschäftigungsstrategie (EBS)	Европска стратегија за вработување (ЕБВ)	European Employment Strategy (EES)
114.	Europäische Freihandelsassoziation (EFTA)	Европска асоцијација за слободна трговија (ЕФТА)	European Free Trade Association (EFTA)
115.	Europäische Gemeinschaft	Европска заедница	European Community
116.	Europäische Gemeinschaft für Kohle und Stahl (EGKS)	Европска заедница за јаглен и челик (ЕЗЧЈ)	European Coal and Steel Community (ECSC)
117.	Europäische Gesellschaft	европска компанија	European Company
118.	Europäische Integration	европска интеграција	European integration
119.	Europäische Investitionsbank (EIB)	Европска инвестициона банка (ЕИБ)	European Investment Bank (EIB)
120.	Europäische Kommission	Европска комисија	European Commission
121.	Europäische Menschenrechtskonvention (MRK)	Европска конвенција за човековите права (ЕКЧП)	European Convention on Human Rights (ECHR)

122.	Europäische Organe	европски институции	European institutions
123.	Europäische politische Parteien	европски политички партии	European political parties
124.	Europäische Sicherheits- und Verteidigungsidentität	европски безбедносен и одбранбен идентитет	European security and defence identity
125.	Europäische Sicherheits- und Verteidigungspolitik (ESVP)	Европска безбедносна и одбранбена политика	European Security and Defence Policy (ESDP)
126.	Europäische Union	Европска унија	European Union
127.	Europäische Währungsinheit (EWE)	европска платежна единица	European Currency Unit (ECU)
128.	Europäische Zentralbank (EZB)	Европска централна банка	European Central Bank (ECB)
129.	Europäischer Entwicklungsfond	Европски развоен фонд	European Development Fund
130.	Europäischer Forschungsraum (EFR)	европска област за истражување	European Research Area (ERA)
131.	Europäischer Gerichtshof [EuGH]	Суд на правдата на Европската заедница	Court of Justice of the European Communities
132.	Europäischer Haftbefehl	европски налог за апсење	European arrest warrant
133.	Europäischer Konvent	Европска конвенција	European Convention
134.	Europäischer Rat	Европски совет	European Council
135.	Europäischer Rechnungshof	Европски суд на ревизори	European Court of Auditors
136.	Europäischer Wirtschafts- und Sozialausschuss (EWSA)	Европски економски и социјален комитет (EESC)	European Economic and Social Committee (EESC)
137.	Europäischer Wirtschaftsraum (EWR)	Европска економска област (EEO)	European Economic Area (EEA)
138.	Europäisches Parlament	Европски парламент	European Parliament
139.	Europarat	Совет на Европа	Council of Europe

140.	Europavereinbarung	европски договор	Europe Agreement
141.	Europe 'a t)la carte'	европско мени	Europe 'a la carte'
142.	Europol (Europäisches Polizeiam	Европол (Европска полициска служба)	Europol (European Police Office)
143.	Euroskeptiker	евроскептик	Eurosceptic
144.	Eurotarif	Евротарифа	Eurotariffs
145.	EU-Verfassung	Устав на Европската унија	Constitution of the EU
146.	EU-Vertrag	Договорот за ЕУ	EU Treaty
F			
147.	Fahrplan	планови	Roadmaps
148.	Fakultativprotokoll	опционален протокол	Optional Protocol
149.	Fernsehen ohne Grenzen	телевизија без граници	Television without frontiers
150.	Festung Europa	тврдината Европа	Fortress Europe
151.	Finanzielle Vorausschau	финансиска перспектива	Financial perspective
152.	Flexibility	флексибилна сигурност	Flexibility
153.	Föderalismus	федерализам	Federalism
154.	Forschung und Entwicklung	истражување и развој	Research and development
155.	Freier Personenverkehr (Visa, Asyl, Einwanderung und andere Politiken)	слободно движење на луѓе (визи, азил, имиграција и останати политики)	Free movement of persons (visas, asylum, immigration and other policies)
156.	Freihandelszone	слободна трговска област	Free trade area
157.	Funktionalismus	функционализам	Functionalism
158.	Fusionsvertrag	договор за спојување	Merger Treaty

G				
	Galileo	Galileo	Galileo	Galileo
159.	Galileo	ГД	ГД	Galileo
160.	GD			DG
161.	Gebiete in äußerster Randlage	најоддалечени региони		Outermost regions
162.	Gegenseitige Anerkennung	заедно признавање		Mutual recognition
163.	Geistiges Eigentum	интелектуална сопственост		Intellectual property
164.	Geldpolitischer Ausschuss	Комитет за монетарна политика		Monetary Policy Committee
165.	Gemeinsame Agrarpolitik (GAP)	заедничка земјоделска политика		Common agricultural policy (CAP)
166.	Gemeinsame Aktionen (GASP)	заедничко дејство		Joint action (CFSP)
167.	Gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik (GASP)	заедничка надворешна и безбедносна политика		Common Foreign and Security Policy (CFSP)
168.	Gemeinsame Fischereipolitik	заедничка риболовна политика (CFP)		Common Fisheries Policy (CFP)
169.	Gemeinsame Handelspolitik	заедничка трговска политика		Common commercial policy
170.	Gemeinsame Marktorganisation für Agrarerzeugnisse (GMO)	заедничка организација на земјоделските пазари		Common organisation of agricultural markets (COM)
171.	Gemeinsame Massnahme (JM)	заедничка акција (правда и внатрешни работи)		Common action (justice and home affairs)
172.	Gemeinsame Strategie (GASP)	заедничка стратегија		Common strategy (CFSP)
173.	Gemeinsame Verkehrspolitik	заедничка транспортна политика		Common transport policy
174.	Gemeinsamer Markt	заеднички пазар		Common market
175.	Gemeinsamer Standpunkt (GASP)	заедничка позиција		Common position (CFSP)

176.	Gemeinsamer Standpunkt (Titel VI EU-Vertrag)	заедничка позиција (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)	Joint position (Title VI of the EU Treaty)
177.	Gemeinschaftliche Brücke (Titel VI EU-Vertrag)	„мост“ на Заедницата (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)	Community 'bridge' (Title VI of the EU Treaty)
178.	Gemeinschaftliche Rechtsinstrumente	правни инструменти на Заедницата	Community legal instruments
179.	Gemeinschaftsbefugnisse	власти на Заедницата	Community powers
180.	Gemeinschaftsmethode	„метод на Заедницата“	'Community method'
181.	Gemeinschaftsmethode und Regierungszusammenarbeit	меѓувладини и методи на Заедницата	Community and intergovernmental methods
182.	Gemeinschaftspatent	патент на Заедницата	Community patent
183.	Gemeinschaftspräferenz	приоритет на Заедницата	Community preference
184.	Gemeinschaftsrecht	комунитарно право	Community law
185.	Generalanwalt	генерален застапник (генерален правобранител)	Advocate-General
186.	Generaldirektion der gemeinsamen Forschungsstelle (GFS)	заеднички центар за истражувања	Joint Research Centre (JRC)
187.	Gentechnisch veränderte Organismen (GVO)	генетски модифицирани организми	Genetically modified organisms (GMO)
188.	Gericht erster Instanz der Europäischen Gemeinschaften (EuGel)	Суд од прв степен на Европските заедници	Court of First Instance of the European Communities (CFI)
189.	Gesetzesangleichung	приближување на законите	Approximation of laws
190.	Gesetzesbeschluss	усвојување	Adoption
191.	Gesetzesgrundlage/ Vertragsgrundlage	правна/договорна основа	Legal/Treaty base

192.	Gipfel	самит	Summit
193.	Gleichheitsprinzip	принцип на еднаквост	Principle of equality
194.	Gleichstellung von Frauen und Männern	еднаков третман за мажот и жената	Equal treatment for men and women
195.	Globalisierung der Wirtschaft (Internationalisierung)	глобализација на економијата	Globalisation of the economy
196.	Gold plating	златна облога	Gold plating
197.	Grünbücher	Зелена книга	Green Paper
198.	Gründerväter	татковците-основачи	Founding fathers
199.	Grundzüge der Wirtschaftspolitik	општи насоки за економската политика (BEPG)	Broad economic policy guidelines (BEPG)
H			
200.	Hard core	Hard core	Hard core
201.	Harmonisierung	усогласување	Harmonisation
202.	Haushalt	буџет	Budget
203.	Haushaltsdefizit	буџетски дефицит	Budget deficit
204.	Heranführungshilfe	претпристапна помош	Pre-accession assistance
205.	Heranführungsstrategie	претпристапна стратегија	Pre-accession strategy
206.	Heterarchie	хетерархија	Heterarchy
207.	Hierarchie	хиерархија,“ (форма на управување)	'Hierarchy' (Mode of Governance)
208.	Hierarchie der gemeinschaftlichen Rechtsakte (Normenhierarchie)	хиерархија на актите на Заедницата (хиерархија на норми)	Hierarchy of Community acts (hierarchy of norms)

209.	Hoher Vertreter für die GASP (Herr und Frau GASP)	Висок претставник на заедничката надворешна и безбедносна политика	High Representative for the CFSP
210.	Humanitäre Hilfe	хуманитарна помош	Humanitarian aid
I			
211.	Informationsgesellschaft	информатичко општество	Information society
212.	Initiativrecht	право на иницијатива	Right of initiative
213.	Inkrafttreten	влегување во сила	Entry into Force
214.	Implied Powers Lehre	имплицирани надлежности	Implied powers
215.	Institutionelles Gleichgewicht	институционална рамнотежа	Institutional balance
216.	Interinstitutionelle Vereinbarung	меѓуинституционални договори	Inter-institutional agreements
217.	Internationale Übereinkünfte	меѓународни договори	International agreements
J			
218.	Jean Monnet Projekt	Проект Jean Monnet	Jean Monnet Project
219.	Jugend	младина	Youth
220.	Justizielle Zusammenarbeit in Zivilsachen	правосудна соработка за граѓански прашања	Judicial cooperation in civil matters
K			
221.	Kartellkontrolle	антимонополска контрола	Antitrust control
222.	Keck and Mithouard	Keck and Mithouard	Keck and Mithouard
223.	Klarheit der Verträge (Vereinfachung der Verträge)	јасност на договорите (поедноставување на договорите)	Clarity of the Treaties (simplification of the Treaties)

224.	Kleine und mittlere Unternehmen (KMU)	мали и средни претпријатија (МСП)	Small and medium-sized enterprises
225.	Kodifikation (der Rechtsvorschriften)	кодификација	Codification
226.	Kohabitation	кохабитација	Co-habitation
227.	Kohäsion	кохезија	Cohesion
228.	Kohlenstoffdioxid-Steuer	такса за јаглен	Carbon tax
229.	Kollektive Verteidigung	колективна одбрана	Collective defence
230.	Komitologie	комитологија	Comitology
231.	Kommunikation	соопштение	Communication
232.	Kompetenzen	надлежности	Competencies
233.	Kompetenzverteilung	распределба на надлежностите	Distribution of competences
234.	Kompromiss von Ioannina	компромис од Јанина	Ioannina compromise
235.	Konferenz über die Zukunft Europas	Конференција за иднината на Европа	Conference on the Future of Europe
236.	Konsolidierung der Rechtsvorschriften-formal/öffentlich	консолидирање на законодавството – формално/официјално	Consolidation of legislation - formal/official
237.	Konsolidierung der Rechtsvorschriften-informal/deklaratorisch	консолидирање на законодавството – неформално/декларативно	Consolidation of legislation - informal/declaratory
238.	Konstruktive Enthaltung (positive Enthaltung)	апстиненција, конструктивна (позитивна апстиненција)	Abstention, constructive (positive abstention)
239.	Kontrolle der Anwendung des Gemeinschaftsrechts	надзор над примената на комунитарното право	Monitoring the application of Community law

240.	Konvent (Titel VI EU-Vertrag)	Конвенција (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)	Convention (Title VI of the EU Treaty)
241.	Konvergenzkriterien	критериум за приближување	Convergence criteria
242.	Konzentrische Kreise	концентрични кругови	Concentric circles
243.	Kooperationsverfahren	постапка на соработка	Cooperation procedure
244.	koordinierte Beschäftigungspolitik	координирана стратегија за вработеноста	Coordinated strategy for employment
245.	Koordinierung	координација,, (начин на владеење)	'Coordination' (Mode of Governance)
246.	Kopenhagener Kriterien	Критериуми од Копенхаген	Copenhagen Criteria
247.	Kultur	култура	Culture
248.	Kulturhauptstadt	главни градови на културата	Cultural capitals
249.	Kyoto Protokoll	Протокол од Кјото	Kyoto Protocol
L			
250.	Land im Beobachterstatus	набљудување на државите	Country surveillance
251.	Ländliche Entwicklung	рурален развој	Rural development
252.	Lebensmittelsicherheit	безбедност на храната	Food safety
253.	Legitimität der EU	легитимност на ЕУ	Legitimacy of EU
254.	Luxemburger Kompromiss	Луксембуршки компромис	Luxembourg compromise
M			
255.	Maastricht-Kriterien	Критериуми од Мастрихт	Maastricht criteria
256.	Mainstreaming (Integration)	интегрирање	Mainstreaming
257.	Medienpolitik	медиумска политика	Media policy

258.	Mehrheitsentscheidungen	мнозинско гласање	Majority voting
259.	Menschenrechte	човекови права	Human rights
260.	Misbräuchliche Ausnutzung einer beherrschenden Stellung	злоупотреба на доминантна позиција	Abuse of dominant position
261.	Misstrauensantrag	гласање (не)доверба	Censure
262.	Mitentscheidungsverfahren	постапка на соодлучување	'Co-decision' procedure
263.	Mitgliedstaat	држава-членка	Member state
264.	Molitor Gruppe	групата Molitor	Molitor Group
N			
265.	Nachbarschaftspolitik	политика на добрососедство	Neighbourhood Policy
266.	Nachhaltige Entwicklung	одржлив развој	Sustainable development
267.	Nationales Gericht	национален суд	National court
268.	Natura 2000	Природа 2000	Natura 2000
269.	Neufassung der Rechtsvorschriften	суштинска измена на законодавството	Recasting of legislation
270.	Neutralität	неутралност	Neutrality
271.	Nichtigkeitserklärung	дејство на поништување	Action for annulment
272.	Nichtigkeitserklärung	дејство на поништување	Annulment action
273.	Non-paper	Non-paper	Non-paper
274.	Nordatlantikpakt-Organisation (NATO)	Договор за Северноатлантската организација (НАТО)	North Atlantic Treaty Organisation (NATO)
275.	Nouvelles Frontières	нови граници	Nouvelles Frontières

O			
276.	Offene Methode der Koordinierung (OMK)	Отворен метод за координација (OMK)	Open method of coordination (OMC)
277.	Öffentliche Aufträge	Повелба за јавни услуги	Public service charter
278.	Öffentliche Debatte	јавна дебата	Public debate
279.	Öffentliche Gesundheitspolitik	јавно здравство	Public health
280.	Öffentlicher Dienst	јавна услуга	Public service
281.	Öffentliches Auftragswesen	јавна набавка	Public procurement
282.	OLAF (Europäisches Amt für Betrugsbekämpfung)	Европска управа за борба против измами	OLAF (European Anti-fraud Office)
283.	Operativer Teil einer Entscheidung	оперативен дел на одлука	Operative part of the decision
284.	Opting out	исклучок	Opting out
P			
285.	Pariser Charta	Повелба од Париз	Charter of Paris
286.	Parlamentarische Anfragen	парламентарни прашања	Parliamentary questions
287.	Parlamente der Mitgliedsstaaten	национални парламенти	National parliaments
288.	Petersberger Aufgaben	Петерсбершки задачи	Petersberg tasks
289.	Petitionen	петиции	Petitions
290.	Pfeiler der Europäischen Union	столбови на Европската унија	Pillars of the European Union

291.	Phare (Gemeinschaftliches Hilfsprogramm für Länder in Mittel- und Osteuropa)	Програма на Заедницата за помош на земјите од Централна и од Источна Европа (ФАРЕ)	Programme of Community aid to the countries of Central and Eastern Europe (Phare)
292.	Politik-Zyklus (Gesetzgebungsverfahren)	политички циклус, циклус на политиката на ЕУ	Policy cycle, EU policy cycle
293.	Politische Übereinkunft	политички договор	Political Agreement
294.	Politisches und Sicherheitspolitisches Komitee (PSK)	Политички и безбедносен комитет	Political and Security Committee (PSC)
295.	Polizeilich justizielle Zusammenarbeit in Strafsachen (PJJS)	права и внатрешни работи (трег столб)	Justice and Home Affairs (pillar II)
296.	Polizeiliche und justizielle Zusammenarbeit in Strafsachen (PJJS)	полициска и правосудна соработка за кривични прашања	Police and judicial cooperation in criminal matters
297.	Präsident der Europäischen Kommission	Претседател на Европската комисија	President of the European Commission
298.	Proportionalitätsprinzip	принцип на пропорционалност	Principle of proportionality
299.	Proportionalitätsprinzip	принцип на пропорционалност	Proportionality principle
300.	Prüfung	Untersuchung	проверка
Q			
301.	Qualifizierte Mehrheit	квалификувано мнозинство	Qualified majority
302.	Qualitätsüberprüfung	преглед	Peer review
303.	Quellen des EU-Rechts	извори на правото на ЕУ	Sources of EU law

R			
304.	Rahmenvereinbarung/Rahmenvortrag	рамковен договор	Framework Agreement
305.	Rahmenverordnung	„рамковна регулација“ (начин на владеење)	'Framework Regulation' (Mode of Governance)
306.	Ratifizierung	ратификува/ратификација	Ratify/Ratification
307.	Ratsbeschlüsse	заклучоци на Советот	Council conclusions
308.	Raum der Freiheit der Sicherheit und des Rechts	област на слобода, безбедност и правда	Area of freedom, security and justice
309.	REACH (Rechtsrahmen für chemische Stoffe)	REACH (регулаторна рамка за хемикалии)	REACH (regulatory framework for chemicals)
310.	Rechtsinstrument	правни инструменти	Legal instruments
311.	Rechtspersönlichkeit der Union	правен субјективитет на Унијата	Legal personality of the Union
312.	Rechtssache Cassis de Dijon	случајот Cassis de Dijon	Cassis de Dijon case
313.	Rechtssicherheit	правна сигурност	Legal certainty
314.	Reformvertrag	Реформски договор	Reform Treaty
315.	Regieren	владеење	Governance
316.	Regierungskonferenz (RK)	меѓувладина конференција	Intergovernmental Conference (IGC)
317.	Regionalismus	регионализам	Regionalism
318.	Rendez-vous Klausel	клаузула rendez-vous	Rendez-vous clause
319.	Resolution	резолуција	Resolution
320.	Revision der Verträge	ревидирање на договорите	Revision of the Treaties
321.	Richtlinie	регулатива	Regulation

322.	Rückwirkungsverbot	принцип на законитост	Principle of legality
323.	Rule of reason (Rechtfertigung)	правило на причина	Rule of reason
S			
324.	Schengen (Abkommen und Übereinkommen)	Шенген (Договор и Конвенција)	Schengen (Agreement and Convention)
325.	Schengener Informationssystem (SIS)	шенгенски информативен систем (ШИС)	Schengen Information System (SIS)
326.	Schlichtungsverfahren	постапка на помирување	Conciliation procedure
327.	Schlichtungsausschuss	Комитет за помирување (медијација)	Conciliation Committee
328.	Screening	скрининг	Screening
329.	Sekundäre Gesetzgebung	секундарно законодавство	Secondary legislation
330.	Selbstbindung	самообврнувачки	Self-bindingness
331.	Soft Law	„мек закон“	Soft Law
332.	Soft Law Politik	владеење на „меки закони“	Soft Law Governance
333.	Souveränität	суверенитет	Sovereignty
334.	Sozialcharta (Charta der sozialen Grundrechte der Arbeitnehmer)	Социјална повелба (Повелба за основните социјални права на работниците)	Social Charter (Charter of the Fundamental Social Rights of Workers)
335.	Sozialer Dialog	социјален дијалог	Social dialogue
336.	Sozialpartner	социјални партнери	Social partners
337.	Sozialpolitik	социјална политика	Social policy
338.	Sozialpolitisches Aktionsprogramm (SAP)	програма за социјално дејствување	Social Action Programme (SAP)

339.	Staat als Vertragspartei	држава-странка	State party
340.	Staatliche Beihilfen	државна помош	State aid
341.	Stabilisierungs- und Assoziierungsprozess	процес за стабилизација и асоцијација	Stabilisation and Association Process
342.	Stabilitäts- und Wachstumspakt	Пакт за стабилност и раст	Stability and Growth Pact
343.	Statut der Abgeordneten des Europäischen Parlaments	статут за членовите на Европскиот парламент	Statute for Members of the European Parliament
344.	Stellungnahme	мислење	Opinion
345.	Steuerharmonisierung	усогласување на даноците	Tax harmonisation
346.	Stimmengewichtung im Rat	тежина на гласовите во Советот	Weighting of votes in the Council
347.	Strategie von Lissabon	Лисабонска стратегија	Lisbon Strategy
348.	Strategiepapier / Gemeinschaftliche Leitlinien	стратешки документ/стратешки упатства	Strategy Paper / Strategic Guidelines
349.	Struktur- und Kohäsionfonds	Структурни фондови и Кохезионен фонд	Structural Funds and Cohesion Fund
350.	Subsidiäre Zuständigkeit	супсидијарна надлежност	Subsidiary powers
351.	Subsidiarität	супсидијарност	Subsidiarity
352.	Supranational	наднационалност	Supranational
353.	Supranationalität	супранационализам	Supranationalism
354.	Supremat (Oberhoheit)	супремација	Supremacy
355.	Suspensionsklausel	клаузула за суспензија	Suspension clause
T			
356.	TAIEX (Technical Assistance Information Exchange)	TAIEX (Техничка помош за размена на информации)	TAIEX (Technical Assistance Information Exchange)

357.	'Targeting' (Rahmen- und Handlungsspielraum)	„цел“ (форма на управување)	'Targeting' (mode of governance)
358.	Telekommunikation oder elektronische Kommunikation	телекомуникации или електронски комуникации	Telecommunications or electronic communications
359.	Transeuropäische Netze (TEN)	трансевропски мрежи (TEM)	Trans-European Networks (TEN)
360.	Transitionsperiode	преоден период	Transitional period
361.	Transnational	транснационално	Transnational
362.	Transparenz (Zugang zu den Dokumenten)	транспарентност (пристап до документи)	Transparency (access to documents)
363.	Transparenz der Arbeit des Rates	транспарентност на постапките на Советот	Transparency of Council proceedings
364.	TREVI	TREVI	TREVI
365.	Tronka	Тронка	Тронка
U			
366.	Übereinstimmung	согласност	Compliance
367.	Übereinstimmungstafel	кореспондентни табели	Concordance tables
368.	Überprüfungs-, Revisions- und Auslaufklausel	клаузулите преглед, ревизија и „задисонце“	Review, revision and sunset clauses
369.	Umsetzung	транспонирање	Transposition
370.	Umwelt	животна средина	Environment
371.	Umwelthaftung	одговорност за животната средина	Environmental liability
372.	Unionsbürgerschaft	европско граѓанство (државјанство)	Citizenship of the Union
373.	Universaldienst	универзална услуга	Universal service

374.	Unmittelbare Anwendbarkeit	директна применливост	Direct Applicability
375.	Unmittelbare Maßnahme	директна акција	Direct Action
376.	Unmittelbare Wirkung	директен ефект	Direct Effect
377.	Unternehmenspolitik	деловна политика	Enterprise policy
378.	Unternehmenszusammenschluss	спојувања	Mergers
V			
379.	Van Gend&Loos	Van Gend&Loos	Van Gend&Loos
380.	Verbraucherschutz	заштита на потрошувачите	Consumer protection
381.	Verbraucherschutz im Energie und Tourismussektor	цивилна заштита, енергетика и туризам	Civil protection, energy and tourism
382.	Vereinfachung der Gesetzgebung	поедноставување на законодавството	Simplification of legislation
383.	Verfahren bei einem übermäßigen Defizit	прекумерна дефицитарна постапка	Excessive deficit procedure
384.	Verfahren der einfachen Stellungnahme (Anhörungsverfahren)	постапка на конултација	Consultation procedure
385.	Vergemainschaftete Felder	„зафатено поле“	'Occupied field'
386.	Vergemainschaftung	комунитаризација	Communitisation
387.	Verhandlungen	„преговарање“ (начин на владееше)	'Bargaining' (Mode of Governance)
388.	Verordnungen	Директиви	Directives
389.	Verstärkte Zusammenarbeit	зголемена соработка	Enhanced cooperation
390.	Verstärkte Zusammenarbeit	поблиска соработка	Closer co-operation

391.	Vertiefung	продлабочување	Deepening
392.	Vertrag von Amsterdam	Договор од Амстердам	Amsterdam Treaty
393.	Vertrag von Nizza	Договор од Ница	Treaty of Nice
394.	Verträge	договори	Treaties
395.	Vertragsunterzeichnung	потпис на договор	Signature of a Treaty
396.	Verwaltungskosten/Verwaltungsaufwand	административни трошоци/административни тешкотии	Administrative costs/administrative burdens
397.	Veto	вето	Veto
398.	Vorabentscheidungsersuchen	претходно правило	Preliminary ruling
399.	vorbereitende Rechtsakte	подготвителни акти	Preparatory acts
400.	Vorsitz des Rates der Union	претседавање со Советот на Европската унија	Presidency of the Council of the European Union
401.	Vorsorgeprinzip	принцип на претпазливост	Precautionary principle
W			
402.	Währungsausschuss	монетарен комитет	Monetary Committee
403.	Währungspolitik	монетарна политика	Monetary policy
404.	Weissbuch	Бела книга	White Paper
405.	Welthandelsorganisation (WTO)	Светска трговска организација (СТО)	World Trade Organisation (WTO)
406.	Weltzollorganisation (WZO)	Светска царинска организација (СЦО)	World Customs Organisation (WCO)
407.	Westeuropäische Union (WEU)	Западноевропска унија (ЗЕУ)	Western European Union (WEU)
408.	Wettbewerb	„натпревар“ (начин на владеење)	'Competition' (Mode of Governance)

409.	Wettbewerbs- und Kartellpolitik	конкурентска политика и политика за спојување на претпријатија	Competition and merger policy
410.	Wettbewerbsfähigkeit	конкурентност	Competitiveness
411.	Wirtschaftlicher, sozialer und territorialer Zusammenhalt	економска, социјална и територијална кохезија	Economic, social and territorial cohesion
412.	Wirtschafts- und Währungsunion (WWU)	Економска и монетарна унија	Economic and Monetary Union (EMU)
413.	Wirtschaftspolitik	економска политика	Economic policy
414.	Wohlergehen der Tiere	благосостојба на животните	Animal welfare
Z			
415.	Ziviler Dialog	граѓански (цивилен) дијалог	Civil dialogue
416.	Zivilgesellschaft	граѓанско (цивилно) општество	Civil society
417.	Zollunion	царинска унија	Customs union
418.	Zugang zu Dokumenten	пристап до документи	Access to documents
419.	Zurückziehung der schwebenden Vorschläge	повлекување тековни барања	Withdrawal of pending proposals
420.	Zusammensetzung der Europäischen Kommission	состав на Европската комисија	Composition of the European Commission
421.	Zuständige Behörde	надлежен орган/тело	Competent authority
422.	Zustimmungsverfahren (Beitrittsverträge)	акти на согласност (договори за пристапување)	Acts of assent (Accession Treaties)
423.	Zustimmungsverfahren	постапка на согласност	Assent procedure

424.	Zustimmungsvotum zur Ernennung der Europäischen Kommission	потврдување на Европската комисија	Confirmation of the European Commission
425.	Zwangsausgaben	задолжителни трошоци	Compulsory expenditure
426.	Zwangsausübung	„принуда“ (начин на владеење)	'Coercion' (Mode of Governance)
427.	Zwischenstaatliche Zusammenarbeit	меѓувладина соработка	Intergovernmentalism

INDEX - МАКЕДОНСКИ

	Македонски	Германски	Англиски
A			
428.	агенда	Agenda	Agenda
429.	Агенда 2000	Agenda 2000	Agenda 2000
430.	Агенции на Европската унија	Agenturen der Europäischen Union	European Union agencies
431.	административни трошоци/административни тешкотии	Verwaltungskosten/Verwaltungsaufw and	Administrative costs/administrative burdens
432.	акти на согласност (договори за пристапување)	Zustimmungsverfahren (Beitrittsverträge)	Acts of assent (Accession Treaties)
433.	активност (акција) за применување	Durchsetzungsmaßnahme	Enforcement Action
434.	антимонополска контрола	Kartellkontrolle	Antitrust control
435.	апсорпција (апсорпциски капацитет)	Absorptionskapazität	Absorption (absorptive) capacity
436.	апстиненција, конструктивна (позитивна апстиненција)	Konstruktive Enthaltung (positive Enthaltung)	Abstention, constructive (positive abstention)
437.	архитектура на Европа	Architektur Europas	Architecture of Europe
438.	асоцијативни договори	Assozierungsabkommen	Association agreements
439.	аудиовизуелна политика	Audiovisuelle Medien	Audio-visual policy

Б			
440.	„банана војна“	'Bananenkrieg'	'Banana war'
441.	безбедност на храната	Lebensmittelsicherheit	Food safety
442.	Бела книга	Weissbuch	White Paper
443.	Белата книга на Лордот Кокфилд	Cockfield Weissbuch	Cockfield White Paper
444.	благосостојба на животните	Wohlergehen der Tiere	Animal welfare
445.	Болоња процесот	Bologna Prozess	Bologna process
446.	борба против дрогите	Drogenbekämpfung	Fight against drugs
447.	борба против измами	Betrugsbekämpfung	Fight against fraud
448.	борба против организираниот криминал	Bekämpfung der organisierten Kriminalität	Fight against organised crime
449.	борба против расизмот и ксенофобијата	Bekämpfung von Rassismus und Fremdenfeindlichkeit	Fight against racism and xenophobia
450.	борба против тероризмот	Bekämpfung des Terrorismus	Fight against terrorism
451.	бриселизација	Brusselisation	Brusselisation
452.	буџет	Haushalt	Budget
453.	буџетски дефицит	Haushaltsdefizit	Budget deficit
В			
454.	Van Gend&Loos	Van Gend&Loos	Van Gend&Loos
455.	вето	Veto	Veto

456.	Висок претставник на заедничката надворешна и безбедносна политика	Hoher Vertreter für die GASP (Herr und Frau GASP)	High Representative for the CFSP
457.	владеење	Regieren	Governance
458.	владеење на „меки закони“	Soft Law Politik	Soft Law Governance
459.	власти на Заедницата	Gemeinschaftsbefugnisse	Community powers
460.	влегување во сила	Inkrafttreten	Entry into Force
461.	внатрешен пазар – усогласени и неусогласени области	Binnenmarkt- harmonisierte und nicht-harmonisierte Bereiche	Internal market - harmonised and non-harmonised areas
462.	вработување	Beschäftigung	Employment
Г			
463.	Galileo (Галилео)	Galileo	Galileo
464.	ГД	GD	DG
465.	генерален застапник (генерален правобранител)	Generalanwalt	Advocate-General
466.	генетски модифицирани организми	Gentechnisch veränderte Organismen (GVO)	Genetically modified organisms (GMO)
467.	главен град на ЕУ	Eigenmittel (der Europäischen Union)	Capital of the European Union
468.	главни градови на културата	Kulturhauptstadt	Cultural capitals
469.	гласање (не)доверба	Misstrauensantrag	Censure
470.	глобализација на економијата	Globalisierung der Wirtschaft (Internationalisierung)	Globalisation of the economy
471.	граѓански (цивилен) дијалог	Ziviler Dialog	Civil dialogue

472.	граѓанско (цивилно) општество	Zivilgesellschaft	Civil society
473.	групата Molitor	Molitor Gruppe	Molitor Group
Д			
474.	датум на известување	Benachrichtigungsdatum	Notification date
475.	двојно мнозинство	Doppelte Mehrheit	Double majority
476.	дебата за иднината на Европската унија	Debatte über die Zukunft der Europäischen Union	Debate on the future of the European Union
477.	дејство на поништување	Nichtigkeitserklärung	Action for annulment
478.	дејство на поништување	Nichtigkeitserklärung	Annulment action
479.	Декларација	Erklärung (GASP)	Declaration (CFSP)
480.	Декларација од Лаеќен	Erklärung von Laeken	Laeken Declaration
481.	деловна политика	Unternehmenspolitik	Enterprise policy
482.	демократски дефицит	Demokratiedefizit	Democratic deficit
483.	директен ефект	Unmittelbare Wirkung	Direct Effect
484.	Директиви	Verordnungen	Directives
485.	директна акција	Unmittelbare Maßnahme	Direct Action
486.	директна применливост	Unmittelbare Anwendbarkeit	Direct Applicability
487.	Договор за Европската заедница	EG-Vertrag	EC Treaty
488.	договор за пристапување	Beitrittsvertrag	Accession Agreement
489.	Договор за Северноатлантската организација (НАТО)	Nordatlantiktakt- Organisation (NATO)	North Atlantic Treaty Organisation (NATO)

490.	Договор за социјална политика	Abkommen über die Sozialpolitik	Social policy Agreement
491.	договор за спојување	Fusionsvertrag	Merger Treaty
492.	Договор од Амстердам	Vertrag von Amsterdam	Amsterdam Treaty
493.	Договор од Брисел	Brüssel (Vertrag von)	Brussels (Treaty of)
494.	Договор од Ница	Vertrag von Nizza	Treaty of Nice
495.	договори	Verträge	Treaties
496.	договори меѓу државите-членки	Abkommen zwischen den Mitgliedsstaaten	Agreements between the Member States
497.	Договорот за ЕУ	EU-Vertrag	EU Treaty
498.	доктрината Acte Clair	Akt Claire Doktrin	Acte Clair doctrine
499.	држава-апликантка	Beitrittsland	Applicant country
500.	држава-пристапничка	Beitrittsland	Acceding country
501.	држава-странка	Staat als Vertragspartei	State party
502.	држава-членка	Mitgliedstaat	Member state
503.	држави-кандидатки	Beitrittsland	Candidate countries
504.	државна помош	Staatliche Beihilfen	State aid
E			
505.	ЕВКОР (Европска Кореспонденција)	COREU (Telexnetz der europäischen Korrespondenten)	COREU (CORespondance EUropéenne)
506.	евро	Euro	Euro
507.	евробарометар	Eurobarometer	Eurobarometer
508.	еврократ	Eurokrat	Eurocrat
509.	евроленд	Euroland	Euroland

510.	ЕВРОПА	Europa	EUROPA
511.	Европа на „варијабилна геометрија“	Europa mit variabler Geometrie	'Variable-geometry' Europe
512.	Европа со „повеќе брзини“	Europa unterschiedlicher Geschwindigkeiten	'Multi-speed' Europe
513.	Европол (Европска полициска служба)	EuroPol (Europäisches Polizeiamt)	EuroPol (European Police Office)
514.	Европска правда	Eurojust	Eurojust
515.	Европска асоцијација за слободна трговија (ЕФТА)	Europäische Freihandelsassoziation (EFTA)	European Free Trade Association (EFTA)
516.	Европска безбедносна и одбранбена политика	Europäische Sicherheits- und Verteidigungspolitik (ESVP)	European Security and Defence Policy (ESDP)
517.	Европска економска област (ЕЕО)	Europäischer Wirtschaftsraum (EWR)	European Economic Area (EEA)
518.	Европска заедница	Europäische Gemeinschaft	European Community
519.	Европска заедница за атомска енергија (ЕВРОАТОМ)	Europäische Atomgemeinschaft (EURATOM)	European Atomic Energy Community (EURATOM)
520.	Европска заедница за јаглен и челик (ЕЗЧЈ)	Europäische Gemeinschaft für Kohle und Stahl (EGKS)	European Coal and Steel Community (ECSC)
521.	Европска инвестициона банка (ЕИБ)	Europäische Investitionsbank (EIB)	European Investment Bank (EIB)
522.	европска интеграција	Europäische Integration	European integration
523.	Европска комисија	Europäische Kommission	European Commission
524.	европска компанија	Europäische Gesellschaft	European Company
525.	Европска конвенција	Europäischer Konvent	European Convention

526.	Европска конвенција за човековите права (ЕКЧП)	Европäische Menschenrechtskonvention (MRK)	European Convention on Human Rights (ECHR)
527.	европска област за истражување	Europäischer Forschungsraum (EFR)	European Research Area (ERA)
528.	европска платежна единица	Europäische Währungseinheit (EWE)	European Currency Unit (ECU)
529.	Европска политичка соработка (ЕПС)	Europäisch Politische Zusammenarbeit (EPZ)	European political cooperation (EPC)
530.	Европска стратегија за вработување (ЕСВ)	Europäische Beschäftigungsstrategie (EBS)	European Employment Strategy (EES)
531.	Европска судска мрежа за кривични прашања	Europäisch Justizielles Netz für Strafsachen (EJN)	European Judicial Network in criminal matters (EJN)
532.	Европска унија	Europäische Union	European Union
533.	Европска управа за борба против измами	OLAF (Europäisches Amt für Betrugsbekämpfung)	OLAF (European Anti-fraud Office)
534.	Европска централна банка	Europäische Zentralbank (EZB)	European Central Bank (ECB)
535.	европски безбедносен и одбранбен идентитет	Europäische Sicherheits- und Verteidigungsidentität	European security and defence identity
536.	европски договор	Europavereinbarung	Europe Agreement
537.	Европски економски и социјален комитет (ЕЕСК)	Europäischer Wirtschafts- und Sozialausschuss (EWSA)	European Economic and Social Committee (EESC)
538.	европски институции	Europäische Organe	European institutions
539.	европски налог за апсење	Europäischer Haftbefehl	European arrest warrant
540.	Европски парламент	Europäisches Parlament	European Parliament
541.	европски политички партии	Europäische politische Parteien	European political parties
542.	Европски правобранител (Омбудсман)	Bürgerbeauftragter	Ombudsman

543.	Европски развоен фонд	Europäischer Entwicklungsfond	European Development Fund
544.	Европски совет	Europäischer Rat	European Council
545.	Европски суд на ревизори	Europäischer Rechnungshof	European Court of Auditors
546.	европско граѓанство (државјанство)	Unionsbürgerschaft	Citizenship of the Union
547.	европско мени	Europe 'a la carte'	Europe 'a la carte'
548.	евроскептик	Euroskeptiker	Euroseptic
549.	Еврогарифа	Eurotarif	Eurotariffs
550.	единствена изборна постапка за Европскиот парламент	Einheitliches Wahlverfahren zum Europäischen Parlament	Uniform electoral procedure for the European Parliament
551.	единствена институционална рамка	Einheitlicher institutioneller Rahmen	Single institutional framework
552.	еднакви можности	Chancengleichheit	Equal opportunities
553.	еднаков третман за мажот и жената	Gleichstellung von Frauen und Männern	Equal treatment for men and women
554.	едногласност	Einstimmigkeit	Unanimity
555.	е-Европа	eEurope	eEurope
556.	Економска и монетарна унија	Wirtschafts- und Währungsunion (WWU)	Economic and Monetary Union (EMU)
557.	економска политика	Wirtschaftspolitik	Economic policy
558.	економска, социјална и територијална кохезија	Wirtschaftlicher, sozialer und territorialer Zusammenhalt	Economic, social and territorial cohesion
559.	енергетика	Energie	Energy
560.	Еразмус	Erasmus	Erasmus

Ж		З	
561.	животна средина	Umwelt	Environment
562.	задолжителни трошоци	Zwangsausgaben	Compulsory expenditure
563.	заедничка акција (права и внатрешни работи)	Gemeinsame Massnahme (JI)	Common action (justice and home affairs)
564.	заедничка земјоделска политика	Gemeinsame Agrarpolitik (GAP)	Common agricultural policy (CAP)
565.	заедничка надворешна и безбедносна политика	Gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik (GASP)	Common Foreign and Security Policy (CFSP)
566.	заедничка организација на земјоделските пазари	Gemeinsame Marktorganisation für Agrarerzeugnisse (GMO)	Common organisation of agricultural markets (COM)
567.	заедничка позиција (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)	Gemeinsamer Standpunkt (Titel VI EU-Vertrag)	Joint position (Title VI of the EU Treaty)
568.	заедничка позиција	Gemeinsamer Standpunkt (GASP)	Common position (CFSP)
569.	заедничка риболовна политика (CFP)	Gemeinsame Fischereipolitik	Common Fisheries Policy (CFP)
570.	заедничка стратегија	Gemeinsame Strategie (GASP)	Common strategy (CFSP)
571.	заедничка транспортна политика	Gemeinsame Verkehrspolitik	Common transport policy
572.	заедничка трговска политика	Gemeinsame Handelspolitik	Common commercial policy
573.	заеднички пазар	Gemeinsamer Markt	Common market

574.	заеднички центар за истражувања	Generaldirektion der gemeinsamen Forschungsstelle (GFS)	Joint Research Centre (JRC)
575.	заедничко дејство	Гемисама Акциони (GASP)	Joint action (CFSP)
576.	заемно признавање	Гегеисеитге Анеркennung	Mutual recognition
577.	зајакнато квалификувано мнозинство	Бешлусfassung mit qualifizierter Mehrheit	Reinforced qualified majority
578.	заклучоци на Советот	Ратсбешлуссе	Council conclusions
579.	Западноевропска унија (ЗЕУ)	Westeuropäische Union (WEU)	Western European Union (WEU)
580.	„зафатено поле“	Вегемисамашфатете Felder	'Occupied field'
581.	заштита на потрошувачите	Вегбраучершchutz	Consumer protection
582.	зголемена соработка	Вегстärkte Zusammenarbeit	Enhanced cooperation
583.	Зелена книга	Грүнбүчер	Green Paper
584.	злагна облога	Gold plating	Gold plating
585.	злоупотреба на доминантна позиција	Мисбрäuchliche Ausnutzung einer beherrschenden Stellung	Abuse of dominant position
И			
586.	извори на правото на ЕУ	Quellen des EU-Rechts	Sources of EU law
587.	имплицирани надлежности	Implied Powers Lehre	Implied powers
588.	институционална рамнотежа	Институционалне Gleichgewicht	Institutional balance
589.	интегрирање	Mainstreaming (Integration)	Mainstreaming
590.	интелектуална сопственост	Гегистиге Eigentum	Intellectual property
591.	информатичко општество	Информатигонсгеселлсхафт	Information society
592.	исклучок	Opting out	Opting out
593.	истражување и развој	Форсхунг und Entwicklung	Research and development

J			
594.	јавна дебата	Öffentliche Debatte	Public debate
595.	јавна набавка	Öffentliches Auftragswesen	Public procurement
596.	јавна услуга	Öffentlicher Dienst	Public service
597.	јавно здравство	Öffentliche Gesundheitspolitik	Public health
598.	јасност на договорите (поедноставување на договорите)	Klarheit der Verträge (Vereinfachung der Verträge)	Clarity of the Treaties (simplification of the Treaties)
K			
599.	квалификувано мнозинство	Qualifizierte Mehrheit	Qualified majority
600.	Keck and Mithouard	Keck and Mithouard	Keck and Mithouard
601.	класификација на трошоците	Einstufung der Ausgaben	Classification of expenditure
602.	клаузула rendez-vous	Rendez-vous Klausel	Rendez-vous clause
603.	клаузула за суспензија	Suspensionsklausel	Suspension clause
604.	клаузулите преглед, ревизија и „зајдисонце“	Überprüfungs-, Revisions- und Auslaufklausel	Review, revision and sunset clauses
605.	клуб на држави „Мед“	Club Med Länder	Club Med countries
606.	кодификација	Kodifikation (der Rechtsvorschriften)	Codification
607.	колективна одбрана	Kollektive Verteidigung	Collective defence
608.	Комитет за вработување	Beschäftigungsausschuss	Employment Committee
609.	Комитет за монетарна политика	Geldpolitischer Ausschuss	Monetary Policy Committee

610.	Комитет за помирување (медијација)	Schlichtungsausschuss	Conciliation Committee
611.	Комитет на постојани претставници (КОРЕПЕР)	Ausschuss der Ständigen Vertreter (AStV)	Committee of Permanent Representatives (COREPER)
612.	Комитет на региони (КоР)	Ausschuss der Regionen (AdR)	Committee of the Regions (CoR)
613.	Комитети и работни групи	Ausschüsse und Arbeitsgruppen	Committees and working parties
614.	Комитетот во член 36 (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)	Ausschuss nach Artikel 36 EU-Vertrag (Titel VI EU-Vertrag)	Article 36 Committee (Title VI of the EU Treaty)
615.	комитологија	Komitologie	Comitology
616.	компромис од Јанина	Kompromiss von Ioannina	Ioannina compromise
617.	комунитаризација	Vergemeinschaftung	Communitisation
618.	комунитарно право	Gemeinschaftsrecht	Community law
619.	Конвенција (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)	Konvent (Titel VI EU-Vertrag)	Convention (Title VI of the EU Treaty)
620.	Конвенција од Ломе	Abkommen von Lomé	Lomé Convention
621.	конкурентност	Wettbewerbsfähigkeit	Competitiveness
622.	конкурентска политика и политика за спојување на претпријатија	Wettbewerbs- und Kartellpolitik	Competition and merger policy
623.	консолидирање на законодавството – неформално/декларативно	Konsolidierung der Rechtsvorschriften-informal/deklaratorisch	Consolidation of legislation – informal/declaratory
624.	консолидирање на законодавството – формално/официјално	Konsolidierung der Rechtsvorschriften-formal/öffentlich	Consolidation of legislation – formal/official

625.	Конференција за иднината на Европа	Конferenz über die Zukunft Europas	Conference on the Future of Europe
626.	концентрични кругови	Konzentrische Kreise	Concentric circles
627.	„координација“ (начин на владеење)	Koordinierung	'Coordination' (Mode of Governance)
628.	координирана стратегија за вработеноста	koordinierte Beschäftigungspolitik	Coordinated strategy for employment
629.	КОРЕПЕР	Ausschuss der ständigen Vertreter (AstV)	Coreper
630.	кореспондентни табели	Übereinstimmungstafel	Concordance tables
631.	кохабитација	Kohabitation	Co-habitation
632.	кохезија	Kohäsion	Cohesion
633.	критериум за приближување	Konvergenzkriterien	Convergence criteria
634.	критериуми за пристапување (Копенхашки критериуми)	Beitrittskriterien	Accession criteria (Copenhagen criteria)
635.	Критериуми од Копенхаген	Kopenhagener Kriterien	Copenhagen Criteria
636.	Критериуми од Мастрихт	Maastricht-Kriterien	Maastricht criteria
637.	култура	Kultur	Culture
Л			
638.	легитимност на ЕУ	Legitimität der EU	Legitimacy of EU
639.	Лисабонска стратегија	Strategie von Lissabon	Lisbon Strategy
640.	Луксембуршки компромис	Luxemburger Kompromiss	Luxembourg compromise

М			
	мали и средни претпријатија (МСП)	Кleine und mittlere Unternehmen (KMU)	Small and medium-sized enterprises
641.	медиумска политика	Medienpolitik	Media policy
643.	меѓувладина конференција	Regierungskonferenz (RK)	Intergovernmental Conference (IGC)
644.	меѓувладина соработка	Zwischenstaatliche Zusammenarbeit	Intergovernmentalism
645.	меѓувладини и методи на Заедницата	Gemeinschaftsmethode und Regierungszusammenarbeit	Community and intergovernmental methods
646.	меѓуинституционални договори	Interinstitutionelle Vereinbarung	Inter-institutional agreements
647.	меѓународни договори	Internationale Übereinkünfte	International agreements
648.	„мек закон“	Soft Law	Soft Law
649.	мерки за спречување на перењето пари	Bekämpfung der Geldwäsche	Measures to combat money laundering
650.	„метод на Заедницата“	Gemeinschaftsmethode	'Community method'
651.	мислење	Stellungnahme	Opinion
652.	младина	Jugend	Youth
653.	мнозинско гласање	Mehrheitsentscheidungen	Majority voting
654.	монетарен комитет	Währungsausschuss	Monetary Committee
655.	монетарна политика	Währungspolitik	Monetary policy
656.	„мост“ на Заедницата (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)	Gemeinschaftliche Brücke (Titel VI EU-Vertrag)	Community 'bridge' (Title VI of the EU Treaty)

Н			
657.	набљудување на државите	Land im Beobachterstatus	Country surveillance
658.	надворешни одговорности на Европската заедница	Außenkompetenzen der Europäischen Gemeinschaft	External responsibilities of the European Community
659.	надзор над примената на комунитарното право	Kontrolle der Anwendung des Gemeinschaftsrechts	Monitoring the application of Community law
660.	надлежен орган/тело	Zuständige Behörde	Competent authority
661.	надлежности	Kompetenzen	Competencies
662.	наднационалност	Supranational	Supranational
663.	најдобра практика	Best practice	Best practice
664.	најоддалечени региони	Gebiete in äußerster Randlage	Outermost regions
665.	„натпревар“ (начин на владеење)	Wettbewerb	'Competition' (Mode of Governance)
666.	национален суд	Nationales Gericht	National court
667.	национални парламенти	Parlamente der Mitgliedsstaaten	National parliaments
668.	нетарифни бариери	Außertarifliche Barriere	Non-tariff barriers
669.	неутралност	Neutralität	Neutrality
670.	нови граници	Nouvelles Frontières	Nouvelles Frontières
671.	„Новиот изглед“ на НАТО	'Erneuerte' NATO	'New-look' NATO
672.	Non-paper	Non-paper	Non-paper
О			
673.	област на слобода, безбедност и правда	Raum der Freiheit der Sicherheit und des Rechts	Area of freedom, security and justice

674.	образование	Bildung	Education
675.	оданочување	Besteuerung	Taxation
676.	одговорност за животната средина	Umwelthaftung	Environmental liability
677.	одлука и рамковна одлука (Наслов 6 од Договорот за ЕУ)	Beschluss und Rahmenbeschluss (Titel VI EU-Vertrag)	Decision and framework decision (Title VI of the EU Treaty)
678.	одржлив развој	Nachhaltige Entwicklung	Sustainable development
679.	означување репери (стандарди)	Benchmarking	Benchmarking
680.	оперативен дел на одлука	Operativer Teil einer Entscheidung	Operative part of the decision
681.	опционен протокол	Fakultativprotokoll	Optional Protocol
682.	општи насоки за економската политика (BEPG)	Grundzüge der Wirtschaftspolitik	Broad economic policy guidelines (BEPG)
683.	Отворен метод за координација (ОМК)	Offene Methode der Koordinierung (ОМК)	Open method of coordination (ОМК)
684.	отповикување	Aufhebung	Repeal
II			
685.	Пакт за стабилност и раст	Stabilitäts- und Wachstumspakt	Stability and Growth Pact
686.	парламентарни комитети	Ausschüsse des Europäischen Parlaments	Parliamentary committees
687.	парламентарни прашања	Parlamentarische Anfragen	Parliamentary questions
688.	партнерство за пристапување	Beitrittspartnerschaft	Accession partnership
689.	патент на Заедницата	Gemeinschaftspatent	Community patent
690.	Петерсбершки задачи	Petersberger Aufgaben	Petersberg tasks

691.	петиции	Petitionen	Petitions
692.	планови	Fahrplan	Roadmaps
693.	План „Balladur“	'Balladur Plan'	'Balladur plan'
694.	поблиска соработка	Verstärkte Zusammenarbeit	Closer co-operation
695.	Повелба за јавни услуги	Öffentliche Aufträge	Public service charter
696.	Повелба за основните права	Charta der Grundrechte	Charter of Fundamental Rights
697.	Повелба од Париз	Pariser Charta	Charter of Paris
698.	повлекување тековни барања	Zurückziehung der schwebenden Vorschläge	Withdrawal of pending proposals
699.	подготвителни акти	vorbereitende Rechtsakte	Preparatory acts
700.	подобро создавање закони	Bessere Rechtsetzung	Better lawmaking
701.	поедноставување на законодавството	Vereinfachung der Gesetzgebung	Simplification of legislation
702.	политика на добрососедство	Nachbarschaftspolitik	Neighbourhood Policy
703.	политички договор	Politische Übereinkunft	Political Agreement
704.	Политички и безбедносен комитет	Politisches und Sicherheitspolitisches Komitee (PSK)	Political and Security Committee (PSC)
705.	политички циклус, циклус на политиката на ЕУ	Politik-Zyklus (Gesetzgebungsverfahren)	Policy cycle, EU policy cycle
706.	полициска и правосудна соработка за кривични прашања	Polizeiliche und justizielle Zusammenarbeit in Strafsachen (PJZS)	Police and judicial cooperation in criminal matters
707.	помош за развој	Entwicklungshilfe	Development aid
708.	постапка на консултација	Verfahren der einfachen Stellungnahme (Anhörungsverfahren)	Consultation procedure

709.	постапка на помирување	Schlichtungsverfahren	Conciliation procedure
710.	постапка на согласност	Zustimmungsverfahren	Assent procedure
711.	постапка на соодлучување	Mitentscheidungsverfahren	'Co-decision' procedure
712.	постапка на соработка	Kooperationsverfahren	Cooperation procedure
713.	потврдување на Европската комисија	Zustimmungsvotum zur Ernennung der Europäischen Kommission	Confirmation of the European Commission
714.	потпис на договор	Vertragsunterzeichnung	Signature of a Treaty
715.	права и внатрешни работи (трет столб)	Polizeilich justizielle Zusammenarbeit in Strafsachen (PJZS)	Justice and Home Affairs (pillar II)
716.	правен субјективитет на Унијата	Rechtspersönlichkeit der Union	Legal personality of the Union
717.	правило на причина	Rule of reason (Rechtfertigung)	Rule of reason
718.	правна сигурност	Rechtssicherheit	Legal certainty
719.	правна/договорна основа	Gesetzesgrundlage/ Vertragsgrundlage	Legal/Treaty base
720.	правни инструменти	Rechtsinstrument	Legal instruments
721.	правни инструменти на Заедницата	Gemeinschaftliche Rechtsinstrumente	Community legal instruments
722.	право на Заедницата (acquis communautaire)	Acquis communautaire (Gemeinsamer Besitzstand)	Acquis communautaire
723.	право на иницијатива	Initiativrecht	Right of initiative
724.	правосудна соработка за граѓански прашања	Justizielle Zusammenarbeit in Zivilsachen	Judicial cooperation in civil matters
725.	преглед	Qualitätsüberprüfung	Peer review

726.	„пеговарање“ (начин на владеење)	Verhandlungen / 'Bargaining'	(Mode of Governance)
727.	пеговори за пристапување	Beitrittsverhandlungen	Accession negotiations
728.	предлози	Antrag	Proposals
729.	прекумерна дефицитарна постапка	Verfahren bei einem übermäßigen Defizit	Excessive deficit procedure
730.	преоден период	Transitionsperiode	Transitional period
731.	препорака	Empfehlung	Recommendation
732.	препристапна помош	Heranführungshilfe	Pre-accession assistance
733.	препристапна стратегија	Heranführungsstrategie	Pre-accession strategy
734.	преседавање со Советот на Европската унија	Vorsitz des Rates der Union	Presidency of the Council of the European Union
735.	Претседател на Европската комисија	Präsident der Europäischen Kommission	President of the European Commission
736.	преходно правило	Vorabentscheidungsersuchen	Preliminary ruling
737.	приближување на законите	Gesetzesangleichung	Approximation of laws
738.	применување (примена)	Durchsetzung	Enforcement
739.	„принуда“ (начин на владеење)	Zwangsausübung	'Coercion' (Mode of Governance)
740.	принцип на еднаквост	Gleichheitsprinzip	Principle of equality
741.	принцип на законитост	Rückwirkungsverbot	Principle of legality
742.	принцип на недискриминација	Diskriminierungsverbot	Non-discrimination principle
743.	принцип на претпазливост	Vorsorgeprinzip	Precautionary principle
744.	принцип на пропорционалност	Proportionalitätsprinzip	Principle of proportionality

745.	принцип на пропорционалност	Proportionalitätsprinzip	Proportionality principle
746.	приоритет на Заедницата	Gemeinschaftspräferenz	Community preference
747.	Природа 2000	Natura 2000	Natura 2000
748.	пристап до документи	Zugang zu Dokumenten	Access to documents
749.	пристапување на нови држави-членки во Европската унија	Beitritt eines neuen Staates zur Union	Accession of new Member States to the European Union
750.	проверка	Prüfung/Untersuchung	Scrutiny
751.	програма за социјално дејствување	Sozialpolitisches Aktionsprogramm (SAP)	Social Action Programme (SAP)
752.	Програма на Заедницата за помош на земјите од Централна и од Источна Европа (ФАРЕ)	Phare (Gemeinschaftliches Hilfsprogramm für Länder in Mittel- und Osteuropa)	Programme of Community aid to the countries of Central and Eastern Europe (Phare)
753.	подлабочување	Vertiefung	Deepening
754.	Проектот Jean Monnet	Jean Monnet Projekt	Jean Monnet Project
755.	Протокол од Кјото	Kyoto Protokoll	Kyoto Protocol
756.	процес за стабилизација и асоцијација	Stabilisierungs- und Assoziierungsprozess	Stabilisation and Association Process
757.	процесот Барселона	Barcelona Prozess	Barcelona process
758.	проширување	Erweiterung	Enlargement
Р			
759.	рамковен договор	Rahmenvereinbarung	Rahmenvertrag / Framework Agreement

760.	„рамковна регулација“ (начин на владеење)	Rahmenverordnung	'Framework Regulation' (Mode of Governance)
761.	распределба на надлежностите	Kompetenzverteilung	Distribution of competences
762.	ратификува/ратификација	Ratifizierung	Ratify/Ratification
763.	REACH (регулаторна рамка за хемикалии)	REACH (Rechtsrahmen für chemische Stoffe)	REACH (regulatory framework for chemicals)
764.	ревидирање на договорите	Revision der Verträge	Revision of the Treaties
765.	регионализам	Regionalismus	Regionalism
766.	регулатива	Richtlinie	Regulation
767.	резулуција	Resolution	Resolution
768.	Реформски договор	Reformvertrag	Reform Treaty
769.	рурален развој	Ländliche Entwicklung	Rural development
C			
770.	самит	Gipfel	Summit
771.	самообврнувачки	Selbstbindung	Self-bindingness
772.	Светска трговска организација (СТО)	Welthandelsorganisation (WTO)	World Trade Organisation (WTO)
773.	Светска царинска организација (СЦО)	Weltzollorganisation (WZO)	World Customs Organisation (WCO)
774.	секундарно законодавство	Sekundäre Gesetzgebung	Secondary legislation
775.	систем за еднократна исплата (СЕИ)	Betriebsprämienregelung	Single Payment Scheme (SPS)
776.	скрининг	Screening	Screening

777.	слободна трговска област	Freihandelszone	Free trade area
778.	слободно движење на луѓе (визи, азил, имиграција и останати политики)	Freier Personenverkehr (Visa, Asyl, Einwanderung und andere Politiken)	Free movement of persons (visas, asylum, immigration and other policies)
779.	Службен весник	Amtsblatt	Official journal
780.	службени јазици	Amtssprachen	Official languages
781.	случајот Cassis de Dijon	Rechtssache Cassis de Dijon	Cassis de Dijon case
782.	Совет	Der Rat	Council
783.	Совет на Европа	Europarat	Council of Europe
784.	Совет на Европската унија	Der Rat der Europäischen Union	Council of the European Union
785.	согласност	Übereinstimmung	Compliance
786.	соодветно расудување	Ausreichende Begründung	Adequate reasoning
787.	соопштение	Kommunikation	Communication
788.	сопствени ресурси	Eigenmittel	Own resources
789.	состав на Европската комисија	Zusammensetzung der Europäischen Kommission	Composition of the European Commission
790.	социјален дијалог	Sozialer Dialog	Social dialogue
791.	Социјална повелба (Повелба за основните социјални права на работниците)	Sozialcharta (Charta der sozialen Grundrechte der Arbeitnehmer)	Social Charter (Charter of the Fundamental Social Rights of Workers)
792.	социјална политика	Sozialpolitik	Social policy
793.	социјални партнери	Sozialpartner	Social partners
794.	спојувања	Unternehmenszusammenschluss	Mergers
795.	статут за членовите на Европскиот парламент	Statut der Abgeordneten des Europäischen Parlaments	Statute for Members of the European Parliament

796.	столбови на Европската унија	Pfeiler der Europäischen Union	Pillars of the European Union
797.	стратегиски документ/стратегиски упатства	Gemeinschaftliche Leitlinien/Strategiepapier	Strategy Paper/Strategic Guidelines
798.	Структурни фондови и Кохезионен фонд	Struktur- und Kohäsionfonds	Structural Funds and Cohesion Fund
799.	стручна обука	Berufsbildung	Vocational training
800.	суверенитет	Souveränität	Sovereignty
801.	Суд на правдата на Европската заедница	Europäischer Gerichtshof [EuGH]	Court of Justice of the European Communities
802.	Суд од прв степен на Европските заедници	Gericht erster Instanz der Europäischen Gemeinschaften (EuGel)	Court of First Instance of the European Communities (CFI)
803.	судија-известител	Berichterstatter	Judge-rapporteur
804.	супранационализам	Supranationalität	Supranationalism
805.	супремација	Supremat (Oberhoheit)	Supremacy
806.	супсидијарна надлежност	Subsidiäre Zuständigkeit	Subsidiary powers
807.	супсидијарност	Subsidiarität	Subsidiarity
808.	суштинска измена на законодавството	Neufassung der Rechtsvorschriften	Recasting of legislation
T			
809.	ТАИЕХ (Техничка помош за замена на информации)	TAIEX (Technical Assistance Information Exchange)	TAIEX (Technical Assistance Information Exchange)
810.	такса за јаглен	Kohlenstoffdioxid-Steuer	Carbon tax

811.	татковците-основачи	Gründerväter	Founding fathers
812.	тврдинага Европа	Festung Europa	Fortress Europe
813.	тежина на гласовите во Советот	Stimmengewichtung im Rat	Weighting of votes in the Council
814.	телевизија без граници	Fernsehen ohne Grenzen	Television without frontiers
815.	телекомуникации или електронски комуникации	Telekommunikation oder elektronische Kommunikation	Telecommunications or electronic communications
816.	теорија за креирање агенда	Agenda-Festlegungstheorie	Agenda-setting theory
817.	трансевропски мрежи (ТЕМ)	Transeuropäische Netze (TEN)	Trans-European Networks (TEN)
818.	транснационално	Transnational	Transnational
819.	транспарентност (пристап до документи)	Transparenz (Zugang zu den Dokumenten)	Transparency (access to documents)
820.	транспарентност на постапките на Советот	Transparenz der Arbeit des Rates	Transparency of Council proceedings
821.	транспонирање	Umsetzung	Transposition
822.	TREVI	TREVI	TREVI
823.	трега земја	Drittstaat/Drittland	Third country
824.	Тронка	Tronka	Tronka
У			
825.	универзална услуга	Universaldienst	Universal service
826.	усвојување	Gesetzesbeschluss	Adoption
827.	услуги од општ економски интерес	Dienstleistungen von allgemeinem Interesse	Services of general economic interest

828.	услуги од општ интерес	Dienstleistungen von allgemeinem wirtschaftlichem Interesse	General-interest services
829.	усогласување	Harmonisierung	Harmonisation
830.	усогласување на даноците	Steuerharmonisierung	Tax harmonisation
831.	Устав на Европската унија	EU-Verfassung	Constitution of the EU
832.	учество	Aufnahme	Participation
Ф			
833.	федерализам	Föderalismus	Federalism
834.	финансиска перспектива	Finanzielle Vorausschau	Financial perspective
835.	флексибилна сигурност	Flexibility	Flexibility
836.	формулата Dassonville	Dassonville-Formel	Dassonville Formula
837.	функционализам	Funktionalismus	Functionalism
Х			
838.	Hard core	Hard core	Hard core
839.	хетерархија	Heterarchie	Heterarchy
840.	хиерархија на актите на Заедницата (хиерархија на норми)	Hierarchie der gemeinschaftlichen Rechtsakte (Normenhierarchie)	Hierarchy of Community acts (hierarchy of norms)
841.	„хиерархија“ (форма на управување)	Hierarchie	'Hierarchy' (Mode of Governance)
842.	христијанска демократија	Christdemokratie	Christian Democracy
843.	хуманитарна помош	Humanitäre Hilfe	Humanitarian aid

Ц			
844.	царинска унија	Zollunion	Customs union
845.	„цел“ (форма на управување)	'Targeting' (Rahmen- und Handlungsspielraum)	'Targeting' (mode of governance)
846.	ЦЕЛЕКС	CELEX	CELEX
847.	ЦЕРН	CERN	CERN
848.	цивилна заштита, енергетика и туризам	Verbraucherschutz im Energie und Tourismussektor	Civil protection, energy and tourism
Ч			
849.	Сесчини (Чечини) извештај	Cecchini Bericht	Cecchini Report
850.	човекови права	Menschenrechte	Human rights
851.	чување	Einlagen	Deposit
Ш			
852.	Шенген (Договор и Конвенција)	Schengen (Abkommen und Übereinkommen)	Schengen (Agreement and Convention)
853.	шенгенски информативен систем (ШИС)	Schengener Informationssystem (SIS)	Schengen Information System (SIS)
854.	широко наспроти длабоко	Erweiterung versus Vertiefung	Wider versus deeper

ЛИСТА НА СКРАТЕНИЦИ ШТО СЕ УПОТРЕБУВААТ ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА

1.	АСРЕС	Association of the Coal Producers of the EC	АПЈЕЗ	Асоцијација на производители на јагл
2.	АЕИН	European Association of Clothing Industries	ЕАТИ	Европска асоцијација на текстилните индустрии
3.	АОСТS	Associated Overseas Countries and Territories (see OCTS)	ЗПЗТ	Здружени прекуокеански земји и територии
4.	BC	NET Business Cooperation Network	НЕТ мрежа	НЕТ мрежа за деловна соработка
5.	BEDA	Bureau of European Designers Associations	БАЕД	Биро на асоцијациите на европските дизајнери
6.	BEUC	Bureau of European Consumer Organisations	БЕОП	Биро на европските организации на потрошувачите
7.	BFEC	Banking Federation of the EC	БФЕЗ	Банкарска федерација на ЕЗ
8.	BRITE	Basic Research in Industrial Technologies	ОИИТ	Основни истражувачки индустриски технологии
9.	CA	Competent Authority	НО	Надлежен орган
10.	CAP	Common Agricultural Policy	ЗП	заедничка земјоделска политика
11.	CASCO	Committee for Conformity Assessment	КПС	Комитет за процена на сообразноста
12.	CCBE	Council of the Bars and Law Societies of the EC	САКПБЕЗ	Совет на адвокатските комори и на правните здруженија на ЕЗ
13.	CCC	Community Customs Code	ЦЗЗ	Царински закон на Заедницата
14.	CCC	Consumer Consultative Committee	ККП	Консултативен комитет за потрошувачите
15.	CCT	Common Customs Tariff	ЗЦТ	заедничка царинска тарифа

16.	CE	CE conformity marking; CE marking	ЦЕ	ЦЕ-означување на сообразеност; ЦЕ-означување
17.	CEA	Confederation of European Agriculture	КЕЗ	Конфедерација на европското земјоделство
18.	CEVI	European Committee of Consulting Firms	ЕККФ	Европски комитет на консултантските фирми
19.	CEEP	European Centre of Public Enterprises	ЕЦЈП	Европски центар на јавните претпријатија
20	CEFIC	European Council of Chemical Manufacturers' Federation	ЕСФХП	Европски совет на Федерацијата на хемиските производители
21.	CEN	European Committee for Standardization	ЕКС	Европски комитет за стандардизација
22.	CEN/CE NELEC	the Joint European Standards Institution	ЦЕНЕЛЕЦ	Европски комитет за електротехничка стандардизација; Европски комитет за координација на електрични стандарди
23.	CEPS	Centre for European Policy Studies	ЦСЕП	Центар за студии по европска политика
24.	CEPT	European Conference of Postal and Telecommunications Administrations	ЕКПТУ	Европска конференција на поштенските и на телекомуникациските управи
25.	CERD	European Research and Development Committee (DG XII)	ЕКИР (ГД12)	Европски комитет за истражување и развој (Генерален директорат 12)
26.	CFP	Common Fisheries Policy	ЗРП	заедничка риболовна политика
27.	CID	Centre for the Development of Industry	ЦИИ	Центар за развој на индустријата

28.	CN	Combined tariff and statistical nomenclature; Combined Nomenclature	КН	Комбинирана царинска и статистичка номенклатура; Комбинирана номенклатура
29.	COFACE	Committee of European Family Organisations	КЕСО	Комитет на европските семејни организации
30.	COGEGA	General Committee for Agricultural Cooperation in the EEC	ГКЗСЕЕЗ	Генерален комитет за земјоделска соработка во ЕЕЗ
31.	COMETT	Community Action Programme in Education and Training for Technology	АПЗООТ	Акциона програма на Заедницата за образование и обука за технологија
32.	COMITEX TIL	Coordination Committee for the Textile Industries in the EEC	ККТИЕЕЗ	Координативен комитет на текстилните индустрии во ЕЕЗ
33.	COPA	Committee for Agricultural Organisations in the EC	КЗОЕЗ	Комитет на земјоделските организации во ЕЗ
34.	COREPER	Committee of Permanent Representatives	КПП	Комитет на постојани претставници
35.	COST	European Cooperation in Science and Technology (DGXII)	ЕСНТ (ГД12)	Европска соработка во науката и технологијата (Генерален директорат 12)
36.	CPCCI	Association of European Chambers of Commerce and Industries	АЕКТИ	Асоцијација на европските комори за трговија и индустрија
37.	CREST	Scientific and Technical Research Committee (DGXII)	КНТИ (ГД12)	Комитет за научно и техничко истражување (Генерален директорат 12)
38.	CRONOS	Community's statistical data bank	БСПЗ	База за статистички податоци на Заедницата
39.	CSCE	Conference on Security and Cooperation in Europe	КБСЕ	Конференција за безбедност и соработка во Европа

СТА	Technical Centre for Agricultural and Rural Cooperation	ТЦЗРС	Технички центар за земјоделска и за рурална соработка
40.	Technical Centre for Agricultural and Rural Cooperation		Технички центар за земјоделска и за рурална соработка
41.	European Association of Advertising Agencies	ЕАРА	Европска асоцијација на рекламните агенции
42.	European Association for Cooperation (DG VIII)	ЕАС (ГД8)	Европска асоцијација за соработка (Генерален директорат 8)
43.	European Atomic Energy Community (EURATOM)	ЕВРОАТОМ	Европска заедница за атомска енергија
44.	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (DG VI)	ЕУЗГФ (ГД6)	Европско упатство за земјоделство и Гарантен фонд (Генерален директорат 6)
45.	European Broadcasting Union	ЕБУ	Унија на европската радиодифузија
46.	European Civil Aviation Conference	ЕКЦА	Европска конференција за цивилна авијација
47.	European Cooperation Fund	ЕФС	Европски фонд за соработка
48.	European Cultural Foundation	ЕФК	Европска фондација за култура
49.	European Court of Justice	ЕСП	Европски суд на правдата
50.	European Conference of Ministers of Transport	ЕКМТ	Европска конференција на министрите за транспорт
51.	Economic and Social Committee of the EC	ЕСКЕЗ	Економски и социјален комитет на ЕЗ
52.	Economic and Social Council of the UN	ЕССОН	Економски и социјален совет на ОН
53.	European Conference of Postal and Telecommunications Administrations	ЕКПТУ	Европска конференција за поштенски и за телекомуникациски управи
54.	European Coal and Steel Community (ECSC)	ЕЗЈЧ	Европска заедница за јаглен и челик

55.	ECTRA	European Committee of Telecommunications Regulatory Authorities	ЕКРОТ	Европски комитет на регулаторните органи за телекомуникации
56.	ECU	European Currency Unit	ЕВЕ	Европска валутна единица
57.	ECWS	European Centre for Work and Society	ЕЦРН	Европски центар за работа и наука
58.	EDF	European Development Fund	ЕФР	Европски фонд за развој
59.	EEB	European Environmental Bureau	ЕБЖС	Европско биро за животна средина
60.	EEC	European Economic Community	ЕЕЗ	Европска економска заедница
61.	EEIG	European Economic Interest Grouping	ЕЕИГ	Европска економска интересна групација
62.	EFTA	European Free Trade Association	ЕАСТ	Европска асоцијација за слободна трговија
63.	EIB	European Investment Bank	ЕИБ	Европска инвестициона банка
64.	EIESP	European Institute of Educational and Social Policy	ЕИОСП	Европски институт за образование и социјална политика
65.	EIM	European Institute for the Media	ЕИМ	Европски институт за медиуми
66.	EINECS	European Inventory of Existing Commercial Chemical Substances	ЕРКХС	Европски регистар на постојните комерцијални хемиски супстанции
67.	ELEC	European League to Economic Cooperation	ЕЛЕС	Европска лига за економска соработка
68.	EM	European Movement Association International	ЕДМА	Европско движење за меѓународна асоцијација
69.	EMBO	European Molecular Biology Association	ЕАМБ	Европска асоцијација за молекуларна биологија
70.	EMS	European Monetary System	ЕМС	Европски монетарен систем
71.	EP	European Parliament	ЕП	Европски парламент
72.	EPO	European Patent Organisation	ЕОП	Европска организација за патенти

73.	ERC	European Radiocommunications Committee	ЕРЦ	Европски комитет за радиокомуникации
74.	ERDF	European Regional Development Fund (DG XVI)	ЕФРР (ГД16)	Европски фонд за регионален развој (ГД16)
75.	ERT	European Round Table of Industrialists	ЕОМИ	Европска тркалезна маса на индустријалистите
76.	ESA	European Space Agency	ЕАП	Европска агенција за простор
77.	ESF	European Social Fund (DG V)	ЕСФ (ГД5)	Европски социјален фонд (Генерален директорат 5)
78.	ESPRIT	European Strategis Programme for Research in IT	ЕСПИИТ	Европска стратешка програма за истражување во информатичката технологија
79.	ETSI	European Telecommunications Standards Institute	ЕТСИ	Европски институт за телекомуникациски стандарди
80.	ETUC	European Trade Union Confederation	ЕКТУ	Европска конфедерација на трговските унии
81.	EUROPMI	European Committee for Small and Medium Sized Independent Enterprises	ЕКМСНП	Европски комитет за мали и средни независни претпријатија
82.	EUROSTAT	Community's Statistical Office	ЕУРОСТАТ	Статистичка служба на Заедницата
83.	EUW	European Union of Women	ЕУЖ	Европска унија на жените
84.	FAEP	Federation of Associations of Periodical Publishers in the EC	ФЗПИЕЗ	Федерација на здруженија на периодични издавачи во ЕЗ
85.	FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations	ФАО	Организација за храна и за земјоделство на Обединетите нации
86.	FAST	European Forecasting and Assessment in Science and Technology	ЕПОИТ	Европско планирање и оценка на науката и технологијата

87.	FEACO	Federation of European Management Consultancy Organisations	ФЕОКМ	Федерација на европските организации за консултантски менаџмент
88.	FEDESA	European Federation of Animal Health	ЕФЗЖ	Европска федерација за здравјето на животните
89.	FID	International Federation for Information and Documentation	МФИД	Меѓународна федерација за информации и документи
90.	GATT	General Agreement on Tariffs and Trade	ГАТТ	Општа спогодба за царини и трговија
91.	GELC	Book Publishers Group of EC	ГИКЕЗ	Група на издавачи на книги во ЕЗ
92.	GSP	General System of Preferences	ОПП	Општ систем на преференцијали
93.	IAEA	International Atomic Energy Agency	МААЕ	Меѓународна агенција за атомска енергија
94.	ICAO	International Civil Aviation Organization	МОЦП	Меѓународна организација за цивилна пловидба
95.	ICOM	International Council of Museums	МСМ	Меѓународен совет на музеите
96.	IEA	International Energy Agency	МАЕ	Меѓународна агенција за енергија
97.	IEEP	Institute for European Environmental Policy	ИЕЕП	Институт за европска еколошка политика
98.	IIC	International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works	МИЗИУР	Меѓународен институт за заштита на историските и уметничките работи
99.	ILO	International Labour Organization	МОТ	Меѓународна организација на трудот
100.	IMO	International Maritime Organization	МПО	Меѓународна поморска организација
101.	IMP	Integrated Mediterranean Programme	ИМП	Интегрирана медитеранска програма
102.	IOLM	International Organization of Legal Metrology	МОЗМ	Меѓународна организација за законска метрологија

103.	IRTO; IBTO	International Radio and Television Organization; International Broadcasting and Television Organization	МРТО; МОЕТ	Меѓународна радио и телевизиска организација; Меѓународна организација за емитување и телевизија
104.	ISIC	International Standard Industrial Classification of all economic activities	МСИКЕА	Меѓународен стандард; Индустриска класификација на сите економски активности
105.	ISO	International Organization for Standardization	ИСО	Меѓународна организација за стандардизација
106.	JRC	Joint Research Centre	ЏИИ	Центар за заеднички истражувања
107.	MCA	Management Consultancies Association	АКМ	Асоцијација за консултантски менаџмент
108.	MEP	Member of the European Parliament	ЧЕП	Член на Европскиот парламент
109.	NAA	North Atlantic Assembly	САС	Северноатлантско собрание
110.	NGOs	Non-governmental organizations	НО	Невладини организации
111.	NIC	New Community Instrument for Borrowing and Lending	НИЗПЗ	Нов инструмент на Заедницата за позајмување и заеми
112.	NPT	Non-Proliferation Treaty	ДЗШНО	Договор за забрана за ширење нуклеарно оружје
113.	OCTI	Central Office for International Railway Transport	ЦСМЖТ	Централна служба за меѓународен железнички транспорт
114.	OCTS	Overseas Countries and Territories associated with the EC	ПЗТПЕЗ	Прекуокеански земји и територии придружени кон ЕЗ
115.	OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development	ОЕЦД	Организација за економска соработка и развој

116.	OJ	Official Journal of the European Communities	Службен весник на Европските заедници	Сл.в.	Службен весник на Европските заедници
117.	RIPP	Regional Industrial Property Protection	Заштита на регионалната индустриска сопственост	ЗРИС	Заштита на регионалната индустриска сопственост
118.	SEM	Southern and Eastern Mediterranean Countries	Југоисточни медитерански земји	ЈИМЗ	Југоисточни медитерански земји
119.	SEPLIS	European Secretariat for the Liberal Professions	Европски секретаријат на слободни професии	ЕССП	Европски секретаријат на слободни професии
120.	SME	Small and Medium Enterprises	Мали и средни претпријатија	МСП	Мали и средни претпријатија
121.	STC	Scientific and Technical Committee (DG XII)	Научен и технички комитет	НТК (ГД12)	Научен и технички комитет
122.	TENs	Trans-European networks	Трансевропски мрежи	ТЕМ	Трансевропски мрежи
123.	TRIPs	Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights	Аспекти на интелектуалната сопственост поврзани со трговијата	ТРИП	Аспекти на интелектуалната сопственост поврзани со трговијата
124.	UA	Unit for account	Единица за сметководство	ЕС	Единица за сметководство
125.	UCPTE	Union for the Coordination of Production and Transport of Electricity	Унија за координација на производството и транспортот на електрична енергија	УКПТЕЕ	Унија за координација на производството и транспортот на електрична енергија
126.	UEAPME	European Union of Craft and SMEs	Европска унија на занаетчиите и на малите и средни претпријатија	ЕУЗМСП	Европска унија на занаетчиите и на малите и средни претпријатија
127.	UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law	Комисија на Обединетите нации за меѓународно трговско право	УНЦИТРАЛ	Комисија на Обединетите нации за меѓународно трговско право
128.	UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development	Конференција на ОН за трговија и развој	УНКТАД	Конференција на ОН за трговија и развој
129.	UNECE	United Nations Economic Commission for Europe	Економска комисија на Обединетите нации за Европа	ЕКОНЕ	Економска комисија на Обединетите нации за Европа

130.	UNEP	United Nations Environment Programme	УНЕП	Програма на Обединетите нации за животна средина
131.	UNICE	Union of Industrial and Employers' Confederations of Europe	УКИРЕ	Унија на конфедерациите на индустријалците и работодавачите од Европа
132.	WEU	Western European Union	ЗЕУ	Западноевропска унија
133.	WIPO	World Intellectual Property Organization	СОИС	Светска организација за интелектуална сопственост
134.	WTO	World Trade Organization	СТО	Светска трговска организација

Агенции на Европската унија

1.	<p>CdT</p>	<p>Translation Centre www.cdt.eu.in Established in 1994, the Translation Centre (CdT) is located in Luxembourg. The Centre, which is self-financing, was set up to meet the translation needs of the other decentralised EU agencies. Under voluntary co-operation agreements it also provides services to the EU institutions and other bodies that have their own translation services.</p>	<p>Центар за преведување Центарот за преведување е формиран во 1994 година и се наоѓа во Луксембург. Центарот, кој се самофинансира, е формиран заради потребите за превод на другите децентрализирани агенции на ЕУ. Со договори за соработка, ЦдТ исто така обезбедува услуги и за институциите на ЕУ и за другите тела кои имаат свои преведувачки сервиси.</p>	<p>ЦдТ</p>
2.	<p>Cedefop</p>	<p>European Centre for the Development of Vocational Training www.cedefop.eu.int Established in 1975, the European Centre for Vocational Training (Cedefop) is located in Thessalonica, Greece. Its job is to analyse and provide information on vocational education and training systems, policies, research and practice. This helps specialists throughout the EU to develop and improve vocational education and training in Europe.</p>	<p>Европски центар за развој на стручната обука Формиран во 1975 година, Европскиот центар за развој на стручната обука (Цедефон) се наоѓа во Солун, Грција. Задача на центарот е да анализира и да обезбедува информации за системите за стручно образование и обука, за политиките, истражувањето и практиката. Ова им помага на експертите од ЕУ да го развијат и да ги подобрат стручното образование и обуката во Европа.</p>	<p>Цедефон</p>

3.	<p>CPVO</p>	<p>Community Plant Variety Office www.cpvo.eu.int The Community Plant Variety Office (CPVO) is located in Angers, France. It was established in 1994. Its task is to administer a system of plant variety rights - a form of industrial property rights relating to plants. The CPVO works rather like the Office for Harmonisation in the Internal Market: it grants industrial property protection rights for new plant varieties. These rights are valid for a period of either 25 or 30 years.</p>	<p>Канцеларија на Зедницата за растителни сорти Канцеларијата на Зедницата за растителни сорти (КЗРС) се наоѓа во Анжер, Франција. Формирана е во 1994 година. Нејзина задача е да раководи со системот на Зедницата за правата кои произлегуваат од растителните сорти – еден вид права на индустриска сопственост за растенија. КЗРС работи слично како и Канцеларијата за усогласување на внатрешниот пазар: дава права за заштита на индустриската сопственост за нови растителни сорти. Правата важат 25 до 30 години.</p>	<p>КЗРС</p>
4.	<p>EAR</p>	<p>European Agency for Reconstruction www.ear.eu.int The European Agency for Reconstruction (EAR) was set up in 1999. Its headquarters are in Thessalonica, Greece, and it has operational centres in Belgrade, Pristina, Podgorica and Skopje. Its task is to manage the main EU programmes for providing reconstruction assistance to the countries throughout the Balkan region affected by recent wars. The EAR is accountable to the European Council and the European Parliament, and its</p>	<p>Европска агенција за реконструкција Европската агенција за реконструкција (ЕАР) е формирана во 1999 година. Централата на ЕАР е во Солун, Грција, а нејзините оперативни центри се во Белград, Приштина, Подгорица и Скопје. Задача на ЕАР е да раководи со главните програми на ЕУ за обезбедување помош за реконструкција на земјите од балканскиот регион погодени од неодамнешните војни. ЕАР одговара за својата работа пред Европскиот совет и Европскиот парламент, а нејзиното управно тело е</p>	<p>ЕАР</p>

		<p>Governing Body is composed of the European Commission and representatives from EU member states. It manages an assistance programme worth some 1.6 million euro annually.</p>	<p>составено од Европската комисија и од претставници на земјите-членки на ЕУ. Управува со програма за помош во вредност од околу 1,6 милиони евра на годишно ниво.</p>	
<p>5.</p>	<p>EASA</p>	<p>European Aviation Safety Agency www.euroopa.eu.int/agencies/easa The European Aviation Safety Agency (EASA) was set up in 2002. Its job is to help the EU develop laws and rules on air safety and to help the Commission check whether EU rules are being properly followed. The Agency will also provide technical assistance to international organisations responsible for civil aviation safety and environmental protection. In addition, it will assist aeronautical authorities in non-EU countries. The EASA has the right to carry out certain executive tasks, such as issuing type certificates for aeronautical products, where collective action is more effective than individual action by member states.</p>	<p>Европска агенција за безбедност на воздушниот сообраќај Европската агенција за безбедност на воздушниот сообраќај (ЕАСА) е формирана во 2002 година. Нејзина задача е да и помогне на ЕУ да ги изработи законите и прописите за безбедност на воздушниот сообраќај и да ѝ помага на Комисијата при проверката дали прописите на ЕУ правилно се следат. Агенцијата исто така обезбедува техничка помош за меѓународните организации одговорни за безбедноста на цивилниот воздушен сообраќај и за заштита на животната средина. Во прилог на тоа, ЕАСА им помага на органите задолжени за авионаутика во земјите кои не се членки на ЕУ. ЕАСА има право да извршува определени извршни задачи, како што е издавањето видови сертификати за авионаутичките производи, каде што заедничкото дејствување е поефикасно од поединечните активности на земјите-членки.</p>	<p>EASA</p>

6.	<p>EEA</p>	<p>European Environment Agency www.eea.eu.int The European Environmental Agency (EEA) was established in 1990. It is located in Copenhagen, Denmark. Its job is to collect and disseminate information on the state and trends of the environment in Europe. It is open to non-EU countries: Iceland, Liechtenstein and Norway have been members from the start. The Agency co-operates actively with environmental bodies and international organisations</p>	<p>Европска агенција за животна средина Европската агенција за животна средина (ЕАЖС) е формирана во 1990 година со седиште во Копенхаген, Данска. ЕАЖС има задача да собира и да шири информации за состојбата и за случувањата во животната средина во Европа. Отворена е за земји кои не се членки на ЕУ: Исланд, Лихтенштајн и Норвешка се членови од самиот почеток. Агенцијата активно соработува со телата за животна средина и со меѓународните организации.</p>	<p>ЕАЖС</p>
7.	<p>EFSA</p>	<p>European Food Safety Authority www.efsa.eu.int The European Food Safety Authority (EFSA) began operating in 2002. It is provisionally located in Brussels, Belgium. Its primary responsibility is to provide independent scientific advice on all matters concerning food safety. The Authority assesses risks to the food chain and carries out scientific assessment on any matter that may affect the safety of food in Europe. The Authority's work covers the whole food production process 'from farm to fork' – in other words from primary production (including the safety of animal feed) to the</p>	<p>Европска управа за безбедност на храната Европската управа за безбедност на храната започна со работа во 2002 година. Привремено е сместена во Брисел, Белгија. Главната задача на Европската управа за безбедност на храната е да обезбеди независни научни совети за сите прашања што се однесуваат на безбедноста на храната. Управата ги проценува ризиците за веригата на исхраната и врши научни проценки за кое било прашање што може да има влијание врз безбедноста на храната во Европа. Со работата на Управата се покрива</p>	<p>Европска управа за безбедност на храната</p>

		<p>supply of food to consumer. The EFSA gathers information from around the world, keeping an eye on new developments in science. It shares its findings not only with the experts and decision-makers but also with the general public.</p>	<p>целиот процес на производство на храна „од фарма до вилушка“ – со други зборови, од примарното производство (вклучувајќи ја безбедноста на добиточната храна) до снабдувањето со храна за потрошувачите. Европската управа за безбедност на храната собира информации од целиот свет и внимава на новите развојни откритија во науката. Своите пронајдоци ги споделува не само со експертите и оние кои одлучуваат, туку и со пошироката јавност.</p>
<p>8.</p>	<p>EMCDDA</p>	<p>The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction www.emcdda.org Established in 1993, the European monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) is located in Lisbon, Portugal. The Centre's task is to collect and to disseminate objective, reliable and comparable information on drugs and drug addiction in Europe. It works in partnership with non-EU countries as well as with international bodies such as the United Nations International Drug Control Programme (UNDCP), the World Health Organisation (WHO), the Council of Europe's Pompidou Group, the World</p>	<p>Европски центар за следење на дрогите и на зависносите од дрогите Европскиот центар за следење на дрогите и на зависносите од дроги се наоѓа во Лисабон, Португалија. Центарот има задача да собира и да пренеува објективни, сигурни и споредливи информации за дрогите и за зависносите од дроги во Европа. Работи во партнерство со земји кои не се членки на ЕУ како и со меѓународни тела како што е Програмата на Обединетите нации за меѓународна контрола на дрогите, Светската здравствена организација (СЗО), Советот на европската Помпиду група, Светската царинска организација (СЦО), Меѓународната организација за</p>

	<p>криминалистичка полиција (Интерпол) и Европската полициска агенција (Европол).</p>	<p>Customs Organisation (WCO), the International Criminal Police Organisation (Interpol) and European Police Office (Europol).</p>	
<p>9.</p>	<p>Европска агенција за медицински производи Европската агенција за медицински производи е формирана е во 1993 година и е децентрализирано тело на Европската унија со седиште во Лондон. Агенцијата помага при заштитата и унапредувањето на здравјето во Европа, со тоа што ги оценува медицинските производи и за човекова и за ветеринарна употреба. Ги поврзува научните експертизи од сите земји на ЕУ.</p>	<p>European Medicines Agency (European Agency for the Evaluation of Medicinal Products) www.emea.eu.int European Medicines Agency (EMA), established in 1993, is a decentralised body of the European Union with headquarters in London. The Agency helps protect and promote health in Europe by evaluating medicines for both human and veterinary use. It brings together scientific expertise from all EU countries. Some types of medical products derived from biotechnology can be sold in the European Union only after careful examination by the EMA. If the Agency finds that the product is safe and of good quality, the European Commission can authorise it for sale in all EU countries. People wishing to market other innovative medicines may also apply for this kind of authorisation. Most conventional medicines are authorised by each individual EU country. EMA helps run a system of mutual recognition for these</p>	<p>Европска агенција за медицински производи</p>

		national authorisations.	Повеќето конвенционални медицински производи ги одобрува секоја поединечна земја на ЕУ. Европската агенција за медицински помага да се води систем на заемно признавање за овие национални одобренја.	
10. EMSA	<p>European Maritime Safety Agency www.euroopa.eu.int/agencies/emsa</p> <p>The European Maritime Safety Agency (EMSA) was set up in 2002. Its purpose is to help improve the EU's maritime safety system, reducing the risk of maritime accidents, marine pollution from ships, and the loss of human lives at sea.</p> <p>The Agency provides technical and scientific advice to help improve EU legislation on maritime safety and ship pollution. It helps the Commission monitor what is being done by the EU and candidate countries, and it advises their governments.</p> <p>Among its various tasks, EMSA will develop a common EU methodology for investigating accidents at sea and establish an EU-wide system of information on shipping traffic.</p>	<p>Европска агенција за поморска безбедност</p> <p>Европската агенција за поморска безбедност е формирана во 2002 година. Целта на Европската агенција за поморска безбедност е да помогне да се подобри безбедносниот поморски систем, со што ќе се намали ризикот од поморски несреќи, поморско загадување од бродови и губењето човечки животи на море.</p> <p>Агенцијата обезбедува технички и научни совети за да помогне да се подобри законодавството на ЕУ за поморска безбедност и за загадувањето од бродовите. EMSA ѝ помага на Комисијата при следењето на она што го направиле ЕУ и земјите-кандидатки и ги советува нивните влади.</p> <p>Меѓу другите најразлични задачи, EMSA развива и заседничка методологија на ЕУ за истражување на несреќите на море и ќе формира систем за информации на ЕУ за водниот сообраќај.</p>	Европска агенција за поморска безбедност	

11.	<p>ETF</p>	<p>European Training Foundation www.etf.eu.int Established in 1990, the European Training Foundation (ETF) is located in Turin, Italy. The ETF helps improve vocational training in over 40 non-EU countries. They include the candidate countries and countries in neighbouring regions such as North Africa, the Middle East, the Balkans and the former Soviet Union. The Foundation offers these countries insight, know-how and experience in training people for new jobs and in developing lifelong learning programmes.</p>	<p>Европска фондација за обука Формирана во 1990 година, Европската фондација за обука (ЕФО) се наоѓа во Турин, Италија. ЕФО помага да се подобри стручната обука во над 40 земји кои не се членки на ЕУ. Тие ги вклучуваат и земјите-кандидатки и земјите од соседните региони, како што се Северна Африка, Средниот Исток, Балканот и поранешниот Советски Сојуз. Фондацијата на овие земји им нуди увид, знаење и искуство во обуката на лица за нови работни места и во развивањето програми за долготрајно учење.</p>	<p>ЕФО</p>
12.	<p>EUMC</p>	<p>European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia www.eumc.eu.int The European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia (EUMC) is located in Vienna, Austria. It was established in 1997. The Centre's primary task is to provide the EU and its member states with objective, reliable and comparable data on racism, xenophobia and anti-Semitism in Europe, and to work out EU-wide strategies for tackling these problems. The EUMS studies the extent and development of racism and xenophobia and</p>	<p>Европски центар за следење на расизмот и ксенофобијата Европскиот центар за следење на расизмот и ксенофобијата (ЕУМЦ) се наоѓа во Виена, Австрија. Формиран е во 1997 година. Примарна задача на Центарот е да обезбеди, за потребите на ЕУ и за нејзините земји-членки, објективни, сигурни и споредбени податоци за расизмот, ксенофобијата и антисемитизмот во Европа, како и да ги разработи стратегиите на ЕУ за справување со овие проблеми. ЕУМЦ ги проучува степенот и развојот на</p>	<p>Европски центар за следење на расизмот и ксенофобијата</p>

		<p>analyses their causes, consequences and effects. It also highlights and disseminates examples of good practice in integrating migrants and ethnic and religious, minorities. The core of EUMC's work is the European Information Network on Racism and Xenophobia (RAXEN). It consists of 15 'national focal points' (one in each member state) that collect, collate and disseminate information about racism and xenophobia in their own country.</p>	<p>расизмот и ксенофобијата и ги анализира нивните причинители, последици и ефекти. Исто така, истакнува и пренесува примери на добра практика при интегрирањето мигранти и етнички и религиозни малцинства. Суштината на работата на Европскиот центар за следење на расизмот и ксенофобијата е Европската мрежа на расизам и ксенофобија. Таа се состои од 15 „национални контактни точки“ (по една од секоја држава-членка) што ги собира, споредува и ги пренесува информациите за расизмот и ксенофобијата во нивната земја.</p>	
13.	EU-OSHA	<p>European Agency for Safety and Health at Work www.europe.osha.eu.int Established in 1994, the European Agency for Safety and Health at Work (EU-OSHA) is located in Bilbao, Spain. No one country can tackle the wide range of occupational safety and health (OSH) issues facing Europe today. So EU-OSHA was set up to pool Europe's vast fund of knowledge and information on issues, particularly on preventive measures. As well as developing a comprehensive network of safety and health websites, the</p>	<p>Европска агенција за безбедност и здравје на работното место Формирана во 1994 година, Европската агенција за безбедност и здравје на работното место се наоѓа во Билбао, Шпанија. Ниту една земја не може да се справи со големиот опсег прашања со кои се соочува Европа денес, поврзани со професионалната безбедност и здравјето. Така, ЕУ-ОША е формирана за да го здружи европскиот широк фонд на знаење и информации за определени прашања, посебно за превентивните мерки. Покрај развојот на сеопфатна мрежа на</p>	<p>Европска агенција за безбедност и здравје на работното место</p>

		<p>Agency runs an active publications programme producing everything from specialist information reports to campaign material.</p> <p>EU-OSH is run by an Administrative Board on which trade unions; employers' organisations, national governments and the European Commission are all represented.</p>	<p>вeб-стрaници зa бeзбeднoстa и здрaвјeтo, Aгeнцијa вoди aктивни прoгрaми зa публицaции сo кoи сe изрaбoтувa сe – oд експeртски инфoрмaтивни извeштaи дo прoпaгaндeн мaтeријaл.</p> <p>Еврoпскaгa aгeнцијa зa бeзбeднoст и здрaвјe нa рaбoтнoтo мeстo јa вoди упрaвувaчки oдбoр, вo кoј сe прeтстaвeни: синдикaтите, oргaнизaциите нa рaбoтoдaвaчитe, нaциoнaлните влaди и Еврoпскaгa кoмисијa.</p>	
14.	<p>Eurofound</p>	<p>The European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions www.eurofound.eu.int</p> <p>Established in 1975, the European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (Eurofound) is located in Dublin, Ireland.</p> <p>Its job is to: (1) advise social and labour policymakers; (2) assess and analyse living and working conditions; (3) report on development and trends; (4) contribute to improving the quality of life.</p>	<p>Еврoпскa фoндaцијa зa пoдoбрувaњe нa живoтните и рaбoтните услови</p> <p>Фoрмирaнa вo 1975 гoдинa, Еврoпскaгa фoндaцијa зa пoдoбрувaњe нa живoтните и рaбoтните услови сe нaoѓa вo Дaблин, Ирскa.</p> <p>Нејзини зaдaчи сe: (1) дa ги сoветувa креaторите нa сoцијaлнaтa и нa трoдoвaтa пoлитикa; (2) дa ги oценувa и дa ги aнaлизирa живoтните и рaбoтните услови; (3) дa извeстувa зa рaзвoјoт и зa случувaњaгa; (4) дa придонесувa зa пoдoбрувaњe нa квалитeтoт нa живoтoт.</p>	<p>Еврoпскa фoндaцијa зa пoдoбрувaњe нa живoтните и рaбoтните услови</p>
15.	<p>Eurojust</p>	<p>Eurojust (European body for the enhancement of judicial co-operation) www.eurojust.eu.int</p> <p>Eurojust was set up in 2002 to help the EU countries' prosecuting authorities to work</p>	<p>Еврoпскo тeлo зa зaсилувaњe нa судскaгa сoрaбoткa</p> <p>Еврoпскaгa e фoрмирaнa вo 2002 гoдинa зa дa им пoмoгнe нa oргaните нa прoгoнoт нa ЕУ сo цeл зaeдно дa сe бoрaг прoтив</p>	<p>Еврoпскaгa</p>

		<p>together in the fight against serious cross-border crime, including computer crime, fraud and corruption cases, money laundering and environmental crime. It helps by, for example, making it easier for the national authorities to exchange information, to provide mutual legal assistance and to extradite individuals wanted for questioning. Its provisional 'seat' is in the Hague, the Netherlands.</p>	<p>тешкиот прекуграничен криминал, вклучувајќи го и компјутерскиот криминал, измамата и случаите на корупција. Помага, на пример, така што, им олеснува на националните власти да разменат информации, да обезбедат заедничка правна помош и да екстрадираат поединци за барани истражни дејства. Привременото седиште на Европска е во Хаг, Холандија.</p>	
<p>16. Europol</p>	<p>The European Police Office www.europol.eu.int Europol, the European Police Office, was set up in 1992 to handle Europe-wide criminal intelligence. It is based in The Hague, the Netherlands, and their staffs include representatives of the national law enforcement agencies (police, customs, immigration services, etc.). Europol's aim is to help the EU member states co-operate more closely and effectively in preventing and combating organised international crime, in particular: (1) drug trafficking; (2) immigration networks; (3) vehicle trafficking; (4) trafficking in human beings including child pornography; (5) forgery of money and other means of payment; (6) trafficking in radioactive and nuclear</p>	<p>Европска полициска агенција Европол, Европска полициска агенција, е формирана во 1992 година за координирање на поголем обем разузнавачки информации во Европа. Седиштето ѝ е во Хаг, Холандија, а нејзиниот персонал вклучува претставници на националните служби за безбедност (полициската, царината, службите за имиграција, итн.). Целта на Европол е да им помогне на земјите-членки на ЕУ потесно да соработуваат и да бидат ефикасни при спречувањето и борбата против организираниот меѓународен криминал, посебно: (1) недоволена трговија со дроги; (2) мрежи на имиграција; (3) недоволена трговија со возила; (4) недоволена трговија со луѓе, вклучувајќи</p>	<p>Европол</p>	

		<p>substances; (7) terrorism. Europol supports member states by: (1) making it easier for national law enforcement agencies to exchange information; (2) providing operational analyses; (3) producing reports and crime analyses; (4) providing expertise and technical support for investigations and operations.</p>	<p>ја и детската порнографија; (5) фалсификување пари и други средства на плаќање; (6) недоволена трговија со радиоактивни и нуклеарни материи; (7) тероризам. Европол им помага на земјите-членки, и тоа: (1) на националните служби за безбедност да разменат информации; (2) за обезбедување оперативни анализи; (3) за изработка на извештаи и кривични анализи; (4) за обезбедување експертиза и техничка поддршка за истражувања и операции.</p>
<p>17. OHIM</p>	<p>Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) oami.eu.int</p> <p>Established in 1994, the Office for Harmonisation in the Internal Market (OHIM) is located in Alicante, Spain. Its task is to carry out registration procedures for Community trade marks and designs. The 'Community trade mark' system simplifies life and cuts costs for European businesses. A manufacturer wishing to protect his trade mark in Europe no longer has to register identical trade marks in each EU country. Through OHIM he can now apply for a single 'Community' trade mark, which gives him the right to prohibit other</p>	<p>Канцеларија за усогласување на внатрешниот пазар (заштитни знаци и ознаки)</p> <p>Формирана во 1994 година, Канцеларијата за усогласување на внатрешниот пазар се наоѓа во Аликанте, Шпанија.</p> <p>Задачата на Канцеларијата за усогласување на внатрешниот пазар е да ги извршува постапките на регистрирање за заштитните марки и ознаки на Заедницата. Системот на „заштитни марки на Заедницата“ го поедноставува животот и ги намалува трошоците на европските дејности. Производител кој сака да ја заштити својата заштитна марка во Европа, веќе не мора да регистрира исти заштитни марки во секоја земја на ЕУ.</p>	<p>Канцеларијата за усогласување на внатрешниот пазар (заштитни знаци и ознаки)</p>

	<p>Преку Канцеларијата за усогласување на внатрешниот пазар може да се пријави за единствена „заштитна марка на Заедницата“, со што го добива правото да им забрани на другите претпријатија да употребуваат исти или слични знаци низ ЕУ.</p>	<p>firms from using identical or similar signs throughout the EU.</p>		
--	--	---	--	--

Користена литература

1. Brief Glossary of European Union Abbreviations

<http://www.uta.fi/FAST/GC/emgloss.html>

2. Glossary of EU jargon

<http://www.lga.gov.uk/lga/core/page.do?pageId=28946>

3. Glossary of EU Terms

http://www.ukipwitney.org.uk/index.php?option=com_content&task=view&id=95

4. Glossary of EU Terms

<http://www.hse.gov.uk/aboutus/europe/glossary.htm>

5. Glossary of EU Terms – Roadmaps

<http://www.berr.gov.uk/whatwedo/businesslaw/better-regulation/better-eu-reg/page23307.html>

6. Glossary of The European Union and European Communities

<http://www.uta.fi/FAST/GC/eurgloss.html>

7. <http://www.epr.eu/index.php/help/glossary-of-terms>

8. SCADPlus Glossary

http://europa.eu/scadplus/glossary/index_en.htm

Подготовката, преводот и издавањето на Поимникот на терминологијата на Европската унија е со финансиска поддршка од Сојузното министерство за стопанска соработка и развој на Германија имплементирано преку Проектот за Економско-правна реформа на Германското друштво за техничка соработка (ГТЗ)